

Олга Николаевна Четверикова

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

Измяна във Ватикана
или
заговор на папите
против
християнството

ОЛГА ЧЕТВЕРИКОВА
ИЗМЯНА ВЪВ ВАТИКАНА
ЗАГОВОР НА ПАПИТЕ
ПРОТИВ ХРИСТИЯНСТВОТО

Превод: tototed

chitanka.info

На основата на достоверни материали авторката на книгата, научният сътрудник на МГИМО Олга Николаевна Четверикова, идва до сензационния извод: започвайки от 1933 г. върхушката на Римокатолическата църква започва да отстъпва от основополагащите принципи на християнството и освен това активно се опитва под формата на „модернизация на църквата“ да подмени тези принципи с други, направо враждебни на християнството. Доколкото повечето обикновени католици не знаят нищо за тези процеси, авторката вижда в случващото се заговор на папите и кардиналите против самата Римокатолическа църква. „Измяна във Ватикана“ на Олга Четверикова — е остра и увлекателна публицистика. Макар и на дадената тема на Запад такива книги да са излизали вече, в Русия за това до Четверикова никой не е писал.

ПРЕДГОВОР

В наши дни Русия с ускорени темпове я вграждат в западния световен ред, изпълнявайки това на основата на обновяване на модела на отношенията, изключващи твърдата конфронтация и утвърждаващи „диалог“ *изключително по западните правила на играта*. Те предполагат тотална смяна на нашите цивилизационни ориентири, за което се осъществява такова преустройство на нашето съзнание, при което онези сили, които традиционно са възприемали в себе си чужди нам норми и ценности и се явяват наши главни противници, да се възприемат в качеството на съюзници и приятели. Във военно-политическата сфера такова преустройство се осъществява в отношението към НАТО, а в религиозно-мирогледната сфера — в отношението към Ватикана. Затова процесите на сближаване с тях вървят паралелно и даже синхронно и трябва да завършат с такава интеграция на Русия в западните структури, при която *тя ще престане да съществува като самостоятелно цяло*.

За Ватикана в тези планове се отделя важна роля.

Днес той самият представлява църковно-държавна структура, притежаваща уникални разузнавателни, дипломатически, финансови и организационни възможности, позволяващи му, като се прикрива зад дейността на многочислени фондове и религиозни асоциации, последователно да реализира своите цели. Работейки в тесен съюз с Вашингтон и използвайки същата тактика на „рестартиране“, Ватиканът провежда ясен курс на „помиряване“ с православния Изток. Обаче мисията на Светия Престол по отношение на Русия остава неизменна — тя е насочена към изменение на основата на руския духовен строй, към размиване на вековните мирогледни принципи, формирани от православната вяра и, накрая, на поглъщане на православието от католицизма под властта на римския понтифик^[1]. В тази посока са насочени всички стъпки предприети от Св. Престол за привличането ни към тясно сътрудничество и сближаване с

католицизма, венец, на което трябва да стане срещата на Римския папа с Московския патриарх.

В плановете на Ватикана тази среща има важно значение. Та нали основна идея на католицизма, осигуряваща твърдата йерархическа структура на цялата негова система и превръщаща го в мощна организирана сила, се явява идеята за папското върховенство. Тя се изразява в признаването на римския понтифик в качеството на наместник на Христа на земята, на видимия глава на Вселенската Църква, притежаващ пълна, върховна и универсална власт. Тази власт е подкрепена с догмите за непогрешимостта на папското учение по въпросите на вярата и нравствеността (приети на I Ватикански събор през 1870 г. и потвърдени на II Ватикански събор 1962–1965 г.). Поради това, че идеята за първенството на римския понтифик дълбоко противоречи на учението на Исус Христос и се явява главен източник на всички заблуждения на римската църква, *православието определя католицизма като ерес*. Затова срещата на Московския патриарх с Римския папа за Ватикана е знак на признаване на неговото лъжеучение в качеството на истинско и ще му позволи да разглежда Руската православна църква като пребиваваща в сферата на неговото фактическо влияние.

Освен това, Св. Престол има амбициозни плановете. Извършвайки веднъж, в резултат на II Ватикански събор, отстъпничество по отношение на основополагащите положения на християнското учение, той се „отваря“ за активно икуменическо^[2] общуване с представители на различни религиозно мирогледни системи, съхранявайки при това в пълна неприкосновеност положението за папския примат. Това, на свой ред, му позволява да претендира за духовното лидерство вече в световен мащаб.

Обаче, осъществявайки мощна идейна експанзия, обосновавайки нравствено необходимостта от „световна политическа власт“ и домогвайки се до признаване на авторитета на Ватикана в качеството на водеща политическа сила в съвременния свят, самото папство реално се явява самото то оръдие в ръцете на по-мощни транснационални структури, внедряващи универсална световна религия и глобална етика за цялото човечество.

По какъв начин става отклоняването на католицизма от християнското вероучение през втората половина на XX век, което

стои зад папския проект за световно управление, и какви са реалните планове на Ватикана по отношение на Православието — за това се разказва в тази книга. В нея се използват неизползвани чуждестранни източници, което позволява по-добре да се разберат вече известните факти и по-широко да се погледне на протичащите процеси.

[1] В древността — върховен жрец. Днес така наричат папата. — Бел.пр. ↑

[2] „Икуменически“ от гръцки, означава „световен, всеобщ“. Крайната цел на икуменическото движение е да обедини в едно всички религиозни групировки в една световна такава. — Бел.пр. ↑

УТВЪРЖДАВАНЕ НА РЕЛИГИОЗНИЯ ПЛУРАЛИЗЪМ В СЛЕДВОЕННА ЕВРОПА

Трябва да започнем нашия разказ с описание на онези изменения на религиозния живот в Западна Европа, които стават след Втората световна война.

Както е известно, в европейските държави националните религии традиционно се ползват с особен статут, осигуряващ им доминиращо положение в обществото. Църковно държавните отношения в една или друга държави са своеобразни поради особености в историческото развитие, различия в политическата култура и националната психология. Това предопределя водещата роля на католицизма в Италия и Испания, англиканството в Англия, лютеранството в Дания и т.н. Навсякъде съществуват свои форми на взаимни връзки между институтите държавата и религиозните обединения, гарантиращи на националната църква привилегировано положение, позволяващо съхраняване на традиционната система на ценности.

Обаче водещата позиция, заета от САЩ в следвоенния западен свят, довежда до налагането от тях на своето идейно културно влияние в Европа, изразяващо се в това число и в опита за налагане на *американския модел на религиозно етнически плурализъм*, признаващ абсолютно равни права за всички религиозни общности и църкви в едно или друго общество. Основа за този модел се явява положението за отделяне на църквата от държавата, закрепено в Първата поправка към Конституцията на САЩ, приета през 1791 г., в която се казва, че „Конгресът е длъжен да не издава закони, узаконяващи, която и да е религия или забраняващи нейното свободно вероизповедание, или ограничаващи свободата на словото и печата или правата на народа за мирни събрания и обръщения към Правителството с петиции за удовлетворяване на жалби“. При това, ако първоначално тази норма се отнася само за федералната власт (а отделните щати са могли да регулират отношенията си с църквата), то през 1947 г. е вече

разпространено над законодателната дейност на щатите, в резултат на което в държавата се утвърждава пълно равнопоставяне на религиите.

Обаче, доколкото този подход е чужд на европейските традиции, вместо равнопоставянето на всички религии като основен принцип на светския живот започва да се разглежда положението за свободата на съвестта. Това понятие, тълкувано като свобода на морално-етическите възгледи, тоест право на свобода на религиозни и безрелигиозни възгледи, става фактически системообразуващо в следвоенните концепции за правата на човека. Като международен стандарт положението за свобода на съвестта е записано в параграф 18 на Общата декларация за правата на човека, провъзгласена с резолюция на ГА на ООН от 10.12.1948 г.^[1], а като международна норма то е утвърдено в Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, подписана през ноември 1950 г. в Рим от страните членки на организацията Съвет на Европа (основана през май 1949 г.). Конвенцията създава и действащ механизъм за осигуряване на провъзгласяването на правата и свободите (включително до 1999 г. тази роля изпълнява Европейската комисия по правата на човека, а след това — Европейския съд по правата на човека, където може да се обръща всеки, считащ себе си ощетен в своите права). Също такава норма потвърждава параграф 18 на Международния пакт за гражданските и политическите права от 16 декември 1966 г.

На основата на тези международни правови актове се оформя *„либералният стандарт“ на религиозна свобода, задължителен за утвърждаване в националните закони на онези страни, които се признават за „привърженици на демократичните ценности“.*

Естествено, този стандарт предполага повсеместно нивелиране на отношенията между църквата и държавата, обаче европейската реалност се оказва много по-сложна, в резултат на което конкретните форми на взаимни връзки между държавните институти и религиозните обединения във всяка страна съхраняват своето своеобразие, обусловено от особеностите на историческото развитие, политическата култура и националната психология. И колкото и автономна да е държавата, нейната политика не може да не отразява онези мирогледни особености, които формират националното колективно съзнание на отделните европейски народи. Затова и при свободата на съвестта и светскостта в Европа се съхранява

многообразието на форми на църковно държавни отношения, които са толкова индивидуални, че даже с образуването на Европейския Съюз неговото ръководство не започва да разработва никаква програма, насочена към тяхната унификация.

Междувременно, макар че утвърждаването на религиозния плурализъм не довежда до радикална промяна на правовия статут на традиционните религии, неговите последици се проявяват в друга сфера — в сферата на религиозното съзнание, което започва да преминава в стадий на ерозия като следствие на настойчивото изместване на традиционните религиозни ценности като норма на взаимоотношения от обществената сфера. Обществото на „масовото производство и потребление“ на 50-60-те години създава техническата база за утвърждаване на новата икономическа идеология, призвана да обоснове ценностите на обществото на „всеобщото благоденствие“, в което преобладава новият тип гражданин. Той е носител на чисто потребителски светски морал, *необременен с ограничителните религиозни норми и принципи*. Тъй като неговите ценности и стандарти са несъвместими с изискванията на християнския морал.

Характерна и решаваща черта на разпространяващата се „масова култура“ е пазарният манталитет, разглеждащ почти всичко само като предмет за потребление, подчинен на икономически съображения. И формиращото се на това разбиране масово съзнание измества към периферията всичко, което не се вписва в неговите стереотипи и което не може да се постави на търговска основа. Съответно, по този начин започват да се отнасят не само към науката и изкуството, но и към религията. На свой ред, като протест на този техницизъм, дехуманизация на обществените отношения и отчужденост на личността от обществото започва да се развива „младежка контра култура“, отклоняваща се към невъзприемане на реалността и дори до пълно отрицание на традиционните ценности, борейки се за пълното освобождаване на личността от всякакви нравствени ограничения, пречещи на свободната проява на нейните инстинкти.

В новите условия църквата, за да запази своето влияние, тръгва по пътя на приспособяването към либералния стандарт на съвременното общество, като започва да пренастройва теологията към изискванията на духовния избор на младото поколение европейци. Този процес на „комерсиализация“ на религията е подробно описан от

американския изследовател Питър Бергер в края на 60-те години. Той констатира, че религиозното разнообразие означава фактически формиране на свободен „пазар на религии“, в който плурализмът се разпростира и над съдържанието на вероучението, тоест над стоката, продавана от субектите на религиозния пазар... Докато религиозните учреждения заемат в обществото положение на монополисти, съдържанието на религията се определя в съответствие с онази теологическа традиция, която изглежда по-убедителна и/или уместна на религиозното ръководство. Религията винаги е била подложена на всякакви светски въздействия... обаче ситуацията с плурализма поражда нова форма на светско въздействие, може би по-мощно по своето влияние на съдържанието на религията, отколкото такива по-древни форми, като желанието на краля или класовите интереси — динамиката на предпочитанията на потребителя.^[2]

В най-голяма степен това се проявява в еволюцията на протестантската теология, която с течение на времето получава радикален характер, концентрирайки се върху разработката на такива концепции, като „секуларната^[3] теология“, „безрелигиозно“ християнство, „теология на смъртта на Бога“ и т.н. Все повече отстъпвайки от правилата, протестантизмът толкова надълбоко усвоява секуларния хуманизъм и либералното разбиране за правата и свободите на човека, че става съвършено безопасен за светската култура, напълно се вписва в отстоявания от нея мирогледен плурализъм. С особена сила този чисто прагматичен подход към религията се проявява в успехите на „икуменическият проект“, който започват да разработват още от края на XIX век. Намирайки се под силното влияние на английското масонство, икуменизмът не представлява истинско църковно движение, а преследва политически цели, призвани да осигурят доминиране на протестантското направление^[4].

Основната концепция на икуменизма, *става синтез на протестантското учение за Църквата и идеите на масонския универсализъм*, са формулирани от Ламбетските конференции на Англиканската църква през 1888 и 1897 г. Тя изхожда от така наречената „теория на клоните“, в съответствие, с която всички християнски църкви са равни и всяка по отделно, притежавайки само частично истината, в несъвършен вид представлява самата тя само

различна проява на единствената Църква. За да „реконструира“ единствената истина и утвърди единствената Църква е необходимо по пътя на диалога да се приведат всички съществуващи богословски учения към някакъв общ знаменател, в качеството, на какъвто се предлага определен „догматичен минимализъм“. Той произлиза от признаването на сходни положения в богословските учения, към които се отнася Свещеното Писание, апостолските символи в Хикео-Цариградския Символ на вярата, двете тайнства (кръщаването и причастието) и приемане на епископата^[5] като исторически факт. По същество, става дума за утвърждаване на принципа на толерантност по отношение на ученията на другите църкви и достигане чрез политика на компромиси чисто външно единство на християнските конфесии (изповедания — бел.пр.). Терминът „икуменизъм“, разбран в този смисъл, е въведен от члена на методистката църква на САЩ масонът Джон Мотт (1856–1955)^[6], председател на Световната мисионерска конференция на протестантските църкви, състояла се в Единбург през 1920 г., на която и е основано това движение.

Организационното оформяне на икуменическото движение завършва през първите следвоенни години. През август — септември 1948 г., в Амстердам представители на 47 църкви от 44 държави вземат решение за официално създаване на Световен съвет на църквите (ССЦ) с щабквартира в Женева. Участниците в движението не започват да разглеждат Съвета като суперцърква, но заявяват, че негова цел се явява търсенето на обединяване, а главните му задачи — да съдейства на *увеличаването на икуменическото съзнание* сред членовете на отделните църкви, да свиква световни конференции и да провежда общи събрания на всеки 5 години. Местата в събранията се разпределят по следния начин: 110 — за църквите от континентална Европа, 90 — за църквите в САЩ и Канада, 85 — за всички православни църкви, 60 — за църквите във Великобритания и Ирландия и 50 — за църквите в Африка, Азия и Латинска Америка. Една трета трябва да бъде представлявана от миряните. Начело на Съвета застават пет съпредседателя (Кентърбърийският архиепископ Космо Ланг, д-р Джон Мотт, д-р Марк Багнер, президентът на Федерацията на протестантските църкви във Франция и Фиатирският митрополит Германос) и генерален секретар — холандецът д-р Виссерт Хуфт.

По онова време да влезе в движението предлагат и на Руската православна църква, която се отнася към това отрицателно, давайки оценка на икуменизма на проведеното през юли 1948 г. Съвещание на главите и представителите на автокефалните православни църкви, посветено на 500-ната годишнина от провъзгласяването на автокефалията на РПЦ. Позицията на църквата, изказана в доклада на протоерея Григорий Разумовски и в изказването на архиепископа Серафим (Соболев), се свежда до това, че ССЦ се явява *псевдорелигиозна организация*, която си поставя за цел „създаването на наднационална икуменическа църква за придобиване на международно влияние над мирския, в частност икономическия, живот на народите“. Тоест става дума за създаването на нова псевдоцърква, която да замени Църквата Христова и да стане влиятелна международна сила за духовното овладяване на света. Както подчертава Разумовски, „в нашите разбирания за политическата съвременност икуменическата църква иска да стане ни повече, ни по-малко обществен орган, паралелен на ООН... Съвсем скоро «Икуменическият съвет» утвърждава положение за своето представителство в ООН“. За утвърждаване на новия подход в практиката започват да въвеждат нови понятия и термини — „свят без граници“, „защита на правата на човека“, „единно икономическо пространство“ и др.

Давайки оценка на извършващия се обединителен процес, Разумовски завършва: „Като възнамеряваме да създадем икуменическа църква, ние сме в правото си да се запитаме: какви плодове тя ще ни даде и какви са признаците за тяхната готовност... Да кажем направо, икуменическата църква може да бъде корпоративно единна и по външно устройство — вселенска, но Свята и Апостолска тя няма да бъде. Нямаме общ път с такава църква“. В съответствие с това в доклада е направен извод, че Руската православна църква не може да се съгласи на участие в икуменическото движение в тази негова ориентация, която намира място след 1937 г. и сега, тъй като се убеждава в: „1) в коренното противоречие на икуменическите доводи с учението на Православната църква по разбирането на висшите цели на Християнската Църква; 2) в липсата на осигуряване (догматическо и вероучително) на съединяването на църквите с път и средства за придвижване; 3) в близкото сходство на икуменическата дейност с други съвременни нецърковни, политически, понякога тайни,

международни движения. *Нашата Църква не желае, не може и не е длъжна да бъде под влиянието на нецърковни организации. Ние ще пазим своята духовна свобода, като неоценимо съкровище*“. Тези положения залягат в основата на резолюцията „Икуменическото движение и Православната Църква“, която излага мнението на всички присъстващи на Събора на поместните църкви.

Обаче с течение на времето под натиска на политическите обстоятелства позициите на Православните поместни църкви се изменят. През 1954 г. Константинополският патриарх Атинагор, известен със своите проикуменически възгледи, издава енциклика^[7], която призовава главите на всички поместни Православни църкви да се присъединят към ССЦ за решаване на „глобалните проблеми на съвременността“, и вече през 1955 г. константинополският патриарх изпраща свои представители в Женева. През 1959 г. Централния комитет на ССЦ организира на Родос среща с представители на всички Православни църкви, а от 1961 г. православните икуменисти свикват конференции с цел реализация на икуменическите идеи.

Със смяната на властта в СССР под натиска на партийното ръководство през 1961 г. на заседание на Свещения Синод по доклада на известния икуменист митрополит Никодим (Ротов) е взето решение за встъпване в ССЦ, одобрено на най-близкия Архиерейски Събор. При това не се повдига въпроса: А как е възможно от каноническа гледна точка членството на Едина, Съборна, Апостолска Църква, която е Тялото Христово, не само в ССЦ, но въобще, в каквато и да е организация? Макар и отговор да е даден на Всеправославното съвещание през 1948 г. от Патриарх Алекси I (Симански), който заявява: „Православната Църква няма административно обединяване даже с поместните Църкви. Защо тя ще взема участие в административно обединение с другомислещи християнски организации и няма ли такова участие да означава, че ние жертваме съкровището на нашата вяра в името на някакво призрачно, лъжовно единство“. Следвайки примера на Руската православна църква своето членство в ССЦ започват да установяват и другите православни църкви — участници в Съвещанието през 1948 г.

Както и протестантизма, Католическата църква не устоява на натиска на модернизма и извършва икуменическа революция, но този процес върви по по-сложен път.

[1] Параграф 18 твърди: „Всеки човек има право на свобода на мислите, на съвестта и религията; това включва свободата да сменяш своята религия или убеждения и свободата да изповядваш своята религия или убеждения както еднолично, така и заедно с другите, в публичен или частен ред, в учението, богослужението и изпълняване на религиозните и ритуални изисквания“. Религия и закон. М., 1996 С. 8. ↑

[2] Бергер П. Секуляризация и проблема убедителности. Ц. 5 http://www.jder.narod.ru/library/nz_2.2.htm. ↑

[3] Секуларизъм е концепцията, че политическото управление, институции и прочее трябва да стоят и да действат, независимо от религията и/или религиозните вярвания. „Секуларна държава“ е тази, в която религиите са отделени от държавата и свободни от нейното влияние, респективно и обратното. — Бел.пр. ↑

[4] См. Доклад прот. И. Г. Разумовского „Экуменическое движение и Православная Церковь“ www.krotov.info/histori/20/1940/1948_07.htm. ↑

[5] Висшето ръководство на църквата чрез епископи. Титлите „папа“, „патриарх“, „митрополит“, „архиепископ“ са именно титли, и техните носители са именно епископи. — Бел.пр. ↑

[6] Д. Мотт стоял начело на Християнската асоциация на младежта (YMCA) и Световната федерация на християнските студенти. Тясно сътрудничел и бил близък приятел на Джон Д. Рокфелер младши, явяващ се през 20–30 години един от лидерите на евангелистите. За финансирането от фонда на Рокфелер на екуменическото движение вижте: The Wycliffe Bible Translators, John Mott & Rockefeller Connections <http://www.seekgod.ca/mott.htm>. ↑

[7] Папско послание до всички католици. В случая патриаршеско послание до всички православни. — Бел.пр. ↑

ОТ НАЦИЗМА КЪМ АТЛАНТИЗМА: МИСИЯТА НА ПИЙ ХІІ

През първото десетилетие на следвоенното развитие политиката на Католическата църква се определя от папа Пий ХІІ, избран на престола през 1939 г. Той се отличава не само с дълбоко консервативните си възгледи, но и с умението тънко да съгласува своята линия на поведение с доминиращия курс на световната политика. Оттук и използваните по отношение на Пий ХІІ характеристики като: „папа пангерманист“, „папата на Хитлер“, а след това „атлантическия папа“. Действително, в дейността на този понтифик се отразява цялата сложност на играта, която водят финансово и политически управляващите кръгове на Запада през предвоенните години и в периода на Втората световна война и в която Ватикана е въввлечен по най-активен начин, изпълнявайки ролята на свързващо звено между либералния и авторитарния лагери. Обаче до сега този период от историята на Католическата църква остава един от най-малко изучените поради това, че по-голямата част от касаещите го архивни документи е недостъпна — едни материали така и не са разсекретени, а други, както твърди Ватиканът, са практически напълно унищожени или разхвърляни по разни хранилища в резултат на пожари и по време на бомбардировките на Берлин.

След подписването от ръководството на Католическата църква през 1929 г. конкордата^[1] с Италия, възстановил държавата Ватикан, а през 1933 г. — с Германия (от страна на Ватикана го подписва тъкмо Пий ХІІ, който тогава е още кардинал Пачелли, а от германска страна — вице канцлера Франц фон Папен), той активно сътрудничи с фашисткия и нацисткия режими, което се облекчава от това, че болшинството им лидери са римокатолици.

На Хитлер, Химлер, Гьобелс, Шеленберг и др. силно влияние оказват, по специално, йезуитите. В. Шеленберг, глава на службата за безопасност на СС, в своите мемоари, например, посочва: „Химлер има най-добрата и най-голямата колекция книги за ордена на

йезуитите. Години наред той изучава нощем тази обширна литература. Затова *организацията на СС той построява по принципите на ордена на йезуитите. При това той се опира на устава на ордена и трудовете на Игнатий Лойола — върховен закон е абсолютното послушание, безпрекословното изпълнение на всяка заповед.* Самият Химлер като райхсфюрер на СС е генерал на ордена. Структурата на ръководството приличала на йерархичната система на католическата църква“^[2]. Неслучайно Хитлер казва за Химлер: „Аз виждам в него нашия Игнатий Лойола“. Що се касае до Франц фон Папен, наричайки себе си ревностен католик и явяващ се рицар на Малтийския орден^[3], то именно на него принадлежат думите: „Третият райх — това е първата държава в света, която въплъщава в живота принципите на папството“^[4].

От началото на войната Пий XII отказва да обяви Германия за агресор и, провъзгласявайки неутралитет, до самия край на военните действия не прави никакво изявление в полза на едната или другата страна. При това, както пише изследователят Карло Фалкони, който изучава архивни документи в Полша и Югославия, Ватиканът, явявайки се най-значителната разузнавателна агенция в света, е в курса на най-малките детайли, свързани с военните събития, така че Пий XII е прекрасно информиран за онези методи, които прилагат нацистите по отношение на своите жертви както в Централна и Източна Европа, така и в Съветския Съюз^[5]. Обаче католическите йерарси не само, че не се изказват в защита на преследваните, но и забраняват да се прави това.

С експанзията на нацистка Германия Св. Престол свързва своите големи надежди за окатоличването на източните славяни и възстановяването на своите позиции на западните територии на Съветска Русия. Св. Престол открито поддържа профашистките режими, установили се в Източна Европа, особено покровителство оказват на усташите и на Анте Павелич, глава на Независимата Държава Хърватия, създадена през април 1941 г. и намираща се под железния контрол на немските и италианските власти^[6]. НДХ е разглеждана от папа Пий XII като „велик авангард на християнството на Балканите“, а за Павелич папата говори като за „добър католик и добър човек“. На свой ред Павелич в пратено до папата писмо заявява,

че именно на понтифика принадлежи честта за създаването на Независимата Държава Хърватия^[7].

Между другото, усташите с Павелич начело, признат за „хърватския Хитлер“, налагат един от най-жестоките терористични режими по онова време, който носи отговорност за масовото унищожаване на сърби, евреи и цигани. Истинската информация за геноцида старателно се прикрива и до днес, обаче по данни на сръбските историци и по признанията на бившия министър на вътрешните работи на НДХА. Артукович, направени по време на Загребския процес 1986 г., само в концлагера Ясеновац са унищожени около 700 хиляди човека^[8]. Този терор се осъществява с благословията на Пий XII и Загребския архиепископ *Алоиз Степаница*, глава на католическата църква в Хърватия, удостоен с висшата награда на усташката диктатура — ордена „Велеред“, и има подкрепата на преобладаващата част от католическото духовенство, явяващо се в качеството на негов вдъхновител. Особено се отличават при това братята францисканци, за дейността, на които довереното лице на Пий XII, експерт по Балканите кардинал Ежен Тисеран казва на представителя на правителството на Павелич във Ватикана: „На мен ми е известно, че францисканците, например отец Симич от Книна, са участвали в акциите против православно население, по време на които даже се разрушавали църкви, както това се случило в Баня Лука. На мен ми е известно, че действията на францисканците са били отвратителни, и това ме огорчава“^[9].

Свои сметки си прави и Ватиканът по отношение на Съветския Съюз. По замисъла на понтифика, католически мисии трябва да бъдат изпратени в Русия веднага след вермахта, за да внедрят свещеници в контролираните от германците зони. Както заявява същият този фон Папен в хода на разпита в Нюрнберг през октомври 1945 г., „реевангелизацията на Съветския Съюз е замислена във Ватикана и се осъществява или чрез неговия мисионерски отдел, или чрез неговите секретни служби“^[10].

Разузнавателните служби на Св. Престол тогава са (и остават до ден-днешен) представени от две структури — Свещения Алианс (СА) и департамента на папското контраразузнаване *Sodalitium Pianum* („Стипендия на Пий“ — SP). Свещения Алианс е създаден още през 1566 г. по заповед на папа Пий V, а *Sodalitium Pianum* — през 1909 г.

при папа Пий Х. И макар Ватикана никога да не е признавал съществуването на СА и службата на контраразузнаването, от момента на своето основаване тези неформални отделения действат паралелно с политическите органи, преследвайки общи цели, но използвайки различни методи. Според оценките на някои изследователи, те представляват едни от най-добрите и най-ефективните спецслужби в света^[11].

Именно СА възплъщават в живота схемата на специалната агентурна операция на съветска територия под името „План Тисен“, която се заключава във вербуване на свещеници за съпровождане на немските части, сражаващи се на Източния фронт, и събиране на информация в помощ на възстановяването на католицизма. Тази операция, обаче, няма особен успех, понеже не съответства на немските планове за германизация на източните области на Русия, за реализацията, на които отговаря Алфред Розенберг.

Напълно одобрявайки действията на Германия и нейните сателити, папата, в същото време, не забравя и за друго, *атлантическото направление* на своята политика. По време на цялата война той поддържа неофициални дипломатически отношения със САЩ, голяма роля, в които играят и личните му отношения с президента Ф. Рузвелт. Още като държавен секретар на Ватикана, Пий XII се ползва с определено внимание в САЩ, където е изпратен от Св. Престол през 1936 г., и има възможност да обиколи цялата страна. Това е първо посещение от такъв род в историята на Ватикана. Тук той получава докторска степен от три университета, среща се с президента Рузвелт, договаря се за възстановяване на представителството на САЩ при Св. Престол (а то е съществувало до 1867 г.), общува с крупни индустриалци и банкери, гостува на президента на „Юнайтед Стейтс Стил“ М. Тейлор, рицаря на Малтийския орден, назначен в началото на войната от личния представител на Рузвелт при папата.

Важен фактор в американо-ватиканското сближаване става това, че през 1936–1937 г. именно САЩ, както считат някои изследователи, се превръщат в главен източник за финансиране на Св. Престол, а през 1940 г. в американското хранилище Форт Нокс Ватиканът премества своя златен запас, който до тогава се пази в Лондон. Федералната резервна система на САЩ се явява главна международна банка на Ватикана по време на цялата война, което, безусловно, свидетелства за

това, какво място заема последния в американската стратегия^[12]. Що се касае до причините за големия интерес на Вашингтон към Св. Престол, то една от главните е наличието у Ватикана на вече споменатата разклонена информационно разузнавателна мрежа възможностите, на която създават условия за сътрудничество на секретните служби на двете държави в края на войната.

Именно тогава се проявява с цялата си очевидност специалната, посредническа роля на Ватикана. Така и не осъдил фашисткия режим, Св. Престол става „най-голямата организация, причастна към нелегалните превози на емигриращи престъпници“ (така се казва в доклада на Винсент Ла Виста, спецагент на спецслужбите на американските въоръжени сили СИС^[13]). Това се осъществява в хода на операцията „Ватикански коридор“ или „Манастир“, в провеждането, на който, в частност, взема участие кардинал Монтини, бъдещ папа Павел VI (показателно е, че от началото на неговия понтификат архивите на Ватикана, отнасящи се до Независимата Държава Хърватска, разказващи за зверствата на усташите, са затворени)^[14].

При това каналите, през които минават нацистите, са свързани със структурите на шпионажа на САЩ и се прикриват от англо-американското разузнаване — кодовото им название е „Миши пътеки“ (Rat Lines). Те са създадени по-рано, още през 1943–1944 г. от помощника на Монтини, представител на Австрия при папския престол епископът Алоис Гудал и немецка Валтер Рауф, изобретателя на подвижните автомобилни газови камери за наказателните подразделения на СД и полицията за безопасност на райха. Заедно с Карл Волф, Рауф води известните сепаратистки преговори с Алан Дълес през март 1945 г.^[15]

Дадената операция се финансира за сметка на нацистките средства, изпирани на черния пазар, и за сметка на средства на Вашингтон, предавани чрез неговия представител в Рим Тейлор, а се осъществява под формата на дейност на Понтификалната комисия за съдействие на военнопленниците. Нацистите често се крият в католическите манастири на Италия и отпътуват преоблечени като католически свещеници. В крайна сметка Ватиканът помага да избягнат наказание на много немски, хърватски, австрийски, унгарски и др. военни престъпници, избягали в Испания, Португалия, Южна Америка, Австралия и Канада. Смята се, че с ватикански паспорти

Европа напускат около 30 хиляди нациста^[16]. По същите канали се осъществява „трансфер“ на нацисткото злато, което също така курира Алоиз Гудал.

Крайно ефективна в този план се оказва дейността на хърватския свещеник *Крунослав Драганович*. По данни на американското разузнаване, за всеки прехвърлен от Европа престъпник той получава от американските спецслужби по 1300 долара. След прехвърлянето на нацистите и по-нататък се продължава използването на услугите на католическата организация, като например бившият министър на външните работи на НДХА. Артукович, наречен „министър на смъртта“, когото прикрива второто по големина католическо общество в САЩ „Рицари на Колумб“^[17]. Успява да избяга и самият Анте Павелич, първото убежище му е предоставено във Ватикана. Павелич почива в Мадрид на 26 декември 1954 г., приел причастие и лично благословия от Пий XII^[18]. Що се касае до Загребския архиепископ Алои Степаница, то той, след като излежава 16 години, е произведен от папа Пий XII в кардинал, става член на курията^[19], а през 1998 г. при папа Йоан Павел II него го беатифицират^[20].

Характерно е, че през първите следвоенни години, въпреки такъв съчувстващ на нацистите неутралитет на Св. Престол, никой не повдига въпроса за „публичното мълчание“ на папата по повод преследването на евреите. Още повече, много еврейски съюзи изразяват тогава на Римския понтифик своята благодарност за тайната помощ на жертвите на нацизма. Така, Наум Голдман, президент на Световния еврейски конгрес (СЕК), заделил през 1945 г. за благотворителни цели на Ватикана 20 хиляди долара, пише за Пий XII: „Със специална признателност ние си спомняме всичко, което е направено от него за преследваните евреи в един от най-трудните периоди в тяхната история“. В същия дух пише за него и Голда Меир, първи премиер-министър на Израел: „През десетте години на нацистки терор, когато нашият народ търпи ужасите на мъченичеството, папата се изказва осъдително за угнетителите и изразява солидарност с техните жертви“.^[21] Ярък пример за благодарността на евреите става обръщането в католичество на главния равин на Рим Исраел Золер, предизвикало голям скандал в юдейските среди.

Напълно оправдава поведението на Св. Престол в годините на войната и ръководството на САЩ, представителят, на което на Нюрнбергския процес Кемпнер заявява: „Всеки опит за пропаганда от страна на Църквата против райха и Хитлер би била не само провокирано самоубийство..., но би усилила репресиите против юдеите и свещениците“.

Тази позиция на американците е напълно обяснима. Ватиканът се вгражда в създаващия се тогава на Запад нов, вече „американски“ ред. Католиците представляват повече от половината население на Европа (тогава още я наричат „Ватиканска Европа“), и управляващите кръгове на Запад правят основен залог на християнско демократическите партии и движения^[22]. Така че в условията на разпалваната от САЩ „студена война“ те не могат да допуснат каквато и да е дискредитация на лидера на католическия свят и са заинтересувани от укрепването на неговия разклатен в очите на антифашистите авторитет, политическа тежест и влияние в международните дела. Св. Престол трябва да стане важен символ на идейното сплотяване на Европа пред лицето на комунистическия лагер. В свое писмо от 6 август 1947 г., адресирано до Пий XII, американският президент Х. Труман призовава последния към тясно сътрудничество с „всички морални сили, представящи интересите на свободния свят“, подчертавайки, че трайния мир може да се основава само на принципите на християнството.

На свой ред, папата в отговор на президента, отдавайки дължимото на сплотяването в световен мащаб под лидерството на САЩ на сили, борещи се против „несправедливостта и лъжата“, заявява, че президента ще намери „в Божията църква пълен с радост, искреност и готов към сътрудничество партньор“. Призовавайки открито към нов „кръстоносен поход“ против комунизма, папата ясно формулира своята позиция в международните дела, заявявайки, че той е против делението на света на фашисти и антифашисти, противопоставяйки на това деление своята формула: „За или против Христа“. В своето рождественско послание през 1947 г. той обявява за „дезертър и предател всеки, който окаже материална поддръжка, предостави своите услуги и способности, помощ и глас на партиите или властите, не признаващи Бога“^[23].

През 1949 г., със завършването на формирането на двете световни системи и с образуването на НАТО, папата открито застава

на страната на военния блок, обявявайки във февруарската си реч „освободителната война“ против социалистическите страни за справедливо деяние. Врѣх на политиката на „студената война“, провеждана от Католическата църква, се явява приемането от Конгрегацията на Свещената канцелария през юли 1949 г. на декрет, осъждащ комунизма. Под заплахата от отлъчване от църквата се забранява: да се встъпва в комунистическата партия и да ѝ се симпатизира, да се разпространяват, четат или публикуват книги, вестници, списания или листовки, излагащи теорията и практиката на комунизма. Комунистическите ръководители, даже ако те не възразяват срещу религията, и теоретически, и практически се явяват врагове на Бога и църквата Христова. Пий XII активно поддържа католическите църкви в Източна Европа, а през 1952 г. публикува апостолско послание към народите на Русия, в което ги призовава да се отрекат от комунизма и се обърнат към католическата вяра.

Стремейки се да създаде противовес на социалистическите страни и осигури своето духовно водачество в Западна Европа, Ватиканът активно съдейства на европейската интеграция, прекрасно разбирайки, какви възможности предоставя „историческото помирение“ на Франция и Германия и обединяването на европейските държави на основата на франко германско католическото ядро^[24]. През 1948 г. папата приема в Рим втория конгрес на *Европейския съюз на федералистите*, създаден със съдействието на американския Съвет по международни отношения и лично А. Дълес (работещ в ЦРУ, което оглавява през 1953 г.), за мобилизация на общественото мнение на европейците за ускоряване на интеграцията. Онези обществени и политически дейци, които стоят до източниците, се явяват убедени католици, свързани с Ватикана и едновременно се придържат строго към атлантическата линия. *Жан Моне, Пол-Анри Спак, Робер Шуман и Конрад Аденауер*, които изиграват главната роля в подготовката на договора за създаване на Европейското обединение на въглищата и стоманата (ЕОВС) през 1951 г., са ревностни католици и техният проект е в хармония с идеята за „католически интернационал“. К. Аденауер, както и Р. Шуман, е близък до „Опус Деи“ (за ордена погледнете по-долу), дружи с папата още от довоенни времена и фактически представлява интересите на Ватикана в Европа. Показателно е, че и договорите за Европейската икономическа

общност (ЕИО) и Европейската общност на атомната енергия (ЕОАЕ) 1957 г. са подписани в Рим.

Във вътрешната политика Пий XII се придържа към строго консервативни възгледи и твърда интегриска линия, изказвайки се против всякаква проява на модернизма, реформаторството, осъждайки научните концепции, противоречащи на католическите църковни доктрини. Що се касае до отношението към православието, то от времето на Тридентския събор (1545–1563) в католическото богословие се счита, че *истинската църква Христова пребъдва изключително в Католическата църква и всички тайнства, извършвани извън попечителството на папата, са незаконни*. Това положение Пий XII подчертава с особена сила в своята енциклика от 1943 г. *Mystici Corporis* и потвърждава още веднъж в свое изявление от 12 август 1950 г., в което се казва, че *„тайнственото Тяло Христово и Римската Католическа Църква — са едно и също“*^[25]. Фактически това е неговият отговор на оформилото се тогава икуменическо движение.

Поради твърдата и непреклонна позиция на Пий XII църквата се възприема от вярващите като крепост на традиционната католическа духовност, въплътена в папата. Някои прелати от обкръжението на понтифика утвърждават, че той даже лелее идеята да застави кардиналите да го провъзгласят за светец още приживе^[26]. От този консерватизъм се определят отношенията му със Западна Европа. Той внимателно общува с американските католически йерарси, които счита за потенциални модернисти и не ги допуска до ключови постове в църковния апарат.

Обаче едината и монолитна църква се изявява само на повърхността. В условията на най-острия период на „студената война“ тя трябва да осигури сплотеност на западното общество пред лицето на външния противник, което изключва всякакви дискусии за нововъведения. Тайно вътре в църквата върви интересен процес на подготовка на модернистко либерален преврат с цел приспособяването ѝ към променящите се потребности на новия живот. Най-благоприятна атмосфера за това се създава във Френската църква. Един от първите предтечи на промените става *Жак Маритен* (1882–1973), който се опитва да интегрира философията на Тома Аквински в съвременната мисъл. Като автор на концепциите „теоцентрически хуманизъм“ и

„персоналистическа демокрация“, той се застъпва за религиозния плурализъм, за еманципацията на църквата и отказ от покровителството от страна на светската власт. Всичко това, както признава той, неизбежно се съпровожда с отделянето на светското общество от църквата, еманципация на мирския ред от духовния и обществения живот да стане по-мирски. Доста се разпространяват възгледите на представителя на „новата теология“ френския теолог *Ив Конгар* (1904–1995), който подготвя благодатна почва за извършването на обновителната работа вътре в църквата. При Пий XII неговите книги са подложени на цензура, а той самият е сменен от професорската катедра.

[1] Конкордат се нарича договорът между папата и някоя държава. — Бел.пр. ↑

[2] Шеленберг В. Мемуары Мн.: Родиола-плюс, 1998. С. 48. ↑

[3] Phelps J. Vatican Assassins: „Wounded in The House of My Friends“ 2001. p.515 [www.bibliotecaplayades.net/Archivosrgf Vatican assassins.pdf](http://www.bibliotecaplayades.net/Archivosrgf/Vatican%20assassins.pdf). ↑

[4] Paris E. The Vatican Against Europe. Wycliffe Presse, 1961. ↑

[5] Виж Carlo Falconi, Le Silence de Pie XII 1939–1945, essai fonde sur des documents d’archives recueillis par l’auteur en Poligne et en Yougoslavie, Monaco, Ed. Du Rocher, 1965. ↑

[6] Историята на Независимата Държава Хърватия е описана в книгите: Cotnwel J. Hitler’s Pope. The Secret History of Pius XII и Farbe H. L’Eglise catholique face au fascisme et au nazisme. Les outrages a la verite. Bruxells, Edition Espase de Liberte, 1995. ↑

[7] Филимонова А. Роль Ватикана в общественно-политических процессах на постъюгославском пространстве 1991–2000 г. [http://www.pravoslavie ru/arhiv/061106194208](http://www.pravoslavie.ru/arhiv/061106194208). ↑

[8] Ривелли М. А. Архиепископ геноцида. Монсеньор Степинац, Ватикан и усташская диктатура в Хорватии 1941–1945 г. М.: 2011 С. 86. ↑

[9] Frattini E. La Sainte Alliance. La veritable histoire des services secrets du Vatican Flammarion, 2006. P. 31. ↑

[10] Frattini E. Op. cit. P. 32. ↑

[11] Frattini E. Op. cit. P. 12. ↑

[12] Simmonot Rh. Les papes, L'Église et l'argent. Histoire économique du christianisme des origines à nos Jours. Paris: Bayard, 2005 P. 743. ↑

[13] Цит. по: Ривелли М. А. Посоченото съч. С. 163. ↑

[14] Frattini E. Op. cit. P. 340. ↑

[15] Lacroix-Riz A. Le Vatican, de l'antisemitisme des années trente au sauvetage-recyclage des bourreaux Golias, №47, mai 1996. P. 80. ↑

[16] Тинский Г. Ватикан и политика <http://www.pravoslavie.ru/smi/1820.htm>. ↑

[17] Станоевич Б. Усташский министр смерти: анатомия преступления Андрея Артуковича. М.: Прогрес, 1989 <http://www.xlibri.ru/elib/stano000/0000000.htm>. ↑

[18] Филимонова А. Указаното съчинение. ↑

[19] Курия — управленската администрация на църквата. — Бел.пр. ↑

[20] Беатификация (от латински beatus — благословен) — в католическата църква, причисляване на умрелия към лика на блажените. Различава се от канонизацията, където става причисляване към лика на светите (обявяването за светец). Беатификацията е етап на канонизацията. — Бел.пр. ↑

[21] Цит. по: Смирнова А. Папа Пий XII и фашизм. <http://www.katolikforum.ru/index.php?showtopic=1012>. ↑

[22] В християнско демократическата партия на Италия САЩ вложили до 1948 г. 350 млн. дол., а Пий XII лично предал 100 млн. лири. ↑

[23] Григулевич И. Р. Папство. Век XX М.: Политиздат, 1978. С. 259. ↑

[24] През 1945 г. Пий XII, мислейки за възраждането на традициите на римо-германското единство, разглеждал идеята за създаване на нова католическа държава под ръководството на наследника на австрийския престол Ото Хабсбург, в която да влязат Австрия и част от германските земи. ↑

[25] Пълнотата на общуването между православните и католиците е загубена окончателно след издаването от Конгрегацията по разпространението на вярата на декрета от 1729 г., който забранява „общуване в тайнствата“. В отговор на това православните църкви издават през 1755 г. съвместно заявление на Константинополския,

Александрийския и Йерусалимския патриарси, в което отричат благодатта на католическите тайнства. Суттнер Э. Х. Исторические этапы взаимных отношений Церквей Востока и Запада. М., 1998. С. 67.

↑

[26] Суттнер Э. Х. Посоч. съч. С. 281. ↑

ОБНОВЛЕНЧЕСКИ ПРЕВРАТ В КАТОЛИЦИЗМА: II ВАТИКАНСКИ СЪБОР И НЕГОВИТЕ ЗАДКУЛИСНИ ИНТРИГИ

*С множеството си ереси те (латините)
цялата земя обезчестили... Няма живот вечен
във вярата латинска.*

Преп. Феодосий
Печерский

Нямайки възможност да разпространяват своите възгледи в условията на твърдото управление на Пий XII, либерало прогресистите чакат благоприятни условия, при които те биха могли открито да заявят своите позиции. Това става след смъртта на „атлантическия папа“ и идването на власт на Йоан XXIII (1958–1963), при който започва период на дълбоки промени в католицизма, най-сериозните от времето на Тридентския събор. Те се изразяват в реализацията на програмата „аджорнаменто“, която се възприема като отвореност към новите тенденции на изменилия се свят, „осъвременяване“ на църквата и привеждането ѝ в съответствие с духа на времето. При това идеята на папството за земната централизация на църквата, тъй както и учението за непогрешимостта на понтифика и неговото първенство над целия християнски свят по никакъв начин не се поставя под съмнение, а, напротив, трябва да усилят авторитета на Ватикана в качеството на идейно-политическа сила в условията на либерализация на учението.

Първият документ, в който се проявява новия подход, може да се счита енцикликата Mater et Magistra „Майка и Наставница“ 1961 г., която е издадена по случай седемдесет годишнината на енцикликата Regum poenitentiam, положила началото на официалното социално учение на католицизма. За разлика от последното, призоваващо към

помирение и сътрудничество между труда и капитала, Mater at Magistra изхожда от разбирането за провала на идеите на патернализма и корпоративизма и признава съществуването на класовата борба. Утвърждаването на големите финансово-промишлени кланове в икономиката на западните страни, от една страна, и успехите на социалистическата система — от друга, заставят папата да се дистанцира от апологетиката на капитализма и да признае „социализацията“ и значимостта на обществените връзки, без да оспорва при това естественото право на частна собственост.

Отвореността на църквата към съвременния свят се изразява и в признаването на плурализма на обществото, в тази връзка между Ватикана и християнско демократическите партии започват да се налагат нови, неутрални отношения, при които последните вече се разглеждат не като изразители на интересите на църквата в политиката, а като органи за включване на християнските сили в обществените процеси. Признанието за извършените промени се проявява и в благославянето на концепциите за правата на човека, в провъзгласяването на идеята за „световен авторитет“, пример, за който се явява ООН, а така също и от отказа от антикомунизма и в търпимостта по отношение на социалистическите страни. Последното прави възможно установяването на отношения със Съветския Съюз през ноември 1961 г., което *отваря пътя за привличане към икуменическа дейност на Руската православна църква*. Важен знак за началото на новата Източна политика на църквата става приема от папата на дъщерята на Косигин и нейния мъж Аджубей, състоял се през март 1963 г.^[1]

Главно средство за осъществяване на планираното религиозно обновяване трябва да стане II Ватикански събор, за който Йоан XXIII обявява в базиликата Св. Павел още през януари 1959 г. и който поначало е замислен като икуменически събор, призван да приближи църквата към либералните изисквания на епохата. За неговата подготовка и с цел централизиране на всички реформаторски усилия на папата в противовес на ортодоксалната Римска курия и Конгрегацията по делата на вярата създава през юни 1960 г. *Секретариат по християнското единство*, начело на който е поставен лидера на прогресистите кардинал *Августин Беа* (1881–1968), влизащ в най-близките кръгове на папата.

Беа става една от ключовите фигури в процеса на подготовка към преустройство на църквата. Като член на ордена на йезуитите, той ръководи по онова време йезуитския Международен изследователски център в Рим, а след това оглавява Папския Григориански университет. Той е теолог на модернисткото направление, което се намира под силното влияние на протестантските идеи, но не само на тях — Беа фигурира в списъка на влиятелните масони, който е съставен от агенти на контраразузнаването на Ватикана (SD) по време на разследвания, осъществявани по поръчение на папа Павел VI през 1971 г. Така че неслучайно, когато в хода на подготовката на събора е издигнато предложението, щото всички негови членове преди началото на заседанието да изповядват Никейския Символ на вярата и да положат клетва против модернизма, Беа протестира и постигна това, че това предложение е отхвърлено.

Основната задача, която поставя Беа пред секретариата, се състои в това, че чрез лични връзки, контакти и срещи да подготвят общественото мнение за приемането на промените, и в този план той се ползва от такава независимост, че фактически не е подлаган на никакво вмешателство от страна на курията^[2]. Основните въпроси, които се намират в центъра на вниманието на тази група, са икуменизма в християнството и религиозната свобода, но главно значение се придава на контактите с юдейските организации.

Трябва да отбележим, че първите крачки към установяване на „диалога“ на католицизма с юдаизма са предприети още преди Втората световна война, обаче събитията от военния период и онази непримирима позиция, която заема Католическата църква по отношение на нацисткия режим, *създават свършено нова ситуация, при която признанието от църквата на холокоста започва да се използва от юдейските лидери в качеството на средство за натиск над католиците с цел постигане на признаване от тяхна страна на своята вина и преоценяване на юдаизма.*

От страна на юдаизма става дума за добре измислена и последователно реализирана стратегия, насочена към това, че да се постигне преразглеждане на основополагащи положения на християнското учение. Ключова идея, обосноваваща необходимостта от ревизия на християнството, се явява положението за това, че то съдържа в себе си „учението на презрението“ по отношение на

евреите, което се явява главна причина за светския антисемитизъм на новото време. Даденото учение на свой ред се свързва с принципните християнски положения за лишаването на Израил от обетованата благодат, което юдеите наричат „идея за преследване“ на Израил от Църквата и я смятат за много опасна. Изхождайки от това те твърдят, че холокоста трябва да се разглежда като „кулминация на многовековните гонения именно от страна на християните“ и че политиката на Хитлер не би имала успех, ако за основа не ѝ бяха послужили онези обвинения, които предявяват християните по отношение на юдеите. Както пише, например, ортодоксалния равин Соломон Норман, сътрудник на Центъра за еврейски изследвания в Оксфорд, „по своята същност, отношението на Хитлер към евреите по нищо не се отличава от християнското; разликата се състои само в методите, които той използва“. „Евреите виждат в християните в повечето случаи гонители, сравнително малко, от които ги виждат като жертви, и вече у съвсем малко християни откриват съчувствие към пострадалите евреи. След холокоста евреите не могат сериозно да повярват в нравствената състоятелност на църквата.“ Както посочва Норман: „от еврейска гледна точка християнинът, поради своята християнска вяра, не притежава нравствено достойнство, още повече — някакво нравствено превъзходство“^[3].

Формулата „учение на презрението“ („l enseignement du mepris“) с произтичащите от нея изводи е въведена от френския юдейски историк и писател Жюл Исак (1877–1963), който изиграва водеща роля в установяването на юдейско католическия „диалог“. Основните му идеи са изложени в книгите „Исус и Израел“ (1946) и „Генезис на антисемитизма“ (1956), в които е подложено на остра критика *християнското учение, разглеждано като главен източник на антисемитизма*. И евангелистите, и светите отци на Църквата са представени от него като лъжци и преследващи, пълни с антиеврейска ненавист, носещи моралната отговорност за Освиенцим и холокоста. Своята главна задача той вижда в доказването на необосноваността на съдържащото се в писанията на евангелистите обвинение на юдеите в богоубийство и постигането на съответното „пречистване“ на християнското учение.^[4]

„Пречистването“ предполага: изменение или изнемване на онези молитви, в които се говори за юдеите, в частност, които се четат през

Страстния Петък; заявяване, че юдеите не носят никаква отговорност за смъртта на Христа, а на осъждане за това подлежи цялото човечество; премахване на онези места от писанията на евангелистите, в които са описани Страстите Христови, особено това се касае за евангелието на Матей, когато Жюл Исак обвинява в изкривяване на истината (именно там е казано „И, целият народ в отговор рече: кръвта Му да бъде на нас и на чадата ни.“, Матей 27,25); заявяване, че Църквата винаги е порицавана за това, че тя се намира в продължение на две хилядолетия в състояние на скрита война между юдеите, християните и останалата част на човечеството; обещание, че Църквата окончателно ще измени своето поведение ще се смири, ще се разкая и поднесе извинения пред юдеите и ще предприеме необходимите усилия за отстраняване на онова зло, което тя им е допринесла, изправяйки и пречиствайки своето учение^[5].

През 1946 г. с подкрепата на американски и британски юдейски организации в Оксфорд преминава първата конференция, събрала католици и протестанти за установяване на контакти с юдеите. А през 1947 г. след провеждането на ред международни срещи със симпатизиращи му католически дейци Жюл Исак публикува меморандума „Поправяне на католическите учения, касаещи Израел“, главните положения, от които влизат в декларацията от десет пункта, приета на създадената същата година конференция на християни и юдеи в Зеелисберг в Швейцария (тя е организирана от обществата за юдейско-християнска дружба, създадени още през 1028 г., и събрала 70 експерта от 17 страни на света — 28 юдеи, 23 протестанта, 9 католика и 2 православни).

Зеелисбергската декларация става програма за реформиране на християнството, произлизаща от необходимостта за признание на следните положения:

- 1) Във Вехтия и Новия Завети с нас говори един и същ Жив Бог.
- 2) Исус е роден от еврейска майка от рода на Давид и народа Израил, и неговата вечна любов и прошка се разпростират над неговия собствен народ и над целия свят.
- 3) Първите ученици на Христос, апостоли и мъченици са евреи.
- 4) Основната заповед на християнството, любов към Бога и към ближния, се съдържат още в Стария завет и се потвърждават от Исус,

задължават християните и юдеите във всички човешки отношения, без изключение.

5) Трябва да се избягва принизяването на библейския и пост библейския юдаизъм с цел възвеличаване на християнството.

6) Да се избягва използването на думата „юдей“ изключително в смисъл „враг на Исус“ или да се използва израза „врагове на Исус“ за еврейския народ като цяло.

7) Да се избягва представянето на Страстите Христови по такъв начин, че вината за смъртта на Исус да лежи на всички юдеи или само на юдеите. В действителност смъртта на Исус искат не всички юдеи. И не само юдеи носят отговорност за това, тъй като Кръстът, който нас всички спасява, свидетелства, че Христос е умрял за греховете на всички нас; да се напомни на всички християнски родители и възпитатели за онази тежка отговорност, която те носят за това, че представят Евангелието и особено разказа за Страстите по опростен начин.

8) Да се избягва излагането на библейските проклетия и вика на възбудената тълпа „Кръвта негова на нас и децата наши“, да не се напомня при това, че този вик не може да надделява над безкрайно посилната молитва на Исус: „Отче! Прости им, понеже не знаят, какво правят“.

9) Да се избягва разпространението на кощунственото мнение, че народът юдейски е бил отвергнат, проклет и обречен на страдания.

10) Да се избягва такова представяне на юдеите, като че ли не са били първите, които са принадлежали на Църквата.^[6]

Трябва да отбележим, че декларацията е съставена достатъчно грамотно и хитро, доколкото, без да изисква радикално изменение на отношенията към юдеите и не провокирайки в тази връзка резки негативни реакции, позволява постепенно да се привлекат католиците към обсъждане на въпроса за юдейско-християнските отношения.

През 1948 г. с цел изпълнението на приетите решения Жюл Исак създава Асоциацията на юдейско-християнската дружба на Франция, ставайки неин почетен президент, а след това, установявайки контакти с римското духовенство и получавайки от него голяма поддръжка, постига кратка аудиенция у Пий XII, на когото предава „10-те пункта на Зеелисберг“. Тази среща, обаче, няма никакви последствия, но с идването на власт на Йоан XXIII положението се изменя.

През юни 1969 г. със съдействието на френското посолство в Рим и лично на кардинал Беа Исак се среща с понтифика, когото се опитва да убеди в необходимостта на преразглеждането на „учението за презрението“, предавайки му съответстващия меморандум — „*За необходимостта от реформи на християнското учение относно Израил*“. Тази среща е важен жест на Йоан XXIII по отношение към Асоциацията за юдейско-християнска дружба, и неслучайно няколко месеца преди нея папата заповядва да се изчисти изрече „Да се помолим също и за вероломните юдеи (pro perfidies Judaeis)“ и „Всемогъщи, вечни Боже, в милостта Своя не отхвърляй даже вероломните юдеи“, произнасяни в богослужението на Велики Петък. В една от своите бележки той написва по този повод следното: „От известно време Нас ни безпокои въпросът pro perfidies Judaeis в богослужението на Велики Петък. От надежден източник Ние знаем, че Нашият предшественик, блажена му памет Пий XII, вече е махал това прилагателно от личната молитва и се е задоволявал с произнасянето на «Да се помолим... и за юдеите». Имайки същите такива намерения, Ние решихме, че в предстоящата света неделя тези две положения (ще бъдат съкратени по същия начин)“.^[7] По това време е открита нова синагога в Кьолн, което трябва да символизира изменението на отношението към юдеите.

След срещата Йоан XXIII дава ясно да се разбере от членовете на курията, че от събора се очаква строго осъждане на „католическия антисемитизъм“^[8], а през есента на 1960 г. за първи път в историята на Ватикана папата приема 130 американски представителя на Обединения еврейски призив, които му предават благодарност за спасения по време на нацизма евреи. Потификът ги приветства с думите: „Ние сме деца на един Отец небесен... Аз — Йосиф, брат ваш“.

За разглеждане на предадените от Исак предложения Беа създава вътре в Секретариата по християнското единство специална работна група, която установява контакти с юдейския свят и неговите главни асоциации във Франция, Израел и САЩ — на първо място със Световния еврейски конгрес (СЕК), Американския еврейски комитет (АЕК) и Антидифамационната лига Бнай Брит. Съвместно те и разработват основните положения на отношението към юдаизма. Важна роля в това изиграва равина *Абрахам-Джошуа Хешел*, хасидски

мислител, глава на Юдейския теологичен семинар Ню Йорк, който присъства след това на събора в качеството на официален представител на АЕК при кардинал Беа. Голямо внимание на папата оказва и главата на СЕК д-р Голдман.

В резултат на тази дейност е подготвен кратък проект на декрет *De Judaies* (За юдеите), който трябва да бъде представен на събора. Обаче поради протестите на арабските лидери в периода на подготовка на събора този текст временно е оставен настрана. Държавният секретар на Ватикана Чиконяни, който не е в курса с истинските планове на реформаторите, въобще отстранява документа от дневния ред на събора, доколкото при голямото напрежение в отношенията, съществуващи между Израел и арабските държави, всяка „отстъпка“ за евреите се разглежда като проява на враждебност към арабите и крачка към признаването от Ватикана на държавата Израел. Чиконяни въобще не разбира, защо е нужен този текст и на последното събрание на Централната комисия на секретариата казва: „Ако ние говорим за евреите, защо тогава не говорим и за мюсюлманите?... И евреите, и всички останали, намиращи се извън Църквата, са длъжни да знаят, ако те пожелаят да се обърнат към католическата вяра, Църквата ще ги приеме с велика любов“^[9]. Изключването от програмата на събора на дадената тема искат и представителите на Източните католически църкви, опасявайки се от сериозни последствия за християните в арабските държави, представляващи там малцинствено население. В крайна сметка, когато текста за юдеите е отново представен за разглеждане, той вече се разглежда не като самостоятелен документ, а като част от общата декларация за нехристиянските религии.

II Ватикански събор е открит през октомври 1962 г. и става най-многолюдното събрание в историята на Католическата църква — на него присъстват представители на 18 некатолически църкви. По случай смъртта на Йоан XXIII през юни 1963 г. работата на събора завършва вече при неговия приемник, какъвто става кардинал Джовани Батиста Монтини, един от най-високопоставените членове на курията, заемайки папския престол под името *Павел VI* (1963–1978). Решението за неговото избиране е прието няколко дена преди конклава на среща на кардиналите във Вила Гроtaферата, принадлежаща на известния масон *Умберто Ортолани*, на когото Павел VI се отблагодарява за неговото гостоприемство като го назначава за „Рицар на Негово

Светейшество“^[10]. Новият папа е последователен привърженик на „откритата църква“ и напълно продължава линията на Йоан XXIII на обновяване на вътрешно църковния живот и придвижване на делата на икуменизма. Той първи започва ревизия на историята на католицизма, обръща се с молба за опрощение, насочена към разединените братя през септември 1963 г., и поисква взаимна търпимост^[11]. Молби за опрощение и покаяние за исторически грехове ще излизат от устата на Павел VI неведнъж.

Важно е да отбележим, че обявявайки събора за „пастирски“, тоест не догматически, двамата папи предварително се лишават от възможността да се намесват в хода на събитията със своя непогрешим авторитет, която би послужила за гаранция срещу грешки. По такъв начин папите като че ли свалят от себе си отговорността за произтичащото, предоставяйки свобода на решенията на събралите се. Между това, на събора веднага възниква остра дискусия между консерваторите и либералите, и макар и либералите да представляват малцинство, им се удава да заемат водещи позиции и да постигнат решаващо влияние над хода на събитията. Защо и как се случва това подробно описва в своята книга „Те Го предадоха. От либерализма към отстъпничество“ архиепископа Марсел Лефевр, който не приема решенията на събора и ги подлага на дълбока критика.^[12]

Разказвайки за механизмите на манипулиране и „неутрализация“ на участниците на събора, използвани от обновленците, Лефевр отделя три, както той пише, „ключови маневри“: първо, поставяне под пълен контрол на съборните комисии; второ, ефективна дейност на Института по документацията (ИДОС), подготвящ либерално модернистките материали за участниците в заседанията, в сравнение, с която активността на епископите консерватори не означавала нищо; трето, умело съставяне на съборните документи, *противоречивост на формулировките, които позволяват да се скрие истинския им смисъл*. Както посочва архиепископ Лефевр, те са написани „скучно и разбъркано, доколкото самите либерали практикуват следната система: едва ли не всяко заблуждение, двусмисленост или опасна тенденция се съпровождат, преди тях или веднага след тях, с обратните твърдения, призвани да успокоят делегатите консерватори“^[13]. Благодарение на използването на дадените методи изключително активно либералното малцинство бързо се превръща в болшинство, прокарвайки в живота

нужните му решения така, че малцина от консервативно настроените участници могат да осъзнаят, че става дума за реален либерален преврат.

През декември 1965 г. съборът завършва своята работа, приемайки 16 документа, най-важните, от които догматическата конституция за Църквата, пастирската конституция за Църквата в съвременния свят, декрет за икуменизма, декларация за църковната свобода и за отношението на църквата към нехристиянските религии. Специални документи са посветени на литургиите, Библията, епископите, свещениците, монасите, апостолството на миряните, духовното образование, възпитанието, източните католически църкви, мисионерството, средствата на масова комуникация. Съдържанието на тези документи означава, че съборът се явява като *разделителна граница в историята на католичеството*. Като показва гъвкава приспособимост към този свят, той изменя самата същност на християнското учение, придавайки му икуменическа насоченост. При това трябва още веднъж да подчертая, че текстовете са съставени по такъв начин, че явните отстъпления не са прекалено очевидни. Оттам и волността на тълкуванията, които си позволяват в пост съборни времена много служители на култа.

Поставяйки пред себе си като една от централните задачи постигането на лидерство на католицизма в борбата за християнско единство, съборът формулира своя собствена икуменическа концепция, алтернативна на протестантския път, позволяваща му *да се отвори за диалог с други религии, съхранявайки в неприкосновеност положението за властта на понтифика*. В догматическата конституция за Църквата (*Lumen gentium*) се потвърждава, че Църквата Христова, „установена и уредена в този свят като общество, пребъдва в католическата Църква, управлявана от приемника на Петър и Епископите в общуване с него“, но сега се добавя, че и „извън нейния състав придобива много начала на просветление и истина, които, представлявайки дарове, свойствени на Църквата Христова, насърчават към католическо единство“^[14]. По такъв начин, съборът определя два основополагащи момента в отношенията с другите църкви. Той потвърждава, че „цялата пълнота на спасителните средства“ може да се получи само чрез Католическата църква, но заедно с това признава, че другите църковни общности, свързани с нея със силата на

кръщението, „могат по различен начин, съобразно специфичното положение на всяка Църква или община, действително да пораждат благодат“ и „те са способни да открият достъп до спасителното общуване“. Макар последните да „страдат от някои недостатъци, въпреки това, те притежават значение и тежест в тайната на спасението“. Основният завой в икуменическото съзнание се съдържа в извода, че „онези, които вярват в Христа и по правилния начин приемат кръщението, *се намират в известно общуване с Католическата Църква, макар и да е непълно, а пълното общуване е възможно само с признаването на приемника на Петър, тоест понтифика на Рим*“.

Като не се ограничава със задачата за единение на християните, а стремейки се към осигуряване на своето духовно лидерство във вселенски мащаб, съборът в същата догматическа конституция за Църквата дава нова формулировка на Народа Божий (тоест на Всемирната Църква), която, допускайки различни тълкувания, позволявала на Католическата църква да оправдае своето активно общуване и с нехристиянските религии. В конституцията се признава, че към „католическото единство на Народа Божий, предвещаващо и укрепващо всеобщия мир, са призвани всички хора. Нему по различен начин принадлежат или са предназначени и верните католици, и другите вярващи в Христа, и, накрая, всички хора в тяхната съвкупност, призовани от Божията благодат към спасение“. Друго положение утвърждава, че „онези, които още не са приели Евангелието, са определени да принадлежат на Народа Божий по силата на различни причини. Преди всичко това е — онзи народ, комуто са дадени завети и обети, от който Христос е роден от плът... Но спасителният замисъл обхваща и онези, които признават Твореца, и сред тях преди всичко мюсюлманите, които, изповядвайки своята привързаност към Аврам, заедно с него се прекланят пред Бога единия, милосърдния, Който ще съди хората в последния ден. Но и от други, търсещи непознатия Бог чрез сенки и образи, Бог е близо, защото Той сам дарява всичко с живот и дихание и всичко останало..., и затова че Спасителя иска, всички хора да се спасят (ср. 1 Тим 2,4)“.

Това положение фактически изкривява истината за Народа Божий като Църква Христова, понеже позволява да се направи извод, че към него „по различен начин“ принадлежат и ония, които не са

приели кръщението и изповядват друга вяра. Дадения извод, на свой ред, е възможен и поради *новата оценка на значението на световната религия*, включително анимистическите и други езически култове, която е дадена в декларацията „За отношението на Църквата към нехристиянските религии“ (Nostra Aetate). В нея се казва: „Католическата църква по никакъв начин не отрича това, което е истинно и свято в тези религии. Тя с уважение се отнася към този образ на жизнена дейност, към тези норми и доктрини, които, макар и доста различни от нейните собствени постулати и предписания, все пак носят в себе си лъча на онази Истина, която просвещава всички хора“^[15]. За необходимостта от уважаване на традициите на другите народи („в онзи мярка, в която те не противоречат на евангелските принципи“) се говори и в декрета „за мисионерската дейност на Църквата“ (Ad Gentes), в която мисионерите се призовават „с радост и уважение да разкриват заложените в тях семена на Словото“.

По-късно, обосновавайки съвместимостта на вярата в Христа с признание на „частична истинност“ на нехристиянските религии, Йоан Павел II в своята книга „Да престъпиш прага на надеждата“ пише, че в традициите на Католическата църква отдавна се е вкоренила представата „за така наричаните *semini Verbi* (семена на Словото). *Тези Семена ги има във всяка религия*“. Тоест във всички религии в една или друга степен присъства Исус Христос като Син Божий, Бог Слово (Логос). „Може да се каже — заявявал папата — че позицията на събора наистина е вдъхновена от грижа за всички. Църквата се ръководи от вярата, че Бог Създателя иска да спаси всички с Исус Христос, единствения Посредник между Бога и хората, доколкото Той (греховете на) всички изкупил“. „*Светият Дух действа плодотворно и извън видимия организъм на Църквата*. Действа Той, опирайки се именно на онези *Semini Verbi*, които образуват нещо като общ сотериологически (учение за спасението — бел.пр.) корен на всички религии“^[16].

Признавайки „частичната истинност“ и в другите религии, съборът отива и по-нататък, като заявява, че истината се явява въобще предмет на търсене: „истината следва да се търси... посредством... обmena и диалога, в който те откриват на другите истината, която те са намерили или смятат за намерена, по такъв начин помагайки един на друг в търсенето на истината“. „Търсенето на истината трябва да се

осъществява със способ, подобаващ на човешката личност и нейната обществена природа, тоест по свободен начин...“ По такъв начин, призовават вярващите заедно с невярващите да търсят истината, а това означава отхвърляне на традиционните принципи на мисионерството, произлизащи от заповедта на Исус Христос: „Идете, прочее, научете всички народи...“ (Мат. 28,19).

Интересното е, че даденото положение, означаващо фактически призив към религиозен синкретизъм (тоест обединение на различни елементи в единна система), възпроизвеждат ключовата идея на неоплатонизма — религиозно-философското учение, изключително популярно сред образованите слоеве в Римската империя през III век след Р. Х. То се състои в това, че откровението на висшето Божество присъства във всички традиционни религии и че зад всички обреди и легенди се крие един дълбок тайнствен смисъл. Но ако при неоплатонците това откровение се явява философия, то в католицизма гарант за непогрешимостта на учението се явява папата. Затова, допускайки такава широка отвореност по отношение на другите религии, съборът заедно с това надеждно „се застрахова“, като ясно потвърждава в догматическата конституция за Църквата учението за непогрешимостта на папата — носител на пълната и универсална власт в Църквата, формулирано на I Ватикански събор. В нея се говори: „Това учение за създаването, непрекъснатостта, значението и смисъла на *свещеното Първенство на Римския Понтифик и за неговото непогрешимо наставничество* *Свещеният Събор* отново представя на всички вярващи, щото твърдо в него да вярват, и продължавайки това начинание постановява да изповядат и провъзгласят пред лицето на всички учението за Епископите, приемници на Апостолите, които с приемника на Петър, Наместника на Христа и зримия Глава на цялата Църква, управляват дома на Бога Живия“. На друго място пак така се твърди, че „колегията или състава на Епископите притежават власт само съвместно с Римския Понтифик, приемника на Петър, в качеството на неин Глава, при което в *неприкосновеност остава първенството на неговата власт по отношение на всички: както пастирите, така и вярващите. Защото по силата на своята длъжност, тоест като Наместник на Христа и Пастир на цялата Църква, Римският Понтифик притежава в*

Църквата пълна, върховна и универсална власт, която той винаги е в правото си да осъществява свободно^[17].

По такъв начин, *неизменността на папската власт се гарантира на Католическата църква съхраняването на нейната идентичност, даже в случай на смесването ѝ в „частични истини“ на други култури, наистина тогава това вече ще бъде истинска световна църква на Римския понтифик.*

Значително количество нови идеи в духа на „аджорнаменто“ съдържат конституциите „За религиозната свобода“ (Dignitas humanae) и „За Църквата в съвременния свят“ (Gaudium et Spes), в които се утвърждава правото на човека на безпрепятствено осъществяване на всяко избрано от него вероизповедание, ако само то не заплашва общественото спокойствие и морал, а и с това, е *подкрепена класическата доктрина на търпимост и религиозен плурализъм.*

Най-радикално преразглеждане на учението съборът допуска по отношение на юдаизма, при това юдейските организации изиграват решаваща роля във формулирането на основните положения по този въпрос.

Още преди откриването на събора през февруари 1962 г. Световният еврейски конгрес представя на кардинал Беа декларация, в която отделя в качеството на основна задача борбата с антисемитизма, и именно тази мисъл, но с други думи, изразява меморандума на Беа, адресиран до папа Йоан XXIII през декември 1962 г. В него се говори за необходимостта *от признаване на греха на християнския антисемитизъм, за отговорността на църквата за неговото разпространение посредством учението и пасторската практика, а с това и за онези преследвания, на които са подложени евреите, и за необходимостта отделно да се разгледа тази тема.* Отговорът на Йоан XXIII е положителен и дадения въпрос е внесен в дневния ред.

Юдейските лидери настойчиво се домогват до отстраняване от католическото учение твърденията за юдеите като за богоубийци, лишени от своето избраничество, а от литурните текстове — всички неодобрителни по отношение на тях думи. Обаче обсъждането на тези въпроси предизвиква остри дискусии, в хода, на които верните на християнските традиции участници на събора, разбирайки опасността на случващото се (макар те да не били толкова много на брой), правят всичко възможно, щото да не допуснат приемането на дадените

положения. Това заставя ръководителите на еврейските организации да активизират своите усилия по оказване на натиск върху ръководството на църквата.

За тези задкулисни преговори, които те водят с тази цел в Ню Йорк и Рим с кардинал Беа, представителите на секретариата и със самия папа Павел VI, подробно се разказва в статията на Джозеф Родри „Как юдеите изменили католическото мислене“, публикувана в януарския номер на списанието Look от 25 януари 1966 г.^[18] Работата е там, че ръководството на списанието поддържа тесни отношения с Бнай Брит и АЕК, представители, на които му предават материали за публикацията. По-конкретно, там се говори, че през март 1963 г. в Ню Йорк ръководителите на АЕК в дълбока тайна се срещат с кардинал Беа, след това е организирана среща на папа Павел VI с представителя на ООН Артур Голдберг (съдия на Върховния съд), получил предварително съответните инструкции от равина Хешел, а известно време след това папата приема и самия Хешел съпроводен от Захарий Шустер (АЕК), при условие че за тази среща никой няма да узнае.^[19]

Още тогава, през 1963 г. с цел оказване на психологически натиск върху католиците немският драматург Ролф Хохут представя на публиката театралната постановка „Викарий“ в която е изобразен папа Пий XII, страхливо мълчащ пред лицето на масовото унищожаване на евреи. Издадена като книга, драмата е съпроводена от коментари, представени като исторически труд. Пиесата е толкова тенденциозна, че предизвиква протести даже от страна на самите евреи. Така, членът на асоциацията „Антидифамационна лига“ Йосиф Лихтен написва памфлет в защита на папата („Пий XII и евреите“), а генералния консул в Милано еврейския дипломат Емилио Лапиде публикува статия, в която твърди, че папата е спасил от смърт от 700 до 850 хиляди евреи. Въпреки това, именно тази пиеса и съпровождащите я коментари поставят началото на устойчивата представа, господстваща в наше време в юдейската среда за Пий XII като папа, враждебен на евреите.^[20]

Първият вариант на текста на декларацията за нехристиянските религии, в която главата за юдаизма се явявала основна, е поставена на гласуване през септември 1964 г. и получава одобрение. Обаче положенията за юдаизма са толкова революционни и опасни, че даже такъв либерален понтифик, като Павел VI, не се решава да утвърди

дадения вариант и пренася неговото обсъждане за следващото заседание. Текстът напълно отрича отговорността на юдейските лидери за смъртта на Христа, отхвърля израза „народ богоубиец“, обвинява Църквата в антисемитизъм, поставя под въпрос достоверността на писанията на евангелистите (особено на св. Йоан и св. Матей), дискредитира ученията на отците на Църквата и големите католически теолози. Документът в края на краищата е пренаписан вече с по внимателни изрази и, макар неговото обсъждане да не престава да предизвиква остри дискусии, на 15 октомври 1965 г. за него гласуват болшинството от представителите на събора, а на 28 октомври той е утвърден.

Игнорирайки различията между религията на Древния Израил и съвременния талмудически юдаизъм, авторите на декларацията, изкривявайки текстовете на Евангелието, отиват към отричане на лишаването на юдеите от Царството Небесно („идеята за изгнанието“ по юдейската терминология) и на признаване за Истински Бог нетриипостасния бог Йехова^[21], комуто се кланят съвременните юдеи, утвърждавайки с това духовното родство на последните с християните.

В документите се казва: „Макар юдейските власти и техните привърженици да настояват за смъртта на Христа, обаче онова, което е извършено по време на Неговите страсти, не може да бъде небомислено вменено във вина нито на всички живеещи тогава юдеи, нито на съвременните юдеи. Макар Църквата и да е Народа Божий, обаче юдеите не следва да се представят нито като отхвърлени от Бога, нито като проклети, като че ли това произлиза от Светото Писание“. *„Юдеите в по-голямата си част не приемат Евангелието, а много от тях даже се възпротивяват на неговото разпространение (виж Рим 11,28). Въпреки това, съгласно Апостола, заради своите отци юдеите до днес остават възлюбени от Бога: Защото даровете и признанието от Бога са неотменими (Рим 11, 28, 29)“.*

Дадения откъс е типичен пример за манипулация на съзнанието, доколкото думите на апостол Павел, на които се позовава авторът, са извадени от контекста на неговото послание, а в него се казва: „Обаче, не че е пропаднало божието слово; защото не всички ония са Израил, които са от Израила; и не всички са чада, понеже са Аврамово потомство... не чадата, родени от плът, са Божии чада; но чадата, родени според обещанието се считат за потомство“ (Рим. 9,6–8), и по-

нататък, с позоваване на пророка Осия: „Ще нарека мои люде ония, които не бяха мои люде, И тази възлюбена, която не беше възлюбена... Не сте мои люде, Там ще се нарекат чеда на живия Бог“ (Рим. 9,25–26). Св. Павел говори не толкова за това, че езичниците са станали наследници на Аврам по обещание, но и това, не вярващите в Христа юдеи са се лишили от Царството Божие: „ако някои клони са били отрязани, и ти, бидейки дива маслина, си бил присаден между тях... поради неверие те се отрязаха, а ти поради вяра стоиш...“ (Рим. 11, 17, 20).

По-нататък в документа на събора се говори: „Църквата вярва, че Христос, мир наш, помирил юдеите и езичниците на кръста, и от тях сътворил едно“, и че „заедно с Пророците и с онези Апостоли на църквата чака деня, знаен само от Бог, когато всички народи заедно ще призват Господа и ще служат само Нему единомушно“. Между другото в посланието към Ефесяните (Еф. 2, 14–15) апостол Павел говори, че Христос е помирил на кръста с Плътта си и Кръвта си *вярващите в Него езичници и юдеи, тоест всички християни*, а за помирение на невярващите няма и дума.

Фалшифицирайки по такъв начин същността на Евангелието и Божественото откровение като цяло, дадените положения фактически отричат учението за Църквата Христова. Християнството учи, че избраничеството на древния еврейски народ се състои в това, че да запази истинското Единобожие, да дочака Месията, а след това да понесе Благата Вест за пристигането на Месията по всички народи по земята, което и извършват по-късно апостолите. Но, отхвърляйки Месията — Христа Спасителя, за което свидетелства Моисей и пророците, юдейския народ завършва периода на своето избраничество, предадено на апостолите и на онези християнски общности, които стават основата на новия богоизбран народ — Църквата Христова, където вече няма „ни елини, ни юдеи“. И ако, съгласно апостолите, Църквата Христова има „... сте избран род... свят народ, люде, които Бог придоби“ (1 Петрово 2, 9), то всякакви твърдения за продължаваща, някаква, богоизбраност на целия еврейски народ се явяват богословски несъстоятелности^[22].

Самият Христос, проповядвайки в храма и отговаряйки „на пристъпилите към Него първосвещеници и старейшини на народа“, им казва: „Затова ви казвам, че Божието царство ще се отнеме от вас, и ще

се даде на народ, който принася плодовете му“ (Матей 21, 43). И Той предрича: „Но казвам ви, че мнозина ще дойдат от изток и запад, и ще насядат с Авраама, Исаака и Якова в небесното царство; а чадата на царството ще бъдат изхвърлени във външната тъмнина; там ще бъде плач и скърцане със зъби“ (Матей 8, 11–12). Положенията на декрета игнорират тези думи, така както и думите на самите юдеи: „И целия народ в отговор рече: Кръвта Му да бъде на нас и на децата ни“ (Матей 27, 25).

Значението на декларацията *Nostra Aetate* е трудно да се надцени. Един от юдейските автори я нарича „теологическо земетресение“, довело до появата на новия свят^[23]. Както пише членът на Световния еврейски конгрес Жан Галперин, тя „действително отваря път към нов диалог и поставя началото на новия поглед на Католическата църква към идеите на юдаизма, като продемонстрира нейната готовност да замени учението на презрение с учение на уважение“^[24]. Приглася му юдейския изследовател Пол Гиневский, който заявява в своята книга „Християнски антиюдаизъм. Мутация“: „Схемата за юдеите, която би могло да се разглежда като край, напротив, много бързо се оказа начало на нов стадий в успешното развитие на юдейско-християнските отношения“^[25]. *Вратата за юдеите е отворена*, и сега вече е възможно да се премине към „пречистване на християнското пространство“.

В *Nostra Aetate* се говори и за духовната близост в отношенията с мюсюлманите, които, както посочва съборът, „с нас се покланят на Бога единия, милосърдния, Който ще съди хората в последния ден“, макар мюсюлманите, покланящи се на Аллах, да отричат Триединия Истински Бог и Исус Христос като Бог, разглеждайки Го в качеството на пророк. Не са забравени и езичниците: признавайки, че някои от тях могат „да достигнат най-висше озарение със собствени сили или с помощ Свине“, съборът приравнява въздействието на техните божества с благодатта на Светия Дух.

Важно значение има приемането на декрета „За икуменизма“, който не само положително оценява икуменическото движение, но и, признавайки спасителното значение на другите християнски общности, разрешава на католиците сътрудничество с тях и даже общуване в тайнствата (обедняване с тях в молитвите).

Развитието на икуменизма предлага модернизация на всички страни на църковния живот и „непрестанно преобразуване“, важна роля, в което е призвано да изиграе *апостолството на миряните*. За утвърждаването му е призвана да способства точка 10 от декрета за службата и живота на презвитерите „Presbyterorum ordinis“, в който се казва, че за осъществяване на „специалните форми на пастирските начинания в полза на различни социални групи в пределите на коя да е област, страна или част от света“ освен другите организации могат да се създават и специални епархии или персонални прелатури. Това създава възможност за формиране на ново юридическо лице, което, бидейки много гъвкава структура, може да внесе важен принос в разпространяването на католическото учение. По-късно през 1966 г. папа Павел VI със специален документ потвърждава възможността за обединяване на миряните в персонални прелатури чрез двустранен договор между желаещите и прелатурата.

В резултат на решенията на събора са внесени изменения в процеса на богослужението, в литургията, които по замисъла на реформаторите трябва да ги направят по-съвременни и да привлекат хората към по-активно участие в службата. На свещениците е практически забранено да отслужват Тридентската меса, вместо което се въвежда „нов чин“ (novos ordo) на националните езици (което е фактически изискване на Реформацията). Новата меса се отличава и по стил на извършване на службата: ако по-рано свещеника стои с лице към олтара и с гръб към паството, като да възглавява общността в молитвата, то сега той застава с лице към вярващите, и в същото време, понеже олтар в старата му представа въобще няма — вместо него се използва преносна масичка. Старият и новия обреди се различават също и по текста на молитвите и песнопенията и движението на свещеника. Тридентската меса може да се служи сега само с личното разрешение на епископа.

[1] Hilaire Yv. M. Histoire de la papauté. 2000 ans de mission et de tribulations, Paris, Edition Tallandier, 2003. P. 467. ↑

[2] За това, как под формата на подготовка към реформи се разработвали планове за дълбоко преустройство на църквата, е разказано в книгата на Ралф Вилтхен „Рейн се влива в Тибър,

неизвестния събор“ (Ralf Wiltgen. *Le Rhin se jette dans le Tibre, le concile inconnu*. Paris, 1982). ↑

[3] Norman S. *Themes in Christian-Jewish Relation* Християнско юдейски диалог. Христоматия. Съставител Хелен П. Фрай. М.: Библейско-богословски институт св. апостола Андрея, 1998, 2002. С. 35. ↑

[4] Vicomte Leon de Poncins. *Le judaisme et le Vatican. Une tentative de subversion spirituelle*. ORC. Traduction. 2007. P. 9–10 www.a-c-r-f.com. ↑

[5] Ibid. P. 18. ↑

[6] Les douze points de Berlin Serviam, No 22, 26 novembre 2009 <http://www.nostra-aetate.org/HTML/La-lettre-Serviam/2009/SERVIAM022.html> 0. ↑

[7] История на II Ватикански събор. Том I Москва, Библейско богословски институт св. апостол Андрей, 2003. С. 467–468. ↑

[8] Laurigan M. *Vatican II: du „mithe de la substitution“ a la religion noachide* Sel de la Terre, No 46, automne 2003, P, 5 http://www.nostra-aetate.org/bibliotheque/2003-10/SDT_Michel-LAURIGAN_Vatican_%20II_Du-Mithe-de-la-sustitution-a-la-religion-noachide_12p.pdf. ↑

[9] История на II Ватикански събор. Том IV Москва, Библейско богословски институт св. апостол Андрей 2003 С 467–468. ↑

[10] Frattini E. *Op.cit.* P. 340. ↑

[11] Accattoli L. *Quand le pape demande pardon*. Paris, Albin Michel, 1997. P. 45–46. ↑

[12] Виж Марсел Лефевр. „Они предали Его. От либерализма к отступничество“. СПб „Владимир Даль“, 2007. ↑

[13] Лефевр М. „Они предали Его. От либерализма к отступничество“. СПб „Владимир Даль“, 2007. С. 237. ↑

[14] Документи II Ватиканского собора, Москва: Паолина, 1998 г. Догматическая конституция „Lumen genetium“. ↑

[15] Документи II Ватикански собор. Декларация о нехристиянских религиях „Nostra Aetate“. ↑

[16] Папа Йоан Павел II. *Переступить прага надежды*. М. 1995 С 46. ↑

[17] Документи II Ватиканского собора. Догматическая конституция „Lumen gentium“ С. 81, 85. ↑

[18] Подробно описание на отношенията между секретариата и Всемирния еврейски конгрес по време на целия събор се дава също така и в книгата: G. V. Riegner. *Ne jamais desesperer: Soixante annees au service du peuple juif et des droits de l'home*. Paris 1988. За активната роля на Бнай Брит писал и френският вестник *Le Monde* на 19 ноември 1963 г.: Международната еврейска организация Бнай Брит изразила желание да установи по-тесни връзки с Католическата църква. Тя представила на събора проект на декларация, утвърждаваща отговорността на цялото човечество за смъртта на Христа. Както твърди Лабел Кац, президент на международния съвет на Бнай Брит, „ако тази декларация бъде приета от събора, еврейските общества ще разгледат пътищата и средствата за сътрудничество с църквата за реализация на нейните цели и проекти“. Цитат по: *Vicomte Leon de Poncins*. *Op. cit.* P. 22. ↑

[19] Папата водел тайни преговори и с други представители на юдейски организации, което, както пише Роди, „заставило консерваторите да говорят за това, че американските евреи са сформирали нова власт, действаща вътре в църквата“. Цит. по *Laurigan M.* *Op. cit.* P. 6. ↑

[20] *Vicomte Leon de Poncins*. *Op. cit.* P. 119–120. ↑

[21] В християнството Бог е Триипостасен, тоест има една същност в Три Ипостаси (Отец, Син и Свети Дух). — Бел.пр. ↑

[22] Папство и его борба с православием. М.: Стрижев, 1993. С. 88. ↑

[23] *Les douze points de Berlin Serbviam*, No22, 26 novembre 2009 <http://www.nostra-aetate.org>. HTML *La-lettre-Serviam /2009/ SERVIAM 022.html* 0. ↑

[24] *Laurigan M.* *Op.cit.* P. 7. ↑

[25] Виж *Guiniewski P.* *L'antijudaisme chretien — La mutation*. Editions Salvator, 2000. ↑

ПОСТ СЪБОРНАТА ПОЛИТИКА НА ВАТИКАНА: ПОСЛЕДСТВИЯТА НА ИКУМЕНИЧЕСКАТА ОТВОРЕНОСТ

Обновителните решения на събора и последвалата ги практика имат за църквата най-сериозни последствия. Главният резултат от тях става утвърждаването на религиозния плурализъм и търпимостта, които довеждат до това, че католическото учение започва да придобива все по-размит характер, а сред част от католиците започва да се разпространява религиозен индиферентизъм. Опитите на църквата да се доближи до обществото, да се отвори към него и да стане по разбираема се обръщат за нея в загуба на авторитет и уважение от негова страна, намаляване на общото ѝ влияние.

Много се изострят вътрешно църковните разногласия, а също така се задълбочава поляризацията между прогресистите и традиционалистите както в областта на теологията, така и в областта на политиката. Много прогресисти разбират решенията на събора като скъсване с традициите, в това число и доктринално, и възможност да създават „нова църква“. В Латинска Америка и сред йезуитите с голяма популярност започва да се използва новата форма на християнския социализъм — „теология на освобождението“, която е повлияна от най-новите направления на социологическата и икономическата мисъл.

Друга част от вярващите, напротив, смятат, че църквата със своите реформи е отишла твърде далеч — така преценяват ситуацията около 40% от католиците^[1]. Много католици от църковното ръководство се опасяват, че ситуацията ще излезе извън контрол. Кардинал Йозеф Ратцингер (бъдещ папа Бенедикт XVI), който е на събора богословски консултант, в тази връзка пише: „Получените от събора резултати, както днес можем за това да преценим, жестоко излъгаха очакванията на всички... Папата и отците делегати на събора се надяваха да постигнат ново католическо единство, обаче вместо него започнаха конфликти, преминаващи, казано с думите на самия

Павел VI, от самокритика към саморазрушение... Вместо очаквания пробив ние, напротив, имаме работа с процес на постепенен упадък...“^[2]. Наистина, Павел VI признава, че характерни явления стават: „смесване и нетърпимост на съзнанието, религиозно обедняване, недостатъчни нравствени бариери против настъплението на хедонизма“^[3]. Веднъж той даже казва за пост съборните безредици: „В храма на Бог през някаква пукнатина се промъкна сатанински дух“^[4].

Обаче главните идеолози на събора отказват да видят причините за подобно положение в самите реформи. Така, същият онзи Ратцингер, описвайки „лавината“ вреди, отбелязва: „Аз съм убеден, че вредата, която си навлякохме през тези двадесет години, дойде не от събора, а поради това, че вътре в църквата бяха отвързани скрити полемични центробежни сили, а вън от църквата поради това, че на Запад се извърши културна революция, успех, в която удържа върхушка от средната класа, новата буржоазия с нейната либерално радикална идеология на индивидуализъм, рационализъм и хедонизъм“^[5].

Заедно с това, сред католиците традиционалисти има и такива, които отказват да приемат решенията на събора. Радикалността на либералния преврат, извършен от събора, предизвиква у много от тях такова недоумение, че започват да наричат Павел VI еретик, разколник и отстъпник. Някои споделят даже мнението, че има двама папи: истинския понтифик държан в мазето на Ватикана, а другия — самозванец, двойник — управляващ във вреда на църквата. Накрая, съществува мнение, че Павел VI не отговаря за своите действия, понеже е заложник на обкръжението му.

Принципен противник на реформите и новия чин на месата, както вече писахме, е архиепископ Марсел Лефевр. През 1970 г. той основава Свещеническо братство св. Пий X и семинарията в Екон (Швейцария) за свещеници традиционалисти, започвайки открита борба с Ватикана за съхраняване на предишните устои. По-късно, когато Лефевр е ръкоположил за свещеници 12 свои семинариста, Ватиканът спира неговите религиозни пълномощия, забранявайки му да извършва богослужения и тайнства, обаче Лефевр продължава своята дейност, без да прекратява критиката на обновяването. Влиянието на Братството продължава да расте и то разпространява

своето влияние в много страни, съхранявайки най-силни позиции във Франция^[6].

Във вече споменатата от нас книга Марсел Лефевр определя събора като „смут“ и „либерален преврат“, на който присъстващите на него папи не оказват съпротива. Той откровено посочва, че съборът, движен от либералния дух на отстъпничеството, „извършва измяна, подписвайки световно съглашение с всички врагове на Църквата“, че той „изразява «безгранично съчувствие» към мирския човек, към човека без Бога! Ако целта му беше да подбуди този паднал човек, да му отвори очите за неговите смъртоносни рани, да го изцели... Но не! Целта е да провъзгласи на миряните: както виждате, Църквата също изповядва култ към човека“^[7].

В отговор на думите на Ратцингер: „Аз оправдавам Събора!“ — Лефевр пише: „Аз обвинявам Събора! Пояснявам: аз твърдя... че кризата на Църквата по своята същност се свежда до пост съборните реформи, произлизащи от височайшите официални власти на Църквата и предприети в изпълнение на доктрините и директивите на II Ватикански Събор. Затова в причините за случилата се след Събора катастрофа няма нищо странно и тайнствено. Няма да забравяме, че едни и същи хора, един и същи папа — Павел VI — са организирали Събора и след това с невъзможно по-голяма последователност и официалност, използвайки своето йерархическо положение, са осъществявали решенията“.

Принципно важната роля, изиграна от папите, Лефевр отделя специално. Описвайки предишни времена, предхождащи зараждането на модернизма в църквата, той посочва: „Проникването на либерализма в цялата църковна йерархия чак до папската курия, само преди две столетия нещо немислимо, е все пак замислено, предсказано и планирано в началото на миналия век от масоните. Достатъчно е да приведем документите, доказващи реалността на този заговор против Църквата, на това «висше покушение» на папството“.

Най-важен документ, който Лефевр представя, се явяват секретните книги (преписка) на ръководителите на „Върховната вента“ (висша масонска група) на италианските карбонари 1820–1846 г., попаднали в ръцете на папското правителство и публикувани от Кретино-Жюли в неговата книга „Римската църква и революцията“. Папата взема решение да ги огласи, за да могат вярващите да узнаят за

този заговор, който готвят тайните общества, и да могат добре подготвени да посрещнат неговото възможно осъществяване. Ние даваме откъси от този текст, доколкото в него е изложен *механизма на самоунищожение* на църквата чрез самото висше нейно ръководство, който накрая е приложен по отношение на католичеството и може да се разглежда като най-ефективно възможно средство за подкопаване и на Православната църква.

„Папата, какъвто и да е той, никога няма да дойде в тайното общество; той сам трябва да направи първата крачка към Църквата, щото да подчини себе си и нея, и Папата... Ние не разчитаме да привлечем Папите към нашето дело, да ги обърнем в нашите принципи, да ги направим проповедници на нашите идеи... Ние сме длъжни да молим, ние сме длъжни да искаме, ние сме длъжни да чакаме, подобно на евреите в очакване на Месията, *нужния нам Папа...* Това най-сигурно ще ни доведе до завземането на Църквата, отколкото памфлетите на френските ни братя и даже от златото на Англия. Искате ли да знаете защо?... Ще имаме кутре въввлечено в заговор на наследника на светия Петър и това кутре ще струва в нашия кръстоносен поход по-скъпо от всички Урбани II и техните свети Бернарди на християнството... За да получим Папа с необходимите качества, ние трябва да *подготвим за него — за този Папа — поколение, достойно за царството, за което ние мечтаем.* Оставете настрана старците и хората на зряла възраст; обърнете се към младежта и, доколкото е възможно, към децата... сред тях на вас няма да ви е трудно да си създадете репутация на добри католици и патриоти. Тази репутация ще отвори на младите свещеници и монаси достъпа до нашите доктрини. За няколко години това младо духовенство постепенно ще вземе в свои ръце всички функции на Църквата; то ще ръководи, управлява, съди, то ще влезе в най-близкото обкръжение на властите и ще бъде призвано, с цел да избере *новия Понтифик, който, подобно на болшинството*

негови съвременници, задължително ще бъде в една или друга степен привързан... към общочовешките принципи, принципи към разпространението, на които ние сега пристъпваме...”

„Ако искате да осъществите революция в Италия, търсете Папата, портрета, на който ние ви представихме по-горе. Ако вие искате да създадете царство на избраните на трона на Вавилонската блудница, то нека към вас да се присъедини Духовенство, убедено, че върви под знамето на апостолските ключове... хвърлете вашите мрежи по примера на Симона. Хвърлете ги... в ризници, семинарии и манастири и ако вие съберете достатъчно търпение, то ние ви обещаваме улов по-чудесен от улова на Симон... Вие ще проповядвате революция с тиара и расо, с кръст и хоругва в ръцете, и ще бъде достатъчно малко побутване, че тази революция да запали огън в четирите края на света“.

„На нашите плещи е поставена трудна задача... Ние трябва да подложим Църквата на аморално възпитание и с помощта на малки, точно отмерени, макар и доста неопределени засега средства да постигнем онова, щото Папата да ни доведе до триумфа на революционната идея. Сега ние само плахо пристъпваме към осъществяването на този план, зад който за мен винаги е прозирало свръхчовешко намерение...”^[8].

В резултат на започналите промени вече в края на 60-те години църквата изпада в състояние на вътрешна криза и огражданияване, които ускоряват дехристиянизацията на западното общество, обусловено от неговата икономическа модернизация и индустриализация. Това се проявява на първо място в такива показатели, като намаляване на броя на свещениците („криза на призванието“) и вярващите, а също така намаляване на религиозните практики. По такъв начин, в Италия броят на назначените свещеници намалява от 872 през 1961 г. до 388 през 1977 г. Числеността на организацията „Католическо действие“, която е гражданска опора на италианския католицизъм, намалява за същите години от 3 милиона до

650 хиляди човека. Вече в началото на 70-те години само по-малко от половината италианци редовно ходят на църква^[9]. Във Франция през 1972 г. броят на семинаристите намалява с една трета в сравнение с 1962 г., и поради остаряването на свещениците и намаляването на притока на младежи изключително остро се проявява проблема с недостига на духовенство. За да реши този проблем, в енориите започват да прибегват към нови практики — да възлагат управлението на групи миряни, които да се занимават не само с катехизацията, но и подготовката на вярващите за литургия и тайнствата. Но и това вече не може да спре угасването на енорийския живот, намаляването на неговата духовна същност и живата вяра, които постепенно се подменят с чисто външно следване на ритуалите и обрядите.

Най-опасно явление стават онези промени, които се извършват в теологическите размисли под влияние на утвърждаващата се религиозна търпимост, с провъзгласяването, на която църквата започва да допуска сериозни отстъпления от християнската вяра. На първо място това се проявява в развитието на „диалога“ с юдаизма.

„Диалогът“ се превръща в по-нататъшни отстъпки от страна на католицизма, който под натиска на крайно настъпателната позиция на юдаизма започва да създава нова теология на юдейско католическите отношения, изискваща по-нататъшно преразглеждане на основополагащи положения на християнското учение. За това, все пак, какви методи се използват от определени кръгове за налагане на новия възглед за юдаизма, красноречиво свидетелства, в частност, историята с молитвата за юдеите, която, все едно че е съчинена от Йоан XXIII малко преди смъртта му.

Първата нейна версия на френски език е публикувана в швейцарското списание La Liberte на 9 септември 1966 г. В нея се казва:

„Милосърдни боже! Днес ние осъзнаваме, че в продължение на много векове нашите очи са били слепи и ние не бяхме в състояние да видим красотата на Твоя избран народ и да познаем в чертите на неговото лице нашите привилегирани братя. Ние разбираме, че клеймото на Каин е изписано на нашите чела. В

продължение на векове нашият брат Авел е лежал в кръв и сълзи по наша вина, тъй като ние забравихме Твоята любов. Прости нам, че ние погрешно прибавяхме проклятие към името на Евреите. Прости нам, че ние за втори път Те разпнахме в тяхно лице, тъй като ние не знаехме, какво правим...“

На 2 октомври 1966 г. този текст напечатва и списанието La Documentation Catholique (№ 1479, кол. 1728), в което се твърди следното: „Ватикански кръгове потвърдиха на 7 ноември съществуването и истинността на молитвата, съчинена от Йоан XXIII няколко дни преди смъртта му, в която папата моли опрощение от Бога за всички страдания, причинени на евреите от Католическата църква. За съществуването на тази молитва, която в съответствие с намеренията на нейния автор, трябвало да бъде четена по всички църкви, съобщава неотдавна в своето изказване в Чикаго монсеньор Джон С. Куин, който е един от експертите на Ватиканския събор“. Обаче след месец същото списание публикува опровержение, позовавайки се на държавния секретар на Ватикана. По-късно се изяснява, че La Liberte препечатва част от молитвата от холандския вестник De Tide, който на свой ред, го взема от статията на някой си Ф.Е. Картус, публикувана в чикагското списание American Commentary (януари 1965 г.) — официален орган на Американския еврейски комитет (АЕК), и в която даже не е посочен никакъв източник. Обаче става известно, че под псевдонима Картус се крие ирландския йезуит Малаши Мартен, бивш личен секретар на кардинал Беа. По времето на II Ватикански събор той води двойна игра, работейки за АЕК и предавайки на нейния представител в Европа — Шустер секретна информация от секретариата. С това историята би трябвало да приключи, но в действителност и след официалното опровержение „молитва за юдеите“ неведнъж се появява в различни издания. За последен път това става през 2008 г., когато я публикува италианския вестник La Repubblica^[10].

Така, приравнявайки към вехтозаветната религия съвременния юдаизъм, Ватиканът започва последователно да провежда политика на сближаване с принципно различни възгледи и етически норми,

осъществявайки едностранна ревизия на Новия Завет и историята на християнството в угода на представителите на талмудическия юдаизъм, за който единствено приемливо християнство се явява християнството без Христа Сина Божий. Както пише активната участничка в юдейско католическия „диалог“ и съставителка на съответните христоматии Хелен Фрай, „юдаизмът може да мине прекрасно и без Исус: съществува богата юдейско равинистична традиция, която се развива паралелно с християнството и свидетелства за възможността на друго, нехристиянско използване на библейското наследство. Но заедно с това юдеите могат да приемат и приемат Исус като човек, чрез който езичниците познали Бога на Израил“^[11].

Започвайки от 1971 г. срещите на ниво представителите на двете конфесии приемат формата на ежегодни събрания на Международния комитет по връзките (или просто Комитета по връзките) между Католическата църква и Международния юдейски комитет по междурелигиозни консултации^[12]. Една от главните негови задачи става *формирането на католическа „теология след Освиенцим“* (както я нарекъл нейния католически деец Йохан Баптист Мет), която се стреми да избягва всякакви антиюдейски формулировки и е призвана „да обогати християнското мислене с помощта на най-доброто разбиране на значението на един или друг термин или други реалности в юдаизма“^[13]. Двете страни отначало се договарят, че новото разбиране на отношенията между юдеите и християните трябва да бъде отразено в основите на катехизиса и догматическото образование в университетите. Както пише изследователят на юдейско католическите отношения А. Вал, в идеалния вариант „образованието трябва да бъде такова, че евреите да могат да присъстват в него, без да се чувстват лошо разбрани“^[14].

Естествено, формирането на нова теология се осъществява поетапно, постепенно подготвяйки католиците към приемането на положенията не съответстващи на църковното учение. Първото, което трябва да направят — това е да постигнат по-ясно признание на това, че Стария Завет се запазва в пълна сила и че юдеите остават избрания народ.

И ето през април 1973 г. френската Епископална конференция, позовавайки се на *Nostra Aetate*, публикува *революционен документ* — декларацията „Отношението на християните към юдаизма“ (или

„Пастирски наставления по случай еврейската пасха“), подготвена от Епископалния комитет за отношенията с юдаизма. Тук вече ясно е заявено, че „не трябва да се вади от Новия Завет заключение, че юдейския народ е лишен от своето избраничество“, че „първия Завет... не се отменя от Новият“, че доктрината на фарисеите не е противоположна на християнството и се утвърждава неизменното призвание на юдейския народ, който и днес се явява „*благословение за всички народи на земята*“.

Още повече, твърди се, че юдейският народ има световна мисия по отношение на народите, в същото време, *собствената мисия на църквата може само да влиза в този „световен план за спасение“*. В тази връзка авторите на документа задават такъв риторичен въпрос, който фактически обединява християните и юдеите в очакване на месията: „Макар и юдеите и християните да изпълняват своето призвание, вървейки по различни пътища, то техните пътища постоянно се пресичат. Техният общ интерес не се ли отнася до месиянските времена?“^[15]

Накрая признавайки, че „историческата отговорност за смъртта на Исус е поделена между някои юдейски и римски власти“, документа категорично осъжда „обвинението на юдеите в богоубийство“, което може да се тълкува като отказ да се признае Христос за Бог. Както пишат по този повод архим. Серафим (Алексеев) и архим. Сергей (Язаджиев), „тук е скрита кощунствена хитрост, равностилна на отричането на Христа като Богочовек: веднъж признават историческия факт, че евреите са убийците на Христа, но в същото време отричат, че те са БОГОубийци, което е равностилно на отричане на Божественото достойнство на Спасителя от страна на френския епископат в пълно съгласие с равините!“^[16]. Относно това „проговаря“ и вече цитираната от нас Хелен Фрай, която пише във въведението към съставената от нея христоматия по юдейско католическия диалог: „През 1965 г. Католическата църква снела от юдеите обвинението в «*богоубийство*» — преди това се считало, че извършвайки убийството на Исус юдеите са убили самия Бог“^[17].

Трябва да подчертаем, че равината на Франция високо оценява посочената декларация, посочвайки, че „Пастирските наставления“ на френския епископат съвпадат с учението на най-великите юдейски богослови, съгласно които произлезлите от юдаизма религии имат

мисия да подготвят човечеството към настъпването на месиянската ера, оповестена от Библията. Най-ярък образец на изпълнението на тази мисия става дейността на Парижкия архиепископ *Жан-Мари Люстиже*, назначен на тази длъжност през 1981 г. (през 1983 г. става кардинал). Израелското радио, коментирайки това събитие, откровено заявява: „Новият Парижки архиепископ, който не скрива своя еврейски произход, се явява юдаист, който ще осъществява юдаизъм в християнството“. Самият Люстиже се изказва достатъчно определено: „Аз — съм евреин. По мое мнение, тези две религии (юдаизма и християнството), по своята същност, се явяват едно цяло, а затова аз не съм предавал своите предци“. „От гледна точка на евреите, християнството — това е преждевременно явление. Затова еврейството притежава един вид «властен контрол» над християнството“. „Аз съм убеден, призиването на Израел е в това, че да носи светлина на гоите. Това е моята надежда, и аз смятам, че християнството се явява най-добрият начин за постигане на това. Аз мисля, че аз влизам в този проект на Бога като частично осъществено намерение“^[18].

Характерно е, че юдейските богослови не си позволяват по този въпрос никакво двусмислие. Както пише духовния лидер на юдаизма Джошуа Йехуда в своята книга „Антисемитизмът — огледало на света“, „християнството претендира за това, че то да носи на света «истинския» месианизъм. То се стреми да убеди всички езичници, включително и юдеите. Но докато съществува монотеистичния месианизъм на Израел, който присъства даже не проявявайки се открито... *християнският месианизъм представлява онова, което е той всъщност — само имитация, която изчезва при светлината на истинския месианизъм*“. Тъкмо той твърди: „Вашият монотеизъм се явява лъжлив монотеизъм; това е съпътстваща имитация и фалшифицирана версия на единствения истински монотеизъм, какъвто се явява еврейският монотеизъм, и дори християнството да се върне към своите еврейски корени, то ще бъде окончателно осъдено“^[19].

През октомври 1974 г. при Секретариата по делата на единството на християните е създадена нова структура — Комисия по международните отношения с юдаизма, която започва да отговаря за развитието на връзките и сътрудничеството между католиците и юдеите във всички сфери в изпълнение на решенията на II Ватикански събор. Именно от нея е подготвен известния документ „Наставления и

допълнения за прилагането на Декларацията *Nostra Aetate*“, публикуван във Ватикана по случай 10-годишнината на тази декларация през януари 1975 г. Той потвърждава новия подход към юдаизма и става един вид *харта на диалога между католиците и юдеите, набелязали вече практически стъпки за неговото реализиране*. В него се говори за необходимостта от „уважение към партньора такъв, какъвто е“, което дава възможност за постигане на богатството на другата религиозна традиция и да се стигне до предложението „за съвместна среща пред Бога в молитвата и мълчаливо съзерцание там, където това е възможно“. Документът специално посочва ценността на юдаизма, изброявайки обединяващите двете религии положения (вярата в единия Бог, юдейската Библия и др.) и подчертавайки необходимостта да се проповядва на света Христа предпазливо: „Че със своите думи да не оскърбят юдеите, католиците, изповядвайки в живота си и разпространявайки християнската вяра, са длъжни с пределно уважение да се отнасят към религиозната свобода... Те също така са длъжни да се постараят да разберат, колко трудно за душата на евреина — в която по най-верен начин се е вкоренила необикновено възвишената и чиста божествена трансценденталност — да възприеме тайната на въплътеното Слово“^[20].

Специално внимание в документа е отделено на значението на съответстващото преподаване и подготовка на богословите, които вече поновому са длъжни да представят историята на отношенията между католиците и юдеите. Именно след това в много университети започват да се създават катедри по юдаистика, а юдаизмът влиза в програмите на религиозното обучение в училищата и семинариите. Започва самоорганизиране на юдейските общности, създавайки свои институти и учреждения, включително организации за постоянно обучение, отворени и за християни, които могат да се възползват от тази възможност и задълбочат своите познания в областта на юдаизма.

Друго следствие на новата политика на отвореност на католицизма става диалогът с християнските църкви и участието в икуменическото движение. Обаче, ако в случая с юдаизма диалогът означава фактически едностранни отстъпки от страна на католицизма, то междухристиянското сближаване, напротив, е замислено от Ватикана в съответствие с решенията на събора като процес на

вливане на всички други църкви в лоното на Католическата църква. Не приемайки диалога като равни с другите християнски конфесии, Римокатолическата църква не влиза в Световния съвет на църквите, а само изпраща свои наблюдатели и взема участие в работата на отделните му комисии.

Най-активно сътрудничество Ватиканът установява с Константинополската православна църква и нейния глава — патриарх Атинагор, известен със своите проикуменически и прокатолически възгледи. Ставайки патриарх през 1949 г., той незабавно изпраща Американския архиепископ Иаков да засвидетелства устно своето почитание на папа Йоан XXIII, когото той нарича „втория предтеча“. В своята икуменическа теология „единството на църквата“ той изхожда от това, че между различните християнски църкви няма съществена разлика и затова не съществуват препятствия за обединяването на католиците и православните^[21]. Обаче посочената „теология на примирението“ изисква сериозна ревизия на православно учение, особено неговата еклесиология (учение за Църквата), изключваща признаването на видимия глава на църквата на земята, какъвто се е провъзгласил Римския понтифик.

През 1964 г. в Ерусалим се състои първата за изминалите 526 години среща на главите на Рим и Цариград (ако не се смята срещата на патриарха Йосиф II и папа Евгений IV във Фераре през 1438 г.), в хода, на която патриарх Атинагор прочита съвместно с Павел VI молитвата „Отче наш“ и си разменят с него целувки на мира. А на 7 декември 1965 г. едновременно в Рим и Фенер се състои церемония на подписването на отмяна на анатемата от 1054 г., след което Римокатолическата църква е провъзгласена „сестринска“ (понятието „Църкви-сестри“ въвежда Павел VI).

Важно е да се подчертае, че снемането на анатемата е направено зад гърба на цялата Православна църква. Само с малка телеграма главите на поместните Православни църкви са уведомени за извършения факт. Патриарх Атинагор представлява само 1% от православните вярващи така, че извършеният от него акт е неканоничен и не задължава православните да го приемат. За неговата не каноничност и незаконност тогава се изказват всички видни богослови, канонисти и йерарси. Абсолютно всички подчертават, че свалянето на анатемата от 1054 г. би било възможно само след отказа

на Рим от своите заблуждения и само на Вселенски Православен Събор. Но тези две задължителни условия не са изпълнени. Най-твърдата и принципна позиция сред православните по онова време е взета от Атинския Архиепископ Хризостом II, който нарича действията на патриарха Атинагор дръзко предизвикателство към православието. Не признава тази стъпка и Светейшият Московски Патриарх Алексей (Симанский), който в своя ответна телеграма до председателя на Еладската Църква посочва невъзможността даже да се говори за някакво съединяване с Рим по причина на многобройните догматически отстъпления на католицизма^[22].

През 1967 г. се състои нова среща на папата с патриарха в Истанбул, в хода, на която те взаимно се признават един други, а през октомври 1967 г. Атинагор посещава Рим, където провежда съвместна служба с Павел VI. В икуменическите кръгове патриарх Атинагор го наричат: „пророк на новото време“, „духовен отец на православния ренесанс“. *Така че именно на него и на неговите приемници Ватиканът възлага големи надежди в стремежа да постигне реформиране на Православните църкви на Изток и признание от тях приматството на Римския понтифик.*

За достигането на тези цели е сериозно активизирана понтификалната дипломация в Източна Европа. Развивайки започнатата от Йоан XXIII Източна политика, Павел VI започва да създава контакти с ръководителите на източноевропейските страни и СССР, поканвайки през 1967 г. във Ватикана В. П. Подгорни, А. А. Громико, маршал Й. Б. Тито, Я. Кадър и Е. Герек. Важна роля в създаването на контакти с Православните църкви играе заместник държавния секретар на Ватикана Агостино Казароли, участник през 1975 г. в Конференцията по безопасност и сътрудничество в Европа (Хелзинки) за „внесяне на католическата лепта в постигането на уважение на фундаменталните права на човека, включително религиозната свобода“^[23].

[1] Ormieres J. L'Europe desenchantee. La fin de l'Europe chretienne? Paris. Fayard, 2005. P. 221. ↑

[2] Le cardinal Ratzinger. Entretien sur la foi. Paris, Fayard, 1985. P. 30–31. ↑

[3] Хедонизъм — учение, според което най-висша цел на живота е удоволствията и насладата. — Бел.пр. ↑

[4] Le cardinal Ratzinger. Entretien sur la foi. Paris, Fayard, 1985. P. 30–31. ↑

[5] Аллен Д. OPUS DEI. М. Эксмо, 2007 С. 84. ↑

[6] Братството винаги се признавало за част от Римокатолическата църква и на службите се споменавал папата и местните епископи. През 1988 г. в Братството влизали 5 епископа, 187 свещеника, 300 семинариста и около 100 монаха и монахини. ↑

[7] Архиепископ Марсель Лефевр. Пос. Съч. С. 294. ↑

[8] Лефевр М. Пос. съч. С. 213–215. ↑

[9] Ormieres J. L. Op. cit. P. 123–124. ↑

[10] La priere de Jean XXIII pour les Juifs: Vrai ou Faux? http://www.nostra-aetate.org/HTMLla-lettre-Serviam/2009/SERVIAM_009.html. ↑

[11] Християнско-иудейски диалог. С. 356. ↑

[12] Веднага след завършването на работата на събора през 1965 г. била основана Международната служба за юдейско-християнска документация (SIDIC), която поела публикуването на най-важните текстове и материали, отнасящи се до поддържането на „диалога“. Адресът на неговия сайт е: <http://www.sidic.org/en/default.asp>. ↑

[13] Wahle H. Juifs & Chretiens en dialogue. Vivre d'un heritage common. Edition Lumen Vitae, Bruxelles, 1997. P. 188. ↑

[14] Ibid. ↑

[15] L'attitude des chretiens a legard du judaisme. Orientations pastorales du Comite Episcopal pour les relations avec le judaisme, publiees par la Conference episcopale francaise. 16 avril 1973 <http://www.portstnicolas.net/L-attitude-des-chretiens-a-l-egard.html>. ↑

[16] Архим. Серафим (Алексиев) и Архим. Сергей (Язаджиев). Ожидание нових „мессианских“ времен Православие или смерть. Москва. № 5 С. 21. ↑

[17] Християнско юдейский диалог. Христоматия. С. 18. ↑

[18] Un portrait du cardinal Lustiger en 1981 Serviam, № 3, 7 decembre 2008 http://www.nostra-aetate.org/HTML/La-Lettre-Serviam/2008/SERVIAM_007.html. ↑

[19] Цит, по: Vicomte Leon de Poncins Op. cit. P. 20. ↑

[20] Orientations et suggestions pour l'application de la Declaration conciliaire Nostra Aetate. Rome, le 3 janvier 1975 http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/relations-jews-docs/rc_pc_chrstuni_doc_19741201_nostra-aetate_fr.htm. ↑

[21] Йеромонах Савва (Янич), Вероотступничество. М.; Русская идея, 2004. С. 27. ↑

[22] Фактически изчерпателна оценка на деянието на Константинополския патриарх Атинагор по отношение „снемането на анатемата от Рим“ е дадена в глобалния труд на известния гръцки богослов архимандрит Спиридон Билалис „Православие и Папизъм“ в т. 2. С.: <http://www.apologet.spb.ru/rimo-katolisizm/otkryitoe-pismo-wslenskogo-patriarha-g.varfolomeya-pape-rimskomu.html>. ↑

[23] Hilaire Yv. M. Histoire de la papauté. 2000 ans de mission et de tribulations. Tallander, 2003 P. 477–478. ↑

МИРСКАТА ЦЪРКВА НА ПАВЕЛ VI

Наред с идейното обновление в църквата се извършват и организационни изменения. С цел претворяване в живота на епископалната колегиалност през 1965 г. е създаден нов институт — Синод на епископите, имащ консултативни пълномощия, който при Павел VI се събира 5 пъти. Едновременно с това с цел централизация на ръководството през 1967 г. е предприета реформа на курията, укрепила Държавния секретариат. Промени се извършват и в сферата на контрола на цензурата: вместо Свещената Канцелария — символ на инквизицията — е създадена Конгрегация по делата на доктрината на вярата, начело на която е поставен югославския кардинал Франциск Сепер, известен със своите обновленчески възгледи, заменяйки италианския кардинал консерватор Отавини. Заедно с това през 1969 г. е сформирана Международна теологическа комисия, която е призвана да претворява в живота решенията на събора, не допускайки тяхното твърде произволно тълкуване, което би могло да доведе до неконтролирани процеси в църквата. Тя се състои от такива видни теолози като: Ратцингер, Балтазар, Конгар и др.

Обаче по-важни изменения, които засягат *скритото ниво на управление* на Св. Престол, стават отражение на новия характер на отношенията между църковните йерарси и италианския политически елит. Става дума за тесния съюз, който е създаден между Павел VI и представители на влиятелни италиански масонски кръгове с цел недопускане укрепването в страната на позициите на левите сили и на първо място комунистите.

Главна роля в гарантирането на този съюз изиграват същите онези специални служби на Ватикана, Свещения Алианс (СА) и Sodalitium Pianum (SP). Намирайки се в състояние на бездействие през годините на понтифика Йоан XXIII, при папа Павел VI те заработват с пълна сила, фактически получават втори живот. Ако традиционно едно от главните направления на дейност на папското контраразузнаване е събирането на информация за агентите на масонските ложи във

Ватикана с цел противодействие на дейността им, то сега задачите се изменят в противоположната посока. От 1968 г. в продължение на три години SP води активно разследване, събирайки към 1971 г. обемен материал, пресъздаващ пълната картина на всички връзки на масоните в различните отдели на Ватикана, след което Павел VI лично моли главата на контраразузнаването да прекрати следствието по това дело и се разпорежда да преместят материалите в Тайния архив. Оттогава, както пише изследователя Фратини, никой не се занимава с търсене на масони зад стените на Ватикана^[1].

Начело на СА е поставен свещеника *Паскуале Маки*, станал личен секретар и доверено лице на папата, който налага активно взаимодействие на разузнавателните органи с масоните. Най-влиятелен от тях е банкерът *Микеле Синдона*, когото папата назначава за свой съветник по финансовите въпроси, а след това поставя начело на *Института по делата на религията* (ИДР), наричан *Банка на Ватикана*. Освен Синдона ръководители на банката стават вече споменатия Умберто Ортолани^[2], а също Личо Джели — и двамата членове на ложата „Пропаганда-2“ (P-2), една от най-могъщите и жестоки тайни неофашистки организации на Италия, поставяща си за цел унищожаването в страната на парламентарната демокрация. Както посочва френският журналист Пиер Карпи, в ложата влизат много епископи и кардинали и тя е свързана с английската Обединена ложа. В изтекъл в пресата доклад се твърди, че „масоните са разделили Ватикана на осем секции, в които действат четири масонски ложи, спазващи шотландския ритуал, и че членовете на тези ложи, високопоставени чиновници на мъничката държава Ватикан, влизат в братството всеки поотделно и, навярно, не се разпознават един друг дори по трите почуквания с края на палеца“^[3].

В списъка на важните масони във Ватикана, съставен от SP и погребан в Тайния архив, фигурират, освен известния кардинал Беа, също и държавния секретар Агостино Казароли, префекта на Светата епископска конгрегация Себастиан Баждо, архиепископа на Лил Ашил Ленар, самият Паскуале Маки и др.

Също така е характерно, че когато през 1974 г. ръководството на СА и SP по личните указания на Павел VI започва операцията *Nessun Dorma* (Никой да не спи) по събиране на информация за слабости в департаментите и случаите на корупция сред чиновниците на

Ватикана, събраният в тази връзка обширен материал е откраднат от неизвестни лица. Обаче папата заповядва на всички, участващи в провеждането на разследването, да пазят по този повод обет на „понтификална тайна“, нарушаването, на която води след себе си отлъчване и изгнание от лоното на Католическата църква. Оттогава към тази тема повече не се връщат, а подобни разследвания повече никога не се провеждат.

Що се касае до Банка на Ватикана (ИДР), то заедно с разузнавателните органи тя принадлежи към списъка на най-секретните папски служби. Основана през 1887 г., тя е реформирана при Пий XII през 1942 г. по такъв начин, че да избегне инспекциите на фашистките власти. Тя никога не се е смятала за официално учреждение на Ватикана, а съществува като отделна организация, без видими връзки с делата на църквата или други подразделения на Св. Престол. Както пише изследователя Т. Ж. Рис, „ИРД — това е банка на папата, доколкото в определен смисъл той се явява неин единствен и уникален акционер. Той я притежава, той я контролира“^[4]. В тази връзка банката не е подлагана на никакви одиторски проверки от вътрешни или външни агенции, може винаги да превежда средства зад граница в коя да е точка на планетата, което става възможно за другите европейски банки едва през 90-те години във връзка с либерализацията на движението на капитали. Тези преимущества създават възможности за различни видове машинации и нарушения на международните закони за финансовата дейност, затова банката става причина за безбройни скандали, бидейки замесена в продажба на оръжия на двете страни в конфликти, създаването на дружества-призраци във фискалните райски зони, финансирането на държавни преврати, пране на пари на мафията и др. Както пише Фратини: „тя нарушава стотици международни финансови закони, но нито един от нейните ръководители никога не е съден от нито един земен съд“.

През 1967 г. Павел VI създава Генерално счетоводно бюро, което получава името „Ватиканска префектура на Светия Престол по икономическите въпроси“, на ръководителя, на която е забранено с „понтификална тайна“ да говори по всякакви отнасящи се до нея теми. Отговарящият за работата на префектурата открива, че в Банка на Ватикана всяка седмица без никакви обяснения постъпват милиони долари с неизвестен произход, насочени към сметки с номера в

швейцарските банки и в учреждения, принадлежащи на личния банкер на папата Микеле Синдона. От тези пари се финансират метежи и държавни преврати, подобни на онзи, който става в Гърция през април 1967 г., в резултат на който е установен режима на „черните полковници“^[5].

С времето операциите на Банка на Ватикана стават все по-опасни и започват да заплашват вече стабилността на икономиката и на Ватикана, и на Италия. Ситуацията особено се усложнява, след като през 1968 г. начело на ИРД е поставен бившият началник на охраната на Павел VI гражданинът на САЩ (по баща от литовски произход) епископ *Пол (Казимир) Марцинкус*. Той става ярко въплъщение на проатлантическата ориентация на курията, която се стреми в борбата против влиянието на левите сили да привлече надеждната поддръжка на американските спецслужби. Марцинкус се намира под прикритието на ЦРУ и е тясно свързан с архиепископа на Ню Йорк кардинал *Френсис Спелман*, който е тясно свързан с ЦРУ^[6]. Спелман осигурява по онова време контактите на американското ръководство с Пий XII, бивш негов добър приятел, а след това — с Павел VI, който създава лични връзки с кардинала (още преди да стане папа) по време на своята визита в САЩ през 1951 г. Павел VI поддържа тесни връзки със Спелман и по време на заседанията на II Ватикански събор в хода на обсъждането на документа за отношенията на католицизма към юдаизма.

През 1974 г. частната банка на Микеле Синдона се разорява, в резултат на което Ватикана губи, по някои данни, от 240 милиона до 1 милиард долара^[7]. След това започват да подозират ИРД във всевъзможни престъпления. В един от докладите на ЦРУ, попаднал в ръцете на Свещения Алианс и унищожен от него, се говори за тесните връзки на Микеле Синдона с американските семейства Гамбино, Коломбо и др., замесени в придобиване, транспортиране и продажба на хероин, кокаин и марихуана. Синдона се занимава с прикриването на част от техните доходи от търговия с наркотици, проституция, банкови машинации, порнография и използване на тайни банкови сметки в Швейцария, Лихтенщайн и Бейрут^[8]. Заедно с това, както посочват надеждни източници, Синдона оказва услуги и на ЦРУ, привеждайки на сметките на тази организация пари от доходи от продажба на хероин^[9].

Особено активно с банкови машинации се занимава банка „Амброзиано“, ръководена от банкера Роберто Калви, тясно свързан с Марцинкус. Създадена през 1896 г. тази „банка на свещениците“ (наречена на името на св. Амбросий Милански) при Калви се превръща фактически в „пералня“ за пране на пари на мафията, а Банка на Ватикана, както по-късно се установява в хода на съдебното разследване, притежава голям пакет нейни акции.

След смъртта на Павел VI новия понтифик Йоан Павел I започва разследване на дейността на ИДР, като има планове за реформиране на финансовите структури на Ватикана. Към 23 септември 1978 г. у него се намират вече почти всички материали от следствието по делата на Банка на Ватикана, събрани от СА, сред които е и доклада „ИДР — Банка на Ватикана: състояние на делата, ход на делата“, намиращ се в категорията „Свършено секретно“ и „понтификална тайна“. Обаче през нощта на 28 срещу 29 септември Йоан Павел I внезапно почива, и макар в медицинското заключение да се казва „естествена смърт от инфаркт“, остават много неясни въпроси, свързани с обстоятелствата на неговата кончина. Обаче всичките те остават без отговор, тъй като материалите от разследването получават статут „понтификална тайна“, а на Свещения Алианс е дадена заповед да не провежда никакво разследване със силите на секретната служба на Ватикана^[10]. Това е един от най-кратките понтификати, който продължава само 33 дни.

[1] Ibid. P. 343. ↑

[2] В аналитичния доклад, представен по-късно на папа Йоан Павел VI, за Ортолани се казвало следното: „Умберто Ортолани се занимава с това, че помага на предприятията, които се оказват в кризисна ситуация, да се задържат над водата, а когато техните работи се оправят, разчленяват тези предприятия на части и ги продават на онзи, който предложи най-добра цена“. В специално приложение се посочвало, че Ортолани влязъл в Малтийския орден. Frattini E. Op. cit. P. 367. ↑

[3] Frattini E. Op. cit. P. 343. ↑

[4] Цит. по: Simmonot Op. cit. P. 748. При това ИРД действа като обикновена банка, приема влогове, открива текущи сметки, има свои отделения, осъществява преводи на пари. Обаче да си отвори сметка може само резидент на града Ватикан, дипломати, акредитирани при

Св. Престол, някои високопоставени чиновници на Ватикана, не пребиваващи в града, членове на римската курия, религиозни дейци, управляващите училищата, болниците и др., а също неголям брой италиански граждани, поддържащи търговски връзки с Ватикана. ↑

[5] Fottini E. Op. cit. P. 358–359. ↑

[6] Terras Ch. (avec la collaboration de Peter Hertel et Romano Libero). Opus Dei. Enquete au Coeur d'un pouvoir occulte. Editions Golias, Paris, 2006. P. 104. ↑

[7] Simmonot Ph. Op. cit. P. 749. ↑

[8] Frattini E. Op. cit. P. 361. ↑

[9] Terras Ch. Op. cit. P. 99. ↑

[10] Frattini E. Op. cit. P. 370–371. ↑

БОРБА ЗА ВЛАСТ ВЪТРЕ ВЪВ ВАТИКАНА: УКРЕПВАНЕ НА ПОЗИЦИИТЕ НА „ОПУС ДЕИ“

За нов папа е избран Карол Войтила, който взема името Йоан Павел II. Понтификатът му продължава 26 години и 5 месеца (от 1978 до 2005 г.).

Основните направления на дейността на новия папа се определят от онези промени, които намират място в западния свят през втората половина на 70-те години. В социално-икономически и вътрешнополитически план те се характеризират с преход към неолиберален курс на развитие, означаващ постепенен демонтаж на държавата на „всеобщото благоденствие“, а в международните отношения — изостряне на студената война, предизвикано от новия курс на американското ръководство на твърдо противопоставяне на Съветския Съюз. В тези условия, стремяйки се да укрепи авторитета на Ватикана като религиозна и политическа сила, Йоан Павел II задейства всички възможности за усилване на своето влияние над световната политика, вземайки ясен курс на укрепване на съюза с атлантизма.

Разглеждайки в качеството на свой главен противник материалистическия атеизъм и комунизма и поставяйки си задачата да постигне връщане на религията в западното общество, Йоан Павел II провъзгласява „нова евангелизация“ на Европа и на целия свят, насочена към възстановяване на католическите ценности и позициите на църквата не само в частната, но и в обществената сфера. Негови най-близки сподвижници в това дело стават кардинал Ратцингер, оглавявайки Конгрегацията по делата на доктрината на вярата, и споменатия кардинал Казароли, ставайки глава на Държавния секретариат. Те действат от твърдо консервативни позиции в областта на морала и нравствеността, не приемайки никакви прогресивно-либерални тенденции, които се изразяват в искане за отмяна на

безбрачието на свещениците (една от причините, както считат, за увеличаване на престъпленията от сексуален характер), признаване от църквата на гражданските разводи, а също и контрацепцията, изменение на позициите на църквата по отношение към представителите на сексуалните малцинства, които не допускат до причастие, и др.

Вътрешната програма на понтифика, свързваща съвременната криза на църквата с отделни решения на събора, е насочена към отстраняване на идейната неопределеност и постигане на твърдо единство на вероучението, което предполага съответните дисциплинарни наказания по отношение на „отклоняващите се“ от пастирското внушение. Особено жестоки мерки се прилагат към привържениците на „теологията на освобождението“, много популярна през онези години в Латинска Америка. Борейки се за завръщането на доктриналното единство, кардинал Ратцингер ограничава пълномощията на епископалните конференции изключително до практическите въпроси, лишавайки ги от право да се занимават с теология, в резултат на което на мястото на епископалната колегиалност, считана за едно от главните достижения на II Ватикански събор, идва авторитаризмът на понтифика и централизмът на римската курия.

Главна опора на папата от самото начало на неговото управление стават интегристите организации и нови католически движения с традиционалистка насоченост, обединяващи миряните, стремящи се да внесат духовност в своя всекидневен живот. Те са призвани да изиграят определяща роля във възстановяването на позициите на католицизма. Става дума на първо място за такива организации, като ордена „Опус Деи“, „Легионерите на Христа“, движението на фоколярите „Общност и Освобождение“, „Ковчег“, Община св. Егидия, неокатехуменатите, „Дъщерите на Милосърдието“, различни френски движения на „харизматическото обновление“, вдъхновени от американския протестантизъм^[1]. Последните са наречени от Йоан Павел II „новата пролет на църквата“, и именно на тях той отдава предпочитание, поставяйки на втори план класическите ордени^[2]. Папата се опитва да нормализира отношенията и с Братството на Пий Х, легализирайки през 1984 г. Тридентската меса. Обаче, когато Лефевр, чувствайки приближаването на смъртта, ръкополага без

санкция на папата четирима епископи за съхраняване на възможността за ръкополагане на нови свещеници традиционалисти, Йоан Павел II ги отлъчва всичките от църквата.

Междувременно „мозък и сърце“ на католицизма, който започва да определя новата политика на Ватикана и дейността на църквата като цяло, става „Опус Деи“, самият той заменя Ордена на йезуитите, който в продължение на четири века играе ключова роля в осигуряването на контрол над съзнанието на елита. Това става възможно поради уникалните особености на дадената организация, до такава степен засекретена, че в Испания, от, където е родом, я наричат „бялата мафия“.

Създадена през 1928 г. от испанския свещеник Хосемария Ескрива де Балагером (1902–1975), „Опус Деи“ се явява съвсем нов тип орденско обединение, което е първата секулярна организация на Католическата църква, утвърдена с указ на Пий XII от 1947 г. (окончателно утвърдена на 16 юни 1950 г.). Освен духовенство тя включва в себе си и миряни, които могат „да придобият святост“ в мирските ежедневни дела, изпълнявайки по съвършен начин своите професионални задължения в определена обществена сфера. Ескрива си поставя за цел формирането на „духовност у миряните“, която фактически възпроизвежда протестантската етика с нейната сакрализация на мирската активност, в която човек е призван напълно да се реализира, достигайки успех и процъфтяване. Изпълнението на всяка дейност тук се разглежда като религиозно служене и неразривно свързано със стремежа към лидерство и създаване на принадлежност към елита. В своя труд „Път“, съдържащ 999 максими, Ескрива наставлява своите ученици по следния начин: „Бъди като всички... и ти ще станеш част от стадото? В същото време, когато ти си се родил, за да командваш!“ Но преди всичко трябва да възпитаеш желязна воля, към което е насочена цялата система на възпитание в ордена под командването на неговия глава.

Този стремеж за успех в света определя първоначалния интерес на ордена към икономиката, банковото дело, към участие в държавните органи на властта (при формално деклариране на аполитичност), а също и онова голямо внимание, което той отделя на училищата, университетите, центровете на подготовка на мениджъри, експерти по финанси и др. Именно технократите и политиците, свързани с „Опус

Деи“, изиграват решаваща роля в трансформацията на икономиката и държавните структури на Испания през 60-70-те години след излизане на страната от международна изолация, приспособявайки я към западноевропейските стандарти. Така че използването на съвременните технологии за „всеобща мобилизация на миряните“ (както се изразил приемникът на Ескрива — Алваро де Портильо през 1982 г.) става най-важната иновация на ордена, разработил стратегията, произхождаща от стария принцип: „Който управлява страната, той определя нейната религия“. Затова основен обект на интересите на ордена се явяват аристократите, интелектуалците и парите^[3].

Много изследователи определят учението на Ескрива като католически вариант на калвинизма. Заедно с това някои еврейски източници посочват неговата близост с юдизма. Ето, например, това потвърждава Аихел Крейман, бивш главен равин на Чили и вице президент на Световния съвет на синагогите, явяващ се сътрудник на „Опус Деи“^[4]. В своето изказване на посветения на Ескрива конгрес, състоял се в Рим през 2002 г., той, по конкретно, заявява: „Много от идеите на Хосемария Ескрива ми напомнят талмудическите традиции и демонстрират неговото дълбоко познаване на света на евреите, а също неговата страстна любов, за която той открито говореше, към двама евреи — Исус и Мария... Най-много неговото учение прилича на юдаизма в призива към хората да служат на Бога със своята съзидателна работа, всеки ден да усъвършенстват света (в кабалистката доктрина — *Tikkun Olam* — «възстановяването на света» по пътя на усъвършенстване на дейността)“^[5].

Във връзка с тази близост на орденовото учение с талмудическите традиции опонентите на Ескрива понякога го критикуват, него и „Опус Деи“, за „таен юдаизъм“. Нещо повече, през 1994 г. колумбийското издателство Orion Publications издава книгата „Opus Judei“ (авторът взел псевдонима Хосе Мария Ескрива), в която се проследяват връзките между финансовите операции на „Опус Деи“ и „международния ционизъм“ и се твърди, че символиката и терминологията на ордена в по-голямата си част е заимствана от юдейските кабалистични обичаи^[6].

Друга особеност на „Опус Деи“, осигуряваща изключителната ефективност на неговата работа, се състои в това, че той е създаден по

модела на секта, в която твърдата структура на управление, централизираното йерархическо устройство и желязната полувоенна дисциплина (пълно подчинение на духовното ръководство) се съчетават с мрежовия тип на организацията. Орденът е основан на стриктна клерикална и йерархична конструкция, в която свещениците, обединени в Свещеническото братство на Светия кръст, играят определяща роля и се занимават с просвещение на миряните. Дисциплината се изразява в строго подчинение на своя началник, в съответствие с указанията на Ескрива: „Миряните могат да бъдат само ученици“, „ако ти искаш да се спасиш, подчинявай се“, „подчинявай се, както се подчинява инструмента в ръката на твореца, без да се спира преди това за размисъл“^[7]. В резултат членовете на „Опус Деи“ се оказват в затворен свят, където са абсолютно уверени, че именно тук те постигат пълна свобода на самореализация^[8]. Характерно е, че когато през 1986 г. Светия Престол публикува материала „Сектантския феномен или нови религиозни движения — предизвикателство за свещениците“, посветен на протестантско евангелистките организации, Американската асоциация на бившите членове на „Опус Деи“ (ODAN) заявява, че *критериите, определени от Ватикана за определяне на сектите, напълно са приложими спрямо ордена на Ескрива*. В някои европейски държави народните представители също разглеждат „Опус Деи“ като секта (в частност, в Белгия).

Всички членове на обществото се подразделят на три степени: нумерарии (свещеници и миряни) — щатни, явяват се пълни членове на организацията и изпълняват ръководни функции, притежават университетско образование, живеят в целибат, спазват всички обети и правила, отдават целите си доходи в полза на организацията на ордена (20% от членовете); супернумерарии — свръхщатни, можещи да сключват брак (50%). Накрая, в ордена съществува и категория „сътрудници“, които официално не се явяват членове на организацията, а се водят нейни привърженици (като Анхел Крейман). През 1950 г. орденът получава съгласие от Ватикана на това, щото в списъците на тези „сътрудници“ да се включват не само нехристияни, но даже невярващи, което рязко разширява границите на неговия обхват.

В съответствие с тази структура е построена цялата дейност на ордена, която също представлява три пластова система. Главна роля играят официалните центрове и учреждения, представляващи духовната прелатура. Въпреки че броя на свещениците не превишава 2,1% от членовете, те играят определяща роля и изпълняват главните управленчески функции.

След тях идват организациите, създавани от правоверните миряни, както от членовете, така и от привържениците и симпатизантите на ордена. Към тях се отнасят университетските центрове, центрoвете за професионално обучение, често регистрирани като фондове, културни центрове, асоциации, институти, където и се извършва вербуването на основната маса младежи. В имената на тези организации не присъства името „Опус Деи“, но те са свързани с най-тесни връзки на религиозно ниво. Често „Опус Деи“ поема отговорността за духовните аспекти на тяхната дейност, което се удостоверява в съответните проспекти на тези организации („духовното възпитание е поверено на «Опус Деи», личната прелатура на църквата“).

И, накрая, третото ниво включва в себе си различни финансови, политически и идеологически учреждения, създадени също така от хората на „Опус Деи“, но несвързани с ордена на религиозно ниво. Към тях се отнасят лични фондове, работещи на международно ниво и свързани с банки и промишлени предприятия, политически клубове и семейни асоциации. Тези учреждения, създавани и в онези страни, където „Опус Деи“ няма свое представителство, са толкова скрито внедрени в структурата на ордена, че е трудно да се разпознаят. Ръководителите на тези организации действат като частни лица, и ордена не носи никаква отговорност за техните действия. Така че когато „Опус Деи“ твърди, че той служи само на духовни цели, то формално от юридическа гледна точка, то това е така, въпреки че на практика нещата стоят иначе^[9]. Посочената система позволява на ордена да прониква в различни сфери и въвлича в своята дейност широк кръг хора. По данни на самия орден, то днес ако броя на членовете на ордена е 88 хиляди^[10], то в дейността на свързани с него организации участват повече от 900 хиляди човека^[11].

Уникалната религиозна и организационна дисциплина на ордена и неговите методи за „мобилизация“ на миряните го правят

незаменим в условията на прехода на църквата към „новата евангелизация“ с цел преодоляване на онова състояние на дълбоко вътрешно разединение и брожения, в което се оказва църквата в резултат на либералните реформи на II Ватикански събор. Става дума за това, че да се осигури твърдо католическо ядро, което би гарантирало съхраняването на системата на папската власт и нейните връзки с елита на западното общество в условията на разширяваща се икуменическа отвореност на църквата.

Що се касае до отношението на самия Ескрива към решенията на събора, то било доста положително. През април 1967 г. в интервю за нюйоркския „Тайм“ той отбелязва: „Ние се радваме да чуем, че съборът тържествено е заявил, че църквата не отхвърля този свят, в който тя живее, нито неговия прогрес, нито неговото развитие, а че тя го разбира и обича“. „Мен също в голяма степен ме радва онова, което II Ватикански събор съвършено ясно заяви за божественото призвание на миряните. Без всякакви претенции аз бих искал да кажа, че съборът... потвърди това, което с Божията милост ние практикуваме и преподаваме в течение на много години...“^[12]. Ескрива не само че не възпрепятства формално работата на Ватикана, но с негово знание и с негова подкрепа двама свещеника на ордена — Портольо и Еранс — работят в комисиите на събора по подготовката на документите (Портольо е секретар на подготвителната комисия по делата на миряните и консултант в някои други комисии)^[13].

По-голямата част от членовете на „Опус Деи“ настойчиво твърдят, че Ескрива изпреварва „аджорнаменто“ и „всеобщия призив към святост“, заявявайки, че светостта не се явява прерогатив на религиозния елит, няколко десетилетия преди събора да формулира същото като религиозна доктрина. Тази мисъл изказва и папа Йоан Павел II, заявявайки в свое приветствено обръщение към студентите през август 1979 г., че откровението на Ескрива „изпреварва онази теология на миряните, която характеризира църквата по време на провеждането на събора и в пост съборния период“. Последователите на Лефевр в тази връзка по-късно ще напишат: „Не толкова «Опус Деи» продължава делото на II Ватикански събор, колкото обратното“^[14]. Още по-красноречиво оценява ролята на Ескрива не много доброжелателния му кардинал Джовани Бенели, дясна ръка на Павел VI, заявявайки: „Какъвто Игнатий Лойола е за събора в Тренте,

също такъв Хосемария Ескрива е за последния икуменически събор. Той е роден за това, щото постановленията на Втория Ватикански събор да станат неотменна част от църковния живот“^[15].

Като възприема с ентузиазъм посланието на събора, Ескрива заедно с това се отнася негативно към онези волни интерпретации, които, както той смята, изопачават приетите решения и ги възприемат като възможност за разрыв с традицията, което полага началото на „периода на безумие“. Именно заради отказа да възприемат решенията на събора като право за скъсване с традицията, а в никакъв случай не заради антиреформаторска позиция членовете на „Опус Деи“ в пресата започват да ги наричат „консерватори“. Обаче Ескрива признава на немския кардинал Йозеф Хефнер: „Всичко това не ме плаши. Също така, както и кризата на идентичността, която порази свещениците и религиозните хора... Господ и Светия Дух живеят и действат в църквата“^[16]. *Именно своя орден Ескрива разглежда като истинската църква, реално възплъщаваща съборните решения и съхраняваща вярност към католицизма и папата.*

Теологът Раймон Паникар по такъв начин обяснява миогледа на ордена: „Римския католицизъм — това е единствената истинска религия, извън която няма никакво спасение, доколкото тя единствена съдържа цялата истина. Вътре в самия католицизъм само някои имат смелостта да следват всичките му героически изисквания, и именно пред тях стои задачата да продължат месианското дело на Христос. Ако се получи несправедливост или безпорядък, то това е защото «ние» (добрите, католиците, практикуващите, онези, които следват заветите на Евангелието) нямаме власт. *Това използване на всички лостове на света (гении, стратегии, политики, пари, науки) за завоюване на власт, за обновено внедряване на християнския идеал, с една дума, тази вяра в естествените средства изисква последователни свръхестествени способности, защото иначе ще бъде разрушено равновесието и начинанието ще престане да бъде Божие Дело. Без молитви, без саможертви, без подчинение, без святост... ние не можем нищо да постигнем“^[17]. Ескрива де Балагер посочва и методите на работа: „Бъди непреклонен в своята доктрина и своето поведение, но гъвкав по форма. Като стоманен юмрук във велурена ръкавица“.*

Едва Павел VI, противодействайки прекалено усилено на прогресистите и благодарение на Ескрива де Балагер, започва да оказва своята подкрепа на ордена. В края на 60-те — началото на 70-те години позициите на „Опус Деи“ укрепват толкова, че той си поставя задачата да осъществи дълбока „инфилтрация“ в тялото на църквата, главен канал, на която става Римския център за срещи на служителите на култа (Centro Romano di Incontri Sacerdotali — CRIS), който се превръща в елитна организация, където се провежда обработка на перспективни представители на духовенството, сред които е и Краковския архиепископ, кардинал Карол Войтила^[18]. Известно е, че приятелят на Войтила и негов съотечественик, прелат на Римската курия, Анджей Мария Дескур е близък с две ключови фигури на „Опус Деи“ — Алваро Портильо, който става глава на ордена след смъртта на Ескрива през 1975 г., и Хулиан Ернансу Касадо, който след избирането на Войтила за папа става кардинал и едно от най-важните длъжностни лица на Ватикана. Именно Дескур запознава Войтила с Портильо.

През 1972 г. Войтила за първи път дава интервю на орденското списание „Studi Cattolici“, а след това на няколко пъти се изказва в центъра с изложение на основни положения на своята „теология на личността“, съзвучна с опусдеиската „духовност на труда“. Действително, както пише изследователя Ален, изучил аналитическия документ подготвен от представителите на „Опус Деи“ специално за неговата книга, за взаимните склонности на Йоан Павел II и „Опус Деи“ има по-дълбоки причини, отколкото само политически сметки. Става дума непосредствено за идейна близост, особено по въпросите, касаещи диалога между църквата и съвременното общество, свободата и плурализма на християните, апостолската мисия на миряните, проповядването на работата, семейството и т.н. Изказвайки се през октомври 1974 г. в дискусиата „Обръщането в християнство и вътрешен облик“, състояла се в намиращата се под егидата на ордена Международна университетска резиденция (RUI), Войтила, задавайки въпроса, може ли духовната зрелост да не изостава от техническия прогрес, заявява: „ние можем да отговорим с едно удачно изказване, което отдавна е познато на хората по света и принадлежи на монсеньор Хосемария Ескрива де Балагер: Всеки освещава своята работа, освещава в нея себе си и освещава другите чрез своята работа“^[19].

Орденът изиграва важна роля в идването на Войтила на власт, и ключова фигура тук става близкият до „Опус Деи“ архиепископ на Виена, кардинал Кениг, свързан с „Великата национална ложа на Австрия“. Известно е, че три дена до откриването на конклава за избиране на папа по инициатива на Кениг е проведена секретна среща в папския колеж „Rio Latinoamericano“, където успява да привлече поддръжката на някои кардинали от Франция, Холандия и ФРГ в дейността по издигането на Войтила^[20].

С утвърждаването на власт на новия понтифик орденът поставя пред себе си задачата да постигне за себе си статута на персонална прелатура на папата, което би позволило оказване на решаващо влияние на политиката на Ватикана (положение за възможността за създаване на такава прелатура, както вече казахме, е утвърдено на II Ватикански събор и потвърдено от Павел VI в апостолските консултации „Regimini Ecclesiae universae“, но нито една организация до тогава няма такъв статут). Обаче, доколкото главна финансова опора на Светия Престол остават християнските демократи и свързаните с тях масонски кръгове, орденът разбира, че превръщането му в решаваща сила е възможно само при условие на изместване на групировките на Калви и Марцинкус и установяването на свой контрол над Банка на Ватикана (ИДР). Между другото и с идването на власт на Йоан Павел II позициите на Калви и Марцинкус остават стабилни, тъй като последният играе стратегическа роля в нелегалното финансиране на полския „Солидарност“, осигурявайки връзка с американските спецслужби. Цялата информация за финансовия скандал, събрана при Йоан Павел I и предадена на новия папа, така и не е използвана, а петте кардинала, участващи в разследването на дейността на ИДР и банка „Амброзиано“, тайнствено умират. Свещеният Алианс гледа през пръсти на провежданите от ИДР и банка „Амброзиано“ незаконни сделки, които осигуряват големи доходи, използвани за провеждането на тайни операции на църквата и организацията на скъпоструващи пътувания на папата. Една от най-доходните за Ватикана по онова време става компанията „Белатрикс“, създадена от Калви с парите на ИДР и контролирана от Марцинкус, Джели и Ортолани, през която ежедневно преминават милиони долари, появили се в резултат от прането на пари от търговия с наркотици или финансови машиниции.

В края на 1979 г. в резултат на инвестиционните авантюри на Св. Престол бюджетният дефицит на Ватикана става хроничен и държавата се оказва на границата на разорението. Икономическите загуби на ИДР се изчисляват на 280 милиона долара, в същото време, както показват отчетите на Bank for International Settlement, между 1978 и 1979 г. в чуждестранни банки ИДР разполага със суми до 1,3 милиарда долара, което е известно на Йоан Павел II^[21]. През 1980 г. банкерът на мафията Микеле Синдона е привлечен към съдебна отговорност и в хода на нюйоркския процес е признат за виновен по 95 точки (мошеничество, заговорничество, фалшификация на документи, незаконно присвояване на фондове и др.) и Марцинкус се оказва неудобна фигура, която може да предизвика скандал на Запад. Ситуацията става доста опасна за Ватикана.

В тези условия „Опус Деи“ използва нова стратегия, състояща се в това, че без да атакува непосредствено своите съперници от либерално масонската групировка и поддържайки папската линия за укрепването на „Солидарност“, да създаде друг, по-силен финансово католически полюс, за което е създадена нова финансова мрежа в Швейцария, главна опора, на която е банка Готардо^[22]. Връзката ИДР — Амброзиано — масонство трябва да бъде заменена с нов съюз — ИДР — Готардо — „Опус Деи“, което застрашава позициите и финансовите интереси на голям брой лица^[23]. Така че покушението на папата през май 1981 г. някои изследователи разглеждат като резултат на остра вътрешна борба за власт между различни фракции във Ватикана. Според мнението на немската журналистка Валески фон Рокес, автор на книгата „Verschwörung gegen den Papst“, издадена в Мюнхен през 2001 г., към това събитие е причастна част от курията, враждебна на Йоан Павел II. Синът на убития по-късно Роберто Калви също така смята, че покушението срещу папата е било свързано с неговата преориентация към „Опус Деи“^[24].

През 1982 г., когато се разразява скандалът с банка „Амброзиано“ и Калви се обръща към „Опус Деи“ за помощ, той му отказва, желаейки финансовото разорение на своите съперници. През същата година банкерът Калви е убит и започва разследване, повлякло след себе си цяла верига събития, довели до разобличаването на голяма част от върхушката в Р-2 и Банка на Ватикана, а банка

„Амброзиано“ е принудена, по отговорност за своя банкрут, да изплати на кредиторите 240 милиона долара^[25].

С отслабването на старата мафиотска групировка съотношението на силите във Ватикана се изменя в полза на ордена, който преминава в активно настъпление. Предполага се, че финансовите кръгове на „Опус Деи“ се намесват за спасяването на финансите на Ватикана, като поискват в замяна съответните привилегии. Вече през ноември 1981 г. Конгрегацията на епископите изпраща на всички епископски конференции конфиденциално информационно писмо, в което се съобщава, че папата е решил да даде на ордена статут на лична прелатура. За отбелязване е, че писмото няма нито изходящ номер, нито подписи и представлява неофициален текст, съставен от „Опус Деи“, подготвяйки по такъв начин почвата и стремейки се да открие и неутрализира възможните противници^[26].

На 28 ноември 1982 г. (денят, който опусдеистите започват да наричат „историческа дата“) Йоан Павел II приема апостолската конституция *Ut Sit*^[27], в съответствие, с която на ордена, най-накрая, е присвоен статут „персонална прелатура“, извеждащ го изпод юрисдикцията на епархиалното управление, превръщайки го фактически в самостоятелен и териториално неограничен диоцез (църковна териториална единица, район — бел.пр.), във вътрешните работи орденът получава пълна автономия и неговите членове се подчиняват директно на своите ръководители. Алваро Портильо е назначен за прелат, а през 1991 г. той е ръкоположен за епископ^[28]. Трябва да отбележим, че чак до ден-днешен „Опус Деи“ остава единствената персонална прелатура в Католическата църква.

Следващ етап, който укрепва позициите на ордена, става осъществената с ускорени темпове през 1992 г. беатификация (причисляване към лика на блажените) на Хосемария Ескрива, след който етап „Опус Деи“ окончателно „излиза от нелегалност“, заставайки всички свои опоненти да замълчат. Става ясно, че той има влиятелни покровители, сред които са кардиналите: Ратцингер, държавния секретар Анджело Содано — човек № 2 в курията, Пол Пупар и др. Орденът, който високо оценява подкрепата на Ратцингер, му присвоява през 1998 г. титлата доктор *honoris causa* на Наварския университет в Пампелуне, който се явява един от главните учебни центрове на „Опус Деи“^[29]. А през 2002 г. се състои също такава бърза

канонизация на Ескрива, в резултат на което неговите богословски идеи започват да се разглеждат като част от Свещеното предание на Католическата църква.

[1] Бъдещият папа Бенедикт XVI през 1985 г. по този повод казал: „Че нам се подава надеждата на ниво вселенска църква — и ние виждаме това в разгара на църковната криза на западния свят — така това е подем на нови движения... които се родили стихийно от вътрешната сила на вярата“. De Plunkett P. L’Opus Dei. Enquete sur le „monster“. Presse de la Renaissance, Paris, 2006 P. 72. ↑

[2] Fourest C., Venner F. Les nouveaux soldats dup pape. Legion du Christ. Opus Dei, traditionalists. Paris. Panama. 2008 P. 11. ↑

[3] Hertel P. Opus Dei, les chemins de la gloire... Enquetes et documents. Paris. Editions Golias, 2002. P. 72–74. ↑

[4] Сътрудниците на ордена не се явяват негови членове, а се считат негови привърженици. ↑

[5] Rabbi Angel Kreiman Links Escriva’s Teaching on Work to the Talmudic Tradition [http: mauricepinay.blogspot.com/2007/02/opus-judei.html](http://mauricepinay.blogspot.com/2007/02/opus-judei.html), а също [web.archive.org.20020213091110](http://web.archive.org/20020213091110) <http://www.opudei.org/art.php?p=3007>. ↑

[6] Jose Maria Escriba. Opus Judei. Orion Publications, Santa fe Bogota, Columbiq, 1994. ↑

[7] Път, 617 постулат. ↑

[8] Fourest C., Venner F. Op. cit. P. 114. ↑

[9] Членът на ордена Владимир Фелцман дава такъв пример. В Англия съществува асоциация Netherhall Educational Association, цялото ръководство, на която се състои от членове на „Опус Деи“. Ако някой поиска да даде на ордена парични средства, ръководството отговаря така, че чекът да бъде написан на името на тяхната асоциация, макар парите да отиват в ордена. Hertel. Op. cit. P. 84. ↑

[10] Мюлер Б. Справочник прелатури „Опус Деи“. Май 2010 <http://www.multimedia.opisdei.org/pdf/ru/muller.pdf>. ↑

[11] Fourest C. Venner F. Op. cit. P. 102. ↑

[12] De Plunkett P. L’Opus Dei. Enquete sur le „monster“. Presse de la Renaissance, Paris, 2006, P. 55. ↑

[13] Ален Д. Пос. съч. С. 82 ↑

[14] De Plunkett P. Op. cit. P. 56. По повод канонизацията на Ескрива те се изказали по такъв начин: „Нужен бил светец, за да оправдае актовете на събора“. ↑

[15] Ален Д. Пос. съч. С. 351. ↑

[16] De Plunkett P. Op. cit. P. 57. ↑

[17] Benedicte et Patrice des Mazeri. L'Opus Dei. Enquete sur ine eglise au Coeur de L'Eglise. Paris, Flammarion, 2005. P. 241. ↑

[18] Hertel P. Op. cit. P. 239–240. ↑

[19] Ален Д. Пос. съч. С. 82. ↑

[20] Normand F. La troublante ascension de l'Opus Dei Le Monde diplomatique, septembre 1995. P. 22. Путилов С. Зловещая поступь масонства публицистический альманах „Православие или смерть“, Москва № 5 С. 1. ↑

[21] Frattini E. Op. cit. P. 381. ↑

[22] В тази банка, в частност, имал своя сметка първият президент на Русия Б. Х. Елцин. ↑

[23] Terras Ch. Op. cit. P. 123. ↑

[24] Ibid. P. 126. ↑

[25] Frattini E. Op. cit. P. 381. ↑

[26] Benedicte et Patrice des Mazery. Op. cit. P. 229–230. ↑

[27] Документът влязъл в сила на 19 март 1983 г. ↑

[28] Портильо оглавявал органа чак до своята смърт през 1994 г. и днес върви процес на неговата канонизация. Нов прелат на „Opus Dei“ станал Хавиер Ечевария, ръкоположен за епископ през 1995 г. ↑

[29] Hertel P. Op. cit. P. 273. ↑

КАТОЛИЦИЗМЪТ В УСЛОВИЯТА НА НЕОЛИБЕРАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ — ПРЕСТРУКТУРИРАНЕ НА СЪЗНАНИЕТО

Благодарение на дълбокото доверие между понтифика и „Опус Деи“ последният се превръща в привилегирован, елитен отряд на папата. Някои изследователи твърдят, че орденът толкова много се интегрира с обкръжението на Йоан Павел II, че започва да играе доминираща роля, превръщайки се всъщност в „църква вътре в църквата“^[1]. Той успява да проникне на всички нива на системата на управление на Св. Престол и, блокирайки всякаква вътрешна критика, последователно налага своите възгледи. Показателно в това отношение е, че над всички свещеници, които критично оценяват дейността на „Опус Деи“, е наложена цензура. Така става, например, с йезуита Педро Мигел Ляме, принуден да остави поста на директор на Vida Nueva, с теолога Джанкарло Рока, който си позволява да заяви, че беатификацията на Ескрива е „удар“ на „Опус Деи“. Йезуитът отец Леншам няма право да участва в общите събрания на ордена от 1981 г., защото като директор на списанието Choisir, публикува материала „Опус Деи: църква вътре в църквата?“, в който подробно са описани методите на работа на ордена^[2].

Важно е да отбележим, че силата на ордена се състои не в броя на неговите членове, представени в курията, който на пръв поглед се явява достатъчно скромна. Така, по данни за 2004 г., членовете на „Опус Деи“ заемат 3,6% от онези 500 длъжности, които определят политиката на Ватикана, въпреки че трябва да се отчита, че в списъците на чиновниците от различни отдели на Ватикана принадлежността към „Опус Деи“ не се посочва. Освен това членовете на ордена, намиращи се във Ватикана, обикновено не знаят за другите членове на организацията, работещи там, и нямат представа за общата картина^[3]. Във всеки случай, главното е не числеността, а важността

на техните постове и длъжности, които те заемат и става дума за ключови постове.

Орденът поставя свой човек начело на една от най-важните служби на курията — пресслужбата на Ватикана. Такъв става нумерария (мирянин) испанец *Хоакин Наваро-Валс*, бивш лекар психиатър, който работи като журналист в испанския ежедневник АВС. Папата изпитва към него най-дълбоко доверие, и с времето става една от водещите фигури в управлението на Ватикана, осигуряваща създаването на нужния „имидж“ на църквата в продължение на 22 години. Наричат го „най-могъщия мирянин на Ватикана“. Както пише вестник *Figaro*, „много от отговорните лица на църквата се интересуват от онова влияние, което чрез Наваро-Валс орденът оказва на понтифика. Елегантен и изтънчен този официален представител на папата управлява пресслужбата с желязна ръка, без да се спира пред налагането на санкции или недопускането на журналисти, които не харесва. Строгостта му достига такава степен, че него даже го упрекват в това, че изкривява посланията на понтифика в съответствие със своите консервативни възгледи“^[4]. *При него пресслужбата се отделя от понтификалната комисия за връзки с обществеността и се превръща в самостоятелен отдел на Държавния секретариат, подчинен непосредствено на папата и явяващ се заедно с това инструмент на „Opus Dei“*. Наваро-Валс се занимава с издаването на информационния бюлетин, отразяване на посещенията на папата, създаването на информационна служба на Ватикана, излизането в интернет и др. Той съпровожда понтифика по време на почивките и се изказвал в качеството на негово доверено лице^[5].

Друга важна фигура, също така формираща образа на Ватикана, става професора на Свещеническото общество Свети Кръст — Яго де ла Сиерва, който застава начело на създадената през 2004 г. международна телевизионна агенция *Rome Reports*, отразяваща в СМИ всички важни събития, касаещи църквата и дейността на понтифика^[6]. Още един член на ордена кардинал Хулиан Еранс Касадо е непосредствен съветник на папата и оглавява Понтификалния съвет по законодателните текстове и дисциплинарната комисия (местното министерство на правосъдието) чак до своето оттегляне през февруари 2007 г. поради преклонна възраст. Именно той отговаря за интерпретацията на значението и подтекста на Кодекса на

каноническото право, подготвя декрети и текстове и провежда в живота решенията на понтифика. Член на „Опус Деи“ стои начело и на службата на персонала на Ватикана (местния отдел кадри) — това е мирянинът Джио Мариа Полес.

След като има представители във всички отдели на административния апарат, конгрегациите и понтификалните съвети, орденът е в курса на всичко, което става в църквата. В Рим към него се стича информация от всички подразделения, в които благодарение на желязната система на подчинение и дисциплина се съставят подробни отчети за дейността на всеки член на ордена — от такава възможност естествено са лишени местните епископи и свещеници. А трябва да отбележим, че числеността на представителството на „Опус Деи“ през последните 20 години нараства два пъти: ако през 1980 г. негови отделения са работили в 43 държави, през 2001 г. — в 60, то днес — в 87 държави и наброяват 1654 енории и центрове за пастирска опека^[7]. Не по-малко важен факт се явява дейността на ордена на международно ниво в политическата и икономическата сфери, в международните организации и транснационалните структури.

Всичко това предопределя уникалната роля на „Опус Деи“ вътре в църквата — анализаторите го наричат неофициален център на ватиканската спецслужба или главна разузнавателна служба на папата, изпълняващ най-важните политически мисии, благодарение на използването на своеобразни методи и способности за проникване. За неговата дейност са характерни скрития, секретен характер и „точковата“ работа, тоест привличане на конкретни влиятелни, а по възможност, ключови фигури, които и съставят ядрото на „агентурното влияние“ на Ватикана. Орденът няма официални списъци на своите членове, самите членове не бива да афишират своята принадлежност към организацията и пазят в тайна всичко, което касае методите на тяхната работа, затова е трудно да се установят и ония учреждения, с които той е свързан. По тази причина не съществуват и официални финансови отчети, а печатния орган на ордена „Хроника“ е достъпен само за нумерариите.

Основните направления на дейността на „Опус Деи“, представляващи за ръководството на Ватикана първостепенно значение — това са: на първо място, осигуряване на интелектуални

разработки със стратегическо значение; и второ, контрол над финансите.

Що се касае до първото, то орденът е призван да решава най-важната идеологическа задача, състояща се в такова реструктуриране на съзнанието на европейския елит, което осигурява пълното приемане на основните положения на онзи англосаксонски неолиберален проект, който започва последователно да се осъществява от края на 70-те години и навлиза в своя завършващ стадий през 90-те години. Идеологическите постановки на ордена, представляващи сами по себе си своеобразна симбиоза на неолиберализма и религиозния фундаментализъм, се явяват фактически *католически аналог на теорията на икономическата свобода на Ф. Хайек* и стават основа за разработване на съответните учебни и изследователски програми, осъществявани в контролираните от ордена институти и образователни центрове^[8]. Известно е, че на ордена принадлежат 15 университета (неотдавна под негово начало е предаден новия център за католическо образование — Папския университет Св. Кръст в Рим), 11 финансово търговски училища, 97 учреждения за техническо обслужване и 170 студентски общежития. Освен това, членовете на ордена работят в 500 университета, в над 600 вестника и списания, за 52 радио и телевизионни станции, в 38 информационни агенции и 12 кинокомпани^[9]. Показателно е, че и начело на Папската духовна академия (школата на ватиканските дипломати) стои опусдеист — архиепископ Юсто Мюлор.

Много от своите идеи „Опус Деи“ черпят от теориите на *американския Институт по изучаването на религиите и свободите Актон* (Мичиган), създаден през 1990 г. Неговите разработки са насочени към разясняване на значението на връзките между вярата и свободата за самореализацията на човека в неговите мирски дейности. Той се занимава с подготовка на религиозни лидери с различни деноминации, бизнесмени, предприемачи на основата на икономически принципи, тясно *обвързвайки вярата с икономическото мислене*. И ако религиозните лидери тук ги обучават в прилагане на практика принципите на икономическите науки, то предприемачите ги учат на по-широко прилагане на религиозните принципи в своята професионална дейност и да водят „по-етичен начин на живот“.

Един от основните центрове за разпространяване на тези идеи в Европа се явява основаната през 1986 г. Международна академия по философия в Лихтенщайн (IAP). Академията е създадена с покровителството на лихтенщайнския принц Ханс Адам II и с активното участие на финансите на Ватикана, макар в действителност парите да идват от САЩ. Инициативата произлиза от брата на принца, важната особа от Лихтенщайн Николаус, представителя на Лихтенщайн в Съвета на Европа, който почти едновременно със създаването на академията става посланик на княжеството във Ватикана. Самият Ханс Адам II получава образование по специалността „бизнес и финанси“, завършвайки университета Сан-Гален в Швейцария и преминава стажа си в лондонски банки. През 1970 г., основавайки Фонда на принца на Лихтенщайн, той става финансов глава на държавата, след което там са въведени данъчни облекчения, а данъчните престъпления престават да се разглеждат като углавно престъпление. Затова, а също и благодарение на повишената секретност на банковите влогове и лекия режим за регистрация на бизнеса, *Лихтенщайн се превръща в един от големите финансови центрове в Европа, влизащ в групата на трите най-големи „данъчни убежища“ на планетата.* Самият принц, по данни на изданието The Forbs, заема през 2008 г. шеста позиция в рейтинга на най-богатите монарси в света, притежавайки състояние от 5 милиарда долара^[10]. През 2004 г. Ханс Адам II официално предава функциите по управление на държавата на своя най-голям син — наследника принц Алоис.

Академията в Лихтенщайн, на свой ред, е тясно свързана с полския *Люблински католически университет*, в който преподава Карол Войтила, който там е професор по етика и нравствено богословие. Последният създава своя теологическа школа, която се основава на доктрината на така наричаната „вечна философия“, според която всички неща изначално се делят на лоши и добри, а хората — на морално лоши и морално добри, което фактически обосновава онзи елитарен подход, който е така характерен за „Опус Деи“. Това философско духовно течение, към което принадлежи персонализма на Карол Войтила и други полски теолози, щателно се изучава в IAP, и именно на тази основа той се стреми да извърши „духовното обновяване на Европа“. Ректорът на Академията Йозеф Серферт даже

говори за Школата ЛЛ (Люблин-Лихтенщайн), която може да считаме инструмент за разпространение на господстващата католическа етика^[11].

На основата на неолиберално религиозните мироведни положения се формира вече ново поколение европейски политици, финансисти и икономисти дошли да сменят старите кадри в края на ХХ и началото на ХХІ век. Показател за ефективността на работата на „Опус Деи“ стават неговите успехи във Франция — страна с традиционно светска култура. Интензивната инфилтрация на опусдеисти започва при президента Ж. Ширак, който през 1996 г. прави визита във Ватикана, където френски лидери не са стъпвали от 1959 г. Членове или симпатизиращи на ордена се явяват по-голямата част от министрите и съветниците на Ж. Ширак, различни функционери, работещи и днес при Саркози. В икономиката най-значими фигури може да посочим: главите на застрахователните компании АКСА и АЖФ, директора на фирмата Шнайдер, собственика на Рено и др.^[12] Големи симпатии към „Опус Деи“ винаги проявява и ултра либералът и мондиалист Мишел Камдесю — бивш директор разпоредител на МВФ, след своята оставка е устроен от ордена в понтификалната комисия „Справедливост и Мир“^[13].

Друга важна грижа на „Опус Деи“ е финансовото осигуряване и управление на средствата на Св. Престол. Благодарение на обширната мрежа от фондове и банки орденът концентрира в ръцете си огромни суми, основната част от които идва от високопоставени нумерарии, задължени да завещават в полза на ордена цялото свое имущество^[14]. Всички живеещи в целибат отдават своите пари на ордена, откъдето след отчисляване на определена месечна сума се превеждат в Банка на Ватикана. Примерна месечна сума, получавана от нумерариите, може да се оцени на 14,8 милиона евро^[15]. В хазната на ордена постъпват също така наследства от пожертвования. В крайна сметка само италианската хазна може да разчита (до въвеждане на еврото) на 50 милиарда лири годишно, което е много повече от сумата, събирана от Ватикана в целия свят с помощта на кампанията „обол за Св. Петър“.

Благодарение на „Опус Деи“, превърнал се във влиятелна финансова сила, Католическата църква, в съответствие с твърденията на много наблюдатели в Италия, притежава днес доста по-голяма власт над банките, отколкото това е по времето на християнските

демократи^[16]. Основна опорна структура на Св. Престол остава Банка на Ватикана, която след разобличаването на банково мафиотската група на Марцинкус успява да възстанови своите позиции в резултат на съответните реформи, предприети от Йоан Павел II с цел създаване на „положителен“ имидж на ИДР. За осъществяване на контрола над дейността на ИДР и назначаването на нейния генерален директор е създаден Висш съвет, състоящ се от 5 експерта миряни католици, специалисти по банково дело, назначавани от комисия от 5 кардинала, която на свой ред се назначава от папата за 5 години. Първи генерален директор на банката става нийоркския бизнесмен, член на съвета на директорите на Manufacturers Hanover Corp Томас М. Мачиоче^[17]. А през 1994 г. за първи път в своята история банката става обект на одиторска проверка от независимата организация Price Waterhouse. В началото на 90-те години начело на банката застава известния banker Анджело Калоя. През 1999 г. са предприети действия за неговото сваляне, за да бъде заменен с Ханс Титмейер, бивш президент на Бундесбанк, заменена от ЕЦБ. Обаче Калоя се задържа на поста, благодарение на личната намеса на папата, който заявява: „Докато съм жив, никога немец няма да стои начело на финансите на Ватикана“^[18].

Важно е също така да отбележим, че започвайки от 80-те години във финансите на църквата значително се повишава ролята на САЩ, където се намира най-богатата католическа община. Именно там започват да се преместват инвестициите на Ватикана, а през 1987 г. във Вашингтон е открит специален фонд Йоан Павел II, сумата на инвестициите, на който през 1998 г. съставлява 44 милиона долара.

[1] Виж Benedicte et Patrice des Mazery. Op. cit. ↑

[2] Fourest C. Venner F. Op. cit. P. 115. ↑

[3] Виж Ален Д. Пос. съч. С. 302–303. ↑

[4] Цитат по Fourest C., Venner F. Op. cit. P. 116–117. ↑

[5] Tincq H. L'usure d'un regne de pres de vingt ans Le Monde, 11 aout 1997. ↑

[6] Виж сайта www.romereports.com. ↑

[7] Опус Деи Мир религий <http://www.religio.ru/dosje/14/136.html>. ↑

[8] L'Opus Dei: les soldats du communautarisme chretien <http://www.communautarisme.net/L-Opus-Dei-les-soldates-du-communautarisme-chretien-a-76.html>. ↑

[9] Fourest C., Venner F. Op. cit. P. 103. Шмулевич А. Всеобщая мобилизация Ватикана <http://www.galactic.org.ua/SLOVARI/c-7.shtml>. ↑

[10] <http://ife.pravda.com.ua/chic/48d21e11cab41/>. ↑

[11] През 1994 г. IAP създава Фонд за поддръжка на академията, начело на който застанал бившия глава на италианската държава и пожизнен сенатор Франческо Косига. Terras. Op. cit. P. 60–61. ↑

[12] Normand F. La tourboulante ascension de l'Opus Dei Le Monde diplomatique, septembre 1995. P. 1. ↑

[13] Michel Camdessus. Du FMI a l'Opus Dei Humanite, 20 octobre 2004. ↑

[14] Известно е, например че за създаването на образователните центрове на ордена са похарчени много милиони евро: през 1975 г. за завършване на строителството на духовния център в Торесюдад е била използвана сума, съответстваща на 18 милиона и 750 хиляди евро. ↑

[15] Hertel P. Op. cit. P. 87. ↑

[16] Banque du Vatican: un paradis fiscal sur terre <http://www.golias.fr/spip.php?article-2369>. ↑

[17] Simminit Ph. Op. cit. P. 749. ↑

[18] Ibid. P. 752. ↑

ИЗТОЧНАТА ПОЛИТИКА НА ЙОАН ПАВЕЛ II — „СВЕЩЕН СЪЮЗ“ С ВАШИНГТОН

В началото на 80-те години, в условията на поетия от Запада курс на неолиберално преустройство и изключително изостряне на „студената война“, Ватиканът си поставя задачата да постигне възстановяване на своята международна политическа тежест и влияние за сметка на укрепване на позициите си в страните от Източна Европа. Доколкото и за Ватикана и за САЩ тези държави се превръщат в главна арена на геополитическо противоборство със СССР, техните стратегически интереси тук напълно съвпадат. Двете страни представляват една за друга съответния противник на комунизма: Ватикана — идейния, а Вашингтон — военнополитическия.

През 1985 г. в своята статия в списание „Трайелог“, Збигнев Бжезинский във връзка с това посочва: „Аз смятам, че всичко, което прави папа Йоан Павел II, има първостепенно историческо значение. Необходимо е да приключим с разделянето на Европа и да върнем великата и безсмъртната Русия в лоното на християнското общество и пазарната икономика“^[1]. Същата определяща роля на понтифика подчертава и М. Горбачов, заявявайки през март 1992 г. на страниците на туринския вестник „La Stampa“: „Сега можем да кажем, че всичко, което се случва в Източна Европа през последните години, би било невъзможно без папските огромни усилия и ролята, която той играе на световната арена. Аз мисля, че много значителни крачки, които ние предприехме в нашата страна, имаха значение в развитието на отношенията с Ватикана. Папа Йоан Павел II ще играе огромна политическа роля сега, когато в европейската история настъпиха дълбоки промени“.

Взаимните интереси на Ватикана и Вашингтон стават основа за съвместни действия в Източна Европа, в подготовката, на които една от главните роли играе „Опус Деи“. Ордена използва връзките си със северноамериканските кланове на италианската мафия, а също и близките отношения на личния секретар на папата и глава на „полската

група“, контролираща понтифика, архиепископ *Станислав Дзивич*^[2] с американските членове на Тристранната комисия (една от най-важните сенчески структури на световното управление), и на първо място със Збигнев Бжезински, който е помощник на Дж. Картър по националната сигурност. В тази връзка е важно да отбележим, че някои изследователи, като, да речем например испанския свещеник Лопес Саес, считат, че въпросът за самото идване на Войтила на власт се решава през 70-те години в Белия дом и в бизнес кръговете на САЩ и че именно Бжезински, тясно свързан с Дзивич, и кардинала на Филадельфия Курол (също поляк) въвеждат бъдещия папа в кръга на хората, приближени на властта във Вашингтон^[3]. И същият З б. Бжезински, който редовно си пише с понтифика, а също Йозеф Томко, глава на Отдела за пропаганда на Ватикана, тогава глава на SP, разработват така наречената операция „Отворена книга“, целта, на която е да наводни с антикомунистическа литература страните от Източна Европа, Украйна и Прибалтика за дестабилизиране на ситуацията в СССР. Координират тази операция ЦРУ и Свещения Алианс чрез работещите на тези територии свещеници^[4].

Полша е решаващо звено в противопоставянето и именно тук през 1979 г. Йоан Павел II извършва своята първа източноевропейска визита, станала отправна точка за решителни промени. През август 1980 г. е подписано знаменитото „Гданско съглашение“, ратифицирало създаването на „Солидарност“ — първия независим профсъюз зад „желязната завеса“, оглавен от Лех Валенса, който става главен обект на внимание на Св. Престол. Както казва Йоан Павел II, „Валенса е изпратен от Провидението“. Ватиканът смята, че в случай на победа на профсъюза, взривната вълна ще достигне до Украйна, Прибалтика, Балканите и, възможно е, Чехословакия, което в крайна сметка ще доведе до пълен разпада на социалистическия лагер.

В тази връзка главата на Свещения Алианс Поджи получава от папата заповед да внедри свои агенти в „Солидарност“ и да направи тази организация по-отворена, за да въвлече в нея прокатолически настроени представители на интелигенцията. Най-добрият агент на СА е полския свещеник йезуит Казимир Пржидатек, притежаващ широка мрежа от информатори в полските профсъюзи. Сред тях се откроява отец Янковский, стоящ начело на паството на църквата Света Бригита в Гданск, член, на което е Лех Валенса. Под влиянието на Пржидатек

Валенса накрая вкарва в ръководството на профсъюза редактора на католическия вестник *Wież* Мазовецки и историка католик Б. Геремек, след което *стачното движение в Полша преминава под контрола на църквата*. „Солидарност“, поддържан от Ватикана и получавайки финансови средства чрез СА през банка „Амброзиано“ от ИДР, започва да се разпространява по цялата територия на страната. По данни на изследването, представено в книгата на вече споменатия свещеник Лопес Саеса, на „Солидарност“ са предадени нелегално общо около 500 милиона долара^[5].

След избирането на президента Роналд Рейгън между него и Йоан Павел II се установяват отношения от стратегическо значение. Както пише изследователят Е. Лебек, „през първите години на управлението на Рейгън можело да се види появата на убедени католици на най-високите постове, което преди това в историята на САЩ никога не е било“^[6]. Активна роля в сътрудничеството с Ватикана играят директорът на ЦРУ *Уилям Кейси* (бивш ръководител на избирателната кампания на Рейгън), неговият заместник *Върнън Уолтърс*, държавният секретар *Александър Хейг* и съветникът по националната безопасност *Ричард Алън* — всичките католици и (освен Алън) рицари на Малтийския орден. П. Швайцер, автор на книгата „Победа“, посветена на тайните операции на САЩ против СССР, пише за назначаването на У. Кейси: „В същия миг се родил най-влиятелният директор на ЦРУ в историята на Америка. Както официално, така и неофициално, той се оказал в центъра на външната политика. Съгласието на президента му гарантирало място в кабинета, също и членство в съвсем малобройния Съвет по национална сигурност. А най-важното било това, че той станал член на работната група по работите на националната безопасност... Тази група притежавала реална власт в областта на външната политика“^[7].

На 7 юни 1982 г. във Ватикана преминава първата среща между Йоан Павел II и Р. Рейгън, в резултат на която *е сключено съглашение за провеждане на съвместна тайна кампания в Полша с цел разрушаване на „комунистическата империя“*. Това съглашение, наречено „свещен съюз“, е обнародвано от журналиста Карл Бернщайн в списанието „Тайм“, получавайки информация от върховете на Ватикана и важни лица в американските управляващи кръгове. Както пише Д. Калич, разгласяването на този пакт по „цялото световно село“

има за цел да покаже на всички католици, че Ватиканът е на страната на новия световен ред и да им предложи да следват понтифика^[8].

Както твърди Ричард Алън, „отношенията с Ватикана представляват един от най-големите тайни съюзи в цялата история“^[9]. Именно след тази среща Рейгън изнася програмната си реч в Лондон, в която обявява „кръстоносен поход“ против „империята на злото“. През 1983 г. той обявява „година на Библията“, което е потвърдена на 18 април същата година на срещата на папата с членовете на Тристранната комисия, дошли във Ватикана в почти пълен състав^[10]. А през 1984 г. между Ватикана и Вашингтон се установяват дипломатически отношения, и в САЩ се отварят не по-малко от петдесет центъра на „Опус Деи“ (макар и представителство на ордена в САЩ да съществува от 1949 г.). Членовете на ордена се появяват в Белия дом, в средните и висшите ешелони на Пентагона, и оттогава до ден-дневен влиянието на ордена не престава да расте.

Действията на Рейгън и папата на полското направление са напълно съгласувани. Рейгън заявява на Кларк и Кейси: „Ние не можем да навлизаме в държавата и от името на народа да сваляме правителството“. Единственото, което трябва да направим — това е да се възползваме от „Солидарност“ като оръжие, за да постигнем успех^[11]. В крайна сметка, както свидетелства американският журналист Карл Бернщайн, американското посолство на САЩ във Варшава се превръща във водещ център на ЦРУ в социалистическия свят, а Кейси става „основен архитект“ по изготвяната в Полша политика^[12]. Зб. Бжезински запазва мястото си на свръзка между Белия дом и ватиканския Свещен Алианс, който действа в качеството на главен експерт и координатор на действията на тайните служби в страните от Източна Европа при провеждането на секретните операции.

Отговорник за съвместните операции на ЦРУ и СА е назначен главата на Полско-американския конгрес Ян Новак. Той се занимава със събирането на средства и прехвърлянето им в Полша за финансиране на нелегалните издания, арендата на типографии, препращане на фотокопия и др. Благодарение на внедрения в полското Министерство на отбраната агент Ришард Куклински, който е адютант на генерал Ярузелски, Свещеният Алианс получава важна информация, предавана във Вашингтон. Друг активен участник в

операцията „Полша“ е представителят на папата във Вашингтон архиепископ Пио Лаги, с когото редовно се срещат Кейси и Кларк. Чрез тях, заобикаляйки нормалните канали на държавния департамент, преминава цялата информация, касаеща Полша.

Всички основни решения Рейгън, Кейси и Кларк приемат в тесен контакт с папата, с когото Вернън Ултърс от 1981 до 1988 г. се среща 7 пъти, а Кейси — 15. Представители на администрацията на Рейгън покъсно признават, че по нивото на осведоменост и анализа на ситуацията свещениците изпреварват американските разузнавачи и дипломати^[13]. Ето, Хейг заявява: „Извън всякакво съмнение, информацията, която доставяше Ватикана, абсолютно превъзходеше нашата по всички параметри — и по качество, и по оперативност“. А архиепископ Лаги свидетелства: „Моята роля се състоеше в това, че да облекча връзката между Уолтърс и светия отец. Светият отец познаваше своите хора. Ситуацията беше извънредно сложна и беше нужно да се вземат решения, как да се настоява за правата на човека, как да се поддържа «Солидарност»... Аз казвах на Вернън: Слушайте светия отец, ние имаме 200-годишен опит в тези работи“^[14].

Осем години Ватиканът и Вашингтон водят своята „битка за Полша“. През април 1989 г. Лех Валенса и представители на полското правителство подписват накрая Съглашение за политически и икономически реформи, а през май Полската католическа църква получава статут, нямащ аналог в другите източноевропейски страни: връщат ѝ собствеността, конфискувана през 50-те години и ѝ разрешават да създава собствени учебни заведения. През юни същата година представителите на „Солидарност“ удържат победа на парламентарните избори, а неговият кандидат Тадеуш Мазовецки е избран за премиер-министър. През 1990 г. Лех Валенса става президент на страната и, което е характерно, желаейки да се избави от признаците на социалистическата система даже на нивото на символите, той получава своите пълномощия не от законния президент Ярузелски, а от президента на Полша в изгнание (в Лондон) Ришард Качоровски.

Изборите в Полша през 1989 г., спечелени от „Солидарност“, дават начало на верижна реакция, която довежда до падането на комунистическите режими в другите социалистически страни и завършва с разрушаването на Берлинската стена през декември 1989 г.,

така че ролята на „светия отец“ в тези деструктивни процеси в действителност се оказва в голяма степен определяща.

Значително влияние Ватиканът оказва и на събитията в Унгария и особено в Югославия, където негова задача е осигуряването на постигането на независимост от Словения и Хърватия като „католически бастиони“ на източния фланг на ЕС. Възпроизвеждайки опита от времето на Втората световна война, тук той действа вече в тясна връзка с Германия, играеща ключова роля в дезинтеграцията на Югославия. Националистическите кръгове на хърватския клир се опитват да представят Хърватия като „балканската Полша“, в която католическата вяра е призвана да стане главно направление за съпротива срещу „белградския комунистически сръбски режим“ и съответно всички сили тук са хвърлени за разгръщане на антисръбска информационна кампания, призвана да привлече европейското обществено мнение към угнетеното положение на католиците.

През април 1991 г. Йоан Павел II изнася реч, в която заявява за необходимостта от политически промени в Югославия, посочвайки културните, историческите, религиозните и лингвистичните различия сред нейните народи^[15]. След като през юни 1991 г. Словения и Хърватия провъзгласяват едностранно своята независимост и провокират етно-гражданската война в Югославия, Ватиканът разгръща активна дейност, насочена към тяхното международно признаване. През ноември същата година кардинал Содано поканва посланиците на САЩ, Франция, Великобритания, Белгия, Италия, Германия и Австрия за запознаването им с позицията на Ватикана и настоява страните да признаят Словения и Хърватска в рамките на месец. Посланикът на САЩ Мелъди, описвайки тази среща, е убеден, че между Ватикана, Германия, Италия и Австрия вече съществуват предварителни договорки, понеже посланиците на тези страни с въодушевление подкрепят предложението на Св. Престол^[16]. На 13 януари 1992 г. Ватиканът втори след Германия (която прави това на 23 декември 1991 г.) признава отделните се републики и едва на 15 януари независимостта на Хърватия и Словения признават останалите страни от Европейската общност (тогава още ЕИО).

Когато в Словения и Крайна неусташите започват нов геноцид на сърбите, опитите на Югославската народна армия да ги защити са наречени от понтифика „агресия“ и той поисква от ЕС организиране на

отпор на „интервенцията“, поддържайки кампанията на немските и австрийските СМИ по демонизацията на сърбите. В същото време се игнорират зверствата, които извършват неусташите против сърбите, възстановявайки практиката от съществуването на Независимата Държава Хърватия 1941–1945 г. По-нататък, по време на бойните действия в Босна и Херцеговина, папата напълно подкрепя антисръбските акции на западните страни, одобрява бомбардировката от силите на НАТО на сръбските позиции. По времето на косовския конфликт Св. Престол поддържа албанските сепаратисти в Косово, а през 1998 г. е сред първите световни лидери поискали провеждане на енергични акции против Сърбия. Особено въпиещ факт става беатификацията от Йоан Павел II на Загребския архиепископ Алоизий Степинц, с благословието, на който се извършвал геноцида на православните сърби през годините на Втората световна война.

По такъв начин, Ватиканът се оказва активен съучастник на преустройствените процеси в Източна Европа, отстоявайки своите стратегически интереси с помощта на най-новите методи на религиозната геополитика. Стремейки се към обединяването на Европа, той открито поддържа експанзията на ЕС на изток, обаче програмата на Йоан Павел II включва в себе си не само възстановяването на влиянието на Ватикана в католическите страни от бившия соцлагер, но и утвърждаването ѝ в онези страни, които са загубени поради „великата схизма“, затова на Украйна, Беларусия и Русия папата отделя специално внимание.

Ватиканът изиграва незаменима роля в качеството на посредник в създаването на връзки на Запада със светското ръководство и в процесите на перестройката в Украйна.

През 1988 г. на Горбачов в Москва чрез държавния секретар на Ватикана кардинал Агостино Казароли е предадено послание от Йоан Павел II, в резултат на което на 1 декември 1989 г. се състои среща между Горбачов и папата във Ватикана, на която те в продължение на 70 минути беседват насаме в библиотеката на понтифика. След завършване на беседата съветската делегация се отправя за Малта за среща с Дж. Буш старши.

След тази среща започва активизация на католиците в Съветския съюз. На първо място се легализира дейността на униатите, на които са предоставени значителни привилегии в ущърб на Руската православна

църква. В Западна Украйна започват управлявани от един център демонстрации на униатите против православните, погроми и завземане на храмовете им, съпроводжани с побои и гаври със свещеници и миряни. В резултат в Галичин са разтурени три православни епархии — Тернополската, Ивано-Франковската и Лвовската. В последната от съществуващите там хиляда енории остават само 40. А през 1990 г. се извършва разкол в Украинската православна църква към Московския патриархат и се образуват Украинска православна църква към Киевския патриархат и Украинска автокефална православна църква. Възстановяват се католическите енории в западните земи на Украйна и Беларусия до състоянието от 1 септември 1939 г. Чрез частни покани започва мощно прехвърляне на мисионери, местните власти отделят значителни бюджетни средства за възстановяването на храмовете. В резултат ако през 1992 г. там има 92 католически енории, то през 1996 г. — вече са 651 и 22 действащи манастира, 193 неделни училища, две семинарии и Висш колеж св. Тома при Киевския университет.

През 1991 г. в Русия също са възстановени йерархическите структури на Католическата църква, престанали да съществуват през 20-те години и католиците преминават към активна прозелитическа дейност^[17]. Ако до революцията в Русия има 150 католически енории и 2 епархии (Могилъовска и Тирасполска), то сега те са повече от 200 енории и 4 епархии, обединени в „църковната провинция“ на Римокатолическата църква оглавявана от митрополит. Това са епархията на север в европейската част на Русия с център в Москва, на юг в европейската част на Русия с център в Саратов, в западен Сибир с център Новосибирск и в източен Сибир с център в Иркутск. Католическата църква започва да изпълнява широка проповедническа и мисионерска работа на територия, която се явява „каноническа територия“ на православието, фактически поставяйки го под съмнение. През 1992 г. в Русия официално започва своята работа обществото на йезуитите, което открива свои филиали в Новосибирск, Калининград, Санкт Петербург и Москва.

Важно събитие става първото посещение на папата през юни 2001 г. в независима Украйна с така наречената „държавна визита“ по покана на тогавашния президент на Украйна Л. Кучма. То се състои въпреки многохилядните протести на православните вярващи. По време на тази визита папата не само пребивава в Киев и Лвов, но и

провежда богослужения в тези градове, което явно излиза извън рамките на декларираната от властите „държавна визита“.

Такова активно участие на Ватикана в съюз с Вашингтон е призовано „духовно“ да узакони осъществяващата се в източноевропейските страни смяна на властта. Както пише сръбският изследовател Драгош Калич, папата е подтикнат към това от общия упадък на католицизма на Запад и горчивото осъзнаване, че последните огнища, пазещи пламъка на католическата вяра, достойно горят само в страните от Източна Европа, преди всичко в Полша и Хърватия. Може да заключим, че папата тръгва към съюз със стратегите на „новия световен ред“, като е убеден, че разрушаването на „комунистическата система“ ще освободи огромни количества енергия, а вече тя ще разпали угасналите огнища на вярата на Запад. От „Свещения Съюз“ Войтила очаква огромно обогатяване с нови стада от Изтока чрез Униите, обещани му от жреците на „мондиализма“. Войтила вярва, че гибелта на лявата половина на материалистическия свят и процесите по обединяването на Европа по проектите на „волните каменари“ от ЕИС ще помогнат да се възроди католичеството, тоест ще се случи обратното на плановете на инициаторите на „Свещения съюз“. Но, въпреки съпротивата на католическата църква, в страните от посткомунизма разпродажбата и разграбването на народното богатство... едновременно се съпровожда и от секуларизация на общественото съзнание, трагически ознаменувайки началото на новото, къде по-страшното настъпление срещу християнството... По негово време папа Войтила дава израз на своята радост: „Аз стоя сега на развалините на една от многото Вавилонски кули в човешката история“. Тогава той още не подозира, че като взема участие в разрушаването на комунистическата Вавилонска кула, той с това сам осигурява достъп до материалите за дострояването на една друга кула, къде по-висока от Вавилонската кула, наричана „нов световен ред“^[18].

По-рано сайтът „Церква.info“ вече е обнародвал мнението на главата на Информационното управление на Киевската патриаршия епископа Евстатий по повод публикациите на някои СМИ на откъси от интервюто на Вселенския Патриарх Вартоломей за канал „Россия 24“. В тези публикации се съобщава, като че все едно Патриарх

Вартоломей призовава „украинските разколници да се върнат в каноническата Църква“.

Какво в действителност е казал Патриарх Вартоломей в интервюто?

Частично да се разбере това дава възможност видеозаписът, публикуван на сайта „Вести“. От този запис е видно, че ясно и разбрано звучат само въпросите на водещия на руски език. От отговорите на Патриарха се чуват само откъси от думи на гръцки език, напълно препокрити от четящият руския текст диктор.

Съдейки по превода, дикторът не е съвсем запознат с църковната терминология. Така, той говори за „въпроса за диплики“ (6:34), а в действителност термина звучи като „диптих“, и означава реда на списъка на Поместните Църкви и техните Предстоятели. По точно такъв начин дикторът говори за някакъв „икономически ред“ — макар че не се разбира дали Патриархът има предвид „канонически“, тоест законен ред или „икономически ред“, тоест реда на вътрешното управление или подхода към разрешаване на разни въпроси от позицията на снизхождение и милост.

След изречението за съвместното честване на деня на Кирил и Методий следва очевидно смислово прекъсване и видими следи от монтаж. Смисълът на последната част на отговора на въпроса за украинската ситуация в изложението на диктора въобще е мъгляв. Напълно е възможно в своя отговор Патриархът да е искал да каже, че Константинополската Църква — е Майка и за Руската Църква и за Украинската.

Заслужава да обърнем внимание и на това, че въпросът е поставен некоректно и, ако знаем позицията на Константинопол, объркано ако не и манипулативно. Никакви фактически потвърждения на това, че „многото отпаднали намират път в лоното на Майката-Църква“ няма — за мащаба на Украйна само единични бройки, не дори десетки, свещеници преминават от Киевския Патриархат в Московския. А ако отчетем, че Майката-Църква за Украйна Константинопол счита себе си, а не Московския Патриархат, то и въпросът, и отговорът на него звучат доста двусмислено.

Следва също да отбележим, че интервюто явно е монтирано (не се чуват нито превода на въпросите, нито превода на отговорите за участниците в интервюто). И не трябва също така да се забравя, че

каналът „Россия 24“, както и сайтът „Вести“ — са държавни руски структури, явно заинтересувани в това, че да поддържат митовете на московската пропаганда по отношение на църковната ситуация в Украйна.

И така — *разшифрования текст*:

(8:26) *Кор.*: Дайте да се върнем на територията на Руската Православна Църква. В Украйна Църквата много години страда от разкол, но в последно време много от отпадналите намират път към лоното на Майката-Църква. Някои засега се съмняват. С какви думи Вие бихте се обърнали към тези хора?

(8:44) *Патриарх Вартоломей*: Нека те не се колебаят, а се присъединят към каноническата Църква, която се явява кораб на спасението. Днес по време на обяда аз пожелах на владиката Най-блажения митрополит Владимир Киевски, щото той още приживе да се удостои да види решението на украинския проблем и щото разколът да прекрати своето съществуване.

Затова ние не можехме да останем безучастни и онова, което прави нашата Църква, тя го върши с уважение към действащия икономически (така превежда дикторът — Църква.info) ред. Ние винаги се молим както за руския, така и за украинския народ, защото двата тези народа се явяват духовни части на Константинополската Църква.

В понеделник ние празнувахме заедно със Светия Патриарх Кирил в неговата Църква паметта на светите равноапостоли братята Кирил и Методий... (очевидно прекъсване в текста. — Църква.info) за това, за да посветим, обърнем в християнство славянските племена. Създаването на нашите православни славянски братя, благородството на Константинополската Църква винаги силна и никога не объркана, защото това е действително голям дар, който дава Константинополската Църква на славянските народи. (09:49)

[1] Цитат по: Путилов С. Зловещая поступь масонства. Публицистический альманах „Православие или смерть“ №5. С. 1. ↑

[2] Кардинал Дзивич е роден през 1939 г. в Краков и бил ръкоположен за свещеник от Карол Войтила, който тогава бил архиепископ Краковски. Дзивич бил личен секретар на Войтила и по време на неговото пребиваване в Краков, и когато той вече станал папа. Някои изследователи считат, че Дзивич встъпил в „Опус Деи“ (Свещеническо общество на Светия Кръст). Ставайки архиепископ и кардинал на Краков, той осъществявал общ контрол на служебната стълба във Ватикана. Terras Op. cit. P. 18. ↑

[3] Freytas Manuel. Los Secretos de Wojtila. La Trama Washington-CIA-Opus Dei-Mafia Financiera En El Vaticano. Informe especial 09 Abr-05 de IAR-Noticias Website <http://www.bibliotecaplayades.net/Vatican/esp/vatican22.htm>. ↑

[4] Frattini E. Op. cit. P. 385. ↑

[5] Freytas Manuel. Op. cit. ↑

[6] Лебек Е. Тайная история дипломатии Ватикана. М.: Рипол Классик, 2004. С. 232. Определено влияние на Рейгън в неговото сближаване с папата оказал онзи факт, че той бил син на ирландец католик. Католиците били една от основните групи на неговия електорат и той се чувствал добре в тяхно обкръжение. ↑

[7] Швайцер П. Победа. Мн.: СП „Авест“, 1995. С. 25–26. ↑

[8] Калич Д. Договор с Дъволом. Трагедия современного Ватикана <http://www.veruem.narod.ru/TragedyVaticans.html>. ↑

[9] Freytas Manuel. Op. cit. ↑

[10] Jan van Helsing. [http://www.Sosietes secrets freeflidht.cockit.be/car11/ext18.htm](http://www.Sosietes.secretsfreeflidht.cockit.be/car11/ext18.htm). ↑

[11] Frattini E. Op. cit. P. 386. ↑

[12] Цитат по: Андреевко А. Ватикан на службе ЦРУ http://www.liveinternet.ru/community/anti_usa/quotes/post_104720503. ↑

[13] Кукли и кукловоды папы Кароля <http://www.zaistinu.ru/old/Ukraine/church/papadolls.shtml>. ↑

[14] Антон Андреевко. Посочените съчинения. ↑

[15] Филимонова А. Пос. съч. ↑

[16] Гусакова Е. Ю. религиозный фактор в современном балканском кризисе. ↑

[17] Дейност на църквата за обръщане в своята вяра на хора извън паството ѝ. — Бел.пр. ↑

[18] Калич Д. Договор с Дяволом. Трагедия современного Ватикана http://www.veruem.narod.ru/Tragedy_Vaticans.html. ↑

ПАПСКИ ПРОЕКТ „СВЕЩЕНА РИМСКА ИМПЕРИЯ“

Обединението на Европа под егидата на църквата винаги е било ключова програма на Ватикана и основите на интеграцията полагат при неговото идейно участие. Обаче „златните шестдесет“ години толкова много затвърждават светския модел на политическото строителство, че църквата не може да претендира открито за идейно-политическо лидерство. Но във Ватикана и тогава продължава да доминира идеята, че общоевропейския съюз — това е само етап по пътя към световното обединение или крачка към световна общност на държавите, в която Католическата църква ще заеме своето почетно място^[1]. След въвеждането през 1962 г. на Обща селскостопанска политика списанието „Northwest Technocrat“ коментира събитието по следния начин: „... Римският договор ще бъде разпространен във всички сфери. И старата мечта за връщането на власт на Свещената Римска империя, която ще бъде направлявана от мнимите сили на западното християнство, не е умряла; обсъждат я в коридорите на всички европейски столици на западноевропейския континент, до такава степен лидерите на Общия пазар са настроени за реставрация на империята“^[2]. Както пише тогава вицепрезидентът на ЕИО италианският католик Карон, „идеята за обединяването на Европа отговаря на наставленията на Светия Учител“.

Но едва в началото на 90-те години, след падането на двуполюсният свят, Св. Престол, позовавайки се на заслугите на католицизма в разрушаването на социалистическия лагер, решително активизира усилията си, насочени към разширяване на своето присъствие в европейския интеграционен процес. Както пише лондонският Sunday Telegraph през 1991 г., „Ватиканът има вековни планове. Папа Йоан Павел II — това е най-политическият папа на съвременната епоха. По мнението на папата, федералистките планове на Общия пазар, перспективата за влизането в него на страните от

Източна Европа и хаоса в бившия Съветски съюз дават на католицизма най-големите от времето на Наполеон или Реставрацията шансове да укрепят своята политическа роля. Самият Общ пазар е длъжник за своето създаване на усилията на католическите политици... Социалната харта на Европейския съюз и социализма на Жак Делор, председател на Европейската комисия, всичките са пропити с идеите на социалната доктрина на католицизма. *Ако европейският федерализъм я осъществи, Европейският съюз ще се преобрази в империя. Но обаче вместо император тя ще има папата.* Надали Войтила не осъзнава това“. „Папата спокойно се готви отново да надене мантията, която му принадлежи, бидейки тържествено убеден, че Божественото право му възлага мисията за разпространяване на своята власт като император на Свещената Римска империя от Атлантика до Урал“^[3].

Йоан Павел II неведнъж и настойчиво заявява, че верността на Европа на принципите на светскостта ще я доведе до загуба на своята „идентичност“, а отказа от признаването на християнското наследство ще завърши с крах на интеграционния проект. Но истинското християнство у него е вплътено именно в католицизма. Това е отново подчертано в енцикликата по декларацията на Конгрегацията по доктрината на вярата „*Dominus Iesus*“, издадена през 2000 г., в която се говори, че *„съществува единствена Църква Христова, която пребъдва в Католическата Църква, ръководена от Приемника на св. Петър и епископите, намиращи се във връзка с него“*. В другите църкви Христовата Църква не пребъдва, а *присъства и действа* — „на тях не им достига пълното общуване с Католическата църква и те не приемат учението за първовърховната власт, която по волята Божия притежава Епископа на Рим, и я осъществява в цялата Църква“. *„Ние заявяваме, говорим, уточняваме и прокламираме на всяко човешко същество, — се казва в нея, — че относно неговото спасение то напълно зависи по необходимост от Римския Понтифик“*^[4].

Както отбелязва във връзка с това представителят на протестантския лагер английският журналист от „The Spectator“ Андриан Хилтън, говорейки за молбите на папата и много известни католически политици и епископи да се въведе думата „Бог“ в новата европейска конституция, „когато Ватиканът говори за Бога, той сам

себе си разглежда като несменяем управляващ заместник на Бога на земята, чрез който Бог Се изразява“^[5].

Подчертавайки онази уникална роля, която е призван да изиграе Ватиканът в обединена Европа, понтификът постоянно напомня, че именно католическата вяра създава европейското единство, в нея то се корени и не бива да се отстранява от публичните дискусии. Поради това той се домогва не само до признаване на правата на религията, но и признанието на някои извънредни права на католицизма. В своето Пост синодално апостолско обръщение „Ecclesia in Europa“ (юни 2003 г.)^[6], в което понтификът отново подчертава необходимостта от въвеждането в конституцията на ЕС позовавания на християнското наследство, той заявява: „Единствената и универсална присъстваща във всички поместни църкви Католическа църква може да внесе изключителен принос в строителството на Европа, открита към света. Именно от Църквата произлиза моделът на единството в многообразието на неговите културни изражения, съзнанието за принадлежност към универсалното общество, което се корени в местните общности, но не се изчерпва с тях... Поместните църкви не са обикновени общности или частни организации. В действителност те развиват своята дейност в специфично институционално измерение, което заслужава да бъде отделено в юридически план при пълното уважение към гражданския ред“. Тоест за осигуряване на „изключителния принос в строителството на Европа Св. Престол настоява за себе си за някакъв специален твърд легален статут“.

Мащабът на ватиканския проект ясно се вижда и в усилията по създаването на общоевропейска конституция през 2005 г. Макар и религиозните обединения да не са поканени за участие в подготовката на този документ, те, въпреки това, постигнат вграждането в конституцията на два важни принципа: признаване в преамбюла „религиозното наследство на Европа“ и положението за това, че църквите се явяват „партньори“ на европейските институти (макар и тези нововъведения да предизвикали опозицията на европейските депутати и да разделят правителствата на страните членки)^[7].

За своята бъдеща роля Ватиканът подготвя европейското съзнание, въздействайки му чрез своите символи. Характерно е, че главният духовен символ на ЕС, вграден в неговото знаме и представян като въплъщение на „съвършенство и пълнота“, в действителност има

религиозен произход. В глава 12 на Откровения на Св. Йоан е казано: „И голямо знамение се яви на небето — жена, облечена със слънцето, с луната под нозете ѝ и на главата ѝ корона от дванадесет звезди.“. За католиците жената символизира Дева Мария, и именно така — на син фон и в ореола на дванадесет звезди — тя е изобразена на много икони. Това е римокатолически идеал, и е показателно, че най-известното изображение на Дева Мария в този образ е представено във витража на централната църква на Страсбург — града, където заседава Европейският парламент. Символично е и това, че конституцията на ЕС, както и договорът за създаването ЕИО през 1957 г., са подписани във „вечния град“ — Рим.

Що се касае до непосредствените отношения на Ватикана с ЕС, то той се задоволява с ролята на наблюдател в ЕС, понеже членството в съюза би го задължило да отиде на недопустими компромиси. Но Св. Престол притежава различни механизми за въздействие при приемането на нужните му решения. Главна опора при отстояването на интересите му в ЕС става създаденият още през 1980 г. Съвет на европейските епископални конференции (СЕЕК), който формира своеобразно политическо бюро — *Комисия на епископалните конференции на ЕС (КЕКЕС)* (за нейната роля ще говорим по-късно). Друга влиятелна структура се явява *Бюрото на европейските политически съветници (БЕПС)*, историята, на което започва през 1992 г., когато Жак Делор, тогавашният председател на Еврокомисията, създава неформална група консултанти (Forward Studies Unit), на единия от които му е поръчано да се занимава с религиозните въпроси. През годините на президентите Жак Сантер и Романо Проди тази група се превръща в Група на политическите съветници (ГПС). Понеже Проди смята, че религията играе изключително важна роля в развитието на Съюза, болшинството членове в тази група са и практикуващи католици. Сега тази група е преобразувана в БЕПС и се явява важен център по подготовка на политическите решения, в рамките на който се води диалог с религиите.

Сред отстояващите интересите на църквата в ЕС организации трябва да отбележим също така „*Европейското католическо огнище*“ (ЕКО), което е основано още през 1963 г. от католически функционери на Европейската икономическа общност. То представлява духовен център, управляван от йезуитите, където се събират представители на

различни изследователски групи, занимаващи се с решаването на икономически и политически проблеми на ЕС. Ежегодно на събранието на всички организации, свързани с ЕКО, присъства папския нунций при европейските институти (въпреки че официално такава длъжност няма), който има възможност по такъв начин да събира необходимата информация за дейността на католическото лоби и назначава свои представители за участие в различни програми.

С ускоряването през 90-те години на процеса на европейска интеграция, строителството на „общоевропейския дом“ става приоритетно направление и за „Опус Деи“, който със своята идея за „светите миряни“ се оказва незаменим в работата по осигуряване на постепенното, но настойчиво извеждане на Св. Престол на водещи идейни позиции. Неслучайно, когато през 1993 г. официалния представител на римския център Джузепе Кориджлиано е запитан, получил ли е от Св. Престол „Опус Деи“ някаква особена мисия, той отговоря: „Европа!“

През 1994 г. Хавиер Ечевария, днешният прелат на ордена, решително призовава неговите членове да „изградят линия Мажино“ против настъплението на „хедонизма“ в Западна Европа, след което ордена изведнъж активизира усилията си, насочени към претворяване в живота на своите идеи на общеевропейско ниво. „Опус Деи“ разпространява своите възгледи в ЕС чрез цяла мрежа от организации и асоциации за помощ и развитие, които провеждат многобройни конференции, посветени на проекти, по-голямата част от които се финансират от ЕС. Средствата постъпват чрез фондовете *Лимат* (Швеция), *Рейн-Дунав* (Германия) и *Италиански институт за университетско сътрудничество* (ИУУС), които са тясно свързани помежду си и си сътрудничат на международната арена. ИУУС се явява основен фонд, осигуряващ финансирането на университетите на „Опус Деи“ и организиращ или спонсориращ ежегодните конгреси на учениците и студентите, на които ордена набира нови членове, които после изпраща на обучение в Рим. Той има свои представителства в Рим, Брюксел, Бейрут, Хонконг и Манила и заедно с фондовете Рейн-Дунав и Лимат поддържа Университета Азия и Тихи океан, създаден през 1993 г. на Филипините (също и субсидиран от ЕС)^[8]. ЕС финансира не само непосредствените мероприятия на ордена, но и националните проекти, разработвани от близки на него организации.

В същия дух „Опус Деи“ работи и в протестантските страни на Северна Европа и Балтика. Така, през 1998 г., година след появата на ордена във Финландия, той основава там образователен център — Interculture European Training Center, който още тогава получава 10 хиляди екю по програмата на ЕС „Душа за Европа“ за финансиране на семинара по етическите и духовните ценности на европейската интеграция. Вдъхновител на програмата е супернумерария на ордена монсеньор Филип Журдан, комуто е възложено да развие темата „духовните корени на ЕС“.

След провеждането на значителна подготвителна работа, Католическата църква предприема, накрая, през 2001 г. първата решителна крачка, насочена към това, че *открито да се обяви за идеен лидер не само в процеса на европейското строителство, но и в реализацията на стратегии от световен мащаб. В същата година от специална група на КЕКЕС по световно управление е публикуван доклад с характерното заглавие: „Световното управление — наша отговорност за това, че глобализацията да стане шанс за всички“*^[9].

Този документ явно символизира духовното единение на църквата с европейския бизнес елит, доколкото в работната група, освен представители на епископалните конференции и генералния секретар на КЕКЕС, влизат такива делови люде, като Мишел Камдесю (председател на групата), Питър Сътерланд (глава на съвета на директорите на Бритиш Петролеум и финансов съветник на Ватикана, бивш генерален директор на ГАТТ и ВОТ), Ото Рудинг (вицепрезидент на Ситибанк и бивш министър на финансите на Холандия), Рудолф Долцер (професор по международно право бивш директор на немската федерална канцелария), Мишел Хансен (бивш генерален директор на МОТ) и др.

Докладът се състои от три части: 1. „Да живеем във взаимнозависим свят“, 2. „Съвкупност от ключови ценности и принципи, правещи възможно световното управление“ и 3. „Конкретни етапи по пътя към управлението“. В него се предлага такава реорганизация на международните институти, която би ги превърнала в органи на наднационално политическо управление на света, „хармонизирайки“ с това политическата и икономическата сфери на глобализацията. *ЕС при това се предлага в качеството на модел или опорна структура на новата система.*

В предговора се казва: „Ключовият извод, съдържащ се в текста, се заключава в това, че ЕС, отчитайки неговия генезис, архитектура и онова, как той самият се възприема, а също неговата отговорност в такива политически сфери като търговия, конкуренция и сътрудничество в развитието, е призван да изиграе решаваща роля в превръщането на съществуващия международен ред в система на световно управление. Ние считаме, че ЕС се явява новаторски модел на регионална интеграция и че той служи като пример за бъдещото управление на други региони в света, въпреки недостатъчния опит в някои области на политиката“. В самия доклад се казва: „Без волята на държавите да отворят икономиките си те няма да станат отворени и в политически план. В света, белязан от растящата взаимозависимост, ЕС се явява уникален и убедителен пример за система на управление, основана на наднационално и многостранно политическо сътрудничество. Но политическата воля за построяване и съхраняване на системата за световно управление трябва да бъде подкрепена с твърди убеждения и ценности“.

Вдъхновявайки се от глобалното виждане на папа Йоан XXIII, изразено в енцикликата от 1963 г. *Pacem in Terris*, утвърждаваща „необходимостта от публична власт с висока компетентност“, авторите на доклада се борят за създаване на Група за световно управление (GGG — Global Governance Group), която би могла да се състои от 24 глави на правителства, а също Генералния секретар на ООН и ръководителите на МВФ, Световната банка, СТО, МОТ и новопредлаганата структура — Световна организация по околната среда (такава, очевидно, ще бъде създадена във връзка с проблемите на „глобалното затопляне на климата“), облягащи се, на свой ред, на изпълнителните директори на административните съвети.

Изключително внимание в доклада се отделя на подготовката на съответното обществено мнение, което трябва да притежава „по-универсални възгледи“ и да формира „приемано в световен мащаб“ поведение. И тук църквата е призвана да изиграе важна роля. Както се посочва в доклада, „църквата и другите религии могат да се информират взаимно и да информират вярващите за глобалните предизвикателства и ги призовават към отговорност. Проблемите на световното управление трябва да бъдат включени в програмата за образование и катехизиса. Църквите биха могли да превърнат

темата за световното управление в сюжет за икуменически и междурелигиозен диалог“.

От анализа на документа може да се направи извода, че той се явява програмен и явно разчетен на сериозни промени в бъдеще, при които Ватиканът ще изпълнява ролята на някакъв световен гуру, твърдо контролиращ всяка крачка на човечеството. *Възможно е, именно кризата от 2008 г. да е станала началото на прехода към „новата ера“.*

[1] La Civiltà cattolica, 17.VI.1967 P. 613. ↑

[2] Цитат по: De Semlyen M., Bennet R. Rome et l'Union Européenne http://www.bereanbeacon.org/articles/rome_and_european_union.htm. ↑

[3] Ibid. За крайните цели на католическия проект красноречиво се изразил членът на Европарламента и глава на Паневропейското движение Ото фон Хабсбург (член на „Опус Деи“), заявявайки: „Императорската корона на Карл Велики и Свещената Римска империя ще изиграе своята роля в онази последна конфигурация, която възниква в Европа“. ↑

[4] Declaration Dominus Iesus, 5 septembre, 2000 www.vatican.va/romancuria/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20000806_dominus-iesus_fr.html. ↑

[5] Hilton A. Render unto the Pope The Spectator, 30 aout 2003. ↑

[6] Apostolic exhortation Ecclesia in Europa of his Holiness Pope John Paul II to the bishops men and women in the consecrated life and all the lay faithful on Jesus Christ alive in His Church the source of hope for Europe. June 28, 2003 www.adoremus.org/EcclesiaInEuropa.nml. ↑

[7] Winnail D.S. Le programme de l'Europe et du Vatican. Les prophetes sont en marche <http://www.mondedemain.org/articles.php?id=f170>. ↑

[8] Terras Chr. Sous la pression des Eglises Le Monde diplomatique, janvier 2004. ↑

[9] Виж Gouvernance mondiale. Notre responsabilite pour que la mondialisation devienne une chance pour tous. Rapport aux eveques de la COMECE <http://www.ssf-fr.org/archives/divers/mondialisation.php3>. ↑

ДВУЛИЧИЕТО НА РИМСКИЯ ИКУМЕНИЗЪМ

За последните две хиляди години никои не е направил за юдейско католическия диалог и помирение толкова, колкото Йоан Павел II. Той ни научи, какво значи да обичаш всички хора, всички творения Божии. Той ни показа, как да живеем и дори — как да умираме. Светът се лиши от велик морален авторитет, от своя нравствен компас. Полша загуби най-великия учител и герой. Евреите загубиха своя най-добър приятел и защитник.

Главен равин на
Полша Михаел Шудрих

Укрепването на международното влияние на Ватикана се съпровожда с външна отвореност на католицизма и активна негова интеграция в икуменическото движение, извършвано с помощта на „очистване на историческата памет“, работейки за „делото на помирението“ с другите религии. Ако II Ватикански събор само набелязва това преустройство на съзнанието, то Йоан Павел II го довежда до логическия край. Имиджът на *Ватикана* — *помирителя* се създава в периода на прехода към заключителния стадий на разрушаването на СССР така, че „теологията на морала“ на новия папа служи прекрасно за обосноваване на необходимостта на прехода към пост конфронтационен диалог между Изтока и Запада. В своя обобщаващ доклад, който понтифика представя на заседанието на Европарламента на 11 октомври 1988 г., той заявява: „Настъпиха благоприятни времена — мир на Земята, сътрудничество между държавите, права на човека, демокрация — всичко това се настани в

масовото съзнание. На прага — е търсенето на душата: хората трябва да намерят единство един с друг, със самите себе си, с природата“^[1].

Политиката на Йоан Павел II се отличава с преднамерена откритост: през 1986 г. той се обръща към представители на водещите религии в света да организират на 27 октомври Световен ден на молитвите за мир, избирайки за това уникално събитие град Асизи. На това събитие идват около 60 делегации на християнски и нехристиянски конфесии. За да не се окаже това събитие единично, папата призовава да продължат тази традиция, а инициативата за провеждане на ежегодни срещи „в духа на Асизи“ поема общината Св. Игидия.

С цел помирение понтификът предприема невиджана дотогава кампания за покаяние, състояща се в признаването на отговорността и вината на цялото католическо общество в различни сфери на дейността му, в продължение на десетте последни века, апогей, на която става така наречения „изпит на съвестта“, провъзгласен през 1994 г. Това поставя основите на ново разбиране на апологетиката, призвана да *измени образа на папата в очите на световната общественост*, обновявайки го и вписвайки го напълно в съвременната култура на търпимост и свобода^[2]. Папата бърза да завърши този процес до 2000 г., за да въведе църквата в новото хилядолетие „помирена“, „обновена“ и „съвременна“.

Това историческо „изповядване на греховете“ папата извършва в хода на своите многочислени пътувания (104 пътувания до 130 страни, срещи с 426 държавни глави), принасяйки извинения и изказвайки се в примиренчески дух. Самокритични изказвания на папата са направени по отношение на Галилея, разкола на църквите, инквизицията, кръстоносните походи, индианците и негрите, религиозните войни и интегристите, разкола с Изтока.

Политическата конюнктура заставя папата да отиде и на такава безпрецедентна стъпка, като изменението на позицията на църквата по отношение на масонството. През януари 1983 г. е приет нов кодекс на каноническото право, в който вече отсъства действащия 200 години канон 2335, забраняващ на католиците под страх от отлъчване от църквата участието в масонски ложи. Той е заменен от канона 1374, в който се говори, че „този, който даде своето име на асоциация, която работи против църквата, ще бъде наказан със справедливо наказание;

но онзи, който подпомага или ръководи такава асоциация, ще бъде наказан с интердикт“, тоест масонството не се споменава като конспиративна организация, но и не се разяснява, какво е това „асоциация, работеща против църквата“. За отстраняването на стария канон се изказват много ръководители на църквата, обосноваващи се с това, че *латинското масонство вече е еволюирало в посока на по-слаб антиклерикализъм, а църквата — към все по-голяма откритост*^[3].

Обаче такава откровена крачка към изконните противници на църквата, видимо, изплашва самото църковно ръководство, тъй като на 26 ноември същата година Конгрегацията на доктрината на вярата разпространява декларация, в която се посочва, че на католиците се забранява членството в каквито и да било масонски организации (забраната е потвърдена от Ватикана през март 2007 г.). Възможно е това, че за изменение на позицията роля да е изиграл и скандалът, когато през октомври 1983 г. италианското списание „Oggi“ отпечатва в един от своите броеве снимка, на която папа Йоан Павел II присъства на масонски банкет — той в „братска верига“ със скръстени ръце, заедно с гостите масони около банкетната маса. Този брой едва избягва конфискация^[4].

Един от важните резултати на политиката на „изграждане на мостове“ е сближаването с лютераните. Йоан Павел II става първия понтифик, посетил лютеранската църква в Рим, където взема участие в икуменическа „литургия на мира“. А през 1999 г., в навечерието на 2000-ната годишнина на Рождество Христово, католици и лютерани подписват съвместна декларация в Аугсбург, която слага край на взаимните доктринални осъждания и разделящите ги богословски спорове за това, как се извършва оправдаването на християнина — само с вяра или с вяра и добри дела. В декларацията, в частност, се казва: „Заедно ние изповядваме, че Бог ни приема и че ние приемаме Светия Дух, Който обновява нашите сърца, укрепва нас и призовава към добри дела — не на основа на нашите заслуги, а само чрез благодатта и вярата в спасителното дело Христово“. Както заявява професорът по теология в Католическия университет на Вашингтон Йосиф Комочак, това съглашение „говори за това, че доктрината, която Лутер счита за основа на Реформацията, и го подтиква да я започне, *не се явява достатъчно сериозен източник на различия между католиците и лютераните, щото да оправдае разделянето на*

църквите“ и че този документ става „един от най-важните икуменически моменти на нашето столетие“^[5]. Сближаването между католиците и протестантите отива толкова далеч, че вече се отслужват съвместни католическо лютерански литургии, при които свещеник от едната църква произнася думи за преосъществяване над хляба, а свещеник от другата църква — над чашата.

При Йоан Павел II е положено началото и на диалога с мюсюлманите, който преминава както в теоретичната (доктриналната), така и в практическата сфери. В практически план църквата „за изкупление на греховете на кръстоносните походи и Реконкистата“ започва да поема ролята на посланичка на исляма в Европа, проявявайки инициатива или съгласявайки се на реализация на проекти за построяване на джамии, както е, например, в Лион, Мадрид и Рим. Но ако в тази сфера диалогът може да се развива, без да се поставят под въпрос основните доктринални положения на двете религии, то в сферата на теоретическото търсене на „новото измерение на богословието“ той отвежда католицизма толкова надалеч, че границата между философските системи започва просто да се изтрива. Някои раздели на класическото богословие се преработват, Священото Писание се препрочита, допуска се прочит на традициите на едната култура в светлината на традициите на другата, което се представя като „състезание“ което трябва да доведе до по-добро разбиране между двете традиции. Но това „състезание“ не е в полза на християнството.

Водейки диалога, мюсюлманите нямат намерение да преразглеждат и обновяват догматиката на исляма. Признавайки Христа като пророк, те считат за възможно и от страна на християните да признаят като такъв Мохамед, но за католиците това означава признаването на исляма за богооткровена религия и ред западни богослови вече не само обсъждат такава възможност, но си и позволяват такива признания. Така, Мишел Лелонг от църковния секретариат на Франция, отговарящ за отношенията с исляма, твърди: „За едни Бог се проявява чрез Христа, за други — чрез Корана. Но всички (и християните, и мюсюлманите) вярват — както и братята им юдеи, че Той говори чрез своите пророци“^[6].

Важно е да подчертаем, че мюсюлманите с готовност отиват на диалог, понеже чувстват зад себе си силата на духовно превъзходство. При утвърждаване на своите ценности те все по-често излизат от онзи

тезис, че исляма духовно обогатява секуларизираната, и предимно светска Европа, поставила на мястото на трансцендентните религии религията на „правата на Човека“. Както пише, например, Тарик Рамадан за мюсюлманите в Европа, „присъствието на последните — това е обогатяване: то способства размислите както за мястото на секуларизираното общество, така и за справедливото ръководство на религиозния и културния плурализъм“^[7].

Обаче отново трябва да подчертаем, че при цялата отвореност на новата политика на Ватикана, в своята икуменическа дейност той точно и последователно преследва собствения си интерес. Макар ревизията на историята да се докосва до папството — признати са грешки на папата в разделянето на църквите, в техните заявления относно неприемането на религиозните свободи и модернизма — *Йоан Павел II* никога не си позволявал да засяга основната причина за всички отклонения в живота на западната църква, положението за върховенството на папата и неговата непогрешимост. Вече споменатата декларация „Dominus Iesus“ 2000 г. съвършено определено подчертава, че спасението на всеки „зависи по необходимост от Римския Понтифик“ и че на другите християнски конфесии не им достига пълното обуване с Католическата църква, понеже те не приемат учението за първовърховенството на властта на епископа на Рим.

Очевидната двойственост в поведението на Ватикана — готовността да отива на отстъпки по въпросите, касаещи основополагащи положения на християнското учение (идеята на папата за „семената на Словото“, съдържаща се, както се твърди, във всички религии, съвместните литургии с протестантите, отхвърлящи апостолската приемственост, участието в ритуали на езичниците и др.) и непреклонност в отстояване на правата на римския понтифик — става характерна черта за сътрудничеството на Католическата църква със Световния съвет на църквите. Изпращайки своите представители в качеството на „наблюдатели“ на всички икуменически асамблеи, конференции и участвайки в съвместни молитви, Католическата църква така и не влиза в ССЦ. Обяснявайки причините за това, председателят на Отдела за християнско единство във Ватикана кардинал Вилебранс в писмо до генералния секретар на ССЦ от 4 юли 1983 г. пише: „Римокатолическата църква в доста по-голяма степен,

отколкото другите църкви, счита своята структура на универсална общност и универсална мисия за съществен елемент на своята идентичност... Решението за нейното присъединяване към световната общност на църквите би могло да се изтълкува лошо... от позиция на властта (авторитета) в Римокатолическата църква и способите за нейното осъществяване“^[8]. За папата влизането в ССЦ е приемливо само, при условие че той оглави тази „универсална църква“. Както отбелязва професор А. Осипов, католическата концепция за икуменизма се състои в това, че единството е възможно само в краката на папата: „Идеята за икуменизма в нейната ватиканска трактовка връща ситуацията в първите векове на християнството. Ти можеш да вярваш, в каквото си искаш, само се преклони пред римския първосвещеник“.

Особено ярко двойственият характер на новата политика на отвореност на Йоан Павел II се проявява в сближаването на Ватикана с православието и юдаизма. Ако по отношение на първото под формата на диалог Св. Престол се занимава с прозелитическа дейност, укрепвайки своите позиции, то по отношение на второто той отива на по-нататъшни отстъпки, които само задълбочават отстъплението от християнското учение.

С цел сближаване с православието и в рамките на реализирането на папските идеи за „християнска Европа от Атлантика до Урал“ по инициатива на Йоан Павел II и Константинополския патриарх Димитрий I (който взема участие в икуменическа служба заедно с папата) е създадена *Международна смесена православно католическа комисия по богословския диалог* между двете църкви, първото заседание, на която се състои през 1980 г. на Патмос и Родос.

Обаче вследствие на неприкритата подкрепа на Ватикана на екстремистките действия на униатите дейността на комисията е преустановена. Тогава, за да намали протестите на православните и възобнови диалога, на VII заседание на смесената комисия, състояла се в Гр. Баламанде (Ливан) през 1993 г., е сключено съглашение „Униатизмът като метод на обединяването в миналото и търсене на пълното единство в настоящето“, подписано от католиците и 13 официални представителя на девет поместни православни църкви (от Руската православна църква — игумен Нестор (Жиляев), сътрудник на Отдела за външно църковни отношения). Този документ, наречен

„Баламандска уния“, ярко отразява духа на икуменизма. Като осъжда униатството, като източник на конфликта между Православната и Католическата църкви, той въвежда нови икуменически богословски принципи и практически методи за достигане на „пълното общуване“.

В него, в частност, се признава, че източните католически църкви се явяват част от католическата общност и са длъжни да се ръководят от положенията на II Ватикански събор и да бъдат равноправни участници на дело в икуменическия диалог; предлага да се забрави историята на отношенията между Православната църква и източните католически църкви и се осъжда „опитите за връщане на източните католици в Църквата на отците“ от православната страна; *Православната и Католическата църкви се разглеждат като „Църкви — сестри“*; посочва се, че православието и католичеството в равна степен водят към спасение; призовава се да се съобразяват с „религиозната свобода на вярващите“, които „трябва да имат възможност свободно да изказват своето мнение, когато ги питат за това“; предлага се вярващите да оказват помощ на другите църкви в тяхното богослужение, предоставяйки своята собствена църква в тяхно разпореждане по взаимно съгласуване, което би позволило да се извършва богослужение последователно по различно време в една и съща сграда; предлага се създаването от католиците на нови структури в регионите, традиционно отнасящи се в юрисдикцията на Православната църква; настоява се за необходимостта от отделяне на специално внимание на подготовката на бъдещите свещеници, образованието, на които трябва да е обективно и положително по отношение на другата църква; обявява се, че целта на диалога е да постигне пълно общуване, което е съществувало между нашите църкви повече от хиляда години; посочва се, че предложените принципи и методи изключват в бъдеще „всякакъв прозелитизъм и всеки стремеж към експанзия на католиците в ущърб на Православната църква“ и отстраняват препятствията за по-нататъшния икуменически диалог^[9].

По такъв начин, формално отхвърляйки унията *като насилствен способ за окатоличване, съглашението предлага друг, по-мек и скрит, съответстващ на пост конфронтационния период диалог* между Изтока и Запада. Приравнявайки православието с католицизма и никъде не споменавайки за различията им във вероучението, то

утвърждава лъжливото „сестринско богословие“, позволяващо да се поглъща православието чрез разлагането му отвътре „по пътя на възпитание на маса икуменически прокатолически свещенослужители, катехизатори и широка маса миряни, опирайки се на скриване на същността на съвременния католицизъм и икуменизъм и подмяната ѝ с лъжлива“^[10]. Документът, заедно с това, не само че признава униатските общини в качеството на католически общности, но им дава още по-големи права за своята дейност. Още повече, той узаконява разпространяването на Ватикана на Изток по пътя на създаване на нови структури. Поради това, с подкрепата на „православните“ икуменисти и на гръко-католиците от Западна Украйна, те започват да настояват за предоставянето им от православието на останалите храмове и да ги завземат с подкрепата на властта, Ватиканът значително разширява своето официално присъствие в Украйна и в Русия.

Важно е да отбележим, че Баламандското съглашение е подписано от Жилиев тайно, а текстът му няколко години не се публикува. Съглашението е одобрено на Архиерейския събор през 1994 г., макар и владиките самия текст така и не виждат. И едва на Архиерейския събор през 1997 г. е определено: „Предвид дискусиите, възникнали на събора около значението на Баламандското съглашение, да се предаде последното за изучаване от Синодалната Богословска Комисия и да се поръча на Свещения Синод да изрази отношение към този документ“. Обаче събралата се в непълен състав Богословска комисия не намира нищо опасно в новата уния с папистите.

По съвсем друг начин се развиват отношенията на католицизма с юдаизма — „диалог“ който се съпровожда с по-нататъшно отстъпление от християнството.

През 1985 г. излиза официален документ на Св. Престол: „Бележки по повод правилното представяне на юдеите и юдаизма в поученията и катехизиса на Католическата църква“, разясняващ поясно положения от предходните документи по този въпрос. Напомняйки, че юдеите се явяват „Народ Божий от Стария Завет, който никога не е бил отхвърлян“, и отбелязвайки значението на критическото осмисляне на историята на църквата, той прави следните препоръки, крайно положителни за юдаизма:

— Християните могат да се възползват от юдейските традиции в четене на Библията.

— Стария Завет запазва собствената ценност на откровението.

— Исус е бил юдей и такъв винаги си остава.

— Вечността на Израил — това е исторически факт и предзнаменование в Божествен план, което означава, че избирането на юдеите си остава, даже ако християните разглеждат себе си като народ Божий и деца Божии^[11].

Това означава, че вече тези положения трябва да бъдат въведени в католическия катехизис.

Обаче най-красноречив жест на Йоан Павел II става посещението му на 13 април 1986 г. в главната синагога в Рим, което е само по себе си първа визита от такъв род за цялата история на католицизма. Тя има дълбоко символично значение, доколкото означава, както пише един от юдейските автори, че *„Църквата Христова посредством Йоан Павел II се премества в синагогата и разкрива своята връзка с юдаизма, познавайки своята собствена тайна“*^[12]. Там се състои среща на папата и неговото молитвено общуване с главния равин на Рим доктор Елио Тоаф, което става открито нарушение на църковните канони, забраняващи религиозно общуване с юдеите. Обръщайки се към равина с реч, озаглавена *„Вие — сте наши по-големи братя“*^[13], той подчертава необходимостта от по-дълбоко признаване на връзките и „общото наследство“ между юдеите и християните, споменавайки само един път за Исус от Назарет, и то, за да подчертае, че Той се явява „син на вашия народ“, без да каже нито дума за това, че Той е Син Божий. Той също така повтаря думи от *„Nostra Aetate“*, в които се осъжда преследването на евреите, но положението „които и да са били неговите автори“ папата повтаря два пъти, намеквайки с това за отговорността на понтифиците^[14].

През ноември 1986 г. папата произнася пред участниците на Втория международен юдейско-християнски диалог реч на тема: *„За значението на спасението и изкуплението в юдейската и християнската традиции“*, в която се говори за *„взаимното запознаване със съответното наследство във вярата на всеки от нас“* и *„за нашите връзки... в нашето разбиране на спасението“*, *заобикаляйки основния въпрос за Месията*^[15]. А през 1993 г. е приет документът на

Библейската понтификална комисия: „Тълкуване на Библията в Църквата“, който неведнъж предупреждава за недопустимостта на всякакви интерпретации, „провокиращи, например, антисемитизъм или други антирасови дискриминации“ или всякакво обяснение, неблагоприятно за евреите^[16]. Съответно, в следващите години във всички официални документи на католицизма започват да се изважда всяко споменаване за убийството на Христа от юдеите, от Библията се препоръчва да се извадят всички думи на Христа против юдеите, внасят се изменения на текстовете на литургиите, които имат антиюдейска насоченост или са съставени в духа на „изтласкване“.

В съответствие с посочените изисквания е обновен и катехизисът на Католическата църква. Сега *главната вина за страданията на Христос в нея се вменява на християните*: „Отчитайки, че нашите грехове нанаяват Самия Христос, Църквата, без да се колебае счита християните за най-отговорни за страданията Исусови, докато твърде често християните прехвърлят бремето на тази отговорност само на юдеите; ние трябва да разглеждаме като виновници за този ужасен грях всеки, който продължава да затъва в грехове. Именно нашите престъпления са заставили Господа нашия Исус Христос да претърпи страданията на кръста, и затова онези, които се потапят в безнравственост и зло, несъмнено разпъват втори път в себе си Божия Син и Го опозоряват (Евр 6,6). И, трябва да си признаем това, нашето собствено престъпление в този случай е по-голямо, отколкото престъплението на юдеите“. В катехизиса също се твърди, че „народът Божи от Стария Завет и новият народ Божи се стремят към сходни цели: към очакване на пришествието (или възвръщането) на Месията. Но от едната страна очакват второто пришествие на Месията, умрял и възкръснал, признат за Господ и Син Божи, от другата страна — пришествието на Месията, чертите, на който остават съкровени“^[17].

Фактически всичко това означава, че католицизма преминава към такъв прочит на Библията, който допуска юдаизма, докато учението на последния се запазва напълно непроменено.

През 1988 г. по поръчение на Ватикана Томазо Федеричи подготвя специален документ: „Мисия и свидетелство на Църквата“, в който отрича всяка форма на прозелитизма от страна християните по отношение на юдеите, във връзка, с което пред католическите теолози възниква проблема да оправдаят своята позиция, която никак не се

съгласува с текстовете на Новия Завет. Най-просторно обяснение на новия подход дава американският богослов Майкъл Магари, като го свързва с изискванията на постхолокостовата църква. Като посочва, че холокостът става радикално богословско предизвикателство за християнството и част от неговата история, той прави следния извод: „Съществуват богословски и библейски основания, поради които църквата, реализирайки своята мисионерска програма, трябва да направи изключение за юдеите, понеже холокостът изисква това, че юдеите да останат юдеи, а не да се разглеждат като предвестници на вярата в Христа“^[18]. *„Холокостът поставя въпроса за самото значение на църквата, за определянето на църквата в контекста на божествения план за спасение. Християните вече не могат наизуствено да повтарят трумфалисткото клише за избора, направен от Бог в полза на християните и непризнаването от Него на юдеите (или в същия контекст всяка друга религиозна традиция)... Можем ли ние да си останем същите, можем ли ние все така да се отнасяме към себе си, боравейки с все същите богословски, етически и исторически конструкции?... С известно смирение християнството започва да признава: за да оцелее и остане при това честно, е необходимо да се самоопредели в съответствие с изискванията на постхолокостната църква, което е възможно само в диалог със своите юдейски братя и сестри“*^[19].

Едно от важните такива изисквания се явява официалното извинение и признание за *отговорността на цялата Католическа църква за холокоста*, което чакат от нея юдеите и към което стъпка по стъпка, поетапно ги води църковното ръководство. Така, през 1991 г., изказвайки се на закриването на европейския синод, Йоан Павел II признава отговорността на християните за пасивността, проявена по време на холокоста^[20]. След това през 1994–95 г. съответни декларации за холокоста са публикувани от католическите църкви на Полша, Германия и Унгария, а през септември 1997 г. френският епископ приема „Декларация на покаянието в Дранси“, в която Френската църква не само поисква прошка от Бога и от еврейския народ за своето поведение в годините на окупацията през Втората световна война, но и признава влиянието на многовековния антиюдаизъм на християнското учение, определило ненавистта към евреите.

След това през октомври, ноември същата година във Ватикана се провежда колоквиум на тема: „Християнските корени на антиюдаизма“, на който Йоан Павел II решително осъжда антисемитизма, отивайки на признание на това, че *„погрешните и несправедливи тълкувания на Новия Завет относно юдейския народ и неговата мнима вина продължават много дълго, пораждайки чувство на вражда по отношение на еврейския народ“*^[21]. И накрая през март 1998 г. е издаден съответния документ от Ватиканската комисия по развитието на отношенията с юдаизма, наречен: „Ние помним — размишления за Холокоста“^[22], в който вече е повдигнат въпроса за връзката на нацистките преследвания на евреите с поведението на християните по отношение на юдеите в продължение на векове, тоест е признато, че в холокоста има известна вина и християнството. Така е направена решителна крачка към прехода от „учение на презрението“ към „учение на уважението“.

Сериозни богословски изводи правят юдеите и от факта на установяване на дипломатически отношения през 1993 г. между Ватикана и Израел, който Ватиканът до тогава признава само де факто. Много изследователи оценяват тази важна политическа крачка като имаща революционно значение. Работата е там, че Католическата църква винаги е учила, че изгонването на юдеите от техните земи е станало наказание за отхвърлянето на Исус от тях, затова те ще могат да се върнат в родината си само като Го приемат. И тъй като юдеите смятат, че именно това се явява причина за отказа на Ватикана да установи официални отношения с Израел, неговото признаване те оценяват като „признание от католиците на своите отдавнашни исторически и богословски пороци и последващ отказ от тях“^[23].

Венец на политиката на помирение на Йоан Павел II става акта на покаяние за греховете на църквата (Mea Culpa), извършен в хода на неделната меса в храма Св. Петър на 12 март 2000 г. Като признава вината на църквата за осем греха, папата осъжда антисемитизма като „грех против Бога“, призовава християните към покаяние за ужасите на холокоста и се изказва против мисионерската дейност на християните по отношение на юдеите. В продължение на този акт след няколко дни (на 26 март) папата пристига в Ерусалим и посещава Стената на плача, където оставя своя бележка, съдържанието, на която е дадено в брошура, написана от равина Леон Кленики^[24] и издадена

от Антидифамационната лига през 2006 г. В нея е записано следното (съхранена е ортографията на оригинала): „Боже на нашите отци, ти избра Аврама и неговото потомство, че твоето име да бъде донесено до народите: ние сме дълбоко опечалени от поведението на онези, които през цялата история, заставили да страдат твоите синове и, молейки от теб прошка, желаем да живеем в истинско братство с Народа на Завета^[25]“.

Юдейските кръгове високо оценяват дейността на Йоан Павел II и неговия принос в „пречистването“ на католическото учение. Особено точен анализ в това отношение прави споменатия вече Пол Гиневски в своята книга „Християнски антиюдаизъм. Мутация“, в която той дава обща оценка на 40-годишния период на идейна революция в католицизма в светлината на юдейската мисъл и излага *ключовите цели на юдаизма по отношение на католицизма и християнството като цяло*.

Използвайки съответните понятия, взети от юдейските традиции, той отделя три етапа в процеса на преосмисляне: 1) „видуй“ (изповед) — искрено признание на своите грешки; 2) „тешува“ (покаяние) — преминаване към друго поведение и 3) „тикхун“ (изкупление) — поправка. Това е програма за коренна мутация на християнството. В наше време ръководството на Католическата църква преминава към втория етап, който „няма да бъде завършен дотогава, докато учението на уважение не бъде формулирано в дидактическите текстове и бъде въведено в новия катехизис, а тяхното разпространение не формира многобройни мислещи поновому ученици и учители“. Както пише Гиневский, „целта е амбициозна: трябва да заставим да слушат и приемат учение, говорейки противоположното на онова, на което обучавахме по-рано, *да разпространяваме «евангелие» на любов към евреите*. Когато новото учение измести старото, то с времето, а може да отнеме доста време, ще изкорени антиюдаизма, а след това и антисемитизма“. Тогава ще настъпи времето на „Тикун“^[26].

Гиневский заедно с това констатира важния факт: ако в ръководството на църквата идеите за сближаване с юдаизма са широко разпространени, то това не може да се каже за низовите християнски общини, които масово *не са запознати с темите на теоретичните нововъведения, които внасят католическите богослови*. Именно за „просвещение“ и мобилизация на католическите „низини“ трябва да

бъдат насочени сега интелектуалните усилия на прогресивните „върхове“. Изпълнението на тази задача предстои сега на Бенедикт XVI.

[1] Цитат по: Путилов С. Зловещая поступь масонства Публицистический альманах „Православие или смерть“. № 5 С. 2. ↑

[2] Accattili L. Op. cit. P. 19–20. ↑

[3] Rome et Francs-masons. Histoire d'un conflict. Paris. Berg International Eduteurs, 1996. P. 21–22. ↑

[4] Йеромонах Савва (Янич). Пос. съч. С. 54. ↑

[5] Конец протестантской реформации — Рим победил. „Вашингтон Пост“, 31/10/99 <http://www.Baptist.org.ua/bbv/014octnov99/reformationend.htm>. ↑

[6] Del Valle A. Islamisme et Etats-Unis. Une Alliance contre l'Europe. — Lousane, 1999. P. 59. ↑

[7] Ramadan T. Les musulmans du Vieux Continent sortent de l'isolement Maniere de voire 48 Le Monde Diplomatique. — 1999. — Novembre-decembre L'ofensive de religions. ↑

[8] Архим. Серафим (Алексиев) и Архим. Сергей (Язаджиев). Ожидание нових „мессианских времен“ Публицистический альманах „Православие или смерть“. №5. С. 18. ↑

[9] Баламанское соглашение. 23.06.1993 <http://www.krotov.info/acts/20/1990/19930623.html>. ↑

[10] Современный католицизм. Вопросы и ответы. Житомир, НиКа, 2003. С. 77. ↑

[11] Wahle H. Op. cit. P. 185. ↑

[12] Laurigan M. Op. cit. P. 10. ↑

[13] Папство и его борьба с православием. С. 92. ↑

[14] Accatoli A. Op. cit. P. 135. ↑

[15] La Documentation catolique. 1931. 4 janvier 1987. ↑

[16] L'interpretation de la Bible dans l'Eglise, Comission Biblique Pontificale, 1993 <http://www.portstnocolas.org/Interpretation-de-la-Bible-dans-l.html>. ↑

[17] Виж Катехизис на Католическата църква. ↑

[18] Gregory Baoum Rethinking the Church's Mission after Auschwitz: Beginning of a new Era? Христианско-иудейский диалог. С. 111. ↑

[19] Michael McGarry The Holocaust Христианско-иудейский диалог. С. 84. ↑

[20] Accattoli A. Op. cit. P. 35. ↑

[21] Le Vidouy, la Techouva et le Tikkum Serviam, numero 10, 20 janiver 2009. ↑

[22] Nous souvenons: reflexions sur la Shoah. Du Vatican, le 12 mars 1998 http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/documents/rc_pc_chrstuni_doc_16031998_shoah_fr.html. ↑

[23] Geoffrey Wigoder. Israel-Vatican Agreement Signals an End to „thological distortion“ by Catholic Church Христианско-иудейский диалог. С.150. ↑

[24] Равин Кленики бил издигнат от Бенедикт XVI в кавалер на Ордена Свети Григорий Велики. ↑

[25] Виж Pope John-Paul II, Visit to Jordan, Israel and Palestinian authority: A Pilgrimage of prayer, hope and reconciliation. ADL, 2006. P. 45. ↑

[26] Le Vidouy, la Techouva et le Tikkun Serviam, numero 10, 20 janiver 2009. ↑

РЕЗУЛТАТИ ОТ „НОВАТА ЕВАНГЕЛИЗАЦИЯ“: ОТ ТЪРПИМОСТ НА РЕЛИГИИТЕ КЪМ РЕЛИГИЯ НА ТЪРПИМОСТТА

Политиката на Йоан Павел II, насочена към укрепване на позициите на църквата в обществения живот на Европа, не може да спре процеса на деградация на религиозното съзнание на европейците, задълбочила се особено в последните две десетилетия в условията на осъществяване на неолибералния проект за развитие.

Дългият период на разцвет на запад формира дълбока потребителска по своя характер култура, под влиянието, на която се превръща в по-светско и западното християнство, в което след признаването от него на концепцията за правата на човека се утвърждават либерално модернистични идеи, които напълно се вписват в плуралистичното общество. С прехода към глобализация, превърнал „обществото на всеобщото благоденствие“ в „благоденствие за избраните“, обичайния начин на живот, установилите се социални връзки започват да се разрушават, а заедно с тях се извършва и разрушаване на духовната структура на личността. Чувството на увереност се сменя с дълбок песимизъм, разочарование и самота и от страна на значителна част на обществото започва да намалява доверието към отслабващите традиционни институти, неспособни да поддържат и осигуряват обществената солидарност. В последните години процесът на намаляване на значението на традиционните ценности приема в Европа заплашителен характер.

Утвърждаването на тези тенденции способства приемането от европейските елити на концепцията за „мултикултурализма“, основан на идеята на „взаимното обогатяване и смешение на културите“ и „(генетичното — бел.пр.) смешение на народите“. Последната, на свой ред, се явява като най-нов израз на принципа на търпимост, който днес

се превръща в базов елемент на европейското съзнание. На него е посветена специална Декларация на принципите на толерантността, приета на 28-та сесия на Генералната асамблея на ЮНЕСКО на 16 ноември 1995 г., в която, в частност, се казва: „Търпимостта — това понятие, означаващо отказ от догматизма, от абсолютизацията на истината и утвърждаващо норми, установени в международно правовите актове в областта на правата на човека...“^[1].

През 1981 и 1990 г. от обединена група изследователи от различни страни на Европа са проведени специални проучвания на общественото мнение за разкриване на съвременните ценности на европейците. Те показват, че при всичките национални различия и културни особености на европейците, както по съдържание, така и по характер на еволюция техните основни ценностни ориентации навсякъде са еднакви. На първо място стои „собствената личност“, което означава „щастие, безопасност, свобода, управление на собствената съдба, самореализация, социално благополучие, свободно време“. След тях идват „семейство“, „работа“. Що се касае до „моралното съзнание“, то неговото значение намалява, доколкото само една четвърт от европейците заявява, че разполага с надеждни принципи за разграничаване на доброто от злото^[2].

Проучването от 1999 г. потвърждава главните тенденции: нарастващото значение на семейството и частния живот, професионалните интереси, безопасността и намаляване на значението на религията и политиката. Все повече се утвърждава индивидуализма, при това се проявява и в индивидуализацията на нравствената оценка на едно или друго явление, при което водеща роля играе толерантността. Съхраняването на чувството на общност е свързано не с традиционните колективи и организации, основаващи се на идейно единство, а с неформалните междуличностни отношения. Като цяло се представя картина на секуларизирано, аполитично общество с отслабващи нравствени ориентири.

В съвременна Европа пада значението на традиционната религиозна традиция в смисъл на религиозния опит, истинската вяра и практика. Както заявява още до своето избиране за папа Йозеф Ратцингер, като глава на Конгрегацията на вероизповеданието на Римокатолическата църква, „агресивния секуларизъм заплашва свободата на вероизповеданието в Европа, маргинализира

вярващите... Ние се отказахме от християнската култура в полза на агресивния секуларизъм с нетърпими черти... Той е станал идеология, която се натрапва политически и не оставя място за католическия и християнския мироглед... Води се борба, и ние сме длъжни да защитаваме своята религия от идеология, натрапваща се в качеството на единствен глас на разума... Споменаването на Бога е маргинализирано. В политическата сфера се счита за почти непристойно да се говори за Бога, като че ли това нарушава свободата на онези, които не вярват^[3]. Най-показателен в това отношение става до днес обсъжданият факт, че в процеса на подготовка на проекта Конституция на ЕС европейските чиновници не включват в него споменаване за християнските корени на Европа, като се ограничават с положения за културното, религиозното и хуманистичното наследство на Европа, „на чиято основа се формират универсални ценности — неприкосновени и неотчуждаеми права на човешката личност, свобода, демокрация, равенство и правова държава“^[4].

Намаляването на ролята на традиционната религия се отразява в много показатели. Така, ако през 1981 г. 85% от европейците са заявяват за своята конфесионална принадлежност, то през 1999 г. — 75%, но този показател е осреднен и той се мени в зависимост от страната и възрастта. Така, във Великобритания, Холандия и Франция сред младежите от 18 до 29 години онези, които не се отнасят към нито една религия съставят съответно 72%, 71% и 58%. През последните години ситуацията се влошава. Така, във Франция през 2001 г. броя на считащи се за католици е 71%, а през 2006 г. — вече само 51%^[5].

Отслабването на позициите на църквата се проявява и в намаляването на броя на духовенството. От 1978 до 2002 г. в Европа е отбелязано неговото намаление от 250 на 203 хиляди човека, което е обусловено, в частност, от стареенето на местното население. Особено сериозно е положението във Франция, където броя им намалява на половина и сега е 23 хиляди човека, а в близките години се очаква намаляване на 8 — 5 хиляди. Ако преди 50 години е имало випуски по хиляда свещеника на година, то сега са само стотина, а средната възраст на духовенството е 70 години. От 1990 до 2000 г. броя на енориите в страната е намалял от 34595 на 19468, а броя на диоцезите (за сметка на обединяването им) от 95 на 77^[6]. Това положение предизвиква сериозна загриженост в религиозните кръгове на

Франция, тъй като то води не само до нарушаване на приемствеността в предаване на религиозните знания, но и към изчезване на самата енорийска култура, която осигурява по цялата територия на страната присъствието на духовенството. Както пише най-големият историк на църквата Емил Пул: „Католическата църква във Франция се превръща в пустиня. И макар в тази пустиня все още да трепти някакъв живот и ту тук, ту там се появяват слаби филизи, тя никога вече няма да стане цъфтяща градина... всички тези групички водят изтощителна междуособна война, не осъзнавайки, че наоколо стремително се разпростира пустош. Като невидими воители католиците се унищожават един друг, а околния свят даже не ги забелязва“^[7].

Едно от важните изменения в религиозния живот на европейците се явява *все по-голямото отдалечаване на религията като институт от религията като личен религиозен опит*. Както пише изследователят Ж. П. Вил: „религиозната Европа на държави и институции — това едно, а Европа на индивидуалните религиозни съзнания — е друго“. Характерно в това отношение е, че по-голямата част от онези в Европа, които остават верни на такива християнски ценности, като любов към ближния, благотворителност, признаване на справедливостта, не асоциират тези ценности с църквата. Както обобщава това състояние Йоан Павел II: „Христос — да, Църквата — не!“^[8].

Църквата запазва своето значение като институт, самият представляващ символически полюс на социалния живот и културната идентичност. Ако по-рано секуларизацията означава изтласкване на традиционната религия от публичната сфера в сферата на частния живот, то днес, напротив, тя все повече се измества от частния живот, в същото време, когато нейното участие в публичния живот всячески се приветства, особено когато става дума за благотворителност. Църквата все повече влиза в ролята на социален лекар, навлиза в онези сфери на живота, от които държавата се оттегля: грижа за социално слабите, за хората на преклонна възраст, за самотните, за мигрантите, организиране на отдиха на децата и др. Такива са тенденциите на религиозния живот на институционално ниво.

Що се касае до индивидуалното религиозно съзнание, то традиционните ценности все повече се размиват. За европейските католици днес е характерно дълбокото незнание на фундаменталните основи, на които се гради християнската вяра. Така, както установява

проучване от 2007 г., сред френските католици 29% никога не са чели молитви, само 52% са убедени или смятат за възможно съществуването на Бог, 57% отричат догмата за триединството на Бог, само 58% вярват във възкръсването на Христос и 38% в непорочността на Дева Мария. Както пише изследователят Анри Тинк: Френската църква може да направи извод, че „дехристиянизацията е реалност“^[9]. А френският политолог А. Безансон отбелязва: „Кризата на католическата вяра вече е взела размери на истинска катастрофа... младежта днес няма основни понятия за католицизма. Тук съществува бездна на невежество. Те въобще не знаят, в какво вярват и защо вярват“.

Характерно явление става утвърждаването на крайно релативистката гледна точка на религиозната истина чрез признаването от нея на плурализма, което води до създаването на нов тип религиозност. Ако още през 60-те — 70-те години сред вярващите не се подлагат на съмнение основополагащите положения на християнското учение, то днес, в условията на информационната революция, процесът на субективизация на истината отива толкова далеч, че това поставя под въпрос самата обединителна функция на религията. Така, в началото на 90-те години в Италия само 37% от запитаните смятат, че „съществува една истинска религия“, във Франция — само 16%, а днес — 6%. Сред италианските католици само 12% смятат, че само католическата религия се явява истинска^[10]. В по-голяма степен тази оценка е характерна за младежта: през 1998 г. само 4% от англичаните, французите и немците от 18 до 29 години смятат, че „истината принадлежи само на една религия“. Това е показател за сериозна мутация на религиозното чувство.

Разпространението на религиозния индивидуализъм и автономното от църковното учение разбиране на доктрините и самия религиозен живот намира израз в увеличаването на броя на различните течения в рамките на една конфесия. Католицизмът преживява процес на раздробяване и диверсификация, в неговите рамки съществуват традиционалистическо, харизматическо, примиренческо, интегристко, икуменистическо и много други индивидуалистически направления, утвърждаването, на които довежда до криза на хегемонията на църквата.

Религиозният релативизъм се проявява и в растящата отчужденост от символиката и понятията, с помощта, на които се изразява християнството. Някои изследователи говорят даже за криза на християнско религиозния език, проявяващ се в откъсването на реалното значение на думите от тяхното възприемане от масовото съзнание. Изменя се и самата идея за Бога, който се представя не като личен Бог, а като някаква космическа сила. Или, напротив, утвърждава се антропоцентричното възприемане на Исус Христос, при което той се принизява до нивото на някакъв екстрасенс. В официалния католически катехизис за младежи, например, се казва: „Исус изцелявал болните, но това не означава задължително чудеса в онзи смисъл, в който ние често го срещаме. Някои хора имат природен дар да лекуват. Не е ли бил Исус един от тях?“^[11].

Може да обобщим, че предприетата от Йоан Павел II „нова евангелизация“, насочена към преодоляване на нравствената вседозволеност, не постига своите цели. Както признава самия папа, „Исус Христос, струва ми се, изчезна от европейския живот... Европейската култура създава впечатление на някаква мълчалива апостазия (богоотстъпничество — бел.пр.) на интелектуалците, които живеят така, както ако Бог не съществуваше“^[12]. Наистина, към началото на 90-те години религията в Европа губи своето значение като сила, определяща общоприетите норми на поведение и формираща обществената система на ценности. Всякакви претенции за това, че да управлява обществото, стават „нелегитимни“ даже в очите на вярващите^[13]. Опитите на Йоан Павел II да усили позициите на църквата в публичния живот предизвикват не само неодобрение, но и даже агресивна ответна реакция от страна господстващата светска култура, за което изследователят Виторио Масори пише: „Съществуват само три категории хора, над които политическата коректност не се разпространява и които можете да ругаете както ви е удобно, това са: католиците, пушачите и ловците“^[14].

Днес утвърждаването на индивидуалната автономия на нравите в сферата на вътрешно семейните отношения, отношенията между половете, възпитанието на децата и т.н. остава главна и определяща тенденция. В Европа рязко намалява броя на браковете, пада раждаемостта, увеличава се бройката на родените извънбрачни и броя

на разводите, които се превръщат в обичайно явление. Църквата не успява да направи нищо, за да не допусне легализацията на абортите, която първо е осъществена в Австрия и Франция (1975 г.), след това в Италия (1978 г.) и, накрая, в Испания (1985 г.). Дошлите на власт в края на 90-те години леви сили (либерали и социалисти) предприемат още по-решителни крачки за утвърждаването на радикалния вариант на светска търпимост. Така, в Холандия, Белгия и Испания, въпреки критичната позиция на Ватикана и местния епископат, са приети закони, легализиращи хомосексуалните бракове. Обаче най-тревожен се явява онзи факт, както показва проучване на общественото мнение, че търпимост към това явление проявява болшинството от населението на много европейски страни. Така, ако през 1981 г. 44% от европейците напълно осъждат хомосексуализма, то през 1999 г. — само 24%^[15]. Положително оценяват хомосексуалните бракове 57% от гражданите на ЕС — 68% от испанците, 67% от белгийците, 58% от французите, 47% от италианците и 43% от португалците^[16]. От невярващите толерантност проявяват 57%, а от определящите се за католици — 54%. Ватиканът не може да се противопостави и на легализацията на евтаназията от холандския (2000 г.) и белгийския (2002 г.) парламенти, която белгийският епископат оценява като „отстъпление от цивилизацията“. В близко бъдеще е възможно тя да бъде утвърдена и в други страни на Европа, отчитайки, че проучванията на общественото мнение показват, че позицията на европейците (включително католиците) по този въпрос е претърпяла изменение в полза на одобрение на доброволното напускане на живота в случаите на неизлечима болест. Така, във Франция през 1988 г. евтаназията одобряват 57% от запитаните, а през 1998 г. — вече 79%^[17].

В условията на размиване на традиционните понятия и ценности, тяхната неопределеност, загубата на представа за истинската норма, европейците попадат все повече под влиянието на чужди религиозни култове, които се държат крайно активно и настъпателно. Става дума както за традиционни източни, така и за нови псевдоизточни, псевдохристиянски, антихристиянски, неоезически учения, болшинството от които носят окултен характер. Характерно за тях е взаимното проникване, смесването на традициите, тоест синкретизъм, който цялостно измества стройния миросглед. Това означава преход на плурализма на друго ниво, превръщането му в „глобален религиозен

пазар“ или, както сега пишат, „супермаркет на спиритуални стоки“, при което свободното предприемачество прониква вече в сферата на спасението, предлагайки на всеки по избор всяка религиозна и псевдорелигиозна идея. Оставен сам на себе си мирянинът като потребител избира онова, което му е по душа, онова, което е подходящо, формирайки собствена система на ценности. И тук християнството се сблъсква с най-силната конкуренция, доколкото религията на този „пазар“ се оценява не от гледна точка на отстояването на истината, а от гледна точка на душевния и духовен комфорт, който тя осигурява. Затова в най-голяма степен тук преуспява окултизмът.

На Запад днес 150 милиона човека вярват в мистиката и езотериката, в Европа всяка година повече от 40 милиона човека се консултират с екстрасенси и лечители, всеки втори заявява за своята чувствителност към паранормални явления. Всичко това се слива с християнската вяра, води до странно смесване на християнската мистика и окултната магия. Възражда се интересът към езическите народни вярвания, древните митове и предания, нараства увлечението към будистката философия. Най-скорошен израз на съвременния индивидуализъм става окултното движение „Ню Ейдж“, заявяващо за остарялостта на християнството и активно въвличащо в своите редове религиозно настроената интелигенция. Доколкото посочените тенденции са особено характерни за младежта, това говори за това, че ръста на „безрелигиозността“ сред нея означава не разпространение на атеизма, а преход към друга форма на религиозност. Става дума за своеобразно обезщетение — броя на вярващите в Бога намалява, за сметка на това расте броя на онези, които вярват в „нещо свръхестествено“, в резултат езотериката настойчиво измества християнската мистика.

Това масово увлечение по окултизма, всеобщото смесване на понятията и вярванията свидетелства за търсенето на алтернативни религии, за настъпването на „религията без Бог“ (по изречението на изследователя Ж. К. Еслен). Духовността става все повече персонална, вътрешна, когато Бог е търсен вътре в себе си, в дълбините на собственото съзнание, когато всеки избира онези вярвания, които са му по душа. Широко се разпространява такова твърдение: „Аз сам си създавам истината. Моя е онази истина, която аз признавам за себе

си“^[18]. Тази истина се създава от много елементи, взети от най-различни миروгледни системи. Затова, както отбелязва италианският писател У. Еко, съвременната култура се отличава не с това, че човек в нищо вече не вярва, а с това, че той вярва във всичко, и въпроса, към коя вяра ти принадлежиш, губи своето значение. Това е типична проява на културата на постмодернизма, характерни черти, на която се явяват полифонията и еkleктизма.

Такъв е резултатът от последователното прилагане на фундаменталния принцип на съвременната европейска култура — принципа на свободата на съвестта, разбирането като свобода на избор, за утвърждаването, на който способства и самата Католическа църква. В условията на културна глобализация свободата на избора води до непредвидени мирогледни и нравствени настройки, към ерозия на установени понятия. Отхвърляйки абсолютния характер на значението на християнската етика и въвеждане на принципа на търпимост, светската култура „освобождава“ западния човек от властта на традиционните религиозни институти. Обаче днес на критическо съмнение се подлагат вече самите светски ценности. И ако достатъчно рационалното западно християнство успява да се приспособи към изискванията на секуларното общество, ставайки „безвредно“ за него, то нарастващата нетрадиционна религиозност, запълваща образувалия се духовен вакуум, започва да заплашва вече самите основи на европейския рационален светски проект, тъй като пренася индивидуализма на нивото на дълбокия ирационализъм.

[1] Цитат по: Толерантностъ. М.: Республика, 2004. С. 79. ↑

[2] Hertz J. L'Europe, l'islam et la modernite L'Europe en formation. Yiver 1990-printeps 1991. P. 39–40. ↑

[3] В Европе упоминание о Боге считается маргинальным Седмица: Православние новости за неделю, 176 випуск рассилки <http://www.sedmica.ortodoxu.ru/176-26-11-04.php>. ↑

[4] Конституция европейского союза: Договор, устанавлиающий Конституцию для Европи (с комментарием). М.: ИНФРА-М, 2005. С. 93–94. ↑

[5] Dubois S. La geopolitique vaticane du pepe Benoit XVI: entre continuite et novation//La revue internationale et strategique. IRIS. 2007, №67. P. 22. ↑

- [6] Dubois S. Op. cit. P. 22. ↑
- [7] Цитат по: Калаич Д. Посочените по-горе съчинения ↑
- [8] Dubois S. Op. cit. P. 24. ↑
- [9] Tincq H. Les Francais sont de moins en moins catholiques Le Monde, 10 janvier 2007. ↑
- [10] Ormieres J. L. L'Europe desenchantee. P. 251. ↑
- [11] Архиепископ Марсел Лефевр. Посочените съч. С. ↑
- [12] Conrardt M. Le cheval de Troie. Sectes et Lobbies religieux a l'assaut de l'Europe. Editions du Grant Orient de Belgique, 2008. P. 34. ↑
- [13] Ormieres J. L. Opt. cit. P. 265. ↑
- [14] Ibid. ↑
- [15] Europeens: tres proches... mais tres differents Centre National de la recherché scientifique. CNRS Thema <http://www.2cnrs.fr/presse/thema/13.htm>. ↑
- [16] Ibid. P. 288. Източник: Enquete realisee par EOS Gallup Europe dans 30 pays europeens, 2003. ↑
- [17] Ibid. ↑
- [18] La laicite et le dialogue interreligieux. Table ronde. Session 1997 Semaines Sociales en Frace <http://www.ssf-fr.org/archives/session/1997/texts/ableronde.php> 3. ↑

БЕНЕДИКТ XVI — КУРС КЪМ СВЕТОВНО ПРАВИТЕЛСТВО

Същността на процеса, който протича при Йоан Павел II може да изразим така: западното християнство отслабва духовно, но укрепва политически. Папата не спира процеса на дехристиянизация на западното общество, но достига значителни успехи в укрепването на позициите на Ватикана в качеството на най-важен играч на световната политическа арена. Тук Св. Престол си осигурява напълно определена ниша, здраво обвързвайки своята политика с американския финансов елит.

Бенедикт XVI, избран за папа през април 2005 г., бидейки, както се смята, най-предан на Йоан Павел II, остава верен на курса на своя предшественик, което напълно гарантира „войтилизъм без Войтила“. Измененията, внесени от него, се отнасят само до методите и способите за осъществяване на политиката: за разлика от Йоан Павел II, свикнал да работи открито и с масите, Бенедикт XVI действа по-скрито и внимателно, но заедно с това по-твърдо и настъпателно. Явявайки се представител на умерено консервативните кръгове на църквата и стремейки се към осигуряване на нейното активно присъствие във всички сфери на обществения живот на западното общество, той залага на интегриските католически организации, чиито потенциал придобива днес голямо значение, отчитайки, че броят на католическите свещеници неудържимо намалява (което е характерно даже за Полша). Показателно е, че през декември 2007 г. Конгрегацията по делата на духовенството с цел компенсирание на недостигащите свещеници публикува писмо, в което се обръща към всички диоцези на католическия свят с призив да създават „истински кръжоци“ „за подкрепа на вярващите по пътя към светостта“, в които последните ще прекарват „в дух на причастност към постоянното евхаристическо^[1] поклонение в продължение на 24 часа“.

Главна роля във формирането на „свети миряни“ принадлежи на все същия „Опус Деи“, с който Бенедикт XVI тясно е свързан и който,

по данните на редица изследователи, способства неговото идване на власт. Както съобщава „Washington Post“ на 21 април 2005 г., кандидатурата на Ратцингер, отдавна и настойчиво се поддържа от трима влиятелни кардинала — члена на ордена Хулиан Еранс Касадо и близките до „Опус Деи“ Дарио Кастрийон Ойос и Алфонсо Лопес Трухильо. Неслучайно прелатът на ордена Хавиер Ечевария отбелязва, че в светлината на отношенията с „Опус Деи“ *между Йоан Павел II и Бенедикт XVI разлика няма и че новият папа познава тази организация даже по-добре, отколкото неговия предшественик*^[2]. През същата 2005 г. в декемврийския номер на бразилския вестник „O Globo“ с позоваване на признанията на анонимен бразилски кардинал, взел участие в конклава, се съобщава, че победата на Ратцингер става резултат на онази „голяма кампания“, която той лично води с помощта на най-важните кардинали на римската курия и групи за натиск на влиятелни движения в църквата, най-важната, от които „Опус Деи“^[3].

Интересно е, че първоначално, когато „Опус Деи“ току-що започва своя поход, Ратцингер смята за необходимо да ограничи неговата нарастваща власт, обаче след това, когато орденът значително укрепва своите позиции и се превръща във „финансова цитадела“ на църквата, кардиналтът изменя своята позиция, като става негов последователен защитник. „Опус Деи“ неведнъж кани Ратцингер на своите конгреси и симпозиуми и даже го награждава с титлата *honoris causa* на Наварския университет. След като става папа, Ратцингер назначава за свой личен секретар немския прелат Генсвайн, преподаващ във факултета по теология на Римския университет на „Опус Деи“, и запазва през първата година на поста на главата на пресслужбата на Ватикана Хоакин Наваро-Валс. По негово време е издигната 5-метрова статуя на Ескрива на външната страна на храма Петър и Павел, тържественото откриване, на която се извършва в негово присъствие.

Заедно с „Опус Деи“ рязко активизира своята дейност в Европа и конгрегацията „Легионери на Христа“, традиционно концентрираща своите сили за работа в Латинска Америка. Както посочват изследователите, съюзът между Рим и легионерите, основан при Павел VI и задълбочен при Йоан Павел II, при днешния понтифик достига своя апогей. Папата е привлечен от тази организация поради извънредно настъпателния ѝ характер, позволяващ ѝ да противостои

както на секуларизацията и догматическия релативизъм, така и на агресивната прозелитическа дейност на религиозните противници на католицизма и особено евангелистките секти. Конгрегацията наброява днес 500 свещеника, хиляди семинаристи и около 50 хиляди миряни, обединени в асоциацията *Regnum Christi*. Тя притежава богати училищни учреждения, петнадесет университета (два от тях в Рим) и множество семинарии и „хуманитарни центрове“^[4].

„Легионерите на Христа“ винаги са имали здрави структури в Испания, основани още по времето на франкизма, и подготвените от тях консервативни политици притежават там значително влияние (така, в правителството на Хосе Мария Аснара двама представителя на тази организация заемат постове на министър на вътрешните работи и министър на правосъдието и подготвят законопроект за задължително религиозно обучение в началните училища). Обаче днес Легионерите се стараят да проникнат във висшите слоеве на икономическия елит и в други европейски страни. За тези цели още през 1997 г. от тях е създаден в Швейцария *Фонд Гиле* (*Foundation Guile*)^[5], организиращ семинари и срещи *на представители на католическия бизнес елит за обсъждане на проблемите за развитие на предприемачеството, разработване на стратегии за съвместни действия и съгласуване на поведението в условията на глобализация*. На тези срещи участват такива влиятелни фигури като: ерцхерцога Мишел Хабсбургски и Ото Хабсбургки, явяващи се привърженици на дяснорадикалните католически сили, Родриго де Рато и Фигаредо, бившия директор на МВФ, Жорж Блум, почетен президент на Сдружението на швейцарските банки, Жан-Лу Дерсе, бивш вицепрезидент на Световната банка, Жан-Филип Дуен, бивш глава на френския генерален щаб, член тогава на почетния комитет на фонда и др. Фонда участва в инициативи в рамките на Глобалния договор, насочен към достигане на „устойчиво развитие“ под егидата на ООН. Една такава инициатива става организирането на срещи на секретаря на ООН с 35 представителя на международни компании, състояла се през януари 2009 г. на световния форум в Давос.

„Легионерите на Христа“ се ползват с голям авторитет при Св. Престол, който високо оценява дейността на техните висши учебни заведения, в частност Европейско римския университет, който периодически се изявява в качеството на рупор на Ватикана. Важна

роля играе също така създадената от тях през 1999 г. международна информационна агенция Zenit^[6], безплатно публикуваща в интернет информация за актуалните събития в света и Ватикана така, както се виждат от Рим. Публикуват се интервюта, обзори на публикуваните в СМИ информации за Св. Престол, а също така и изказвания и мнения на кардинали и епископи, които трябва да се оповестят по цялата църква. В близко бъдеще Св. Престол планира създаването наред с вече съществуващата С2TV втора телевизионна агенция H20 News, предназначена за 20 милиона зрителя, ръководството, на която да бъде възложено на легионера Исус Колин (при това Ватиканът бърза да увери, че тази агенция ще бъде независима от Легионерите)^[7].

Поради изключителната активност на организацията ръководството на Ватикана дълго време си затваря очите за двойствения живот, който води нейният основател и ръководител *Марсял Масел Деголядо*, чийто нравствен облик съвсем не съответства на християнските норми на поведение. Едва след смъртта му през февруари 2008 г. е огласено, че той е извършвал постъпки, несъвместими с католическия морал и Ватиканът започва разследване (апостолска визитация) на дейността на легионерите по целия свят, с изключение на Италия.

Освен водещите интегриски обединения Ватиканът притежава цяла мрежа неправителствени католически организации, които под формата на мисионерска дейност последователно отстояват интересите на Ватикана, осъществявайки в живота нужната му политика както в отделни държави, така и в международните организации.

С цел консолидация на всички консервативни сили Бенедикт XVI предприема стъпки и за сближаване със Свещеническото братство на св. Пий X, обединяващо днес хиляди верни католици и наброяващо 491 свещеника, 215 семинариста, 6 семинарии, 88 училища и 2 университета. Вече през лятото на 2005 г. папата приема Генералния настоятел на братството Бернар Феле^[8], след което последният заявява: „Ние постигнахме съгласие по въпроса за поетапното решаване на нашите проблеми“^[9]. Действия в тази посока наистина има, доколкото през 2007 г. Бенедикт XVI подписва указ за възможността свободно да се служи Тридентската меса, а през януари 2009 г. е заявено за отмяната на отлъчването на четиримата епископи на братството.

Опирайки се на консервативните организации, Бенедикт XVI започва да провежда обмислена религиозна политика, приоритетно направление, на която става *концентрацията на усилията на Европейския континент, а основна тема — религиозно етическите основи на строящата се Единна Европа като модел на новия световен ред и консолидацията на европейския управляващ елит на обща идейна основа*^[10].

Към началото на XXI век окончателно става ясно, че опитите да се обоснове необходимостта от европейско единство с чисто светската идея за идентичността са влезли в задънена улица. При тези условия възможността да се придаде на този проект сакрално религиозен характер, свързвайки го с католицизма като традиционен символически ориентир, започва да придобива важно значение. И за Ватикана, оказал се пред лицето на дълбоката духовна криза на западното общество, това се явява единствена възможност да укрепи своите позиции като идеен лидер. *В резултат се създава здрава основа за немислимото доскоро открито обединение на Католическата църква с върховете на европейското общество, които проговарят на езика на евангелските проповедници.*

Още в своята първа енциклика „Deus Caritas Est“ папата заявява, че църквата не трябва да остава настрана от обществената дискусия, а през март 2006 г. по време на срещата с група депутати от Европарламента, представители на Европейската народна партия (обединение на консервативни и християнско демократически партии), той подчертава, че гласът на римския католицизъм е чул в политическите дискусии на континента. Вече става дума за християнските корени на Европа и за християнско европейско наследство като „ръководна етическа линия“ в търсенето на социален модел, също за отказ от отнасянето на религиозните убеждения към сферата на частния живот. Тези въпроси се превръщат в главни в процеса на обсъждане.

Пример в това отношение става римският конгрес на Епископалната комисия на ЕС (КЕКЕС)^[11] на тема: „Ценности и перспективи на утрешна Европа“, проведен през март 2007 г. и посветен на проблемите за усилване на ролята на религията в развитието на ЕС. В посланието, адресирано до участниците на конгреса от президента на Италия Джорджио Наполитано, се

отбелязва: „Църквата и асоциациите с религиозен характер... са призвани да участват в подема на ЕС, свидетелствайки за най-дълбоките ценности, положени в основата на строителството на единна Европа“^[12]. На събранието е разгледан доклад, подготвен от „Комитета на мъдреците“, формиран от членовете на епископалните комисии, където влизат 25 човека, сред които вече известните Мишел Камдесю (сега вече почетен управител на Банка на Франция) и Питър Сътърланд, Пат Кокс (бивш председател на Европарламента), Лойола де Паласио (бивш вицепрезидент на Еврокомисията), Томас Галик (бивш съветник на Вацлав Хавел), (главата на съвета на директорите на Бритиш Петролеум и финансов съветник на Ватикана, бивш генерален директор на ГАТТ и ВОТ) и други важни политически фигури. А в заключителния документ, наречен „Римското послание“, се посочва: „Става все по-необходимо сближаването на гражданите с далечните и трудни за разбиране политически институции (ЕС. — О.Ч.). Изминатия път трябва срочно да се потвърди от ново обосноваване на ЕС. Това ще му позволи да възстанови своя първоначален динамизъм, щото все повече млади европейци да станат главното богатство на Европа...“^[13].

Този въпрос се обсъжда активно и на Берлинското събиране на държавните глави на Европа, проведено през същата година под председателството на Ангела Меркел по случай 50-годишнината на подписването на Римския договор. Романо Проди в навечерието на официалната церемония заявява, че той би желал църквите да получат ролята на консултанти и че във времената на интегрисма „църквата се явява един от най-стабилните елементи на нашето общество“. А вицепрезидентът на Еврокомисията берлусконецца Франко Фратини подчертава, че „темата за християнските корени трябва да намери място в дневния ред на Европа, тъй като това означава *възможност за утвърждаване и отстояване същността на нашата европейска идентичност в перспективата на религиозното пространство, което отново започва да се утвърждава*“^[14]. Същата мисъл звучи в много изказвания, в частност Ангела Меркел, макар при всичко това най-често *вместо за християнското наследство да се говори за „юдейско-християнските традиции“*.

През 2008 г. след последната пленарна асамблея на епископите членове на КЕКЕС те публикуват комюнике, в което е предложено да

се създаде вътре в бъдещата Европейска служба по външна политика специален подотдел, който в бъдеще да отговаря за „религиозните измерения на международните въпроси“^[15].

При това е показателно, че най-ярко завоят в отношението към църквата се проявява в дейността на най-проамерикански настроеният от всички европейски политици Н. Саркози, който, бидейки прагматик, сполучливо приспособява католицизма към своите политически цели. Неговата предизборна кампания преминава под знака на възвръщане на християнството в качеството на най-важна съставляваща на френската национална идентичност. Заявявайки в нейния ход, че отказа от включване на положения за християнските корени на Европа в конституцията на ЕС би било грешка, той потвърждава същото и в началото на 2008 г. на партийната конференция в присъствието на А. Меркел, подчертавайки: „Ако ние отхвърлим своето минало, то няма да се подготвим за бъдещето“. Освен това, в своята книга „Република, религии, надежда“, написана в съавторство с Т. Колен, член на Фонда за социална политика, близък до „Опус Деи“, Саркози изказва идеята за възможността за изменение на закона от 1905 г., узаконяващ отделянето на църквата от държавата и явяващ се опора на френската светскост, което много хора оценяват като неவிжданo покушение на самите основи на политическата култура на Франция. Още по-показателна става визитата му във Ватикана в края на декември 2007 г., по време на която той произнеся реч, издържана в духа на опусдеиското разбиране на света. В частност, сравнявайки своята дейност с мисията на папата, той заявява: „Знайте, че ние имаме, най-малкото, едно общо нещо — това е призиванието. Ние не можем да бъдем свещеници наполовина, ние се явяваме такива във всички проявления на нашия живот. Знайте, че не може да бъдеш президент наполовина. Аз разбирам, какво вие жертвате, за да отговорите на Вашето призвание, така както аз зная, какво аз съм направил, за да реализирам моето призвание“^[16]. Както отбелязва един от френските наблюдатели, Н. Саркози „за нас създава религия по американски, придавайки фундаменталистки и непримирим вид на католицизма в своето отношение към света“.

Този подход, възпроизвеждащ фактически американския фундаменталистичен възглед за света, се проявява и в това, че Н. Саркози, много умело и тънко реагирайки на психологическите

настройки на френското общество, започва с апокалиптически термини да описва „сблъсъка на цивилизациите“. Тази идея за първи път е изложена през лятото на 2007 г. в речта пред посланиците, в която той заявява, че едно от главните предизвикателства, на които трябва да се противопостави Франция, се състои в това, „как да предотврати сблъсъка между исляма и Запада“^[17]. В същия дух са издържани и неговите монолози по време на приемите на премиер-министрите на Ирландия и Швеция през септември и октомври същата година, които журналистите оценяват като антимиюсюлманска тирада. В навечерието на подписването на Лисабонския договор от страните на Евросъюза (декември 2007 г.), Н. Саркози прави всичко, за да получи подкрепата за общоевропейския проект от страна на френското общество, силно настроена против влизането на Турция в ЕС. Обаче за истинското отношение на президента към исляма, и особено към радикалния ислям, свидетелства неговата най-активна подкрепа на самопровъзгласилата се криминална държава в Косово^[18].

Що се касае до проекта Единна Европа, то, както посочихме, той винаги се разглежда от Ватикана в контекста на общата глобална перспектива. И днес, когато светът се оказва въввлечен в управляема всеобхватна криза и управляващите елити вече открито започват да говорят за необходимостта от въвеждането на световно наднационално управление, Св. Престол се превръща в най-важен участник в информационно пропагандната кампания, насочена към обосноваване на новите световни органи за наднационален контрол чрез потребностите от религиозно етически характер.

В преддверието на срещата на Г8 в Аквил, състояла се през юли 2009 г., Бенедикт XVI публикува енцикликата *Caritas In Veritate*^[19], в която се говори за необходимостта от бързото установяване на истинска „световна политическа власт“, която трябва да се признава от всички и да се ползва с реални пълномощия за осигуряване на безопасност, уважение на правата на всеки, да е способна да постига признаването от различните страни както на своите решения, така и онези мерки, които съгласувано се приемат от различните международни форуми. На страните от целия свят е предложено да се реформира ООН и други международни организации, щото те да могат да станат основа за създаването на „едно семейство на народите“ и да поеме решаването на въпросите по разоръжаването, продоволствената

безопасност и имиграционната политика. Извежда се на по-преден план необходимостта от реформиране на световните финансови институции и икономически системи в перспективата за ориентирането им към спазване на моралните принципи.

Между другото, говорейки за онези сериозни проблеми, които носи със себе си глобализацията, енцикликата не се спира на истинските им причини и не назовава конкретни виновници. Макар и в нея да се говори за нарушаване на нравствените основи на капиталистическата система като главна причина за днешната криза, самата същност на тази система, в основата, на която лежи властта на лихвата и стремежа за получаване на печалба, не се критикува. В нея само става дума за необходимостта от по-справедливо разпределение в съответствие с принципите на милосърдието в условията на запазване на дълговия характер на икономиката. Затова, въпреки че е пропито от патоса за справедливост и грижа за човечеството, но предлагайки нова система на управление на базата на днес съществуващите и „етически коригирани“ бизнес структури, това многостранно папско послание *придава нравствена легитимност на транснационалната власт на онези същите финансови кланове, по чиято вина човечеството е въвлечено днес в най-дълбока криза.*

Важно символическо значение в смисъла на същата морална подкрепа на утвърждавания нов ред има и състоялата се в дните на сбирката на Голямата осмица среща на Бенедикт XVI с американския президент Обама, въплътила в себе си надеждите в очите на световната общественост за успешно изграждане на „пост кризисния свят“. По време на 40-минутната беседа Обама обсъжда с папата въпроси, свързани с решаването на световни проблеми и, макар възгледите на американския президент по въпросите за морала и нравствеността (абортите, еднополовите бракове и т.н.) *категорично да се разминават с възгледите на Католическата църква*, папата остава, по думите на представителя на Ватикана, „дълбоко удовлетворен“ от нея.

Енцикликата *Caritas In Veritate* се подготвя от Ватикана в продължение на две години, обаче нейните най-важни идеи са много съзвучни с онези положения, които се съдържат във вече цитирания документ от 2001 г. „Световното управление: наша отговорност за това, че глобализацията да стане шанс за всички“. Изглежда,

изложените в нея идеи от Групата за глобално управление (GGG) започват да се въплъщават в живота. Както е известно, на срещата на Г20, състояла се в Питсбърг през септември 2009 г., премиер-министъра на Великобритания Гордон Браун заявява, че *Голямата двадесетица от днес се превръща в основен международен механизъм за управление на световната икономика*, призван да се бори с икономическите кризи и осигуряващ най-добрата подготовка на света към бъдещите икономически трудности. Интересно е, че освен ръководителите на 19-те най-големи икономики на света и председателя на Еврокомисията на срещата също така присъстват представители на Холандия, Испания, Сингапур и Швеция — страни, председателстващи в ЕС (всичко 24 ръководителя), а също главите на международни финансови и икономически организации, включително генералният секретар на ООН. Така че двадесетницата се превръща в GGG, а папската екциклика подготвя общественото мнение към „отговорна глобализация“ и „морална икономика“. Поради това „избраният“ от Билдербергския клуб на поста президент на ЕС през ноември 2009 г. правоверен католик Ван Ромпой с пълно основание може да заяви на своята първа пресконференция, че 2009 г. става „първата година на глобалното управление“.

Що се касае до „изграждането на Европа“, то с влизането в сила през декември 2009 г. на Лисабонския договор ръководството на ЕС започва да оказва на религията *подчертано внимание*, още повече че 17-ти параграф от документа признава „особения принос“ на религията в живота на обществото и, както заявява президента на Европарламента Ежи Бузек, *редовният диалог с църквата се превръща в законодателно задължение за ЕС*. Сега вече Европарламентът има свой вицепрезидент, отговарящ за религиозния диалог и подготвя създаването на специална служба по този въпрос.

Наистина, в процеса на прилагане в живота на плана за изграждане на наднационална система за глобално управление с нейните разрушителни социални последици „анестезиращото“ въздействие на официалните религиозни проповеди придобива нарастващо значение. Сега, когато ЕС е разработил новата „Европейска стратегия 2020“, насочена към борба с бедността, представителите на църквите се превръщат в изключително важни партньори на Евросъюза. Както подчертава Ж. М. Барозо на срещата

на ръководството на ЕС с религиозни дейци на Европа в Брюксел през юни 2010 г., посветена на борбата с бедността, „църквата и религиозните общности носят активна социална служба в страните членки на ЕС и ако ЕС иска ефективно да се бори с бедността и социалната незащитеност, то е изключително важно да се извлече полза от техния дългогодишен и всеобхватен опит“^[20].

Тази среща става шеста по ред в поредицата ежегодни срещи, провеждани от Барозо започвайки от 2005 г. На нея присъстват повече от 20 представители на християнството, юдаизма, исляма и други традиционни религии от 14 страни на Евросъюза. Тук е и и.д. представител на Московския Патриархат към европейските международни организации протоерей Антоний Ильин, който заявява в своето изказване, че ако Европа действително претендира за това, че да се превърне в съюз на ценностите и „меката сила“ в днешния свят, *един вид бъдещ сценарий за глобално управление, реализирано на регионално равнище, то тя трябва да стане, преди всичко, диалогова общност основана на мрежово взаимодействие на наднационалните институти с важни публични актьори, преди всичко Църквите и традиционните религии.* Той също така отбелязва, че успехът на дадената инициатива може да стане пример и възможен сценарий за бъдещ диалог на Църквите с международните организации и на глобално ниво^[21].

[1] Евхаристията (на гръцки: ευχαριστία, благодарност), известна също като свето причастие, наред с кръщението, е главното тайнство в християнската Църква. Според традицията, то е установено от самия Иисус Христос по време на Тайната вечеря (Мат. 26:26-28), (Лук. 22:19), когато той дава на учениците си хляб и вино, като казва, че това са Неговото тяло и Неговата кръв. — Бел.пр. ↑

[2] Terras Ch. Op. cit. P. 217. ↑

[3] Ibid. P. 223–224. ↑

[4] Tincq H. Les catholiques. Paris. Bernard Grasset, 2008. P. 231. ↑

[5] Вижте сайта: <http://www.guile.net/fr/p64000222.html>. ↑

[6] Вижте сайта: www.zenit.org/page-0101?l=french. ↑

[7] Fourest C., Venner F. Op. cit. P. 87–88. ↑

[8] Бернар Феле станал генерален настоятел на братството след смъртта на Марсел Лефежр през 1991 г. ↑

[9] Catholicisme romain: orientations strategiques dup ape Benoit XVI Religioscope, 19 аор. 2006 religion.info/frtnch/articles/printer 239.shtml. Самите лефевристи оценили избирането на Ратцингер за папа като „чудесен подарък“. ↑

[10] Не е случайно, че от 7 пътувания, предприети от папата през първите две години на неговия понтификат, пет били направени в европейски държави (Италия, Испания, Полша и Германия). Извън Европа папата посетил Бразилия и Турция — последната все пак поради вероятността за присъединяването ѝ към ЕС. Днес католиците в Европа наброяват 285 милиона, тоест 27% от 1,1 милиардния римокатолически свят. По останалите континенти разпределението е следното: Америка — 43%, Азия — 11% (3% от азиатското население), Африка — 12% (15% от африканското население), Северна Америка — 7%, Океания — 1%. ↑

[11] Виж сайта: www.comece.org. ↑

[12] Conradt M. Op. cit. P. 28. ↑

[13] Ibid. P. 42. ↑

[14] Ibid. P. 30. ↑

[15] Ibid. P. 143. ↑

[16] Discours de Nicolas Sarkozy au Palais du Lutran. Rome, jeudi 20 decembre 2007 <http://www.la-croix.com/documents/doc.jsp?docId-2323765&rubId-1306>. ↑

[17] Quatremer J. Sarkozy et les musulmans Coulisses de Bruxelles. 14.11.2007 <http://www.bruxelles.blog.liberation.fr/coulisses/2007/11/sarkozy-et-les-htm?cid-91112558>. ↑

[18] Sarkozy: „L'indépendance du Kosovo est inéluctable“ <http://www.7sur7.be/7s7/1505/Monde/article/detail/104501/2007/12/14/sarkozy-L-ind-ependance-du=Kosovo-est-in-luctable.dhtml>. ↑

[19] <http://www.eglise.catholique.fr/getFile.php?ID=4861>. ↑

[20] <http://www.mospat.ru/ru/2010/07/20/news22397>. ↑

[21] Ibid. ↑

КАТОЛИЧЕСКАТА „ЕТИКА НА ФИНАНСИТЕ“ КАТО ЛЕГИТИМАЦИЯ НА СПЕКУЛАТИВНИЯ КАПИТАЛ

Ватиканът активно се бори за „морална икономика“, но как той я разбира в действителност, добре го показва неговата собствена финансова дейност. По данни на редица изследователи, Банка на Ватикана (ИДР), чиито капитал по резултатите от 2008 г. се равнява на 5 милиарда евро, и до сега се занимава с пране на пари. Неотдавнашните разследвания на „London Teregraph“ и „Inside Froud Bulletin“ Ватикана се споменава в качеството на един от главните „данъчни райове“ наред с Макао и Науру^[1]. Поради действащата система на многонационално финансово управление ИДР позволява на различни видове религиозни организации да съхраняват средствата си в безопасност и да избягват всякакъв вид блокирания или конфискации от страна на недружелюбни правителства. При тези условия религиозните организации, особено италианските, могат да използват своите банкови сметки, за да помогнат на своите спонсори да избягнат регламентиране на техните действия или да изведат парите си в чужбина, а доколкото такива се наброяват стотици, контролирането на всичките тези злоупотреби е невъзможно. Така че Ватиканът активно провежда офшорни операции, без да се явява формално офшорна юрисдикция, което го прави недостъпен за каквито и да било регламентации и е защитен от попадане в черните списъци.

В края на септември 2009 г. нов глава на ИДР на мястото на Калой става *Готи Тадески*^[2], оглавяващ от 1992 г. италианското подразделение на испанската Банка Сантандер. Наблюдателите отбелязват няколко причини, по които изборът е паднал именно на него. Тедески е близък до държавния секретар на Ватикана Тарчизио Бертоне, комуто оказва значителна помощ в поставянето в ред на църковните финанси. По-нататък, по данни на някои източници, той се явява член на „Опус Деи“ (супернумерарий)^[3]. В миналото основава

собствена банка Arkos Finanziaria съвместно с члена на ордена Жанмарио Ровераро, считан дълго време за една от най-важните фигури във финансово католическия свят (убит при неизяснени обстоятелства през 2006 г.) и сътрудничи с другия опусдеист и голям банкер Джузепе Гарофано, бивш президент на Montedison. За разлика от двамата приятели банкери, оказвайки се замесен в големи финансови скандали, на Тадески му се удава да построи своя кариера, като не извършва никакви компрометиращи го действия. Той работи и като съветник на банка Sanpaolo IMI и Палатата по влоговете и заемите, където е поканен от своя приятел, министъра на икономиката на Италия Джулио Тремонтти. Накрая, той се явява икономически наблюдател на официалния вестник на Св. Престол L'Osservatore Romano и е известен като голям специалист по финансова етика, която преподава в Миланския Католически университет. Тадески е автор на популярната книга „Пари и рай, глобалната икономика и католическия свят“ (написана съвместно с журналиста и писател Рино Камелери), в която отстоява „превъзходството на капитализма, вдъхновен от християнския морал, над капитализма от протестантските течения“^[4].

Именно Тадески инициира „революционната“ идея, изложена в януарския брой на L'Osservatore Romano от 2009 г. и повторена от тогавашния премиер-министър на Великобритания *Гордън Браун* в неговата статия във февруарския брой на същото списание^[5], състояща се в това, че преодоляването на днешната криза е възможно само по пътя на колосалните инвестиции в развиващите се страни, които, бидейки въввлечени в процеса на стабилизация на световната икономическа система, „ще издърпат“ богатите страни. Става дума фактически за разширен вариант на плана Маршал, който под предлог за борба с бедността и изостаналостта напълно ще отвори пазарите на развиващите се страни за чуждестранните инвеститори и ще ги привърже завинаги към западните банки. Тъкмо този проект се обсъжда на срещата на Г20 в Питсбърг през април 2009 г. Друга новаторска идея, изложена от Тадески, се състои в предложението да се създаде такава общосветовна „добра банка“ („good bank“), която да поеме финансирането на споменатия вече планетарен проект.

В качеството си на голям специалист по „етическа икономика“ Тадески взема участие в подготовката на енцикликата *Caritas in Veritate*, и след това, когато тя е публикувана, заявява, че папата

заслужава за своето послание да му присъдят Нобеловата награда по икономика (той предлага да я връчат и на Гордън Браун за неговия принос в решаването на проблема с изхода от кризата, а още по-рано — на папа Йоан Павел II за неговата енциклика *Centesimus agnus*).

Трябва да отбележим, че назначението на Тадецки е изтълкувано в Рим като „силов удар“ на Бенедикт XVI и кардинал Бертоне в онази вътрешна борба, която се води в курията след смъртта на Йоан Павел II. Според твърденията на някои ватикански източници тогава, положението на финансите на Ватикана представлява пълен хаос вследствие на онези злоупотреби и машинации, които си позволяват новите членове на курията — основно епископите и кардиналите от Латинска Америка и Източна Европа. Вниманието към финансите на църквата е широко привлечено и от излизането на бял свят през 2009 г. книгата „ООД Ватикан“ (*Vaticano S. p. A.*), написана от журналиста на *Raporama* (влизаща в издателската империя на Силвио Берлускони) Джанлуиджи Нуци базирайки се на 4000 секретни документа на ИДР, предадени му по наследство от Ренато Дардоци, работил в състава на комисията по „оздравяване“ на ИДР и умрял през 2003 г. В съответствие с тях, по времето на разразилия се през 1993 г. скандал „чисти ръце“, ИДР с помощта на сеньор Донато де Бонис разработва система от тайни сметки, която функционира като банка вътре в банката, с помощта, на която се извършва пране на мръсни пари на италианските мафиози, бизнесмени и политици от високо ниво. Както заявява изследователя Зизола, „известно е, че Ватиканът е изпращал емисари в издателството *Chiare Lettere*, за да не допусне излизането на тази книга на бял свят и предложил голяма сума пари на издателите. Обаче книгата накрая излязла и Ватиканът бил недоволен от Калой, който не направил всичко необходимо, че да попречи на това“^[6]. Така че, макар срокът на пълномощията на Калой да изтича едва през 2011 г., него го отстраняват по-рано, а заедно с него и неговите помощници.

Новият тим начело с Тадески^[7] се явява, както се смята, по-професионален и способен да изведе финансите на Ватикана на ново ниво, съответстващо на изискванията на съвременния курс на глобалния елит, стремящ се към „транспарантност“ на националните финанси с цел установяване на твърд наднационален контрол над световната икономика.

Видимо, по заявка на новия тим от професионалисти през април 2010 г. на фондовия пазар на Европа се появява *първия в историята финансов християнски индекс на акции* Stoxx Europe Christian Index, който, както се посочва, е призван „да помага на инвеститорите, разочаровани от финансовата криза, да изберат ценните книжа на «етични» компании“. Както съобщава генералния директор на Stoxx Хартмут Граф: „католическият индекс е създаден във връзка с увеличението на количеството играчи на християнските пазари, предпочитащи да инвестират съобразявайки се със своите религиозни представи“^[8].

Представителите на Ватикана вече присъстват в комитета по управлението на борсовия индекс, в който влизат 533 европейски издателя, получаващи доходи за сметка на бизнес процесите, не противоречащи на ценностите и принципите на християнството, тоест не се занимават с порнография, търговия или производство на оръжие, тютюн, алкохол, контрацептиви, несвързани с игралния сектор и болниците, предлагащи услуги за изкуствено оплождане. Сред тези „етични“ компании се оказват: BP, HSBC, Nestle, Vodafone, Royal Dutch Shell, Siemens, Rio Tinto и Glaxo Smith Kline. Интересното при това е, че на въпроса, защо в индекса е включена Glaxo Smith Kline, която произвежда и контрацептиви, представителка на Stoxx отговаря, че забраната се разпространява само на онези компании, които получават *целия свой доход* от дейности, противоречащи на християнската етика. Обаче делът на дохода, който компанията може да получава от нежелателни операции, тя отказва да съобщи. По нейните думи, твърда забрана действа само по отношение на оръжейния бизнес.

Създавайки католическия борсов индекс, Римокатолическата църква за пореден път демонстрира не само своята привързаност към принципите на съвременния финансов ред, но и готовност да освети с авторитета на християнството такива съвсем не богоугодни дела, като спекулацията на фондовия пазар. Това ново направление на дейността на Ватикана става една от формите на поетата от него Мисия за религиозно етическо обосноваване на новия световен ред в съответствие с духа на папската енциклика „Caritas in Veritate“. Заедно с това, както посочват наблюдатели, появата на този индекс става признание на нарастващия брой „християнски участници на пазара“. Може да заключим, че новият католически индекс ще послужи не само

за нравствено почистване на самия бизнес, колкото до по-дълбоко потапяне на католиците с благословията на папата Римски в спекулативните борсови операции. При това е характерно, че посоченото събитие съвпадна по време с приемането на решение за създаването на *Папския съвет по новата евангелизация на Европа*, дейността, на който, съдейки по всичко, обхваща и сферата на фондовия пазар.

Действително, Римокатолическата църква, самата тя се превръща във все повече активен инвеститор, укрепвайки своята роля на един от най-влиятелните играчи на световния пазар. Банка на Ватикана, а също и Администрацията на владенията на Апостолския престол (АВАП) управляват инвестициите в акции, облигации и недвижими имоти, а също и средствата, получени като пожертвования от католиците по целия свят, които представляват основните източници на доходите на папата и курията. Известно е, че Ватиканът осъществява големи инвестиции чрез структурите на Ротшилдите във Великобритания, Франция и САЩ и притежава акции в най-големите корпорации, някои от тях са: Роял Дач Шел, Дженерал Моторс, Дженерал Електрик и др.

Занимавайки се с такава широка инвестиционна политика, Ватиканът продължава щателно да крие реалните показатели на своята финансова дейност и, още повече, не повдига въпроса за това, до каква степен е етично участието на католиците в спекулативните фондови операции. Обаче, желаейки да се представи в образа на „нравствен опекун“ на съвременния бизнес, Св. Престол на думи всячески се бори за прозрачност във финансите и демонстрира готовност да осъди най-позорните и компрометиращи го видове дейност. Още по-актуално е, че през последните години Католическата църква отново се оказва въввлечена в поредица скандали, свързани с участието на католическите ордени в инвестиране в „неетичен“ бизнес, включително до порнография. Така, съвсем неотдавна най-старата в Германия Рах Банк, създаден от католически монаси, е обвинена в нарушаване на каноните на християнския морал за влагане на средства в ценни книжа на американския производител на фармацевтична продукция Wyeth, произвеждащ противозачатъчни средства, а също така в акции на международния концерн BAE Systems, специализирал се в производството на атомни подводни лодки, ракетни системи и бойни самолети. Най-големите инвестиции на Рах Банк прави в тютюневата

индустрия, придобивайки акции на British American Tobacco и Imperial Tobacco на сума повече от 870 хиляди евро.

Най-големият скандал отново се оказва свързан с Банка на Ватикана — едва Готи Тадески в качеството си на главен специалист по „финансова етика“ пристъпва към „излъскване“ на имиджа на ИДР, когато още през декември 2009 г. прокуратурата на Италия започва разследване на схеми за пране на пари от ИДР през сметките на най-голямата италианска банка Uni Credit. През септември 2010 г. по отношение на Тадески е възбудено углавно дело, в резултат на което той заедно с генералния директор на ИДР Паоло Чиприани се оказва под следствие. Подозират банката в нарушаване на закона за осигуряване на прозрачност на дейността, понеже се готви да преведе 23 милиона евро от своите сметки в италианската банка JP Morgan и 3 милиона евро — в Banca del Fucino на сметките на неизвестни лица. Както се изяснява, за 8 години през една от тези сметки е преведено вече повече от 180 милиона евро. Преценявайки, че операцията може да се класифицира като пране на пари, правоохранителните органи налагат арест на тези средства, фактически за първи път прилагайки такава строга мярка по отношение на активите на Банка на Ватикана^[9].

Показателно е, че именно тогава, когато „крепостта“ на католическите финанси отново се оказва в центъра на скандала, в Москва е организиран руско-италиански симпозиум с участието на bankerите на Ватикана на тема „Етически аспекти на банковата дейност и социалната роля на банките — опитът на Русия и Италия“. Той се провежда на 11 и 12 октомври по инициатива на Фонда на кардинал Пол Пупар (бивш президент на Папския съвет по културата), а негови организатори са Отделът по външно църковни връзки на Московския патриархат, Православния Свети Тихоновски хуманитарен университет, експертния съвет по „Икономика и етика“ при Московския патриархат и за цяла Русия, Банковата група „UBI Banca“ с поддръжката на Руско италианския форум за диалог по линия на гражданските общества, Внешнекономбанк и фонда Григорий богослов. Както е подчертано в прочетеното на симпозиума послание от папския нунций в Русия архиепископ Антонио Мелини, темата на срещата е „необичайна“, но „интересна“.

Действително за православния човек тази тема се явява съвсем необичайна, доколкото в неговото съзнание дейността на съвременната

банка, като учреждение, съществуващо за сметка на вземане на лихва, от изконни времена осъждано от Църквата, меко казано, лошо се съгласува с християнската етика. Съвършено очевидно е, че тази тема се натрапва от омърсения от светското католицизъм с цел приобщаването ни към напредничавото, модернизирано разбиране на съвременните процеси, освободено от основополагащите положения на християнския мироглед. У нас вече са широко разпространени такива немислими словосъчетания, като „православна политика“, „православно предприемачество“. Сега вече теоретиците от религията надминават себе си, като въвеждат понятието „християнско банкиране“. Въпросът за възможностите на последното поставя на симпозиума отговорния секретар на Патриаршеския съвет по „Икономика и етика“ П. Шашкин, използвайки в своето изказване такива понятия като: „християнски финансови инструменти“, „християнска система за микрокредитиране“ и др. Макар че трябва да отбележим, че още през септември, по време на подготовката на симпозиума в Москва се провежда кръгла маса — „Перспективи на православно банкиране в Русия“^[10] с участието на представители от различни бизнес структури, на която се обсъждат темите: «православно банкиране като инструмент за повишаване на взаимното доверие, механизми на православно банкиране», законодателна поддръжка в сферата на развитие на православно банкиране и др“.

На симпозиума са изказани общи идеи за необходимостта от формиране на „нов синтез между финансовата сфера и нравствеността“, създаването на „високи стандарти“ на икономическата и банковата етика, но всичко това се явява само преповтаряне на положения от папската енциклика *Caritas In Veritate*, бореща се само за по-справедливо разпределение в рамките на съществуващата система на лихварска икономика. Така, изказалия се на срещата председател на съвета на директорите на най-голямата италианска банка *Intesa Sanpaolo A.* Фалико, отделя в качеството на главна причина за световната финансова криза нарушаването на етическите принципи в икономиката, призовава към „дълбоко преосмисляне на целите и задачите на капитализма“, към построяването на „реално демократична икономика“ на основата на

„справедливото разпределение“, което е наречено от него „културно етическа революция“.

Други пътища за излизане от кризата, свързани с поставянето под въпрос на нравствената легитимност на самата лихва и обусловения от нея дългов характер на съвременната икономика, не се обсъжда, и неслучайно опитът на съветската икономика, включително на социалистическите финанси, не само не се разглежда като потенциално възможен, а, напротив, категорично се осъжда. Както отбелязва президентът на Асоциацията на руските банки Г. Тосунян, в Русия съществува „отхвърляне на банковата дейност, нейното неразбиране“, което е свързано с предходните 70-годишен опит — когато банковата дейност, както и всяка търговска, е практически под забрана. *С възстановяването на пазарните отношения, посочва той, се възстановява и духовността* — „това не са противоположни страни“. В качеството на образец за такава духовност той посочва „Кодекса на честта на банкера“ от 1992 г. и „Кодекса на етичните принципи на банковото дело“ от 2008 г., представени на 19-тия конгрес на Асоциацията на руските банки.

Оценявайки като цяло дадената „финансово етическа“ инициатива на католическата църква, може да кажем, че тя се явява поредния „иновационен“ опит да се въвлече Православната църква в крайно опасна дискусия (а за преминалия симпозиум е предложено да стане постоянно действащ), след която неминуемо ще последват вече практически стъпки, насочени към създаването на някакво общо „християнско“ банково пространство. И в условията на разширяване на православно католическия диалог сътрудничеството в сферата на финансите може да се окаже за Ватикана ключово направление.

При изучаването на финансите на Ватикана голям интерес представлява разглеждането на дейността на Банка Сантандер — основна финансова група в Испания, на първо място в Европа и девето в света по пазарна капитализация. Това е същата онази банка, италианския филиал, на която оглавява Готи Тадески. Първо, Сантандер също така е близка с „Опус Деи“ — с него е свързан сегашният президент на банката и милиардер *Емилио Ботин*, чиято жена Палома О’Шеа се явява супернумерарий на ордена (смята се, че именно Ботин въвежда Готи Тадески в близкото обкръжение на Бенедикт XVI)^[11]. Второ, банката влиза в *най-важната ротшилдова*

структура — *Интер-Алфа груп*, създадена още през 1971 г., тъкмо когато в САЩ е отменено златното обезпечаване на долара, което слага началото на демонтажа на Бретон Уудската система^[12].

Интер-Алфа груп представлява банков консорциум, оглавяван от Кралската банка на Шотландия (RBS) и обединява единадесет контролирани от Ротшилдите водещи европейски банки, сред които са холандската ING Bank, френската Societe Generale, ирландската AIB Group, италианската Intesa Sanpaolo (представител, на която, по-точно А. Фалека, присъства на банковия симпозиум в Москва), португалската Banco Espirito Santo, Националната банка на Гърция и др.^[13] Кралската банка на Шотландия, обслужваща кралското семейство на Великобритания, влиза в европейската кръгла маса по въпросите на финансовите услуги (ЕКСФУ), която в своите отчети през последните години активно отстоява концепцията за създаване на общ надзорен и контролен орган „the lead supervisor concept“ като най-продуктивно средство за интеграция на европейските финансови пазари. Посоченият орган трябва да стане „мегарегулатор“ на дейността на всички финансови организации.

Интересното при това е, че с много от споменатите банки също са свързани скандални истории. Така, португалската Banco Espirito Santo е известна като „свърхпрестъпен банков и застрахователен гигант“^[14], а създадената наскоро Intesa Sanpaolo заедно с Банка на Ватикана се намира понастоящем в центъра на разследването на италианската прокуратура. Що се касае до банка Сантандер, то името на президента ѝ Ботин неведнъж изплува във връзка с търговия с наркотици. Така, през септември 2004 г. постоянния подкомитет на сената на САЩ по разследванията отправя строго предупреждение на банките Сантандер и HSBC за слаб контрол за спазване на мерките по предотвратяване на прането на пари и за получаване на подозрителни преводи за 35 милиона долара от лица, подозирани в наркотърговия от Екваториална Гвинея^[15].

От самото си основаване през 1857 г. финансовата структура Сантандер се намира в сферата на влияние на групата на Ротшилдите, с които са свързани представители на фамилията Ботин, стоящи първоначално начело на тази банка. Благодарение на тези връзки на нея ѝ се удава да осъществи разширяване на своите мрежи в голям мащаб отначало по цяла Испания, след това да проведе финансова

експанзия в Латинска Америка (Аржентина, Мексико, Бразилия, Чили и др.), където ѝ принадлежат 10% от всички банкови активи^[16], и, накрая, да затвърди своето присъствие в Европа, сключвайки стратегически съюз с Кралската банка на Шотландия, под управлението, на която тя фактически се намира и днес^[17]. Отчитайки, че с британските банкови къщи и с Ротшилдите има здрави исторически връзки и друга голяма банка в Испания — Билбао Вискайя Архентария (BBVA) и че заедно с банка Сантандер те контролират 56% от испанския банков капитал, може да се каже, че *банковата система на Испания, по своята същност, както пише известният американски икономист Л. Ларуш, се явява филиал на Лондон*^[18]. Неслучайно, когато в условията на финансовата криза Еврокомисията поисква от шотландската банка в замяна на финансовата помощ да изнесе за продажба 700 свои филиала, именно банка Сантандер предлага да изкупи 318 от тях, макар тя вече да притежава 1,3 хиляди различни подразделения на RBS^[19].

В своите отчети Сантандер банк се представя като процъфтяваща банка, изпреварваща по годишна печалба през последните три години Bank of America, JP Morgan, Union Bank of Switzerland и онази същата RBS. В същото време, цялата империя на Сантандер банк представлява, по израза на изследователя Д. Смол, само кукла с огромни размери без сериозни твърди активи^[20].

Основните си доходи банката получава за сметка на раздуването на огромен спекулативен балон в Бразилия, Великобритания и Испания. В Бразилия — от операции по „кари трейд“ с бразилски държавни облигации, представляващи огромна финансова пирамида, а в другите две страни — от операции с деривати на недвижими имоти, в резултат на които в Сантандер се натрупват огромни токсични активи, довели до бързото нарастване на несъбираемите дългове в испанската банкова система^[21]. Обаче Емилио Ботин не вижда никакви проблеми и се стреми да превърне своята банка в първа по величина в Англия по обем на пазара, доходност и рентабилност. Както пише Д. Смол, „с такъв трофей Ботин и неговите английски покровители ще се гордеят, даже ако цялата световна финансова система едновременно се отпрати в небитието. Но синдрома Сантандер — е смъртоносно

мошеничество, от което патриотите на Русия, Китай, Индия трябва да се държат по-далеч“^[22].

Именно към тези страни банка Сантандер проявява специален интерес, изразяващ се в разработката от фонда М. Ботин (личен фонд на семейство Ботин) на свой собствен проект БРИК, в съответствие, с който от 2006 до 2009 г. в щаб квартирата на фонда в Мадрид се провеждат ежегодни срещи с представители на политическите кръгове на Китай, Индия, Русия и Бразилия за *частни обсъждания на въпроса за това, каква трябва да бъде ориентацията на една или друга страна*. Политическите, икономическите и стратегическите корекции на курса, които трябва да направи Русия, се обсъждат на съответния семинар през 2009 г.

В нашата страна през последните години банка Сантандер развива необикновена активност, действайки чрез своя филиал „Сантандер Консюмер Финанс, С. А.“. Макар и неговата специалност да е автомобилното кредитиране на клиентите, основното направление на неговата дейност се явява съвсем друго. Може да се счита, че днес Сантандер напълно заменя фонда Сорос, като се концентрира на научно образователни проекти.

Работата е там, че групата Сантандер се явява, може би, единствената банка, в рамките на която съществува глобален филиал, наричан „Университети Сантандер“, отговарящ за реализацията на програмата за сътрудничество с академичните сдружения в различни страни по света (преди всичко в Латинска Америка). Този филиал осъществява подкрепа на университетите, с които банката има споразумения за сътрудничество, провеждайки различни видове поощрителни мероприятия — предоставяне на стипендии за обучение, организиране на проекти за преподаватели и изследователи, поощряването на развитието на отношенията между университетите и бизнес сдруженията. В периода от 1996 до 2008 г. за тези цели са насочени около 590 милиона евро^[23]. Днес споразумения са подписани с повече от 700 университета, а по-широкия проект „Универсия“ обхваща 1169 образователни учреждения в 23 страни, в които се учат и работят 13,5 милиона студенти и преподаватели.

В Русия партньори на банка Сантандер се явяват вече 8 водещи вуза от страната^[24], в които се реализират програми на академическа мобилност за студенти и преподаватели, международно

сътрудничество за научното общност, създават се изследователски центрове по въпросите на международните финанси и се осъществява подготовка в сферата на културата на предприемачеството (на базата на американския колеж Бабсон, считан за най-доброто в света учебно заведение по посочената дисциплина) и др.

За това как Сантандер банк разбира културата на предприемачеството, добре свидетелства следният епизод. Когато Емилио Ботин подписва в Москва договор за сътрудничество с Висшето училище по икономика (ВУИ) и предлага на гостите на церемонията да изгледат неголям филм за банката, един от ръководителите на ВУИ под впечатление от видяното си спомня изказването на частния banker на крал Едуард VI Търнест Касъл, който определя същността на своя занаят по следния начин: „Когато бях млад и започвах финансовите си операции, много хора ме смятаха за играч, по-късно моите операции се увеличаваха, увеличаваха и мен започнаха да ме смятат за спекулант. След това, когато моите операции станаха много големи, всички започнаха да смятат, че аз съм banker. В действителност през цялото това време аз правех едно и също“^[25].

За голямото значение, което придава банка Сантандер на своето присъствие в Русия, говори фактът, че на състоялата се на 30 май до 1 юни в Гуадалахара (Мексико) Втора международна среща на ректорите на университети участници в проекта „Университети Сантандер“ за първи път присъстват представители на руските вузове. Участниците на срещата приветства самият Емилио Ботин, потвърждавайки готовността си да отдели в близките пет години 600 милиона евро за развитие на образователните програми. При това с представителите на университетите от Русия, Китай, САЩ и Великобритания провежда отделна среща, на която е подчертана важността на глобализацията на образователното пространство и тясното взаимодействие с университетите от иберийско американския регион.

По такъв начин, дейността на групата Сантандер става уникален пример за иновационен глобално мрежов проект, при който *частната банка, обединява около себе си водещите университети в света, формира фактически собствена образователна система* „мрежата Сантандер“. Опитвайки се да осъществи органичен синтез на лихварско спекулантските и високо идейните начала, банка Сантандер

става, по същество, олицетворение на съюза на бизнеса с напредничавия католицизъм от опусдеиското направление.

Ватиканът възлага големи надежди на дейността на „Опус Деи“ в Русия. Официално представителство на ордена е открито тук през декември 2007 г. (Русия остава последна от големите държави, където тази организация не е представена). Но още и до тогава, както заявява представителя на организацията А. Хавард, сътрудниците на „Опус Деи“ работят на наша територия вече в продължение на 15 години, така че, явно, почвата се оказва толкова подготвена, че ръководството решава за възможно да постави организацията на „легален“ статут. Така че това не е началото на пътя, а преход от подготвителна към активна фаза на дейността. В този смисъл особено многозначително звучат думите, казани от Бенедикт XVI по време на неговата визита в Бавария през септември 2006 г.: „Аз съм уверен, и на така наречения Запад, тук, в Германия, и в просторите на Русия ние може да пожънем богата жътва“^[26].

[1] La Banque du Vatican au hit-parade des dix destinations les plus utilisees pour le blanchiment d'argent <http://www.voltairenet.org/article7600.ntml>. ↑

[2] Интересно е, че както и Марцинкус, Тадески е син на американски гражданин от литовски произход, пристигна в САЩ през 30-те години. ↑

[3] Mora M. El Pais. 23/09/2009 josepgmaynou.blogspot.es/i2009-0. ↑

[4] Ibid. ↑

[5] На същия ден, когато била публикувана неговата статия, 16 февруари 2009 г. Гордън Браун бил приет от папа Бенедикт XVI Magister S. Crisis financiera. La Buena notice Ilegada del Vaticano <http://chiesa.espresso.republica.it/artocolo/1337349?sp=y>. ↑

[6] Ibid. ↑

[7] В него влизат като вицепрезидент немецът Р. Г. Шмитц, испанецът М. С. Серано (вицепрезидент на Santander Bank), американецът К. Андерсън, върховен рицар на ордена на рицарите на Келн, италианецът Д. Де Чензи, президент на Credito Valtellinese ↑

[8] В Европа е стартиран религиозен борсов индекс www.militia-dei.spb.ru/?go=news&id=1088. ↑

- [9] [http://www.newsru.com/religy/ 21 sep 2010/ior.html](http://www.newsru.com/religy/21sep2010/ior.html). ↑
- [10] <http://www.kpp-russia.ru/?p=766>. ↑
- [11] Привалов К. Святое дело банка Ватикана. Информационно-аналитический портал Республика www.wrespublika-kz.info/news/finance/5987/. ↑
- [12] <http://www.siliconinvestor.advfn.com/readmsg.aspx?msgid=26517523>. ↑
- [13] <http://www.inter-alpha.com>. ↑
- [14] <http://www.davidicke.com/forum/showthread.php?t=106690>. ↑
- [15] Смолл Д. Синдром банка Сантандер: Сити водит за нос простакон Strategium. Политическое Экспертное Сообщество. 20.04.2010 www.strateger.net/sindrom-banka-santander?s=3a32ef3a333ebef16527d61a23038059. ↑
- [16] Ibid. ↑
- [17] <http://www.santanderconsumer.ru/about/group/history>. ↑
- [18] <http://www.larouchepac.com/node/14636>. ↑
- [19] [http://www.cnbc.com/id/37773562/Banco Santander confirms bid for RBS branches](http://www.cnbc.com/id/37773562/Banco_Santander_confirms_bid_for_RBS_branches). ↑
- [20] Смол Д. Посочените съчинения. ↑
- [21] [http://www.larouchepub.com/russian/novosti/2010/b0096_brazil bid for RBS branches](http://www.larouchepub.com/russian/novosti/2010/b0096_brazil_bid_for_RBS_branches). ↑
- [22] Смол Д. Посоч. съчин. ↑
- [23] <http://www.santandersconsumer.ru/about/liability/events>. ↑
- [24] [http://www.santandersconsumer.ru/about/liability/univer msk](http://www.santandersconsumer.ru/about/liability/univer_msk). ↑
- [25] <http://www.hse.ru/news/recent/7147948.html>. ↑
- [26] Минин С., Круг П. Как слово наше отзовется. Баварское фиаско Бенедикта XVI НГ-религии. 20.09.2006 www.i-r-r.ru/page/stream-event/index-7802.html. ↑

„ПОМИРЯВАНЕ“ С ПРАВОСЛАВИЕТО ПОД ВЪРХОВЕНСТВОТО НА ПАПАТА

Друго основно направление на дейността на Ватикана се явява продължаването на междурелигиозния диалог, в който предишната гъвкавост отстъпва място на по-настъпателна и твърда позиция, насочена към възвисяването на авторитета на Католическата църква и римския понтифик. Ако задачата на Йоан Павел II е да привлече към сътрудничество с католицизма колкото може повече религии, то задачата на новия папа се състои в *открито утвърждаване в световното религиозно общество на водещата роля на Римокатолическия понтифик*. В едно свое изказване Бенедикт XVI заявява, че „икуменическият диалог остава един от приоритетите на Католическата църква, обаче, за да бъде този диалог наистина конструктивен, освен отвореност към събеседника, е необходима вяръност към идентичността с католическата вяра“. А нали най-голямата проява на тази идентичност — е признаването на върховенството на папата.

През юни 2007 г. Конгрегацията по доктрината на вярата, оглавявана от кардинал Уилям Левада, издава документ: „Отговори на въпроси, касаещи някои аспекти на католическата доктрина“, който изяснява истинското значение на някои еклесиологични формулировки, съдържащи се в по-ранните документи, в частност, в декларацията „*Dominius Iesus*“ (2000). В нея още веднъж по-ясно се посочва, че единствената Църква Христова „*пребъдва в Католическата църква, управлявана от приемника на Петър и епископите в общност с него*“, че на нея ѝ е поверена „*пълната благодат и истината*“, докато в същото време в другите Църкви и църковни общности, които не се намират в пълна съобщност с Католическата църква (православието и протестантството — О.Ч.), Църквата присъства благодарение само на „*някои елементи на истина и святост*“^[1]. При това ако протестантските църковни общности, както се посочва в документа, поради отсъствие на тайнството на свещеността са лишени от основополагащи елементи

на църковността и не могат да се наричат църкви в самия смисъл на думата, то по отношение на православието е казано, че макар и тези църкви да притежават истинни тайнства и са достойни да се наричат „отделни или поместни Църкви“, то същността им „страда от някакъв недостатък“, понеже едно от вътрешно образуващите им начала се явява „общението с Католическата църква, видим глава, на която се явява Римския Епископ — Приемника на Петър“, а поради разделението между християните тази „пълнота на вселенскостта“ среща препятствия^[2].

Приравнявайки в „недостатъчността на святостта“ православието и протестантството, Ватиканът активно се заема с „възвръщането“ под омофора^[3] на папата представителите на двете християнски конфесии.

Най-голяма готовност за това проявяват консервативно настроените англикански общини. Работата е там, че още през 1991 г. част от англиканите, недоволни от либералните реформи в техните църкви, скъсват с Кентърбърийския архиепископ, духовен лидер на всички англикани, образувайки Традиционно англиканско общество (ТАО), наброяващо в днешно време около 500 хиляди човека. Целта на организацията е да защити вярата и противостои на превръщането на църквата в по-мирска. През 2007 г. лидерите на ТАО изпращат във Ватикана писмо с молба за пълно общение със Св. Престол, след което Конгрегацията по доктрината на вярата започва работа в тази посока. В резултат през октомври 2009 г. нейният префект кардинал Уилям Джозеф Левада обявява за това, че папата е готов да приеме в лоното на Католическата църква цели англикански общности, желаещи да се върнат към пълното християнско единство с католиците и подготвя специална Апостолска конституция *Anglicanorum Coetibus*, предполагаща създаването на специални църковни структури, позволяващи на англиканите да преминават в католическата вяра. В съответствие с нея, англиканите ще станат англиканокатолици, а не римокатолици, запазвайки идентичност и получавайки статут „персонален ординариат“. Този статут предполага не само запазване на традиционната литургия, дисциплина и богословие, но и частична автономия, при която общността ще бъде изведена от юрисдикцията на местните католически епископи и подчинена на собствени епископи, тоест получават такава привилегия, каквато ползва „Опус Деи“. Освен

това, сан на католически свещеници могат да получат и онези англикански клирици, които са женени, наистина, тогава те не могат да станат епископи.

Веднага след това около 600 служителя на традиционалистическото течение на Англиканската църква на Великобритания, обединени в движението „Напред във вярата“, обявяват на свое събрание в Лондон, че са готови да преминат в лоното на Католическата църква, поставяйки с това самата англиканска църква на границата на тежък разкол. Кентърбърийският архиепископ Роуен Уйлямс, обезпокоен от онова, как е проведено и възприето обявяването на папската конституция (а Уйлямс е оповестен за подготовката на документа само две седмици преди той да бъде обявен официално), през ноември същата година е приет от папата. Срещата преминава при закрити врати, подробностите по обсъждането остават неизвестни, но след нейния край пресслужбата на Ватикана и Роуен Уйлямс се изказват за възобновяване на диалога, който е прекъснат поради недоволството на Католическата църква от либералните промени в англиканското общество. При това архиепископ Уйлямс подчертава, че той не смята издаването на конституцията за опит да се „откраднат“ вярващи от Англиканската църква, заявявайки: „Хората стават католици, защото те искат да бъдат католици, защото по такъв начин се оформя тяхното съзнание“.

Характерно е, че няколко дена преди срещата с папата Уйлямс излиза с реч на икуменическият семинар в Папския Григориански университет, в която, макар и да подлага на критика позицията на Ватикана, разглеждаща ръкополагането на жени като препятствие за икуменическият диалог, въпреки това подчертава, че католицизмът и англиканството са много близки, а наличните между тях различия — това са „разногласия от второ ниво“^[4].

Действията на папата накрая завършват с успех. Вече през февруари 2010 г. главата на ТАО архиепископ Джон Хепуърт съобщава за „голям прогрес“ в преговорите по повод встъпването в общение с Рим, а през март за прехода под омофора на Рим обявяват консервативните англикани от САЩ, Австралия и Канада, изказвайки се категорично против ръкополагането на жени и хомосексуалисти в свещенически сан и благославянето на еднополовите съюзи.

Важна роля в плана за постигане на сближаване между католиците и англиканите е призвана да изиграе визитата на Бенедикт XVI във Великобритания, състояла се през септември 2010 г. Трябва да подчертаем, че това е първото посещение на главата на Св. Престол в Обединеното кралство, и има статута на *държавна визита* с пастирски елементи, в подготовката, на което участват както представители на католическите общности във Великобритания, така и държавни органи и власти. Предприетата още през 1982 г. визита на Йоан Павел II в Англия има само пастирски характер и е осъществена по покана на католиците.

През четирите дни на визитата папата се среща с представители на много общности и различни религии, оформящи английското общество, но основно събитие, заради което е предприето посещението, става участието на папата в церемонията по причисляването към лика на блажените на известния английски теолог и църковен деятел от XIX век Джон Хенри Нюман. Значението на този акт е не само в това, че това е първата беатификация от времето на идване на власт на Бенедикт XVI, но и в това, че Нюман заема особено място в историята на католицизма.

Той е англикански свещеник, който, като оценява значението на католическите традиции и се опитва отначало да съвмести англиканското и католическото вероучение, преминава към католицизма, той е ръкоположен за свещеник и възведен в кардиналско достойнство. Решаващият принос на Нюман се състои в това, че той формулира концепцията на така нареченото *догматическо развитие*, която става предпоставка и основа на утвърждаването на идеята за папската непогрешимост, оформена в качеството на догма на I Ватикански събор. Тя изхожда от това, самото съдържание на вярата и Откровението в самото начало е било *само в зачатъчен вид, във вид на неясни намеци* в Писания и Предания, доколкото апостолите осъзнавали християнската вяра само в най-минимален обем. И само с течение на времето Църквата постепенно осъзнавала и *формулирала новите истини*, построявайки на основата на неявни божествено откровени послания догматическите изводи. Доколкото в съответствие с католическата идея Църквата има явен глава — папата, който стои като пазител на истинското учение, но оттам произтича

необходимостта да се провъзгласи неговото мнение и решенията му за непогрешими, което и е направено на I Ватикански събор.

Този подход се основава на чисто схоластичното разбиране на догматическото съдържание на християнската вяра като определено количество знания, подредени в логически непротиворечива философско богословска система, и е свършено чуждо на православното разбиране, произлизащо от това, че *непогрешимостта на Църквата се заключава в нейната способност да съхранява неизменно Христовото учение*. То изключва възможността за догматически прогрес, твърдейки, че *обективното съдържание на истината е неизменно, понеже то е дадено в Обетованието*, а развитието е възможно само в степента на усвояване на богооткровената истина.

Нюман е интересен и с това, че вече в наши дни за него се говори като за скрит баща на II Ватикански събор, тъй като много от онова, което го безпокои, намира отдушник по онова време^[5]. Коментаторите отбелязват, че неговото разбиране на вярата е близко до това на Ескрива де Балагер, за което, например, споделя в своето интервю за католическата агенция Zenit в навечерието на папската визита в Англия членът на „Опус Деи“, свещеникът Хуан Р. Велес (той се явява съавтор и редактор на няколко книги на Нюман). Като подчертава, че както и Хосемария Ескрива Нюман е ревностен поборник за светостта във всекидневния живот, Велес заявява: „Той беше убеден, че всеки католик е призван да развива дадените му от Бога таланти, за да служи с тях на своя Създател в обществения живот“. Подобно на Ескрива, проповядващ 50 години по-късно, Нюман призовава своите колеги и своите студенти да се стремят да заемат своето място в обществото, за да донесат Светлината Христова във всичките му слоеве, в това число и във висшите му ешелони. Фактически блаженият Джон Хенри Нюман призовава миряните без страх да изповядват своята вяра и да поемат отговорност за обществото... С една дума, Нюман предполага, че вярващите миряни са длъжни да отделят време за молитва и изучаване на богословието, и че те са длъжни да се издигат в службата, да имат влияние в университетската среда, в правителствените учреждения. Те не трябва да превръщат религиозните си убеждения в шапка, която свалят и закачат на закачалката при влизане вкъщи. Новият блажен на Католическата църква като че ли пита всеки от нас:

„По какъв начин ти можеш да служиш на Бог по най-плодотворен начин, оставайки верен на своята професия, заемайки определена позиция в обществото?“ [6]

Велес намира и много общо между Нюман и Бенедикт XVI, подчертавайки, че те двамата се явяват изключителни интелекти и че техните богословски произведения много си приличат.

Може да направим извода, че фигурата на Нюман представлява, по такъв начин, за Ватикана особен интерес както поради изключителната актуалност на неговия подход към разбирането за ролята на католицизма в общественото развитие, така и поради неговото значение като символ на сближаването на англиканството с католицизма, което може да завърши само под омофора на папата.

Резултатите от визитата на понтифика са високо оценени както от Ватикана, така и от ръководствата на Великобритания и Англиканската църква. Както заявява Кентърбърийския архиепископ Рон Уйлямс, именно благодарение на визитата на папата въпросите за вярата отново излизат на преден план в британското общество.

Отказвайки на протестантизма правото да се нарича истинско християнско учение, Ватиканът заедно с това с посредничеството на католическите мисии тясно сътрудничи с протестантските общности в реализацията на *общата с тях стратегия за настъпление в каноничните земи на православието чрез въвлечането му в активен диалог. Става дума за продължаване на прозелитизма, методите и способите, на който стават все по-гъвкави и изтънчени.* Бенедикт XVI изключително изкусно използва днешната тактика „криптокатолицизъм“, при който католиците, *избягвайки открити конфликти и силов натиск, осъществяват последователно и дълбоко проникване в православния свят.*

Главната задача на Св. Престол днес се състои в постигане на признание от Православната църква на примата на Римския епископ, интерпретирано изключително широко и разбирано като върховенство на неговата власт. Ключова роля в осъществяването ѝ е призован да изиграе *Константинополският патриарх Вартоломей*, който заема ясно прокатолическа и проамериканска позиция. Той трябва да утвърди в православието заимстваната от папизма идея за *Константинополския патриарх като явен глава на Православната църква със специални прерогативи във властта, щото, като обедини*

всички поместни църкви под своето начало, да ги постави под контрола на папата, върховенството, на когото е готов да признае^[7].

Отчитайки важния характер на мисията на патриарх Вартоломей, трябва по-подробно да се спрем на някои факти от биографията му.

Неговото духовно израстване протича в атмосфера на икуменически идеи и много силно католическо влияние, което той изпитва по време на обучението си в Източния институт при Григорианския университет, в Икуменическият институт в Боссе (Швейцария) и в Мюнхенския университет. В Григорианския институт той защитава докторска степен, там и преподава. Богат опит в икуменическа дейност Вартоломей придобива работейки в комисията „Вяра и църковно устройство“ на ССЦ и на поста член на ЦК и изпълкома на ССЦ, вземайки участие във всички големи конгреси на тази организация, в икуменическите срещи и съвместни молитви във Ватикана, Лондон, Вашингтон, а също и в работата на икуменическия фонд Pro Oriente, който поддържа диалог между богословите.

След своето избиране за патриарх (през октомври 1991 г.) Вартоломей следва пътя на икуменическото сливане на Православната църква с другояверците, активно участвайки в православно католическия, православно ислямския и православно юдейския диалози. Той е организатор и участник на междурелигиозната Световна конференция „Религия и свят“ през 1994 г., в хода, на която призовава представителите на всички религии „към съюз и съвместни усилия в името на духовните принципи на икуменизма, братството и мира, доколкото всички ние сме единни в Духа на Единия Бог“. Под негово ръководство се провеждат консултации с представители на юдаизма през 1993 г. в Атина и през 1998 г. в Израел. През 2002 г. той участва в междурелигиозна молитва в Асизи.

През 2006 г. по покана на патриарха Вартоломей се провежда посещението на Бенедикт XVI в Истанбул, където те съвместно се молят в храма Св. Георги във Фенер, а след това в католическия храм Свети Дух в Истанбул. През юни 2008 г. патриарх Вартоломей прави официално посещение във Ватикана, а през октомври същата година се моли заедно с папата в Сикстинската капела по време на междуконфесионалната среща, свикана за борба с фундаментализма и за религиозна търпимост.

Патриарх Вартоломей, който е ангажиран активно в мирска обществена дейност, се изказва в Европарламента, на международния „Пражки форум 2000“, награден е със Златен медал на Конгреса на САЩ и наградата на ООН „Борец за охрана на Планетата Земя“. През 2005 г. заедно с равнина Артур Шнайдер се проявява като организатор на истанбулската „Конференция за мир и толерантност“. На 28 октомври 2009 г. патриарх Вартоломей посещава синагогата Парк Ист в Ню Йорк^[8].

Що се касае до неговите тесни връзки с американското ръководство, то следва да подчертаем, че *през 1998 г. в САЩ е приет закон за защита на Константинополския патриархат*, който определя твърдата подкрепа на последните натовски операции в православните страни (Грузия и Украйна) и извършените там „цветни революции“.

Именно този религиозен деец претендира днес за това, че той да оглавява всички православни вярващи в света, да инициира и координира действията на поместните църкви.

Трябва да кажем, че още Константинополският патриарх Димитрий (1972–1991) се обявява за „първи сред равните на Светата Православна Църква“, а папата — за „първи сред равните в цялата Църква Христова“, признавайки го, по такъв начин, за „по-голям брат“^[9]. Патриарх Вартоломей също така и активно предявява претенции за статута на глава на Вселенското православие, позволявайки си да се нарича „Първопрестол на Православието“ и „духовен вожд на 300 милиона православни християни на Константинополския Синод“. При това той използва онзи факт, че Константинополската църква има изключително разклонена структура и включва в себе си 234 чуждестранни епархии с брой на вярващите около 3 милиона човека (макар и в самата Турция те да не са повече от 3 хиляди), което му дава възможност да твърди, че основата на своето паство той смята разпръснатите по целия свят епархии извън неговите канонически територии. Най-големи по численост епархии при това се намират в САЩ — 1750 хил., Канада — 230 хил., Австралия — 320 хил., Германия — 350 хил., Великобритания — 200 хил.^[10]

Идеята за „Първопрестолното Православие“ се приема толкова на сериозно във Фенер (квартал в Истанбул, където се намира Вселенската патриаршия — бел.пр.), че съвсем неотдавна секретаря на Константинополския патриархат архимандрит Елфидофорос

Ламбриниадис заявява, че „отказът да се приеме примата в Православната Църква, приматът, който може да бъде въплътен само от най-първия — това е най-малкото ерес“. Както пише прот. Андрей Новиков, „съвършено очевидно е, че представената в думите на архимандрит Елфидофорос Ламбриниадис доктрина на източния папизъм почти не се отличава от западния папизъм. Трябва да кажем, че секретаря на Синода на Константинополската Църква е преминал определена психологическа граница — той вече не само защитава «източно папското» лъжеучение, той направо обявява несъгласните с него за еретици“^[11].

Всъщност, на православието се натрапва коренно чужд нему католически модел на църковна организация, която може да бъде внедрена само в условията на разрушаване на неговия каноничен правов ред, към което се стреми Фенер, поощрявайки разкола в поместните Православни църкви и натрапвайки им политиката на икуменизъм. Именно с тази идея е обосновано създаването през 1996 г. паралелно с Естонската православна църква на Московски патриархат на Естонската апостолска православна църква под омофора на Константинопол, макар каноническото право да не предвижда паралелни юрисдикции. Това събитие предизвиква за известно време сериозна криза в отношенията между Москва и Константинопол.

В качеството на основно средство за единение на православието под своето начало Константинополският патриарх разглежда подготовката на Великия Всеправославен Събор. Подготвителната работа по него започва още през 60-те години по инициатива на известния икуменист митрополит Никодим (Ротов)^[12], и от тогава се осъществява на Всеправославни предсъборни съвещания, които се провеждат вече четири пъти (в Шамбези през 1976, 1982, 1986 и 2009 г.), и на Междуправославни подготвителни комисии (в Женева през 1971 г., и в Шамбези през 1986, 1990, 1993, 1999 и 2009 г.).

Самият списък с въпросите, предложен от патриарх Вартоломей, свидетелства за това, че съборът трябва да има реформаторски характер. Той е призван да обсъди следните въпроси: 1. Православната диаспора. Определяне на юрисдикциите на православните обединения извън пределите на националните граници. 2. Процедура за признаване на статута на църковните автокефалии. 3. Процедура за признаване на статута на църковната автономия. 4. Диптих (йерархия на

православните Църкви). Правила за взаимното каноническо признаване на Православните Църкви. 5. Установяване на общ календар на празниците. 6. Правила и препятствия за извършването на тайнството на брака. 7. Въпросът за поста в съвременния свят. 8. Връзката с другите християнски конфесии. 9. Икуменическото движение. 10. Приносът на Православието в утвърждаването на християнските идеали мир, братство и свобода^[13].

Свършено очевидно е, че прикривайки се зад паравана на събора, Константинопол се стреми да реализира собствена програма на действия, включваща две направления. Първо, да постигне такава секуларизация и либерализация на църковния живот, която да доведе до разрушаване на каноническия строй на Православната църква — става дума за утвърждаване на икуменизма, въвеждането на нов календар, второбрачие на духовенството, намаляване и отслабване на постите и др. Второ, да утвърди своето лидерство в православието в качеството на наднационална структура, възплъщаваща общоцърковното единство. В този план обсъждането на въпросите, свързани с юрисдикцията на православните обединения и статута на автокефалиите е необходимо за постигане на приемането на такъв модел на йерархия на Православните църкви, при който рязко пада значението на тяхната национална самостоятелност, а православните общности извън пределите на техните национални граници да бъдат обединени под началото на Фенера.

Важно е да напомним, че много православни богослови смятат, че подготвяният „Свети Вселенски събор“ — той е онзи същия отстъпнически „осми събор“, за който предупреждават нашите свети отци, сред които е и преподобния Кукша Одеский (починал през 1964 г.), пророкуващ: „Последни времена настават. Скоро ще има икуменически събор наречен «Свети». Но той ще бъде онзи същият «осми събор», който ще бъде сборище на безбожници. На него всички вери ще се съединят в една. След това ще бъдат премахнати всички пости, монашеството ще бъде напълно унищожено, епископите ще бъдат женени. Новостилния календар ще бъде въведен във Вселенската църква. Бъдете бдителни. Старайте се да посещавате божиите храмове, докато са още наши. Скоро няма да може да се ходи там, всичко ще се измени. Само избраните ще видят това. Хората ще бъдат заставяни да ходят на църква, но ние не трябва да ходим там в никакъв случай.

Моля ви, стойте в православната вяра до края на вашите дни и се спасете!“ _.

Дейността на патриарх Вартоломей неволно ни принуждава да си спомним програмата „Велика вента“ на италианските карбонарии. И ако реализирането на последната се оказва възможно поради присъствието в Католическата църква на пълновластния глава — папата, чрез когото именно се извършва самоунищожението на църквата, тогава става ясно, защо е толкова важно за антихристиянските сили да утвърдят идеята за „православния папа“ — който е и призван да осигури „тържеството на революционните идеи“.

Срещите в Шамбези стават решаващи за активизиране на усилията в подготовката за свикването на събора и първостепенна роля тук изиграва сближаването между Московския и Константинополския патриарси, което се осъществява въпреки че естонският проблем остава висящ. Посещението на патриарх Кирил в Истанбул през юли 2009 г. и ответната визита на патриарх Вартоломей през май 2010 г. в Москва изменят климата на взаимоотношенията между двамата патриарха и, както казва главата на Отдела по външно църковни връзки на Московския Патриархат митрополит Иларион, полагат началото на „ново равнище на отношенията, основани на доверие и взаимни консултации“^[14]. Патриарх Вартоломей също така подчертава, че във взаимоотношенията между двете църкви е отворена нова страница и че благодарение на сътрудничеството на икуменистите от Константинопол и ОВЦС на руската православна църква подготовката за „Светия и Велик Събор на Православната Църква“, провеждането, на който се явява негова отколешна надежда, се приближила до завършващия си стадий^[15]. На срещата в Москва е взето решение да се ускори този процес, за да се направи възможно свикването на събора през 2011 г. Това е потвърдено от патриарх Вартоломей и в неговото августовско заявление: „Православието ще живее и ще бъде проведен Светия и Велик Събор, подготовката, за който приближава своя край. В началото на 2011 г. ще се състои предпоследната, вероятно, среща на подготвителната комисия в нашия патриаршески център в Женева и тя ще стане голямо събитие. *Подобни събития не са се случвали от 787 г., от VIII век ние не сме имали подобен Вселенски събор с такъв мащаб*“^[16].

Стремейки се към обединяване под своя власт на православния свят, Константинополският патриарх издига в качеството на най-важна задача: да постигне приемането от православния свят на идеята за папския примат. Сериозен опит за утвърждаването ѝ е предприет през октомври 2007 г. в *Равена* на десетото пленарно заседание на Смесената международна комисия по богословски диалог между Римокатолическата и Православната църкви, което представителите на РПЦ са принудени да напуснат в знак на протест против присъствието на нея на Естонската апостолска църква. На срещата в отсъствието на делегацията на РПЦ е приет единодушно^[17] „Равенския документ“, предназначен да продължи пътя към възстановяването на единството на католици и православни. Той представлява еклесиологическо заключение, описващо църковно административната структура такава, каквато тя е до 1054 г. и каквато тя трябва да бъде, по мнение на авторите, днес. В нея чрез описване на теоретичния модел на първенството и посредством използване на размити формулировки (което е характерно за документите на II Ватикански събор) се опитва да постигне от православните преразглеждане на техните разбирания за първенството в раннохристиянската църква като „първенство на любовта“ или „първенство на честта“, за да ги склони към признаването му като някакъв специфичен институт, осигуряващ специални права на понтифика (та нали още дълго преди официалния разкол Рим формулира учение за папата като видим глава на Вселенската Църква). Доколкото в документите се признава, че на Запад и Изток съществуват различия в разбирането на това, как трябва да се осъществява този примат и какви са неговите духовни и теологически основи, въпросът за ролята на Римския епископ и неговите специфични функции се предлага да се обсъжда по-дълбоко и сериозно^[18].

По такъв начин, темата за примата се натрапва на православните днес в качеството на основна тема на диалога, което потвърждава и патриарх Вартоломей. По време на своето официално посещение в София през ноември 2007 г. в интервю за българската телевизия той заявява, че в днешно време диалогът между православните и католиците „е съсредоточен върху това, какво е мястото на римския папа в структурата на цялата християнска църква — каква е неговата роля, власт и пълномощия“ и че „ако ние с Божия помощ постигнем

съгласие с Католическата църква по това, което касае *значението на термина «първенство», каквото то е през първото хилядолетие, то на Вселенския патриарх няма да му е трудно да признае първенството на Римската катедра и да заеме второ място, онова, което той заема до разкола*“^[19].

През октомври 2009 г. на Кипър на поредната среща на Смесената комисия по богословски диалог, обсъждането на въпроса „за ролята на епископа на Рим в единството на Църквата през първото хилядолетие“ е продължено. Сред новостите на тази сесия е присъствието на руските представители на Смесената комисия начело с митрополит Иларион. Там е разгледан проект за документ, съставен не от самата Смесена комисия, а от нейния координационен комитет на Крит през 2008 г. (тъй нареченият „Критски документ“). Обаче поради различия в тълкуването от участниците от двете страни на главния въпрос и в позициите на отделните Православни автокефални църкви дискусиите се оказват безполезни, заключителен документ не е приет, понеже оставили темата отворена за обсъждане до следващата среща.

Но не само дискусиите на съвещанието преминават тежко. Още преди него редица православни организации и свещенослужители на Кипър предприемат опити да не допуснат неговото провеждане, като се обръщат към главата на Кипърската църква архиепископ Хризостом II с искане да закрие събранието, което предизвиква негативната реакция на първойерарха. Въпреки това, благодарение на протестите на православните вярващи и монасите от манастира Ставровун е отменена съвместната молитва на представители на Православната и Католическата църкви, която организаторите на съвещанието се готвят да проведат в православната църква Св. Георги в Патос^[20].

Последната среща на Смесената комисия протича чак през 2010 г. във *Виена*. На нея е предложено обсъждане на „Критския документ“, текст, който е съставен в духа на католическия подход, но накрая, по настояване на православните участници, не се дава на документа официален статут, а е оставен, след доработването му, да се използва като материал за подготовката на нов документ. Както заявява митрополит Иларион, никакви „пробиви“ в работата на комисията не са направени, обаче коментарите, направени от двама от нейните ръководители — представители на Константинополския патриарх и Ватикана, и публикувани от агенцията Ройтер, свидетелстват за това,

че последните оценяват резултатите от заседанията като значително придвижване в дейността по достигане на взаимно разбирателство между страните^[21].

Така, митрополит Йоан Зизиулас (Константинополският патриарх), по-конкретно, заявява: „Не съществуват облаци на недоверие между нашите две Църкви. Нашите предшественици и, особено, главите на нашите Църкви, както от католическа, така и от православна страна, подготвиха пътя към дружески и братски дискусии... Ако ние продължаваме в същия дух, Бог ще намери път към преодоляване на всички останали трудности и ще доведе нашите две Църкви — най-древните Църкви... до пълно общение“. Също така той признава, че в хода на дискусиите те „открили“, че през първото хилядолетие съществува признание за изключителната роля, която Римския епископ играе в Църквата, и че ако православните засилят своето разбиране за примата, а католическата страна — своето измерение за съборността, то „резултатът ще бъде близък до концепцията на Църквата, обединена в своята основна структура на правилния път“.

Фактически за същото говори и архиепископ Курт Кох, глава на Папския съвет по съдействие на единството на християните. Концентрирайки своето внимание на необходимостта от взаимното обогатяване за сметка на силните страни — православната съборност и католическия примат, той подчертава: „Разбира се, за Католическата Църква е невъобразимо единството без Римския епископ. Причината за това е, че Римският епископ — това е въпрос не само на организация, но и богословски. Диалогът именно за това, каква форма би могло да приеме подобно единство, трябва интензивно да се продължава. Единството означава, че ние се разглеждаме един друг като в пълна мяра Църкви сестри. Точно по същия начин, както (католическата) Църквата във Виена се явява Църква сестра на Църквата в Базел, така и Православната Църква ще бъде за нас сестринска Църква“.

По такъв начин, бавно, но последователно Ватиканът се приближава до своята цел, постигайки на сегашния момент главното — *идеята за папския примат, тази основна ерес на католицизма, не само че не се подлага на разобличение и критика, но заема централно място в православно католическия диалог, в който Св. Престол се*

явява в качеството на водеща страна и заема изключително настъпателна позиция.

Далеч не всички в православния свят поддържат това „сътрудничество“. В частност, в заседанията на Смесената комисия не участва Българският патриарх. Против участието в събеседванията с католиците в рамките на тази комисия се изказват и отделни православни йерарси, както, например, това прави бившият сръбски епископ Артемий Рашко-Призренский и Косовский. Епископ Артемий винаги твърдо стои на позицията на съхраняването на чистотата на православно вероучение и е известен със своите антимодернистки, антизападни и патриотически възгледи. Но именно на него му се налага да изтърпи лишения. На 4 май 2010 г. епископ Артемий е отстранен от служене под предлог „излизане в пенсия“. След това срещу него започва многомесечна кампания в СМИ, обвиняваща неговото обкръжение в нарушаване на финансово-икономическата дейност на епархията, в сключване на рискови сделки, за които владиката Артемий като че ли косвено носи отговорност, тъй като не е проверявал и контролирал действията на своите помощници. Но по данни на вестник „Прес“, редица сръбски владики заявяват на събора, че *зад обвиненията против епископ Артемий стои заговор, организиран от Ватикана.*

Против епископ Артемий, управляващ епархията в Косово, отдавна се правят интриги. За модернисткото лоби в Сръбската църква е неприемлива антиикуменическата позиция на владиката Артемий, неговата вяръност към Свещеното Предание. Особен гняв у сръбските политици и църковни деятели предизвиква неговият отказ да се примири със ситуацията в Косово, да сътрудничи с окупационните войски и да участва във „възстановяването“ на Косовските светини под албански и международен протекторат. В интервю за „Руска линия“ епископ Артемий заявява: „За съжаление, много православни загубиха чувството си на мярка по въпроса за сътрудничеството с Ватикана. На нас ни е необходимо да помним границите в отношенията с католическата църква. Те са установени от Светите Отци. Сътрудничество е възможно само по частни въпроси. В противен случай възниква опасност от признаване на католическата църква. Погледнете, отначало католиците издигнаха тезата за църквите сестри. А сега вече става дума за Православната църква като за дъщеря на

католическата църква. Ние трябва да помним, че *Римския Папа се намира извън Църквата. Не можем да говорим за неговото върховенство, защото това е равносилно на предателство на Православието*^[22].

[1] [http://www.vatican.va/roman curia/congregations/cfaith/documents/rc con cfaith doc 20070629 responsa-quaestiones en.html](http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20070629_responsa-quaestiones_en.html). ↑

[2] Ibid. ↑

[3] Омофор — от гръцки, „покрив, покривало“. В богословието: част от епископското облекло, в преносен смисъл — епископска власт или юрисдикция (напр. под омофора на Софийския митрополит). — Бел.пр. ↑

[4] <http://www.blagovest-info.ru/index.php?ss=2&s=3&id=31015>. ↑

[5] Виж Монсеньор Родрик Стрендж. Блаженный Джон Генри Ньютен, молись о нас. [http://www.procatolic.ru/index.php?option=com content&view=article&id=23464:2010-09-22-15-18-09&catid=153:2008-03-09-09-32=02&Itemid=104](http://www.procatolic.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=23464:2010-09-22-15-18-09&catid=153:2008-03-09-09-32=02&Itemid=104). ↑

[6] Karna Swanson. Cardinal Newman's Challenge to the Laity. Interview With Author Father Juan R. Velez Zenit, 15/09/2010 zenit.org/article-30354?=&English. ↑

[7] В православната църква предстоятелите на автокефалните църкви не се подчиняват един на друг, но между тях съществува установен ред или чин („таксис“), където при съвместно служене един заема първо място, друг — второ и т.н. В древната църква такова място заемал патриарха на Рим, след него идвал патриарха на Константинопол, след това другите. След разкола от 1054 г., когато общението между Рим и Константинопол било прекъснато. Римската катедра не се явява вече по-първа по чин. ↑

[8] <http://www.antimodern.wordpress.com/2010/01/31/bartholomew>. ↑

[9] Константинопол сега вече чрез устата на митрополит Йоан Зизиулас огласява мнението, съгласно което *първенството в честта — това е понятие не каноническо и че съществува само първенство в реалната власт*. ↑

[10] <http://www.odnarodyna.ru/topics/1/54.html?print>. ↑

[11] Прот. Андрей Новиков. Первенство в Церкви: примат чести или примат власти Руский Обозреватель. 22/09/2009 rus-orb.ru/print/ru-club/4184. ↑

[12] Виж по-подробно: Грачева Т. Когда власть не от Бога. Разянь, Зерна, 2010. С. 227–228. ↑

[13] Виж Nat Da Polis. Journey begins toward convening of grand pan-Orthodox synod Asia News. 12.03.2009 asianews.it/index.php?l=en&art=14708. ↑

[14] <http://www.mospat.ru/ru/2010/06/24/news20890>. ↑

[15] <http://www.nform-relig.ru/020410/n2.html>. ↑

[16] <http://www.pravoslavie.ru/news/38955.html>. ↑

[17] Представителите на РПЦ заявили, че напускането на тяхната делегация поставя под съмнение легитимността на работата на комисията, обаче Константинополският патриарх не се съгласил с това. ↑

[18] Consequences ecclesiologiques de la nature sacramentelle de l’Eglise. Comunion Ecclesiale et autorite. Commission mixte internationale pour le dialogue theologique entre l’Eglise catholique romaine et l’Eglise orthodoxe. Ravenne, 13 octobre 2007 vatican.va/roman curia/pontifical councils/christuni/ch orthodox docs/rc pc chrstuni doc 20071013 documento-rawena fr.html. ↑

[19] Патриарх Вартоломей I заявил готовност да признае почетно първенство на епископа на Рим Киевская Русь kiev-orthodox.org/site/events/1589. ↑

[20] Виж: Полнота Русской Церкви пока не готова к встрече Патриарха и папы Римского Русская линия rusk.ru/st.php?idar=184938. ↑

[21] [blogs.reuters.com/faithworld /2010/09/24/ catholics-and-orthodox-report-promising-progress-in-latest-round-unity-talks](http://blogs.reuters.com/faithworld/2010/09/24/catholics-and-orthodox-report-promising-progress-in-latest-round-unity-talks). ↑

[22] [http:// www.rusk.ru/st.php?idar=184938](http://www.rusk.ru/st.php?idar=184938). ↑

УКРАИНСКО И БЕЛОРУСКО НАПРАВЛЕНИЕ НА ПОЛИТИКАТА НА ВАТИКАНА

Патриарх Вартоломей играе важна роля не само в общата икуменическа политика на Ватикана, но и в плановете за поставяне под контрол на Украйна. Днес заедно с Украинската православна църква на Московската патриаршия (УПЦ МП — 10,5 хиляди енории) там действат разколнически църкви — Украинската православна църква на Киевския патриархат (УПЦ КП — 3,5 хиляди енории) и Украинската автокефална православна църква — „самосвяти“ (УАПЦ — 1000 енории), 80% от енориите са съсредоточени в Западна Украйна. Накрая, в Западна Украйна е най-силна Украинската гръко-католическата църква (УГКЦ с 3,5 хиляди енории), пряко подчиняваща се на Ватикана.

Украинската стратегия на Ватикана включва в себе си няколко направления, преследващи една главна цел — постигане на интеграция на православните и гръко-католическите църкви в единна църква за последващото ѝ „присъединяване“ към Рим. Затова Ватиканът се стреми да отдели Украинската православна църква МП от РПЦ и да я обедини с разколническите УПЦ КП и УАПЦ в Украинска поместна църква. Паралелно, започвайки от 2003 г., Ватиканът разглежда въпроса за даване на статут на патриархата на Украинската гръко-католическа църква, което да даде на последната определена административна независимост и да увеличи пълномощията на нейния глава. И ако с гръко-католиците Ватиканът работи самостоятелно, то в подготовката за отделянето на УПЦ от РПЦ главната роля се заделя за Константинополския патриарх.

Фенерът отдавна вече претендира за специални права за участие в църковните дела на Украйна, обосновавайки се с това, че отделянето на Киевската митрополия под юрисдикцията на Московския патриархат през 1686 г. е незаконно и че автокефалията на Руската

православна църква действа само в границите на Московското царство от 1591 г. (времето на основаване на Московския патриархат). Прекрасно разбирайки нереалността на прехода на всички православни в Украйна под неговата юрисдикция, Константинополският патриарх залага на разколническите църкви. През 1995 г. Фенерът взема под юрисдикцията си „Украинската православна църква в САЩ“, отнасяща се към УАПЦ, а през март 2005 г. по време на срещата на главите на УПЦ в САЩ архиепископ Всеволод (Майдански) с В. Юшченко е уговорен сценарий за нова структура под ръководството на Майдански — „Украинска автокефална църква“, в която трябва да влязат УПЦ в САЩ и УПЦ КП. Планира се така, че патриарх Вартоломей да признае Украинската автокефална църква канонически. Въпросът за създаването в Украйна на една поместна църква В. Юшченко подробно обсъжда още на срещата с патриарх Вартоломей по време на своята визита в Турция през юни 2007 г.

Изключителни надежди възлага Фенерът на участието в празненствата по случай 1020 години от Покръстването на Русия в Киев, състояли се през 2008 г., които патриарх Вартоломей се стреми да използва на първо място за утвърждаване на своя самопровъзгласен статут на „духовен вожд“ на православните. На намерилата място в навечерието на тържествата беседа с украински журналисти той потвърждава, че Фенерът се явява първия престол във всеправославния свят и като такъв има право и задължение да координира отношенията между православните църкви, да оглавява и провежда техните срещи, а също и да помага на сестринските църкви, когато в тях възникнат проблеми. Този статут, по негово мнение, му дава право да се изявява в качеството на висш арбитър и в отношенията между украинските църкви.

От някои изследователи тогава се изказват мнения, че по време на тържествата УПЦ МП (или част от нейния епископат) може да приеме декларация за подкрепа на идеята за украинска поместна църква. Ако ОВЦС на Московската Патриаршия заявява, че разглежда визитата на патриарх Вартоломей като недружелюбна постъпка, то ОВЦС на УПЦ МП го приветства и му поблагодари за това, че той откликва на поканата да посети Украйна. А Главата на ОВЦС УПЦ МП архимандрит Кирил (Говорун) допуска изтичане на информация,

признавайки си, че между Константинополския патриарх, от една страна, и многосъставната украинска страна (президента В. Юшченко, УПЦ КП, УАПЦ и отделни епископи на УПЦ МП) — от друга страна, вече съществуват негласни договорености за това, че да приемат гореизброените представители на украинската страна под омофора на Патриарх Вартоломей.

Патриарх Вартоломей пристига в Украйна като на своя каноническа територия и възглавява съвместно с патриарх Алексей II тържествата в Киев. Обаче намислените от него съвместно с украинското ръководство планове за провъзгласяване на поместна украинска църква така и не се реализират.

Между другото въпросът за активизацията на контактите на Фенера с Украйна и интензификацията на диалога на всички нива с цел преодоляването на междуправославните противоречия и създаването в Украйна на единна Православна църква си остава една от основните грижи на Константинополския патриархат^[1]. Тази тема заема централно място по времето на посещението на Юшченко в Турция и неговата среща с патриарха през май 2009 г., на която е обсъждано откриването в Украйна на представителство под формата на църковен двор или културно-информационен център на Константинополския патриархат^[2]. За същото се водят и преговори по времето на срещата на представители на Фенера в Киев през октомври 2009 г. с митрополит Владимир, по време на която гостите заявяват, че *целта на тяхното пребиваване в страната — е съдействие за преодоляването на разкола*. На свой ред митрополит Владимир награждава гостите и присъстващия на срещата глава на обществената организация „За поместна Украйна“ Петр Юшченко с юбилейни ордени^[3].

По такъв начин, основните цели на Фенера не се изменят, но, както показва споменатото посещение на патриарх Вартоломей в Русия през май 2010 г., *тактиката му се променя*. Това е свързано с общото „рестартиране“ на руско-американските и руско-украинските отношения, означаващо *преминаването на Запада към изключително гъвкави форми на вграждането на Русия в евроатлантическото пространство*. Като изтънчен политик Константинополският патриарх реагира бързо на изменението на конюнктурата и заема също такава гъвкава позиция по отношение на Украйна. Той призовава украинските

църковни разколници „да не се колебаят, а да се присъединят към каноническата Православна Църква, която се явява кораб на спасението“, обаче не уточнява, коя именно църква той има предвид. Както подчертава директора на Религиозно информационната служба на Украйна Тарас Антошевский, „говорейки за възвръщането към каноническата майка църква, Вартоломей не споменава Московската патриаршия. Заедно с това той неведнъж казва, че такава майчинска църква за украинското православие се явява Константинополската“^[4].

Един от наблюдателите на НГ във връзка с това пише: „Не трябва да забравяме, че Патриарх Вартоломей — е църковен политик от световна класа... Той е изкусен и с много опит, той има много политически лостове, а също и време за това, че да се занимава, по-конкретно, с политика. Той е способен да изчисли ходовете на «опонентите» предварително, затова да се разгадаят мотивите му понякога е трудно. Така и сега: изглежда, че Вселенският Патриарх води някаква тънка игра, но каква — не е ясно“^[5]. Ясно е едно — Фенерът се е отказал от открити претенции на специалните права в украинските църковни дела и е пожертвал разколниците, свързвайки, съдейки по всичко, реализирането на своя проект за автокефалия на Украинската православна църква с признаването от православния свят на неговия статут на „пръв сред равни“. Неслучайно в интервю, дадено за списанието „Русский ньюсуик“, въпроса за автокефалията и националистическите тенденции в православната диаспора той нарича основни проблемите в своите взаимоотношения с Московския патриархат. Това са ключови за него проблеми, от решаването, на които зависи утвърждаването на властта му в Православната църква.

Използвайки Фенера за упражняване на натиск на Украинската православна църква, Ватиканът заедно със забележимото активизиране на дейността на униатите, развива православно католическия диалог по такъв начин, че той на практика се обръща в монолог, постоянно разширяващ възможностите и полето на действие на католиците в Украйна. През август 2005 г. гръко-католиците пренасят центъра на своя патриархат в Киев. След това, през декември 2007 г. след визитата в Киев на кардинал Валтер Каспер (глава на Папския съвет по съдействие на християнското единство), който открива в украинската столица Център за икуменистически изследвания наречен на името на св. папа Климент Римски и осветява новата сграда на католическия

институт Св. Тома Аквински, е създаден нов — Волински екзархат на УГКЦ, който вкарва под юрисдикцията на униатите традиционно православните Ровенска и Волинска области. Създаването на екзархата в региона, където униати практически няма, говори за това, че гръко-католиците имат намерение да се заемат тук с активна прозелитическа дейност (няколко години преди това подобен екзархат е открит в Одеса, където няма и никога не е имало униати). През януари 2008 г. между Националната радиокompания на Украйна и Радио Ватикана е подписано съглашение, увеличило часовете на радиоразпръскване на католиците по каналите на Националната радиокompания на Украйна. А през февруари същата година за първи път през последните 70 години се състои посещение на украински униатски епископи начело с кардинал Хусар във Ватикана, където се състои негова беседа с Бенедикт XVI, в хода, на която той се обръща към последния с молба да предостави на УГКЦ статут на патриархат.

Също така активно се осъществява експанзия на католицизма в Беларусия, където тя се провежда под знака на исканията за „по-голяма отвореност“ на белоруското общество.

Понастоящем към католиците се причисляват около 14% от населението на републиката, обаче реалното идейно-политическо влияние на Ватикана тук е много по-голямо. Католиците в Беларусия не само водят широка благотворителна дейност, но и създават политически партии, различно професионални и други обществени организации, внедрявайки се на първо място в младежката и интелегентската среди. Тук те, основно, се опират на рицарските ордени, имащи откровена прозападна насоченост^[6]. За отбелязване е, че днешният Минско Могилъовски митрополит *архиепископ Тадеуш Кондрусевич* през октомври 2009 г. е посветен в рицар на Малтийския орден с титла почетен конвентуален капелан.

Водещият церемонията по връчването посланика на ордена в Беларусия П. Ф. фон Фурхер отбелязва, че страната е станала „място за срещи между Изтока и Запада, земя, където великите християнски църкви — католическата и православната — братски съществуват и си сътрудничат“, и изразява надежда, че в Минск през 2010 г. ще дойде папа Бенедикт XVI^[7].

В последно време белоруското ръководство, по-рано отдаващо предпочитание на Руската православна църква пред другите конфесии,

започва да провежда нов курс, твърдейки, че Беларусия се явява изконно многоконфесионална, в която към традиционните религии се отнасят православието, католицизма, евангелическо лютеранската църква, юдаизма и исляма. В духа на „новия подход“ на укрепването на авторитета на католическите кръгове започва да се отделя в Беларусия специално внимание, което се изразява, на първо място, в поддръжка на Гроненската и Пинската духовни семинарии на Римокатолическата църква. Официалният Минск препоръчва да се отделя постоянно внимание на взаимодействието с католическите организации в сферата на духовно нравственото възпитание на обществото и разширяване на тяхното участие в социалния живот на страната^[8]. Всичко това води до активизация на католическия прозелитизъм в сферата на образованието, което особено забележимо се проявява в дейността на Института по теология на Беларуския държавен университет и Фонда Св. Методи и Кирил, станали опорен център на католикофилите.

Свидетелство за това, че Ватиканът оценява по достойнство „новия подход“ на белоруското ръководство, става приемът на Римския папа през април 2009 г. на президента А. Г. Лукашенко. Това е първата официална визита на лидера на Беларусия в Европа от 1995 г., когато в европейските столици го включват в „черния списък“. А. Г. Лукашенко се среща също с Великия Магистър на Малтийския орден *фра Матю Фестинг*, с когото обсъжда *нови форми и направления на взаимодействие с Беларусия с тази организация, които да позволят да се укрепят връзките на републиката със страните на Запада в политическата, търговско-икономическата и инвестиционната сфери*. Всичко това, заедно със срещата с президента С. Берлускони и министъра на външните работи на Италия Ф. Фратини явно подчертават, че Ватиканът започва да разглежда Беларусия едва ли не като главен партньор в работата по изглаждането на отношенията с Европа. На свой ред Беларусия се разглежда от папата като „място за среща на основните християнски религии“ — именно на белоруска земя А. Г. Лукашенко предлага да се осъществи срещата на папата и Московския патриарх. Както се подчертава в белоруските СМИ, с това А. Г. Лукашенко решава проблема си за „репутацията и легитимизацията на режима, а Ватиканът — укрепването на своите позиции в Беларусия“^[9].

Днес тези позиции толкова са укрепнали, че и в Беларусия започват да говорят за християнско юдейско сближаване. През ноември 2009 г. в Минск става уникално събитие — състои се международна научна конференция — „Християнско юдейски диалог: религиозните ценности като основа за взаимно уважение в гражданското общество в условията на глобална икономическа криза“, в рамките на която за първи път в историята на Беларусия на каноническата територия на Руската православна църква се срещат пълномощни представители на християнските и юдейските общини при участието на знакови европейски, израелски и белоруски експерти. Основна подкрепа в организирането на конференцията оказват представителите на Ватикана, свидетелство, за което става участието в нея на кардинал Валтер Каспер. Характерен детайл — сред участниците на кръглата маса, завършваща конференцията в Минск, има само един православен свещеник — игумен Филарет (Рябих), за сметка на това — три равина, няколко глави на юдейски общности и пет католически свещеника.

Както откровено отбелязва в тази връзка белоруският наблюдател А. Шуман, „възниква усещането, че белоруското православие, оставайки част от РПЦ, се променя, въпреки това, в по-европейско, по-либерално, ако го сравняваме, да речем, с православните московски кръгове или Санкт Петербург“^[10].

Плодовете на такава либерализация се проявяват веднага. Още през февруари 2010 г. в Беларусия идва Ариел де Ротшилд, управляващ директор на банковата група Rotschild, на която е доверена ролята на консултант при провеждане на приватизацията в републиката. А. Лукашенко предлага на госпожа Ротшилд да вземе участие в приватизацията на пет до седем държавни предприятия. А на 29 март А. Лукашенко провежда среща с представители на ред големи американски корпорации — „Ханивел“, „Майкрософт“, „Арвин Меритор“, „Ю Ес Интернешънъл Трейдинг Корпорейшън“, „ЕРС Инженеринг“, в хода, на които заявява, че на американските инвеститори в Беларусия ще бъдат предоставени „най-благоприятни условия“ и че американският бизнес би могъл да способства подобряването на отношенията между Беларусия и официален Вашингтон.

Важна роля за интеграцията на Беларусия в западната цивилизация играе Католическата църква на Полша. Днес тя активно взема участие в реализирането на програмата на полското ръководство по строителството на *Четвърта Реч Посполита*^[11]. Ключова задача за осъществяването на тази идея, провъзгласена още през 2006 г., се явява постигането на антируски исторически и геополитически реванш, резултат на който трябва да стане откъсването на Беларусия от Русия и здравето ѝ въвличане в своята сфера на влияние. Това трябва да бъде постигнато не само по пътя на глобалната консолидация на полската нация, но и чрез последователно формиране в местата на компактно живеещи полски малцинства (Гродненска, Брестка области и запада на Минска и Витебска области) на национално културна среда, наричана „Мала Полшизна“.

Заедно с другите организации (Полски институт в Минск, Съюза на поляците в Беларусия и др.) Полската католическа църква осигурява културно-религиозно и политическо влияние, прокарвайки полската култура и *полското виждане на историята*, подчертавайки общото културно наследство на Полша и Беларусия, насаждайки ѝ позитивна оценка на периода на първата и втората Реч Посполита. Фактически става дума за *подмяна на цивилизационните и религиозни ориентири на белорусите*, подкрепя на прозападния външно политически курс на белоруското ръководство и осигуряване на нарастването на влиянието на полското и прополското население във всички области на живота на обществото. В последно време рязко нараства активността на католическия клир по привличането на белоруски граждани в римокатолическото вероизповедание с последващо *формиране у тях на полско национално самосъзнание*, което се облекчава от това, че от 407 католически свещенослужителя в Беларусия 161 се явяват граждани на Република Полша. Католическото и полското религиозно културно и политическо влияние рязко ще се повиши в резултат на подписването на конкордата между Апостолската столица и Република Беларусия.

Водейки активна прозелитическа дейност и стремейки се към *формиране на максимални позитивен образ на католицизма* в очите на православната общественост, Полската католическа църква е заинтересувана в осигуряването на такова „историческо помирение“ с Православието, което да изтрие от нашата памет страшните

трагически страници от миналото, свързани с насилствената католическа експанзия, гоненията и преследванията на великоруси, малоруси и белоруси.

По същото време, то не предполага покаяние на католиците. Напротив, в качеството на базово условие за помиряването се издига *признаването от Русия на своята историческа вина пред поляците* за трагичните периоди, свързани с комунистическото минало, и на първо място за недоказаните престъпления в Катин, които, бидейки представяни като най-важна болна точка в полско-руските отношения и като най-страшното злодеяние на XX век, трябва да засенчи всички останали събития. Затова полската страна и Полската католическа църква никога не са поставяли и не поставят въпроса за признаване на вината на режима на Пилсудски за гибелта на 80 хиляди червеноармееца, оказали се в полски концлагери по време на войната от 1919 — 1920 г. Политическа коректност е задължена да проявява само Русия и, може би, това е дълговременна стратегия, насочена към това, че да насочи развитието на събитията по вече известния сценарий, в който на Катин се определя такава роля в създаването на комплекс за историческа вина, каквато изиграва холокостът по отношение на промяна на съзнанието на немския народ. Тоест Катин става най-важно звено в информационно психологическата война против Русия.

През септември 2009 г. се състои безпрецедентна визита в Полша на делегация на РПЦ от седем свещеника от манастира Осташков (недалеч от това място, където се намирали затворени полските офицери), която преминава в необичайно топла атмосфера и, според мнението на полските епископи, е призвана да положи началото на сътрудничеството между Полската католическа и Руската православна църкви. В хода на визитата е засегната темата за съвместно обръщение — възвание за уважаване на историческата истина и призив за помиряване на поляците и руснаците, по примера на полските епископи към немците от 1965 г., носещ названието „Прощаваме и молим прошка“, а също заявления на главите на епископиите на Полша и Германия, направено през август 2009 г., в което се говори за необходимостта от това „да престанат да използват големите моменти в историята за своите сегашни сблъсъци“. За необходимостта от подписването на такъв документ заявяват още в края на август

председателят на Конференцията на полските епископи архиепископ Юзеф Михалик и бившият секретар на Йоан Павел II Краковският архиепископ Станислав Азивич, поддържащ, както вече сме споменавали, близки отношения със Зб. Бжезински и други американски членове на Тристранната комисия.

Полските епископи оценяват тази визита като „предвестник на следващи стъпки към полско-руското помиряване“, заявявайки, че РПЦ се явява „най-добрият партньор на поляците в този диалог, понеже тя не зачитайки държавната линия осъжда престъпленията на сталинизма“. Както заявява генералният секретар на Конференцията на полските епископи Станислав Будзик, „Йоан Павел II мечтае за това, щото църквата да диша с двата си бели дроба, западната и източната традиции. Аз мисля, че ние направихме първото дълбоко вдишване“. Той също така подчертава, че свързва с тази визита „големи икуменически надежди“, доколкото църквите са призвани да изиграят решаваща роля в подобряването на отношенията между руския и полския народи. Полският коментатор Ян Турнау още по-откровено нарича тази визита „великолепен икуменически жест“.

Продължение на този жест става посещението във Варшава на делегация на Отдела за външно църковни връзки на Московския Патриархат, състояло се на 25 и 26 февруари 2010 г. Членовете на делегацията вземат участие в заседанието на Междуконфесионалния съвет на Църквите на Полша, който в началото на същата година излиза с инициативата за провеждане на диалог с Руската Православна Църква по въпросите на историческото минало и изграждане на добри отношения между народите на Беларус, Полша, Русия и Украйна. В хода на преговорите на делегацията на ОВЦВ на Московския Патриархат с полската делегация е прието решение за създаване на работна група по въпросите на съвместния документ за помиряването на народите и отбелязва историческото значение на тази инициатива и проведените преговори. Както е посочено в комюникето, те самите представляват „първа и много важна крачка по пътя на сближаването на нашите Поместни Църкви и помиряването на нашите народи“.

Основен израз в началото на „помиряването“ става признаването от руското ръководство на *полско-немската версия за катинската трагедия* в качеството на официална, което е, с цел да се затвори дадената тема. Обаче за поляците това е признание, че Катин се явява

престъпление на сталинизма и то е *само първа крачка в процеса на покаяние на Русия*. Както показва проведеното наскоро допитване, 57% от поляците както по-рано искат, Русия да се извини пред Полша за катинския разстрел. В Полша чакат признание на това, че тези масови убийства са били политически репресии и геноцид по отношение на поляците, след което трябва да последва реабилитация на жертвите с последваща парична компенсация. В Европейския съд по правата на човека в Страсбург се намират вече 12 иска по „катинското дело“ против Русия и представители на ищците твърдят, че това е само началото. Пари роднините на загиналите засега не искат, освен символичната компенсация от 1 евро за всеки убит, обаче съдът може да назначи компенсация по своя инициатива и нейния размер може да се равнява на 100 хиляди евро за всеки ищец, което може накрая да се обърне в многомилionни загуби за руския бюджет.

Едностранните отстъпки, основани на фалшифицирани данни, не само не могат да способстват нормализацията на отношенията между народите, но, напротив, само усилват антируските настроения в Полша, давайки възможност на католицизма да утвърждава своята историческа правота. Така, полският историк Аджей Кунерт в навечерието на мероприятията в Катин заявява: „Някой някога казал, че това е било най-голямото престъпление в Европа за 20 века. В продължение на 50 години официално убийци на полските офицери наричали немците, а в ПНР думите за това, че убийството е извършено от съветските съюзници, можело да се обърне в затвор. Именно затова на децата на жертвите е така трудно да гледат на руснаците по друг начин, освен като на деца на палачите“. Насаждайки у нас на комплекс за вина за неизвършени престъпления, пред които трябва да помръкнат всички исторически престъпления на полския елит, западните идеолози получават в своите ръце прекрасен инструмент за натиск, с помощта, на който те и в бъдеще ще ни изнудват да отстъпваме пред техните откровени лъжи. Само последователното отстояване на историческата истина и, на първо място, истината за същинската роля на Римокатолическата църква и в миналото, и в съвременния живот на нашия народ може да спре този унищожителен маховик на пропагандистката индустрия — „холокост по полски“.

След кратко обобщаване, следва да подчертаем, че днешната политика на Ватикана в православния Изток се явява добре

премислена, последователна и настъпателна. В основата ѝ лежи трезва политическа преценка и прагматични планове, напълно съгласувани с геополитическата стратегия на запада по отношение на историческа Русия. Ключово събитие, призвано да символизира завършването на сближаването между православието и католицизма при условията на последния, трябва да стане срещата на Римския папа с Московския патриарх, към необходимостта и неизбежността, на която с усилен темпове подготвят православната общественост. Въпросът за това събитие, още съвсем неотдавна просто немислим (нито един Московски патриарх нито веднъж в историята на патриаршията не се е срещал с еретическата църква) вече става „ритуален“ за всяка пресконференция с участието на висши йерарси. При това се преследва една цел — да постигнат това, че самият въпрос за недопустимостта на това събитие въобще да бъде снет. Така митрополит Иларион, главен протагонист на православно католическото сближаване, през ноември 2010 г., например, заявява: „С всеки ден ние се приближаваме с един ден към тази среща между папата и патриарха. Ние сега не сме готови да назовем срокове, не водим конкретна работа по подготовката на срещата, но, безусловно, ние към нея се приближаваме. Това е календарен и исторически факт“^[12].

Митрополит Иларион постоянно подчертава, че основно препятствие за нея се явява нерешеният въпрос за гръко-католиците в Западна Украйна, при това богословските различия и, най-главното, ереста на папизма, обосноваваща претенциите на папата за власт в Христовата Църква, остават някак си зад кадър. По същия начин, при подчертаване на „идентичната позиция“ в нравствената област, не знам защо се игнорира дълбоката „инкорпорираност“ на Католическата църква в такива съвсем не нравствени сфери, като спекулативни финанси, разузнавателни операции, политически и дипломатически интриги, манипулиране на държавни и обществени дейци и, накрая, открито участие в строителството от най-големите финансови кланове на света на система за „глобално управление“.

Както твърди митрополит Иларион, „ние трябва, без да чакаме решаването на всички проблеми, да се научим да действаме като едно цяло, като единна структура, без да бъдем административно една структура, да преминем от отношения на съперничество към

отношения на съюз“^[13]. Последно постижение в намирането на практически пътища в това направление става срещата в Москва през юли 2010 г. на заместник-началника на ОВЦВ РПЦ МП игумен Филип (Рябих) с генералния настоятел на ордена на йезуитите *Алфонсо Ноколас*, на която *в качеството на възможна област на сътрудничество е спомената сферата на религиозното образование, в която работа йезуитите имат голям опит. Изключително внимание при това е отделено на въпроса за това, как да преодолеят исторически създалата се сред православните вярващи на Русия негативна представа за йезуитите*^[14].

Ще напомним, че става дума за организация, създадена в самия разгар на Реформацията фактически за спасяването на папската власт и отличаваща се от другите ордени с това, че освен обичайните три монашески обета нейните членове дават обет за *безпрекословно послушание и вярно служене на папата*. Орденът винаги се е отличавал с най-строга дисциплина, свършена система на управление и безпрекословно подчинение на началството, основните прояви, на които са описани от основателя на ордена Игнатий Лойола в неговите „Духовни упражнения“. Те са много актуални днес, в периода на построяване на глобална система за тотален контрол на личността: йезуитът „е длъжен да се подчинява на по-старшия, като труп, който може да се преобръща във всички направления, като палка, която се подчинява на всяко движение, като топка от въсък, която може да моделираш във всички направления“. Именно тази йезуитска техника за достигане на пълно подчинение на личността предизвиква, както сме казвали, най-голям интерес у ръководителите на нацистка Германия.

Друга особеност на ордена се явява това, че той в своята мисионерска практика е разработил уникален *метод за културна адаптация и мимикрия*, превърнал неговите членове в най-добрите мисионери не само в Европа, но и в други части на света. И, накрая, трябва да си припомним знаменития йезуитски морал, изхождащ от *приспособителната теология*, позволяваща приспособяване към възгледите и нравите на хората по всяко време и място и да оправдават всяка безнравствена постъпка, ако само това не се явява главната цел — принципа известен като „целта оправдава средствата“. Именно в системата на „нравственото богословие“ йезуитите, възпитаващи цели

поколения представители на европейския католически елит, може да се намерят изворите на онзи „двоен морал“, който става един от ключовите принципи на западната дипломация и удобно оръжие за отстояване на интересите на западните управляващи кръгове в световната политика. Също така активно йезуитите участват в този процес и днес, прокарвайки свои хора на ключови постове в държавните структури не само в Европа, но и в САЩ. Достатъчно е да напомним, че йезуитските частни учебни заведения са завършили бившите ръководители на ЦРУ У. Кейси (Фордхемския университет), Д. Тенет (Джорджтаунския университет), Р. Гейтс (Джорджтаунския университет) и днешния ѝ началник Л. Панета (университета Св. Клара).

Характерно е, че преди подготвящата се среща на папата с Московския патриарх Ватиканът все по-активно привлича в качеството на посредник в процеса на сближаване на двете църкви и друга католическа структура — суверенния Малтийски орден, когото посещава митрополит Иларион по време на неговото пребиваване в Италия по случай провеждането на Дните на руската духовна култура. Както отбелязва тогава Великия Магистър на ордена Фра Матю Фестинг, „Малтийският орден винаги се е изказвал за икуменически диалог и е готов да откликне на всяка инициатива, която служи за обединение и братско разбирателство между двата клона на християнството“^[15]. Действително, както ние имахме възможност да се убедим, високопоставени членове на Малтийския орден са присъствали на ключови събития, определящи развитието на отношенията на Запада с Русия.

В качеството на друг ефективен посредник в диалога Ватиканът в последно време разглежда Кипърската православна църква, главата, на която архиепископ Хризостом II споделя линията на патриарх Вартоломей и се явява убеден привърженик на задълбочаването на икуменическият диалог^[16]. Неслучайно предпоследното заседание на Международната комисия по богословски диалог между православни и католици се състои на Кипър. Във връзка с това все по-често се изказва предположението, че тази държава може да стане „трета територия“, подходяща за среща на папата и Московския патриарх. Още по време на своята среща в Рим с Бенедикт XVI през юни 2007 г. архиепископ Хризостом II заявява готовност да предложи своите

услуги в решаването на въпроса за срещата на предстоятеля на РПЦ МП с Римския папа. В навечерието на първото в историята посещение на Римския папа на Кипър през юни 2010 г. архиепископ Хризостом II потвърждава своята увереност в това, че срещата между папата и Московския патриарх ще се състои. Пристигането на понтифика на Кипър е оценено от ръководството на Кипърската православна църква като „пробив“ в диалога между православни и католици, който укрепва водещата роля на тази църквата, наречена от Бенедикт XVI „мост между Изтока и Запада“. Архиепископ Хризостом II нарича несъгласните с посещението: „нищожно малцинство“ и „екстремисти“.

[1] <http://www.rusk.ru/st.php?idar=184938>. ↑

[2] Виктор Юшченко се срещнал с Патриарх Вартоломей I в Турция
Новости христианского мира. 20.05.09
prochurch.info/index.php/news/more/15046. ↑

[3] <http://www.rus-obr.ru/ru-web/4346>. ↑

[4] Виктор Ядуха www.rosbalt.ru/2010/06/01/741643.html. ↑

[5] <http://www.vlasti.net/news/90784>. ↑

[6] Православната църква и религиозната обстановка в съвременна Белорусия Материк 12.12.2009 http://www.materik.ru/rubric/detail.php?ID=8117&SECTION_ID=5. ↑

[7] <http://www.bdg.by/pnews/5375.html>. ↑

[8] Православная церковь и религиозная обстановка в современной Белоруссии Материк. 12.12.2009
www.materic.ru/rubric/detail.php?ID=8117&SECTION_ID=5. ↑

[9] http://www.ng.ru/cis/2009-04-28/5_lukashenko.html. ↑

[10] Шуман А. Возможен ли в Беларуси диалог между христианами и юдеями churchby.info/bel/407. ↑

[11] Православная Церковь и религиозная обстановка в современной Белируссии Материк. 12.12.2009 http://www.materik.ru/rubric/detail.php?ID=8117&SECTION_ID=5. ↑

[12] <http://kurskweb.ru/news/religion/15811.html>. ↑

[13] Полнота Русской Церкви пака не готова к встрече Патриарха и папы Римского Русская линия www.rusk.ru/st.php?idar=184938. ↑

[14] Русская церковь призывает к сотрудничеству иезуитов [www.interfax-religion.ru/act=news & div=36440](http://www.interfax-religion.ru/act=news&div=36440). ↑

[15] <http://www.sknews.ru/rubriki/society/36160-k-otnosheniyam-mezhdurusskoj-pravoslavnoj-i-rimsko-katolicheskoj-cerkvami.html>. ↑

[16] Според твърдения на католиците, архиепископът на Нова Иустиниана и все Кипър Хризостом II — е икуменист Русская народная линия, 03.06.2010. http://www.ruskline.ru/news_rl/2010/06/03/po-utverzheniyu-katolikov-arhiepiskop-novoj-iustiniany-i-vseya-kipra-hrizostom-i-ekumenist. ↑

ВАТИКАНЪТ В ДИАЛОГ С ИСЛЯМА: „СТОМАНЕН ЮМРУК В КАДИФЕНА РЪКАВИЦА“

Забележими изменения стават при Бенедикт XVI и в диалога на католицизма с исляма, по отношение, на който Ватиканът провежда все по-настъпателна линия. Същността ѝ се заключава в това, че да се постигне *постепенно реформиране на исляма в направление на приемането на системата ценности на съвременното западно общество, принуждавайки ги да се откажат от онези фундаментални положения, които никак не се вписват в културата на търпимост*. Става дума за това, че да трансформират исляма, като го направят отворен за просветителските идеи и възприемчив към интелектуалния и религиозен плурализъм. Както пише изследователят Ралф Петерс: „представете си, колко по-добре би се почувствал мюсюлманският свят, ако Мека и Медина се управляват от Представителен съвет, съставен от различни школи и течения на исляма вътре в свещената ислямска държава — нещо като мюсюлмански супер Ватикан — където за бъдещето на вярата всички дискутират, а не се налагат авторитарно“^[1].

Многозначително не споменавайки мюсюлманите в своята встъпителна реч при изброяването на трите конфесии, с които той има намерение да сътрудничи, в последвалите изказвания папата неведнъж говори за това, че на исляма ще му се наложи да се промени. Така, на срещата с бившите студенти богослови от университета Дева Мария в Неапол през септември 2005 г. той заявява, че демокрацията ще поиска от исляма „радикално преразглеждане на основните положения, което противоречи на духа на истините в Корана в неговото разбиране от мюсюлманите“. Той също така обяснява, че причината, която пречи на исляма да се приспособява към реалностите на променящия се свят, се заключава в това, че „в ислямската традиция словото, дадено от Бог на Мохамед, се явява върховно слово, а не словата на самия Мохамед“.

докато „логиката на християнската Библия позволява интерпретиране на нейни положения в съответствие с настъпващите промени“^[2].

Провеждайки линия на „осъвременяване“ на исляма и изисквайки от мюсюлманите по-голяма търпимост, Ватиканът започва по-твърдо да отстоява и интересите на католиците в мюсюлманските страни. Вече по времето на свето първо пътуване в Кьолн през лятото на 2005 г. по време на срещите с представителите на исляма Бенедикт XVI ги призовава да се борят против тероризма и за религиозна свобода, имайки предвид онези държави, където е забранено покръстването. Отделни католически дейци в своите изказвания ясно дават да се разбере, че считат, че предишните методи на „тиха дипломация и успокоителна търпимост“ са се провалили. Така, през юни 2006 г. монсенъор Велсио де Паолис, секретар на върховния съд на Ватикана, заявява: „Западът взаимодейства с арабските страни вече половин век и не може да постигне дори и незначителен консенсус по въпросите за правата на човека“^[3]. Клириците с ранг по ниско при това се изказват още по-остро и определено. Например, сътрудникът на Фонда св. Варнава Патрик Сухдео заявява, че четиридесет милионната християнска общност в ислямските държави се намира днес в положение на „обсадено малцинство“, представителите, на което се сблъскват с дискриминация на образованието, получаването на работа, съдебните дела, което ги принуждава да напускат своите страни, в резултат на което броят им там рязко намалява. В Европа днес живеят добре организирани мюсюлмански общности наброяващи 20 милиона човека, а към 2050 г., по прогноза на учените мюсюлманите ще представляват 20% от населението в Европа^[4]. Тези усилващи се диспропорции стават предмет на специално внимание на Бенедикт XVI, който превръща придобиването от християните на същите права в мюсюлманския свят, каквито имат мюсюлманите в християнските страни, в един от ключовите моменти на своята дипломация.

Ролята на един вид „детонатор“ в процеса на въвличане на исляма в дискусия за търпимостта изиграва нашумялата реч на папата пред студентите и преподавателите на *Регенсбургския университет* (Бавария) през септември 2006 г., в която той цитира живелият през XIV век византийски император Мануил II. Палеолог, който заявява в богословски спор с някакъв персиец: „Добре, покажи ми, какво ново е

донесъл Мохамед, и ти ще намериш там само нещо зло и безчовечно, такава, като неговата заповед да разпространяват с меч вярата, която той проповядва“. И по-нататък: „Който желае да доведе някого към вярата, се нуждае от способност добре да говори и правилно да мисли, а не от умения да твори насилие и да заплашва“.

Трудно е да се каже, от какво се е ръководел папата, но в крайна сметка речта сработва изцяло в полза на Ватикана. От една страна, тя предизвиква бурна реакция в мюсюлманския свят: едни лидери ѝ отговарят с официални протести и призови за обяснение, други искат да скъсат дипломатическите отношения, трети, най-радикалните, заплашват да „изтрият Ватикана от лицето на земята“ и да „унищожат кръста в сърцето на Европа“ или дори да рушат църкви в Светите земи — и действително, започват палежи на църкви в Палестина. Всичко това представя мюсюлманите в неприятна светлина, все едно че потвърждава цитираните от папата думи за исляма като „насилие и заплаха“. От друга страна, последвалите обяснения на Ватикана силно стимулират търсенето на съгласие с умереното крило на исляма чрез привличането му към „диалог със съвременния свят“. В своята неделна проповед на 17 септември в Рим папата признава, че е огорчен от посочената реакция и че само е цитирал средновековен текст, който не отразява личното му мнение, обяснявайки, че това е „покана за открит и честен диалог при пълно взаимно уважение“^[5].

Вече през ноември същата година Бенедикт XVI прави посещение в Турция (първата своя визита в мюсюлманска страна), където прави жестове, изразяващи дружба с мюсюлманите. Папата, по-конкретно, посещава Синята джамия, където той се моли, с обърнато към Мека лице. Но основният резултат от посещението става заявлението на папата за *неговата подкрепа на стремеша на турците за влизане в обединена Европа* при условие да прекратят дискриминацията на Константинополския патриархат, главата, на който, патриарх Вартоломей, през цялото време съпровождал понтифика по време на посещението. Естествено, никакви мерки от турска страна след това не последват, но папата укрепва своя авторитет и в очите на турския елит, и в очите на Константинополския патриархат.

Цяла година Ватиканът организира своите контакти с мюсюлманския свят, което завършва със сензационното събитие: през

октомври 2007 г. 138 мюсюлмански богослови и обществени дейци поканват християни и Римския папа за диалог за борба с предизвикателството на секуларизацията и глобализацията, издавайки обръщението „Общо слово за нас и за вас“, в което в пълно съгласие с духа на времето се твърди, че *„религиозната свобода — е най-важната част на любовта към ближния“*. Като признава позицията на мюсюлманските богослови за интересна, папата инициира свой богословски диалог, поканвайки ги на официална среща във Ватикана. Към политиката на стимулиране на диалога е включен и Световния икуменически форум — в началото на 2008 г. при участието на контролирания от йезуитите Джорджтаунски университет той публикува отчет: „Ислям и Запад: ежегоден доклад за състоянието на диалога“, в който се посочва, че по-голямата част от световното общество не смята противоречията между Запада и ислямския свят за неразрешими. Там също така се казва, че мюсюлманите са уверени, че тяхното уважение към немюсюлманите „превишава“ аналогичното отношение на „западняците“ към тях.

След толкова интензивно привличане на вниманието на световната общественост към проблемите на исляма Бенедикт XVI предлага, накрая, през април 2008 г. да се създаде вече постоянен инструмент за пряк междуконфесионален диалог между католическите и мюсюлманските богослови и религиозни дейци под формата на „Католическо мюсюлмански форум“, призван да реши свръхзадачата: да се опита на основата на общите за двете религии положения да намери допирни точки на „границите на верите“ и осигури взаиморазбирателство на двете култури. Първата мюсюлманско католическа конференция преминава във Ватикана през ноември 2008 г. По такъв начин, е положено началото на „рационалната просвета“ на исляма и следващата среща е планирана да се проведе в Техеран през 2010 г.

Теорията за „сблъсъка на цивилизациите“ или „световния ислямски заговор“ е издигната през 90-те години в качеството на концепция заместител след разпада на социалистическия блок, и става основание за борбата на САЩ против неудобните им режими в арабския Изток, пречатстващи реализирането на американските планове по контрол на енергийните ресурси и общата политическа ситуация в региона. Основни нейни създатели стават английският

изследовател на изтока *Бернар Лавис* и американският стратег *Самюел Хантингтън*. Обаче, ако Хантингтън е добре известен у нас, то за ролята на Левис са осведомени малко хора. През годините на Втората световна война той служи във военното разузнаване на Великобритания и в арабското бюро на Министерството на външните работи, а през 60-те години става експерт на Кралския институт по международни отношения. През 1974 г. той се преселва в САЩ, става професор в Принстънския университет и сътрудничи със Зб. Бжезински, който тогава е съветник по националната безопасност в администрацията на Дж. Картър. Те заедно разработват концепцията „дъга на нестабилността“ и проекта за дестабилизация на демократичния режим в Афганистан^[6].

Именно Б. Левис употребява за първи път изрече „сблъсък на цивилизациите“ в своята статия „Корени на мюсюлманската злоба“, в която ислямът е описан в изключително негативна светлина, като реакционна, неподдаваща се на модернизация религия, традиционализъм и архаичност, които подхранват ненавистта на мюсюлманите към Запада, *ценностите, на които са изразени в юдео християнството, представено като единна цивилизация*. Тази оценка на исляма се основава както на израелските представи за положението на Близкия Изток, така и на заключенията, произтичащи от учението на *християнския (евангелистки) ционизъм*, самият той представляващ най-мощното в идейно и организационно отношение движение в САЩ, с което са свързани повечето от представителите на американския политически елит.

Християнският ционизъм, съществуващ в рамките на протестантския фундаментализъм или консервативния евангелизъм, изхожда от това, че сключения с Бог договор с израелския народ за владение от него на обетованата земя остава в сила и държавата Израел трябва да бъде възстановена в границите на царството на Давид, което ще се изпълни към края на времената, преди второто пришествие на Христа. Христос ще се яви на земята и християните, които вече са го признали, и евреите, за да ги обърне в християнство, и Неговото връщане ще стане само тогава, когато всички евреи се върнат на Светата земя и възстановят в Йерусалим своя храм. По такъв начин, за да приблизят последните времена, е необходимо да способстват

възсъздаването на древната Израилска държава и осигурят нейната победа над противника.

Това обяснява, защо американските евангелисти оказват на Израел безусловна подкрепа, оценявайки всички негови действия като законни и оправдани от неговата Божествена мисия. Съответно, и шест дневната война от 1967 г., и всяка израелска победа се разглежда от тях като пореден етап по пътя към изпълняване на пророчеството за последните времена. Доколкото цялата територия на библейския Велик Израил принадлежи на евреите, това изключва самата възможност за създаването на Палестинска държава, а живеещите на окупираните територии и в сектора Газа палестинци трябва да напуснат тази земя. Както е заявено на Третия международен конгрес на християнските ционисти през 1996 г., „земята, която Бог обещава на Своя Народ не трябва да бъде разделена... Народите, готови да признаят Палестинската държава на земята на Израел, могат да извършат сериозна грешка“^[7].

По такъв начин, учението на християнския ционизъм поставя здрави теологически основи за съюза между израелското ръководство и американския фундаментализъм, определил точно произраелската посока на съвременния външнополитически курс на САЩ^[8]. Както пише през 2006 г. Мишел Френд, директор на връзките при Бенжамин Нетеняху, „ще сме благодарни Богу за християнските ционисти. Независимо дали ни харесва или не, но бъдещите израелско-американски отношения зависят, навярно, в по-малка степен от американските евреи, отколкото от християните“^[9].

Американско израелското сътрудничество, особено укрепнало по времето на Р. Рейгън и затвърдено при Б. Клинтън, навлиза в качествено нов етап с идването на власт на администрацията на Дж. Буш младши, изразяващ интересите на неоконсервативното крило на американските власти, извънредно тясно свързани с евангелистите. Събитията от 11 септември 2001 г., представени от фундаменталистите като първа битка на „войната на цивилизациите“, поставят началото на тотална борба с „ислямския тероризъм“, дълбоко пропита с религиозна символика — започвайки с проповядване на „кръстоносен поход“ на силите на Доброто (западната цивилизация) против силите на злото („мюсюлманските орди“) и завършвайки с пророчествата, че войната в

Иран ще стане последната битка на Армагедон, след която ще дойде второто пришествие на Христа.

На днешния президент на САЩ Барак Обама му е чужда дясно фундаменталистката риторика, но в изразяването на своите произраелски чувства той изпревари даже Дж. Буш. В своето изказване на 4 юни 2008 г. на ежегодната конференция на най-влиятелната организация на произраелското лоби — *Американско Израелския комитет за обществени връзки (АЙПАК)* в качеството на кандидат-президент, Обама се нарича „истински приятел на Израел“ и напълно потвърждава своето разбиране на ционистката идея и своята отдаденост на политиката на защита на Израел. Подчертавайки, че Израел — това е мъничка страна, намираща се в обкръжение на врагове — ХАМАС, „Хизбула“ и Иран — и че подразделението „Ал Кудс“ на Революционната гвардия на Иран се разглежда като терористична организация, Обама заявява: „Ние не можем да си позволим да се размекваме, ние не можем да отпуснем ръце и като президент аз никога няма да отида на компромис по въпросите за безопасността на Израел... *Безопасността на Израел се явява неприкосновена. Тя не подлежи на обсъждане*“^[10].

Обама обещава да усили своята помощ за Израел, като похарчи в близките 10 години 30 милиарда долара за неговата безопасност. Той също така потвърждава, че *Йерусалим остава единствена и неделима столица на израелската държава*, заявявайки по такъв начин своето съгласие със закона, приет от Конгреса на САЩ през 1995 г., обявяващ този град за израелска столица и изискващ преместването там на американското посолство (през юни 2007 г. конгресмените на САЩ отново единодушно гласуват за признаването на Йерусалим за официална столица на Израел и се обръщат към другите държави с искане да последват техния пример).

Представяйки се пред световната общественост в качеството си на носител на идеите за „глобалното добро“ и „Америка с човешко лице“, Обама съдържано реагира на военната операция на Израел против сектора Газа през януари 2009 г., но тъкмо тя става увертюра на неговата политическо появяване на международната арена, призвано да осигури приемственост на антиислямския курс на предишните американски ръководства. Администрацията на Обама с не по-малка енергия, отколкото предишната, пристъпва към подготовка на

последната битка на „войната на цивилизациите“, мобилизирайки световната общественост за противопоставяне на уж враждебния ѝ Иран.

Накрая, именно в резултат на нагнетяването на напрежение в ислямския Изток и демонизацията на „радикалния ислям“ — тази рожба на западните спецслужби, а също така вследствие на локалните войни и конфликти, станали вече тук постоянно явление, и настъпва влошаване на положението на местните християни. Както пише за тях изследователят Гай Бехор, „в миналото техен защитник бил арабският национализъм и те били най-ревностни поборници и лидери на панарабизма. Но днес, когато основният фактор на живота е религиозен или политико-религиозен, животът на християните става непоносим“^[11].

Днес в страните от Близкия изток и Северна Африка живеят около 20 милиона християни (28 християнски конфесии), при това три четвърти в Ливан, Сирия, Йордания и Египет. В процентно отношение най-много християнско население има в Ливан (34,2%) и Сирия (16,7%). Християните там живеят предимно компактно, основно на различни етнически групи, сред които много араби, турци и перси. Влошаването на положението в резултат от последствията от американската агресивна политика засяга всички тях.

В Ирак християните се оказват в най-тежко положение след свалянето на режима на Садам Хюсеин — и сунитите, и шиитите започват да ги изтласкват от страната, наричайки ги „кръстоносци, предани на войските на САЩ“. При Хюсеин християнската общност заема здрави позиции в иракското общество, но в тази анархия, която се възцарява след идването на американците, насилията и убийствата стават повсеместно явление. Възстановяват и данъка джизие — специален налог на християните, отменен преди повече от сто години. Главата на Англиканската църква в Ирак *обвинява Лондон и Вашингтон в провеждането на „недалновиден курс“ по отношение на Ирак, който, по неговите думи, създава заплаха за „самото съществуване на християнските общности в района“*. По данни на местната Християнска мирна асоциация, ако до американската операция християни има 800 хиляди човека, то след нея — 450 хиляди^[12]. Голяма вълна на гонения на християните се надига през септември 2006 г. в отговор на провокационната Регенсбургска реч на

Бенедикт XVI — най-малко 60% от църквите в Багдад затварят поради заплахата от атаки на екстремисти, (а багдадската градска християнска общност до войната е най-голямата в целия Близък Изток).

Християни напускат и Ливан, дехристиянизацията засяга и Сирия. Но изключително тежка е ситуацията в Израел и в Палестинската автономна област. В резултат на непоносимите условия, предизвикани от непрекъснатия арабско-израелски конфликт, икономическите трудности, безработицата и политическите притеснения от страна на Израел, числеността на местното християнско население катастрофално намалява. Ако в края на Втората световна война християните съставят 15% от населението на Палестина (включително сектора Газа), то сега от тях остават 1,5%. В Йерусалим, където през 1940 г. живеят 45 хиляди християни, сега те са 15 хиляди — 2% от населението на града. Витлеем и Назарет също не се явяват вече като градове с преобладаващо християнско население. Това изтичане на християни е наричано „тих трансфер“.

Израел обвинява за това самите палестинци, твърдейки, че увеличението на ислямския екстремизъм и победата на ХАМАС на изборите са поставили християните в опасност, макар да мълчи относно факта, че процентното съотношение на християните намалява в продължение вече на десетилетия. Съгласно доводите на Израел, решението на християните да напуснат земята, където са живели техните предци — това е реакция на „сблъсъка на цивилизациите“, където фанатичния ислям противостои на юдео-християнския Запад и че само с борба срещу джихадистите може да се подобри участието на преследваните християни. При все това се премълчава онзи факт, че *християнското малцинство на палестинците, живяло столетия на Светата Земя, продължава да играе водеща роля в определянето на палестинския национализъм и съпротивата срещу израелската окупация*, разобличавайки, по такъв начин, концепцията на Хантингтън-Левис, демонстрирайки, че става дума не за война на религиите, а за борба между коренните жители и западните колонизатори. Неслучайно в самия Израел християните съставят ядрото на комунистическата партия — единствената не ционистка партия, разрешена в Израел в продължение на десетилетия. Християните съставят и ядрото на широкото светско национално движение на палестинците, помагайки за идентифицирането му в борбата. Именно затова Израел и е

заинтересуван в изтичането на християни от Палестина, обвинявайки мюсюлманите в сплашване и насилие^[13].

В действителност намаляването на броя на християните се обяснява и с по-ниското ниво на прираста на населението и потискането от Израел на палестинците както вътре в страната, така и на окупираните територии. Тази политика се провежда тихомълком десетки години, но през последните години, с изграждането на преградните стени и многобройните пропускателни пунктове, тя рязко се усилва. Заминаването на християни е изгодно за Израел, понеже без тях е по-лесно да убедят световната общественост, че тази държава е заплашена само от един враг — фанатичния ислям, а палестинската национална борба — това е само прикритие на джихада и отклоняване от сблъсъка на цивилизациите, в който Израел играе ролята на бастион на Запада.

Показателно е и това, че поощрявайки усиленото изтичане на местно християнско население, израелските власти не възпрепятстват навлизането в Израел на американски евангелисти. Тяхното преселение и колонизацията на земи се финансира от такива организации на движението на християнския ционизъм като: „Християни за Израел“, „Християнско посолство в Йерусалим“ и др.

От какво при тези условия се определя политиката на Ватикана? Видимо, най-съществен фактор тук се явява това, че утвърденият в резултат на развитието на „диалога“ с юдеите *католически възглед за Израел по същество възпроизвежда подхода на християнския ционизъм*. След като католиците признават неизменната избраност на юдеите и вечността на Израил като „исторически факт и предзнаменование в Божествен план“, то те не могат да осъждат курса на израелското правителство за възстановяване на неговата държава в границите на Древен Израил. Но в същото време Ватиканът не може да си позволи и открито да поддържа завоевателната политика на израилтяните, водеща до изтичането на християни от Близкия Изток. От тук идва непоследователността и неопределеността на позицията на понтифика и заедно с това и двойния стандарт в оценката — никога открито да не критикува Израел, Ватиканът концентрира своето внимание изключително върху нетолерантността на мюсюлманите. Само след операцията „Отлято олово“ (бомбардировката от Израел на сектора Газа) Ватиканът чрез устата на главата на Съвета по въпросите

на мира и правосъдието кардинал Ренато Мартино си позволява да даде критична оценка на политиката на Израел, наричайки сектора Газа „голям концентрационен лагер“, което веднага предизвиква недоволството на представителя на израелското МВнР Палмор, който обвинява съветника на папата за „използване на лексиката на пропагандистите на ХАМАС“.

Двойният стандарт е присъщ на Ватикана и в оценката на политиката на самите ислямски държави — напомняйки за необходимостта от уважение на правата на християните в арабските страни, той нито веднъж не защитава православните сърби в Косово и не осъжда онези актове на насилие, които са извършвали и продължават да извършват ислямските екстремисти косовари, като изгонване на християните и разрушаване на стотици православни исторически паметници, църкви и манастири. След самопровъзгласяването на независимостта на областта Св. Престол призовава политиците и на Косово, и на Сърбия „към предпазливост и умереност, като поисква «да се вземат мерки против екстремистките реакции и потапяне в насилие», без да изяснява въпроса за това, чии действия преценява като екстремистки“.

Това поведение на Ватикана, необезпокоено от ислямизацията на Косово и Метохия — от тази историческа православна люлка на Сърбия, е обусловено от общите стратегически планове по отношение на Балканите, напълно вписващи се в проекта на САЩ и Евросъюза, предвиждащ създаването там на аморфна Балканска федерация на православните страни, намираща се под контрола на Запада. Както посочват аналитиците, „в рамките на осъществяването на този проект се планира да се измени конфесиалната ситуация на Балканите, осигурявайки значителен относителен брой на католиците в новата федерация — в частност, за сметка на окатоличването, платено с пари от Запада, на мюсюлманското население на Албания и Босна и Херцеговина. Що се отнася до Албания, предвижда се 70% от населението на тази страна да започне да изповядва католицизма, но формално тя ще влиза във федерацията, осигурявайки ѝ изход на Адриатика“^[14].

Известно е, че Св. Престол официално не огласява своите прозелитически планове, но за тях често разказват техните непосредствени изпълнители и в дадения случай за тях става известно

от главния католически епископ на Косово Доде Дерди, изказал се през 2008 г. в Брюксел пред представители на демократическата партия на Европа. Той заявява, че косовските мюсюлмани — това са „ислямизирани католици, насилствено обърнати някога в мюсюлманство“, завършвайки по такъв начин религиозната обосновка на тезиса за „уникалността“ на района и неговите духовни връзки с Европа. Така че „културното покръстване“ на Косово — неговата католицизация — трябва да послужи на Прищина за „входен билет за Европа“. Както отбелязва изследователят А. Воробъев, „Балканите и Косово — са добра възможност за Ватикана да продемонстрира своята «професионална пригодност» за западната цивилизация и осигури перспективен плацдарм за по-нататъшна експанзия — сега вече към Русия“^[15].

[1] Mex R. La strategie de Benois XVI: „une croisade pour le Nouvel Ordere Mondial“ Mecanopolis, 18 maj 2009 <http://www.mecanopolis.org/?p=6858>. ↑

[2] www.intefax-religion.ru/?act=news&div=8949. ↑

[4] American Daily, 7.06.2006. ↑

[4] През 2008 г. Ватиканът за първи път признал, че броят на мюсюлманите в света е надхвърлил броя на католиците: съгласно ежегодника на Св. Престол „Ануарион“ за 2008 г., мюсюлманите съставят 19,2% от населението на земята, а католиците — 17,4% nm 2000.kz/news/2008-05-02-5025. ↑

[5] Минин С., Круг П. Как слово наше отзовется. Баварское фиаско Бенедикта XVI НГ-религии. 20.09.2006 <http://www.i-r-r.ru/page/stream-event/index-7802.html>. ↑

[6] Meysan Th. La „Guerre des civilizacion“, 4 Juin 2004 www.voltairenet.org/article14101.html. ↑

[7] Mearshaimer J. J. et Walt S. M. Le lobby pro-izraelien et la politique etrangere americane. Paris, La Decouverte, 2007. P. 148. ↑

[8] Ben Barka M. La droite chretienne americane. Les evangeliques a la Maison-Blanche? Paris, Editions Privat, 2006. P. 177–178. ↑

[9] Mearsheimer J. J. et Walt S. M. Op. cit. P. 147. ↑

[10] Senator Barak Obama. AIPAC Policy Conference. June 4, 2008 [http://www.aipac.org/Publications/Speeches By Policymakers/PC 08 Obama.bdf](http://www.aipac.org/Publications/Speeches%20By%20Policymakers/PC%2008%20Obama.bdf). ↑

[11] Бехор Г. Тихий трансфер: спасает ли папа Христиан Ближнего Востока [www.jewukr.org/observer/eo2003/page show ru.php?id=2790](http://www.jewukr.org/observer/eo2003/page%20show%20ru.php?id=2790). ↑

[12] Скопич О. А. Дехристианизация Ближнего Востока в контексте глобализационных процессов [www.press-uz.info/index.php?title=analitik & nid=3401&my=122007 & st=12&date=20080118](http://www.press-uz.info/index.php?title=analitik&nid=3401&my=122007&st=12&date=20080118). ↑

[13] Израиль изгоняет палестинцев-христиан [nsm.ru/blogs/master222/izrael izgonqet palestincev-hristian](http://nsm.ru/blogs/master222/izrael%20izgonqet%20palestincev-hristian). ↑

[14] Искендеров П. Независимость Косово — только начало Фонд исторической перспективы. 20.06.2010 [http://www.perspektivy.info/oykumena/Balkan/nezavisimost kosovo tolko nachalo 2009-06-20.html](http://www.perspektivy.info/oykumena/Balkan/nezavisimost%20kosovo%20tolko%20nachalo%202009-06-20.html). ↑

[15] Воробьев А. Косово — ватиканский плацдарм Православие.ru, 31 марта 2008 www.pravoslavie.ru/smi/257.html. ↑

КОЙ ВСЕ ПАК ФОРМИРА ГЛОБАЛНАТА ЕТИКА

Ако католическо мюсюлманския диалог при Бенедикт XVI започва със скандал и се стимулира от твърдото намерение на Ватикана да реформира исляма, то отношенията с юдаизма, както и при Йоан Павел II, продължават да се развиват по пътя на понататъшни отстъпки към последния. Юдейското общество възприема добре избирането на Ратцингер, прекрасно разбирайки, че миналото на новия папа, а именно неговото участие в ранните му години в Хитлерюгенд и службата му в немска зенитна батарея, го прави достатъчно уязвим и зависим, за да оказва натиск за осигуряването на „правилната“ позиция. В това отношение действително дълбоко символичен е фактът, че в момента на прехода на Католическата църква към заключителния етап на „покаянието“ (тешува) начело стои папа немец с нацистко минало.

Що се касае до идейното формиране на Ратцингер като свещеник, то за някои интересни подробности съобщава, по-точно, Пол Гиневски в своята статия „От Йоан Павел II към Бенедикт XVI: същата еврейска политика?“, публикувана два месеца след избирането на Ратцингер за папа.

Задавайки си въпроса, от какво ще се определя политиката на новия понтифик, той пише:

Ние не рискуваме да сбъркаме много, като предскажем, че Бенедикт XVI е предразположен от цялата своя предишна дейност в плоскостта на юдейско-християнските отношения да стане, от еврейска гледна точка, „добър“ папа и че той ще желае това. Един журналист, отбелязвайки приемствеността между новия и стария папа, нарекъл Бенедикт XVI „пазител на войтиловия храм“. А Йозеф Ратцингер нарекъл своя

предшественик „Йоан Павел II Велики“. Още по времето на своето обучение в семинарията той се увлякъл по Мартин Бубер^[1], немско-еврейски, а след това израелски философ, велик теоретик на диалога, сближението и мира между противниците. Бъдещият папа провел дълги беседи и с други еврейски философи, в частност с Емануел Левин. По-конкретно, в качеството си на професор по теология и (от 1981 г.) префект на Конгрегацията на доктрината на вярата (която определя курса и следи за работата на теолозите и религиозното образование), той бил постоянен сътрудник на Йоан Павел II, главен редактор на потификалните текстове, на първо място, посветените на юдеите и еврейската държава. Той бил в значителна степен творец на изключителните успехи на папата, инициатор на политиката на покаяние за преследванията и пречистване на паметта. Идеите на Йозеф Ратцингер ние намираме във формулировките на Йоан Павел II. В интервю, дадено през 1990 г. на американския еврейски ежемесечник *Midstream*, Йозеф Ратцингер, говорейки за подготвяния тогава нов Катехизис на Католическата църква и за „дълбоката“ приемственост между Вехтия и Новия Завет, заявил: „При написването на *Катехизиса* нашите намерения бяха да покажем, че без Вехтия Завет и без постоянните контакти с живия и вечен юдаизъм християнският свят не може да бъде верен на собствените си извори“^[2].

За симпатиите на Ратцингер към юдаизма свидетелства и директорът на Центъра за библейска теология Св. Павел Скот Хан, който заявява в своето интервю за агенция *Zenit* през юли 2005 г.: „Папа Бенедикт XVI самият той се явява голям библейски теолог, пропит от идеите на Отците и Учителите на Църквата, особено св. Августин и св. Бонавентура, а също така и юдейските и равинските традиции. Аз не мисля, че ще се намери друг папа от времето на св. Петър, който в такава степен да е изучил древните равини“^[3].

Един от първите знаци дадени от новия папа става посещението му през 2005 г. по време на Световния ден на младежта на Кьолнската

синагога и взетото там участие в богослужението. Втори път папата посещава синагога в Ню Йорк по време на посещението му в САЩ през април 2008 г., където става първият понтифик, който влиза в американски юдейски храм. Това посещение е камерно и със закрит характер, то не само не е показано по телевизията, но и отсъства като точка в официалната програма^[4]. Този стремеж към сближаване, демонстриран от папата, се вписва в по-широка перспектива.

През 2005 г. Католическата църква тържествено отбелязва 40-годишния юбилей на *Nostra Aetate*, която кардинал Каспер нарича само „начало на процеса на помирение и мир“, като отбелязва, че е „необходимо да се напишат още много исторически и теологически трудове“, тъй като християнската теология на юдаизма на този момент има „фрагментарен“ характер^[5]. За стимулирането на по-дълбокото запознаване на католиците с юдаизма голяма група католически кардинали и епископи в края на март 2006 г. за първи път посещава Йешива — религиозни юдейски училища^[6].

С цел задълбочаване на теологията на юдаизма Католическата църква при Бенедикт XVI започва да разработва „иновационни“ подходи. Една такава стъпка, насочена към изкореняване на самите корени на антисемитизма, става опита за фактическа реабилитация на Юда Искаротски, на която се решават чиновниците на Ватикана. През януари 2006 г. главата на Папския съвет по въпросите на историята, монсеньор *Валтер Брандмюлер* и писателят *Витори Масури* — двамата близки приятели на Бенедикт XVI — заявяват, че образът на Юда е станал жертва на „теологическа инсинуация“, която е послужила след това като тласък за появата и развитието на антисемитизма и че те имат намерението да прокарат в масите идеята, че той не е бил предател, а само е изпълнявал волята Божия, както и останалите участници в тази история. Проектът е одобрен от самия папа, който счита, че той може да окаже сериозна помощ в уреждане на отношенията между християните и юдеите. За прокаране на новата трактовка на Юда Масури и Брандмюлер за първи път организират съвместно с Географското национално дружество публикация на намерения през XX век апокрифен текст на „Евангелие на Юда“, принадлежащо на една от гностическите секти, в съответствие, с което Юда е единственият, който е разбрал истинската вест на Христа и Го предава по Негова молба. И макар че, поради разразилия се сред

вярващите скандал, Ватиканът е принуден да се изкаже против този текст, пролука е отворена.

След това започват да се появяват многочислени книги за Юда, показващи го в положителна светлина, а през ноември 2008 г. на него е посветен и цял колоквиум, организиран съвместно с асоциацията Юдейско християнска дружба на Франция (ИХДФ). Както заявява първия докладчик Ален Лелюш, председател на ложата Бнай Брит Бен Гурион в Париж, идеята за провеждане на такъв колоквиум принадлежи на нейния бивш председател Ежен Лейба. Темите на докладите са следните: „Литературен анализ на някои пасажи от Новия Завет, посветени на Юда“, „Друг поглед на Юда“, „Експлоатацията на мита за Юда в многовековната мълга“ и др. Във всеки от тях напълно се изкривява образа на Юда, даден в Новия Завет. Ето, по конкретно, някои по-основни положения от доклада на професор А. Абекасис: „Юда е предател, неговата любов към парите... — всичко това са абсурдни шаблони или измислици“, „Св. Йоан ненавиждал Юда и ревнувал от него. Той носи главната отговорност за негативния образ на Юда, оформил се у християните“, „Юда не е предавал Христа, напротив, той искал да Го спаси“, „В Гетсиманската градина, когато Исус се молел, Юда само не спял. Неговата вяра в Христа била пълна, той повече от всички вярвал в Него“, „Юда бил жертва на заговор“, „Историята за Юда трябва да се преразгледа“ и т.н. „Това, — завършва Абекасис — накрая, ще способства за приключването на антиюдейската полемика, скрита в името на Юда и в онзи образ, който създал за него Йоан и който приела Църквата“^[7].

Новаторско е и изказването на папата през септември 2008 г. пред делегация от представители на френската юдейска общност по време на посещението в Париж, в хода, на което той не само повтаря известната фраза на папа Пий XI „ние, християните, се явяваме духовни семити и не можем да бъдем антисемити“, но и отива до там, че да цитира вавилонския Талмуд, в желанието си да покаже общото в ученията на двете конфесии. Това става уникален случай в историята на папството — на това не се решава даже Йоан Павел II. Затова неслучайно Давид Нехоз, генералния секретар на ивритоезичния Католически Викариат в Израел нарича този акт „мълчалива революция“^[8].

Още една новост става поканата на Бенедикт XVI на общото заседание на синода на епископите през октомври 2008 г. на главния равин Хайфа Шеар Йешуа Коен, което също така става *първия случай на присъствие на такова събрание на некатолик*. Той се изказва пред събралите се с доклад на тема за централното значение на юдейското Писание в юдейската традиция, макар темата на синода да е „Словото Божие в живота и мисията на Църквата“. Коган е член на постоянната работна двустранна израелско ватиканска комисия, събираща се редовно за подготовка на сключването на юридическо финансово съглашение, касаещо църковната собственост и данъчните облекчения на доходите от търговска дейност на християнските общности и юридическият статут на Католическата църква в Израел. Съдейки по всичко, резултатите от тези преговори в голяма степен зависят от степента на поддръжка от страна на Ватикана на усилията на Израел, насочени към постигането на неговите цели. Така че Коен, видимо, има пълното основание, като се обръща към събралите се, да заяви: „Ние се надяваме на вашата помощ като религиозни ръководители... за защита на дело, протекция и спасение на Израел, единствената суверена държава на «народа от Писанието», от ръцете на неговите врагове“. Относно поканата той заявява, че те „високо оценяват последиците от този жест“ и че нейната поява е „много показателна“^[9].

Наистина е показателно, че именно на този синод в основния доклад е посочено, че „отношенията между християни и юдеи трябва да станат обект, *касаещ не само социалния диалог, но и всички християни*“ — тоест е определена тъкмо онази задача, от решението, на която е притеснен вече цитирания от нас Пол Гиневски — „просветата“ и мобилизацията на католическите „низини“, които не са запознати с теоретическите нововъведения на богословите. Подчертано е, че това изисква конкретно поведение: винаги да се говори за юдеите в сегашно време, да се смята оцеляването на юдейския народ за духовен факт, да се приеме универсалното значение на юдаизма, да се избягва всяка теология на заместването в християнските четения, при християнския прочит на Стария Завет да се оставя място за юдейски прочит и *да се сподели заедно с юдеите есхатологическото*^[10] очакване. Всичко това свидетелства, че, в съответствие с плановете на Жюл Исак, Католическата църква

окончателно преминава към „учение на уважението“ и скоро ще започне да подготвя света за пристигането на юдейския Машиах.

Използвайки изключително толерантното отношение към себе си от страна на понтифика, юдейското ръководство си позволява все по-активно да се намесва вече във вътрешните работи на Св. Престол. Пример за това е станалата историята с британския епископ Уйлямсън, един от четирите епископи от Братството на св. Пий X, от когото през януари 2009 г. Бенедикт XVI сменя отлъчването. Обаче буквално в навечерието на това събитие шведската телевизия показва интервю с Уйлямсън, заснето още през ноември 2008 г., в което последният заявява, че нацистите по времето на Втората световна война не използват газови камери за изстреблението на евреите, а самата бройка на загиналите в лагерите евреи е силно преувеличена и съставя в действителност 200–300 хиляди човека. Било ли е случайно това съвпадане на тези две събития или то е било специално организирано, е неизвестно, но решението на папата за свалянето на отлъчването от Уйлямсън веднага предизвиква силно негодуване на широката еврейска общественост и ръководствата на юдейските общности. Главният равинат на Израел в знак на протест решава да скъса официалните отношения с Ватикана, поставяйки под въпрос планираното посещение на папата в Израел, а директорът на равината Оded Вейнер заявява, че „без публично извинение и преразглеждане (решението на папата — О.Ч.) ще бъде трудно да се продължи диалога“.

Всичко това принуждава Бенедикт XVI дълго да се оправдава и обяснява своята постъпка. Папата заповядва на Уйлямсън „безусловно и публично“ да се разграничи от своите позиции, заявявайки при това, че той не е в курса на нещата по заявлението на епископа и че смята неговите възгледи съвършено неприемливи и решително ги отхвърля. Официалният представител на Ватикана Федерико Ломбарди изразява надежда, че след заявленията на понтифика главният равинат ще преразгледа своето решение и продължи „плодотворния и умиротворителен“ диалог. Обаче вече известният ни главен равин Хайфа Коен подчертава в интервю за вестник Jerusalem Post, че за възобновяването на отношенията с израелско юдейската общност Уйлямсън трябва публично да се откаже от своите предишни заявления относно холокоста. „Аз споделям усилията на папата,

насочени към възстановяване на единството в църквата. Но той трябва да разбира, че по такъв начин той косвено е обидил евреите. Ние очакваме, че той ще направи всичко зависещо от него, за да поправи ситуацията“ — отбелязва Коен^[11]. Ангела Меркел призовава папата да се изкаже по-определено за неприемливостта на отричането на холокоста, след дълъг разговор, с който Бенедикт XVI сменя Уилямсън от поста началник на католическата семинария Ла Реха в Буенос Айрес. Както предава Deutsche Welle, по време на конструктивния разговор понтифика и Ангела Меркел подчертават важността на „постоянното напомняне“ за трагедията на холокоста. Накрая, на 12 февруари Бенедикт XVI приема еврейска делегация от главите на 60 най-големи обединения и отново ги уверява в своята абсолютна преданост към курса на сближаване с юдаизма.

Между другото, епископ Уилямсън, макар и да се извинява поради това, че възникнала сложна ситуация, не се отказва от своите възгледи, което предизвиква остра дискусия вътре в църквата, така че Бенедикт XVI е принуден два месеца след началото на скандала да се обърне с обяснително писмо към епископите. В него се казва, че той си взема от случилото се важен урок, доколкото свалянето на отлъчването е трябвало да бъде по-добре организирано и се изразява благодарност на „еврейските приятели, които помогнали да се отстрани недоразумението“^[12]. Папата заменя от заемания пост кардинал Дарио Кастрильон Ойос, който взема решението за връщане в лоното на църквата епископ Уилямсън и решава да остави решението за отлъчването в сила, докато епископите лефевристи не бъдат готови да проявят уважение към другите конфесии^[13]. Едва след това се състои срещата на папата с представителя на главния равинат на Израел Давид Розен, поставила края на напрежението в двустранните отношения.

През май 2009 г. се състои, накрая, най-трудното посещение на понтифика Бенедикт XVI — „поклонничеството с политически уклон“ (както го нарекли журналистите) в Близкия Изток, в хода, на което той посещава Йордания, Израел и Палестина, среща се с политици и с религиозни дейци от различни конфесии. Обаче първото, което посещава папата, пристигайки в Йерусалим, е мемориалният комплекс на жертвите от холокоста „Яд ва Шем“ и Стената на плача, след което следва срещата с двамата главни равини на Йерусалим. И макар

понтифика всячески да подчертава привързаността си към юдейско католическия „диалог“, израелските политици и равини остават неудовлетворени от неговата реч, понеже очакват да чуят извинение от името на Ватикана за пасивната позиция на църквата по време на Втората световна война. Както е посочено в редакционната статия на израелския вестник *Ha'aretz*, в речта на папата отсъства една важна дума — „простете“^[14].

В Йерусалим са произнесени много речи, обаче те не отразяват никаква самостоятелна позиция на католическия лидер — папата избягва всички наболели политически въпроси, не желаейки да дразни Израел. Когато главата на шериатските съдилища в Палестина шейх Тайсир ал Тамими на междурелигиозната асамблея в Йерусалим заявява, че ислямът и християнството са длъжни да се обединят против „израелската окупация и да помогнат за създаването на независима Палестина“ и се обръща към папата с призив да осъди престъпленията на държавата Израел и призове израелското правителство да спре агресията против палестинския народ, Бенедикт XVI тутакси напуска събранието^[15]. Той не посещава църкви на евреи католици, преминали от юдаизъм към католицизъм и обречени да бъдат маргинали. Той не отваря дума по деликатната тема за предаване на имущество и недвижими имоти на Католическата църква в нейно разпореждане^[16]. В Назарет, както отбелязват коментаторите, жителите на града се радват не толкова на визитата на папата, колкото на внезапната промяна на града: „За нашия град правителството си спомни само благодарение на посещението на понтифика. Изведнъж за благоустройството на един от най-важните християнски градове се намират бюджетни средства“^[17]. Както точно отбеляза журналистът С. Минин, „когато трябва да е дипломат, Бенедикт XVI предпочита ролята на богослов, честен като самата истина. Когато е нужно да е пастир на своето паство, той предпочита ролята на дипломат, предпазлив до абсурд“.

Посещението на папата в Йерусалим не оправдава всички очаквания на еврейското ръководство, за сметка на това то остава напълно удовлетворено от друго изключително важно събитие, оценено от него като „решително позитивно“ — посещението на Бенедикт XVI в римската синагога, явяваща се център на живота на най-старата юдейска общност в света извън Израел. Това става на 17

януари 2010 г. Няколко часа преди пристигането в синагогата по време на традиционната неделна проповед във Ватикана папата, спомняйки си „историческата визита“ на своя предшественик, заявява: „Въпреки проблемите и сложността между вярващите от двете религии съществува атмосфера на голямо уважение и диалог, свидетелстващи за това, *колко по-зрели са станали нашите отношения при съвместното осъзнаване на това, което ни обединява*“^[18]. А ни обединява „на първо място, вярата в единия Бог, а също защитата на живота и семейството, стремежа за социална справедливост и мир“. Подчертавайки, че юдеите и християните „се молят на един и същи Господ“, папата няколко пъти напомня за „близостта и духовното братство“ на двете религии, завършвайки своята реч на слаб иврит. По такъв начин, срещата преминава успешно, но, както отбелязва абат Флориано Абрамович, „единствен, който отсъства от нея, е нашият Господ Исус Христос“.

Струва ми се важно да приведа думите на директора на L'Osservatore romano Джовани Мария Виан, произнесени във връзка с посочените събития за днешния папа: „Ще се намерят малко католици през XX век, които са направили толкова много, колкото Йозеф Ратцингер, като теолог, епископ, глава на Конгрегацията на доктрината на вярата, а сега и като папа, за сближаването на юдеите и католиците“^[19].

Във връзка с това трябва да отбележим, че не всичко е еднозначно и по въпроса за беатификацията на Пий XII, предизвикваща такова недоволство сред юдеите. Както е известно, този папа се подлага на остра критика от страна на редица религиозни и светски еврейски организации за своето мълчание по повод на политиката на нацизма по отношение на евреите, а в експозицията на музея „Яд ва Шем“ в Йерусалим има съответен надпис, вменяващ вина на Пий XII за престъпленията на холокоста. Но за Католическата църква беатификацията на този понтифик има принципно значение, тъй като неговата „святост“ е призвана да осигури поддържане на благородно героичния образ на католицизма през периода на нацисткия режим и едновременно да символизира юдейско католическото помирение на нашето време. Характерно е, че проектът беатификация на Пий XII е инициран още от Йоан XXIII и Павел VI, които правят обрат в юдейско католическите отношения. И Бенедикт

XVI през годината на 50-годишнината от смъртта на Пий XII (2008) провежда мащабна пиар кампания на понтифика, заявявайки, че той се явява едва ли не основен вдъхновител на II Ватикански събор, осигурил икуменическата отвореност на Католическата църква (а в документите на събора има повече от хиляда позовавания на негови текстове и името му се среща повече от 200 пъти).

Интересно е, че по този въпрос като цяло нито едната, нито другата страна не заемат категорична позиция, а го използват за постигане на взаимни отстъпки. Днес подготовката за беатификацията на понтифика е близо до завършването си и ѝ трябва само официално признаване на чудо, извършено чрез неговите молитви. Обаче поради това, че представители на еврейски организации се борят за предоставяне за независима експертиза на материалите от ватиканските архиви от времето на Пий XII, папата обявява, че беатификацията няма да се състои, докато не бъдат отворени съответните архиви, което ще отнеме 6 — 7 години^[20]. През ноември 2008 г. е фактически решено скандала около Пий XII да бъде „покрит“ — както съобщава католическата агенция Zenit, на юдейско католическата конференция в Будапеща е приета специална декларация, в която се казва, че „за разногласията, които от време на време възникват между нас, трябва да говорим в духа на взаимното уважение и в никакъв случай да не използваме език, усилващ напрежението“^[21].

Между другото, в чест на отбелязването на зрелостта на юдейско католическите отношения през 2007 година Международният съвет на християни и юдеи (МСХЮ), обединяващ националните асоциации за юдейско-християнска дружба, събрал се в Сидни на своята ежегодна конференция, тържествено отбелязва годишнината от конференцията в Зеелисберг. Там е прието решение да приемат по аналогия със Зеелисбергската декларация нов документ от 12 тезиса, обърнат този път не само към християните, а към целия свят^[22]. Място за среща за приемане на новата декларация е избран Берлин, символизиращ едновременно и победата над фашизма, и победата над комунизма, а сега — и за утвърждаване на новата универсална религия на примирение с юдаизма.

Приетата през юли 2009 г. Берлинска декларация^[23] формулира основните положения на бъдещия диалог, превръщайки се по същество

в програма за обръщане на християнството в юдео-християнство. Ако използваме терминологията на Гиневски, то става дума за преминаване към етапа на „изкупление“ (тикун), при който трябва да стане дълбоко размиване на християнството, превръщайки се в религия без Христа Сина Божий.

Обръщайки се към всички християнски и юдейски общности, а също така към „всички хора с добра воля“, авторите на документа призовават към следното:

1. Да се борят с всички форми на антисемитизма, включително религиозната и расовата (това предполага признаване на дълбоката природа на Христа и апостол Павел като юдеи и интерпретиране на техните учения в контекста на юдаизма от първи век; да се отнасят към Стария и Новия Завети като към допълващи се и взаимно потвърждаващи се, да не се извежда нито един от тях в качеството на основен; обявяване против всеки погрешен християнски прочит на библейските текстове, касаещи юдеите, в онази степен, в която този прочит може да стане причина за враждебност; подчертаване на връзката между юдейската и християнската литургии^[24], очистване на християнската литургия от юдофобски положения, особено в молитвите и химните и др.).

2. Да развият междурелигиозния диалог с юдеите (това предполага критичен поглед на своите собствени традиции и традициите на партньора с цел откритост по отношение на другия).

3. Да се постигне теологическо познаване на юдаизма изхождайки от специфичната пълнота на последния (което предполага премахване на всяко учение, признаващо, че християните са заменили юдеите, като народ, свързан с обет с Бога; да се настоява за съвместни мисии на юдеите и християните в подготовката на света за Царството Божие; да се следи за това, че новите теологични течения, произлизащи от Азия, Африка и Латинска Америка, а също и феминистките и освободителните движения в своите

идеологии да изразяват правилното разбиране на юдаизма и отношенията между него и християнството и т.н.).

4. Да се молят за мир в Йерусалим (което предполага разбиране на дълбоката привързаност на юдаизма със Светата Земя като произлизаща от фундаменталната религиозна перспектива; критика на атаките против ционизма, изразяващи се в проявата на антисемитизъм; поддържане на онези юдеи, християни и мюсюлмани (израилтяни и палестинци), които се борят за мир и създаване на климат на доверие в Близкия Изток, където всички могат да живеят в безопасност в рамките на действащи независими държави, съществуващи в рамките на международното право и уважение на правата на човека по целия свят).

5. Да се признаят онези усилия, които предприели християнските общности в края на ХХ век за преразглеждане на своето отношение към юдеите.

6. Да се проверят юдейските текстове и литургия в светлината на тези християнски реформи (което предполага критика на тези текстове, които се окажат ксенофобски и расистки, а също така да се настоява за подчертаване на онези текстове във всички религиозни традиции, които се борят за толерантност и отвореност).

7. Да се прави разлика между критиката на Израел и антисемитизма.

8. Да се помага на Израел в неговите усилия, насочени за реализация на идеали, които се провъзгласяват от неговите основополагащи документи — задача, която Израел споделя с много нации.

9. Да се укрепва междурелигиозното и межкултурното образование.

10. Да се способства междурелигиозната дружба и сътрудничество, а също на социалната справедливост в света (което предполага признаване в качеството на равноправни граждани на представителите на другите религии, които са емигрирали в нова родина, където те са сега религиозно малцинство; да се застъпват за правата на

всички, независимо от религията, пола и сексуалната ориентация; признаване и заедно с това критика на това, което поражда чувство на религиозно превъзходство и присъства във всяка религия).

11. Да се усили диалога с политическите и икономическите институти (основавайки се на нарастващия интерес от страна на политическите и икономическите институти по отношение на междурелигиозните връзки).

12. Да се създава мрежова връзка между онези, чиято дейност отговаря на изискванията на управлението на околната среда (прокарвайки вярата в онова, което всеки човек е отговорен за управлението на планетата; признавайки библейския дълг, който носят юдеите и християните пред Творението, а също и отговорността за това, че по този въпрос да бъде привлечено цялото внимание в политическите речи и действия).

И така, юдаизмът отваря своите дружески обятия към другите религии, но става дума фактически за еврейски вариант на икуменизма, при който той последователно реализира своите интереси. Така, както основа на отвореността на католицизма се явява неприкосновената догма за папската непогрешимост и папския примат, така и юдаизма допуска междурелигиозно сътрудничество само на основата на признаване на неизменността на изключителното положение на юдеите като избрания от Бога народ. Юдаизмът се запазва в своята цялост, докато в същото време другите религии се размиват и вграждат в някаква нова универсална религия. Неслучайно в последно време все по силно заявява за себе си така наречения „ноахизъм“, разпространяван от движението „бней Ноах“ („деца на Ной“) или „ноахити“, предлагащи „най-добрия избор за неевреите“.

В съответствие с тях има само два пътя за спасение: за юдеите — да останат избраните от Бога — това е стриктното изпълнение на 613-те заповеди на Стария Завет, а за неевреите (само ако те не са преминали гиюр, тоест не са станали юдеи) — следване на 7-те заповеди на Ной. Всички останали религии юдаизма счита за не

водещи към Бог. 7-те заповеди на Ной — това са минимален списък от изисквания, които, по учението на юдеите, са дадени от Бог на Адам и Ной и се състоят в следното:

- 1) Вяра в единия Бог и забрана на идолопоклонничеството.
- 2) Уважение на Бог, забрана на богохулството.
- 3) Уважение към живота на човека, забрана за убийство.
- 4) Уважение към семейството, забрана за прелюбодейството.
- 5) Уважение към имуществото на ближния, забрана на кражбата.
- 6) Уважение към живите същества, забрана на употребата за храна плът, отрязана от живо животно.
- 7) Назначаване на съдии, задължително създаване на справедлива съдебна система^[25].

Трябва да отбележим, че в Тора тези положения ги няма, те са изведени от мъдреците на Талмуд (трактата Санедрин) в съответствие с принципите за тълкуване на думите и словосъчетанията на Тора. Както свидетелства равина на Рим Рикардо ди Сени^[26], религията на Ной се явява равинистична традиция, и нейните привърженици се явяват всичките ортодоксални равини. Той заявява това в своето изказване: „Ной вървял заедно с Бог — юдейски универсализъм“, състояло се в Рим в залата за конференции на Главната понтификална римска семинария през януари 2002 г. А през 2007 г. между юдеите и католиците е подписана обща декларация, в която се казва: „Юдейската традиция подчертава съюза с Ной като израз на универсален морален кодекс, който цялото човечество е призвано да уважава“^[27].

Някои юдейски автори^[28] тъкмо и асоциират 12-те пункта на Берлинската декларация с ноахизма, представяйки ги като формулирани основи на *глобалната етика*. Ноахизмът представлява онзи икуменически „богословски минимум“, който трябва да обедини

човечеството на основата на приемането на приемливи за всички заповеди, връщащи го в дохристиянската ера на цивилизационното развитие, опростяващи и нивелиращи съзнанието на хората, превръщайки ги в лесно управляема маса. Тук има вяра в единия за всички Бог (при това у всеки свое собствено негово разбиране), има забрани, има съд, но няма християнската заповед за любов, разкриваща в човека личността.

Така формулираната програма предполага работа и „надълго“ и „нашироко“. „Надълго“ — това е по-нататъшното размиване на самото християнство и превръщането му в един вид разклонение на юдаизма, а „нашироко“ — това е разпространение на идеите на „глобалната етика“ на международните форуми и срещи за достигане на нейното приемане в качеството на признат от всички световен стандарт.

Що се касае до първото направление, то в най-голяма степен в тази посока преуспява френският епископат, който се явява днес най-много „напреднал“ по отношение на икуменическата отвореност, което е резултат от 24-годишната дейност на предишния Парижки архиепископ Жан-Мари Люстиж. Той посвещава в сан 229 свещеника, създава семинарията на Парижкия диоцез, Мисионерското братство на свещениците, Катедралното училище (в духа на средновековните университети), Радио Нотр Дам, а също и кабелната католическа телевизия и интернет сайт, способствайки възпитанието на френските свещеници в духа на тясно „юдейско-християнското братство“. Така че днес френската църква в значителна степен се управлява от последователите на Люстиж.

През есента на 2009 г. с благословията на монсеньор Робер ле Гал, председателя на Епископалната комисия по литургия на Франция, е издаден нов молитвеник, в който отсъстват празници, посветени на важните френски светци, за сметка на това са включени юдейски, мюсюлмански и протестантски празници^[29]. А през март 2010 г. архиепископа Парижки, кардинал Андре ВенТура^[30] поканва равина Ривон Криже да изнесе реч в храма Парижката Богородица в рамките на Великопостната конференция, посветена на II Ватикански събор. В своята реч Криже, принадлежащ към консервативното течение на юдаизма (представителите, на което, за разлика от ортодоксалните могат да влизат в християнските храмове), подчертава необходимостта от укрепване на междуконфесиалния диалог и избавянето от онези

изтъркани клишета и непримирими съждения, които препятстват неговото заздравяване. Работата е там, че членовете на френското отделение на Братството на Пий Х вече отдавна и остро обвиняват отделните епископи в това, че те са „удавили католицизма в съвместното съществуване с други религии“. И този път те няколко седмици поред водят кампания против Вен Труа и организираната от него конференция, като публикуват на 4 февруари комюнике, носещо характерното название: „Епископите: пазители на Вярата или прозелитически защитници на други култури?“. Обаче тяхната критика не докосва поведението на Римския понтифик, чийто пример на свой ред се явява образец за френския епископат.

Другото направление — разпространението на идеята за обединяване на човечеството на основата на универсалния морален кодекс — се реализира по пътя на провеждане на различен род международни срещи и организации, обединяващи лидерите и представителите на различните религии по света, влиятелни политици и бизнесмени. Става дума за Световни срещи на религиозните водачи (провеждат се в навечерието на срещите на Г8), Световни форуми на религиите, Световната конференция „Религия и мир“, Диалога на световните религии по въпросите на развитието (провеждан в сътрудничество със Световната банка), Световния съвет на религиозните лидери и т.н. Всички те се занимават с обединяването на религиите за борба със заплахите и предизвикателствата на ХХІ век., което обединяване е призвано да осигури „духовното ръководство“ на силните в този свят в процеса на интеграцията му в „новия световен ред“.

Изключителен принос в развитието на междурелигиозния диалог внасят ежегодните международни срещи „Хора и религии“ в духа на Световния Ден на молитва за мир в град Асизи, проведен за първи път от Йоан Павел II през октомври 1986 г. Организира ги Католическата общност Св. Егидия, основател и днешен водач, на която се явява професор *Андреа Рикарди*.

През 2006 г., когато се отбелязва 20-тата годишнина на този Ден, срещата, състояла се в Сан Франциско, преминава особено тържествено и е призвана, както заявява Рикарди на срещата с папата, да набележи духовния път на широко сътрудничество за „глобализация с човешко лице“ и да формулира „обща етика“^[31]. През септември

2009 г. подобна среща се състои в Краков под патронажа на вече известния ни Краковски архиепископ Станислав Дзивич. На нея, както обикновено, присъстват не само религиозни лидери, но и глави на държави, важни политически дейци и финансисти. Този път сред участниците са Жозе Мануел Барозо, главният равин на Израел Йона Метсгер, президентът на Международния еврейски комитет за междурелигиозни консултации Давид Розен, кардинал Каспер, Мишел Камдесю, Хенрих Люксембургски, Лех Валенса и др. Показателно е, че се провежда точно в навечерието на Питсбургската среща и е призвана да осигури „етическа подкрепа“ на дейността на Двайсетицата. Мишел Камдесю, който явно се явява символ на „моралния бизнес“, в своето изказване отново подчертава необходимостта да се подпомогне формулирането на „световното общо благо, в което ще се обедини цялото човечество“, за което е необходима реформа на държавите, нов икономически модел и световно управление, което е невъзможно на свой ред без диалог на културите. Срещата завършва с посещение на Освиенцим, което сега се явява, както е посочено в съобщението, „задължително за всеки уважаващ себе си политически или религиозен деец“^[32].

Важно е да подчертаем, че при цялата, така изглеждаща, формалност на срещите те изпълняват много важна функция, да въвличат ръководствата на различните конфесии и движения в орбитата на влияние на наднационалните структури, да ги откъсват от националните корени, да ги обръщат в последователи на „общо световните“ стандарти и ги превръщат в послушни изпълнители на волята на строителите на новия световен ред.

[1] Мартин Мордехай Бубер (1878–1965) бил активен член на ционисткото движение, след това преминал към религиозни изследвания на хасидизма и станал световноизвестен като един от духовните лидери на своето поколение. Бил първият президент на Израелската Академия на науките и вземал активно участие в работата на много други културни учреждения. ↑

[2] Martin Buber et Joseph Ratzinger Serviam, № 1, 7 octobre 2008.

↑

[3] Benoit XVI ala synagogue de Rome Serviam, № 25, 11 mars 2010 <http://www.nostra-aetate.org/HTML/La-lettre-Serviam/2010/SER>. ↑

- [4] <http://www.benediktxvi.ru/index.php?option=comcontent&task=view&id=1063&Itemid=50>. ↑
- [5] <http://www.pravaya.ru/news/5456>. ↑
- [6] La Croix, 30 mars 2006. ↑
- [7] La revue Sens, Judas des temps modernes Serviam, 21 № 27, octobre 2009 [http://www.nostra-aetate.org/HTML/La lettre Serviam/2009/SERVIAM 021.html](http://www.nostra-aetate.org/HTML/La%20lettre%20Serviam/2009/SERVIAM%2021.html). ↑
- [8] La revolution silencieuse de Joseph Ratzinger Serviam, № 2, 13 octobre 2008 [http://www.nostra-aetate.org/HTML/La-lettre-Serviam/2008/SERVIAM 002.html](http://www.nostra-aetate.org/HTML/La-lettre-Serviam/2008/SERVIAM%2002.html). ↑
- [9] L'invite special de Ratzinger au Synode Serviam, 3, 21, octobre 2008 [http://www.nostra-aetate.org/HTML/la lettre Serviam /2008/SERVIAM 003.html](http://www.nostra-aetate.org/HTML/la%20lettre%20Serviam%20/2008/SERVIAM%20003.html). ↑
- [10] Есхатология (гр. ἔσχατος — „окончателен“, „последен“ + λόγος — „слово“, „знание“) е тематичната област в теологията, която разглежда темата за крайните събития от историята (на настоящата епоха) на човечеството. Уикипедия. — Бел.ред. ↑
- [11] <http://www.news.bbc.co.uk/hi/russian/international/newsid7857000/7857433.stm>. ↑
- [12] Segolene de Larquier. Eveques lefebvristes: la mise au point de Beniot XVI Le Point, 12.03.2009 www.lepoint.fr/actualites-monde/2009-03-12/eveques-lefebvristes-la-mise-au-point-de-beniot-xvi/924/0/324681. ↑
- [13] <http://www.jewish.ru/news/world/2009/07/news994275924.php>. ↑
- [14] Минин С, Римский паломник и контрасты Святой земли. Во время своей поездки Бенедикт XVI старался быть предельно корректным НГ Религии, 20 мая 2009 religion.ru/facts/2009-05-20/9para.html. ↑
- [15] Както се казвало в заявлението, разпространено от името на прессекретаря на папата Федерико Ломбарди, „намесата на шейха Тайсир ал Тамими не била планирана от организаторите. На срещата, която е посветена на диалога, подобна намеса е противоположна на това, което трябва да е диалогът“. ↑
- [16] Ватиканът още през 1999 г. информирал властите на Израел за това, че иска да подпише конкордат за правото на собственост на 6 католически храма и гаранции за данъчни привилегии за тях на територията на Израел. ↑

[17] Кишневский А. Визит Бенедикта XVI не оправдал ожидания израильтян <http://www.dw-world.de/dw/article/0,4355767,00.html>. ↑

[18] <http://www.news.mail.ru/society/3258668>. ↑

[19] http://www.orange-info.sn/cobranding/actualite/page_n_2.php?id=89&art_id=474465&txt_id=467932&sec_id=92. ↑

[20] Du bienheureux Pie XII au juste Jean XXIII Serviam, 5, 14 novembre 2008. ↑

[21] Католики и иудеи не могут прекратить споры о личности Пия XII// geno.ru/nide/2160. ↑

[22] Интересно е, че не много преди това събитие, през април 2007 г., група от 12 православни свещеника се обръщат към църквата с призив за преразглеждане на богословските позиции по отношение на евреите и държавата Израел, заявявайки, че за православната църква е дошло време да измени своето отношение към евреите и юдаизма. Своите искания свещениците представят под формата на декларация от 12 пункта (като че ли изпреварвайки Берлинската декларация), приети по времето на тяхното посещение в Израел, един от спонсорите, на което е главата на Йерусалимското събрание Дмитрий Родвежский. Целта на тази декларация е да се провокират дебати в православния свят и да постигнат това, че Православната църква да формулира своя официална позиция по отношение на юдаизма, както това прави Католическата църква на II Ватикански събор. В документа се предлага да се откажат от „заместителното богословие“ и да махнат антиюдейските („антисемитските“, както ги наричат в текста) места от богослужебните текстове — особено Пасхалната служба. Виж: „Убийцы Христа“. Група православных священников призывает удалить „антисемитские места“ из богослужебных текстов www.zaistinu.ru/articles/?aid=1532. ↑

[23] [http://www.iccj.org/en/pdf/Berlin Paper. PDF](http://www.iccj.org/en/pdf/Berlin%20Paper.PDF). ↑

[24] Как това се осъществява на практика, демонстрирал австралийският сайт „Etz Hayim“ (Дървото на живота), обявяващ се за духовно и литургийно сътрудничество между християните и юдеите, като предложил за продажба религиозен календар, съставен с подкрепата на Международния съвет на християни и юдеи, който позволява съвместно отбелязване на юдейските и християнските празници. ↑

[25] Тези 7 положения, които се явяват фундаментални морално-философски и юридически категории, обхващат на свой ред над 100 различни заповеди. Виж: 7 законов потомков Ноя — 229 заповедей Торы [algart.net/ru/bnei noach/ 7 commandments by Jesus Christ.html](http://algart.net/ru/bnei-noach/7-commandments-by-Jesus-Christ.html). ↑

[26] Ди Сени се явява автор на известната книга „Евангелие на гетото“, издадена през 1985 г., в която се съдържа изложение на най-оскърбителните по отношение на Христа равинистични традиции. ↑

[27] Beniot XVI a la synagogue de Rome Serviam, № 25, 11 mars 2010 [http://www.nostra-aetate.org/HTML La lrttre-Serviam/2010/SERV](http://www.nostra-aetate.org/HTML/La-lettre-Serviam/2010/SERV.html). ↑

[28] [http://www.ajcf.fr/spip.php?article 65](http://www.ajcf.fr/spip.php?article65). ↑

[29] Madiran J. Present. № 6967, 13 novembre 2009. ↑

[30] Кардинак Вен-Труа се явява член на почетния комитет на асоциацията на Юдейско християнската дружба на Франция, където влизал и до своята смърт Люстиж. ↑

[31] Benoit XVI recoit les organisateurs d'Assise 2006 Vehementer. Lettre d'information international Augustin Barruel.l-ere annee, № 2, 11 avril 2006. P9-10. ↑

[32] La communaute Sant'Egidio et d'Assise Serviam, 20, 3 octobre 2009 [http://www.nostra-aetate.org/HTML La-lettre-Serviam /2009/ SER](http://www.nostra-aetate.org/HTML/La-lettre-Serviam/2009/SERV.html). ↑

Издание:

Автор: Олга Четверикова

Заглавие: Измяна във Ватикана или заговор на папите против
християнството

Преводач: tototed

Година на превод: 2019

Език, от който е преведено: руски

Издание: първо

Издател: Читанка

Година на издаване: 2019

Тип: документалистика

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/8834>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.